

ivane javaxiSvilis saxelobis Tbilis
saxelmwifo universiteti

dinara lominaZe

samedicino momsaxurebis bazris ganviTarebis
Taviseburebebi da perspeqtivebi
saqarTveloSi

disertacia

biznesis administrirebis doqtoris akademiuri xarisxis mosapoveblad

samecniero xelmZRvaneli: nugzar Todua
ekonomikur mecnierebaTa doqtori,
Tsu sruli profesori

Tbilisi

2011

Sinaarsi

Sesavali	4
Tavi 1. momsaxurebis marketingis Taviseburebani da misi ganviTarebis perspeqtivebi saqarTveloSi	12
1.1.M momsaxurebis marketingis Tanamedrove koncepciebi da maTi gamoyenebis problemebi	12
1.2 samedicino momsaxurebis marketingis ZiriTadi elementebi	25
Tavi 2. samedicino momsaxurebis bazris analizi	47
2.1 jandacvis msoflio bazris analizi da ganviTarebis tendenciebi	47
2.2 jandacvis bazari da misi ganviTarebis tendenciebi saqarTveloSi	70
Tavi 3. saqarTvelos fasiani samedicino momsaxurebis bazarze momxmarebelTa qcevis marketinguli kvleva	107
3.1 kvlevis meTodika	107
3.2 samedicino momsaxurebis sferoSi momxmarebelTa CarTuloba	111
3.3 fasiani samedicino momsaxurebisadmi momxmareblebis damokidebuleba	115
3.4 fasiani samedicino momsaxurebis Sesaxeb	

	respodentTa informirebulobisa da informaciebis wyarobis gansazRvra	122
3.5	momxmarebelze samedicino sferos garemos gavlena	127
3.6	samedicino produqtebis SeZenis ZiriTadi tendenciebisa da maxasiaTeblebis gansazRvra	131
3.7	samedicino dawesebulebebis cnobadobisa da popularobis reitingi	144
3.8	saojaxo samedicino momsaxurebisadmi momxmarebelTa damokidebuleba	153
3.9	momxmarebelTa socialur-demografiuli maxasiaTeblebis gansazRvra	155
3.10	samedicino momsaxurebis konkurentunarianobis maCvenebelTa ranJireba	160
3.11	samedicino dawesebulebebis Sefasebis maTematikuri modeli	170
3.12	samedicino momsaxurebis moTxovnis prognozireba bazris segmentaciis safuZvelze	173

	daskvnebi da winadadebebi	185
--	--	-----

	literatura	195
--	-------------------------	-----

	danarTebi	
--	------------------------	--

Sesavali

P

problemis aqtualoba. Tanamedrove ekonomikis erT-erTi perspeqtiuli mimarTulebaa momsaxurebis sfero, romelSic gansakuTrebuli adgili ukavia jandacvas. igi udides rols asrulebs mosaxleobis socialuri problemebis gadawyvetaSi.

saqarTveloSi sabazro-ekonomikur urTierTobebze gadasvlamde jandacvis sistemis marTva xdeboda mxolod administraciuli RonisZiebebiT, radganac ar arsebobda ekonomikuri meTodebis gamoyenebis aucilebloba. im dros dargis dafinanseba xorcieldeboda dawesebulebebis samkurnalo-profilaqtikuri xarjebis anazRaurebiT da efuZneboda moculobiT maCveneblebs – sawolebis raodenobas, saStato erTeulebs, eqimTan vizitis raodenobas da sxv. amasTan, jandacvis sferoSi resursebis miwodeba xorcieldeboda dabali fasebiT, romelTa dafinansebis uzrunvelyofsac saxelmwifo axdenda. yovelive aman gamoiwvia jandacvis intensiuri ganviTareba, kerZod, sawolebis fondebisa da eqimebis raodenobis zrda. Tumca, ar SeimCneoda mocemuli resursebis gamoyenebis efeqtianobis zrda, agreTve diagnostikisa da mkurnalobis intensifikaciis stimuli.

sabazro-ekonomikur urTierTobebze gadasvlis Semdeg gaCnda meore ukiduresoba – marTvis ekonomikuri meTodebis absolutizacia. yovelive es sakmaod amartivebs problemas, vinaidan ar SeiZleba arsebobdes marTvis administraciul da ekonomikur meTodebs Soris dapirispireba. problemis gadaWra mdgomareobs imaSi, rom moinaxos maTi optimaluri SeTanawyoba. mkacri administraciuli politikis aucilebloba unda SenarCundes mxolod narkotikebis Senaxvisa da gamoyenebis wesis, avadmyofis kvebaze gaxarjuli resursebis raodenobis, dokumentaciis warmoebis wesis gansazRvrisas. jandacvis sferoSi erTiani politikis uzrunveljofis, sxvadasxva samsaxurebis muSaobis koordinirebisa da samedicino momsaxurebis xarixis kontrolisTvis marTvis teritoriulma organoebma farTod unda gamoiyenon marTvis ekonomikuri meTodebi.

jandacva warmoadgens saqmianobis im sferos, romelic yvelaze mkacrad regulirdeba saxelmwifos mier. dRes jandacvis sistema, romelic moicavs saxelmwifos ekonomikis yvela uwyebriv da dargobriv dones, warmoadgens ara mxolod samkurnalo-profilaqtikuri, sareabilitacio da gamajansaRebeli dawesebulebebis erTobliobas, aramed is aseve mWidro kavSirSia ekologiasTan, Sromis dacvasTan, socialur programebTan da a.S. jandacvis erT-erT umniSvnelovanes funqcias warmoadgens individualuri da sazogadoebrivi janmrTelobis wonasworobisa da harmoniis xelSewyoba da aRdgena.

jandacva sazogadoebis mier aRiqmeba rogorc cxovrebis donisa da xarixis aucilebeli Semadgeneli, romelic mTavar rols TamaSobs saxelmwifos ekonomikur ganviTarebaSi, uzrunvelyofs SromiTi resursebis kvlavwarmoebasa da xarixs, rac qmnis bazas socialur-ekonomikuri zrdisaTvis.

saxelmwifo dotaciebis Semcirebam, sadazRvevo kompaniebis mxridan xarjebze kontrolis dawesebam, eTikuri standartebis danergvam medicinaSi migviyvana iqamde, rom jandacvis dawesebulebaTa mxridan gaizarda moTxovnileba gare damatebiT investiciebze, ramac, Tavis mxriv, gamoiwvia sainvesticio bazarze konkurenciis ACamoyalibeba. amas xeli Seuwyo aseve im garemoebam, rom komerciulma dawesebulebebma, romlebic jandacvis sferos miekuTvnebian, saboloo miznad daisaxes mogebis miReba, rac damokidebulia mkurnalobis xarixsze. amasTan, saxelmwifo da municipalurma dawesebulebebma unda gauZlon konkurencias. es ki imas niSnavs, rom maT unda srulyon samedicino momsaxureba, risTvisac, bunebrivia, aucilebelia damatebiTi saxsrebi.

sabazro urTierTobebze gadasvlis Sedegad jandacvis dawesebulebebis saxelmwifo dafinansebis SezRudvam migviyvana marketingis principebis farTod gamoyenebis aucileblobamde, rac miznad isaxavs damatebiTi momxmareblisa da investorebis mozidvas.

zemoaRniSnulidan gamomdinare jandacvis dawesebulebebi iZulebuli arian gamoiyenon marketingis koncefcia momxmarebelTa moTxovnilibis prognozirebisa da Seswawlis mizniT, rac mocemuli dawesebulebebis maRal konkurentunarianobas uzrunvelyofs.

adamianTa msoflmxedvelobis radikalurma cvlilebam winaswar gansazRvra samedicino dawesebulebebis mier marketingis Tanamedrove meTodebis gamoyeneba.

rogorc praqtika gviCvenebs, jandacvaSi marketingis principebis gamoyeneba samarTliani da mizanSewonilia, radgan dargSi arsebobs yvela saWiro piroba marketinguli principebis danergvisaTvis.

Cvens qveyanaSi fulad-sasaqonlo urTierTobebis ganviTareba uSualod exeba aseve jandacvas, sadac iqmneba samedicino produqciisa da momsaxurebebis bazari. es niSnavs imas, rom iqmneba aucilebeli piroba marketingis danergvisaTvis. es gansakuTrebiT aqtualuria dRes saqarTveloSi Camoyalibebuli samedicino biznesisaTvis. am bazarze moqmedi erT-erTi ZiriTadi instrumenti da saqoneli aris fasiani samedicino momsaxureba.

imis gamo, rom momsaxurebis SeTavazeba da moxmareba erTdrouli procesia, jandacvis organizaciebs moTxovnilibis gazrdisa da dacemis dros garkveuli sirTuleebi aqvT. SeuZlebelia momsaxurebis, rogorc saqonlis, winaswar warmoeba da maragis Seqmna. amitom jandacvis organizaciebma gansakuTrebuli yuradReba unda dauTmon moTxovnilibis marTvas.

aRniSnuli problemis aqtualobam, qarTul samecniero literaturaSi am problemis arasakmao gaSuqebam, agreTve sistemaSi dasaxuli amocanebis mecnieruli Seswawlis da rekomendaciebis praqtikuli gamoyenebis aucileblobam ganapiroba sadisertacio Temis SerCeva da kvlevis mimarTuleba.

problemis Seswawlis mdgomareoba. marketingi, rogorc mmartvelobiti koncefcia, Cvens qveyanaSi sabazro reformebis ganviTarebasTan erTad sakmaod farTod gavrcelda ekonomikis sxvadasxva dargSi. mis erT-EerT ZiriTad mimarTulebas warmoadgens bazris moTxovnilibis Sesabamisi produqtis SeTavazeba.

samedicino momsaxurebis bazari saqarTveloSi formirebis statiaSia da amitom samedicino momsaxurebis bazris analizis msjelobisas gasakuTrebul mniSvnelobas iZens jandacvis marketingis sakiTxebis safuZvliani Seswavla.

unda aRiniSnos, rom jandacvaSi marketingi sakmarisad ar aris gamokvleuli, rac ganpirobepulia imiT, rom es dargi naklebad komercializebulia da sakmaod dagvianda misi sabazro urTierTobebSi Sesvla. amasTan, saqarTveloSi, praqtikulad, dRemde ar Catarebula samedicino

bazris kompleksuri gamokvleva da, amdenad, naklebadaa Seswavlili saqarTveloSi jandacvis bazris marketinguli kvlevis sakiTxebi. Cveni azriT, saqarTvelos jandacvis sistema, am kuTxiT kvlavac saWiroebs saTanado mecnierul Seswavlas.

marketinguli kvlevis meTodologiuri sakiTxebis Seswavlas eZRvneba mravali ucxoeli da qarTveli mecnieris Sroma. CvenTvis xelmisawvdom literaturaSi arsebobs publikaciebi, romlebic mocemul problematikas exeba (Ff.kotleris, g.armstrongis, b.bermanis, e.golubkovis, n.malhotras, e. novatorovis, g.CerCilis, d.evansis, b.iadovis da sxvaTa Sromebi). aseve, marketinguli kvlevis sakiTxebis saqarTveloSi eZRvneba n.Toduas, g.nadiraSvilis, g.berulavas, e.bolokaZis, C.jaSis, da sxvaTa mniSvnelovani Sromebi. jandacvis sferos sakiTxebze publikaciebi aqvs o.gerzmavas, n.RvedaSvils da sxvebs. amasTan, saqarTveloSi sabazro ekonomikis formireba axal moTxovnebs uyenebs jandacvis sferos. Cveni azriT, Sesaswavli sakiTxebi srulyofilad ar aris ganxiluli da gadawyvetili, ramac ganapiroba sadisertacio kvlevis miznebis, amocanebisa da mimarTulebebis gansazRvra.

kvlevis mizani da amocanebi. Kkvlevis mizania saqarTvelos samedicino momsaxurebis bazarze mimdinare tendenciebis Seswavla da marketinguli strategiebis Camoyalibeba bazris marketinguli kvlevis safuZvelze, kerZod, samedicino momsaxurebisadmi qarTveli momxmareblebis damokidebulebis gamovlena, saqarTvelos fasiani samedicino momsaxurebis bazarze momxmarebelTa qcevis marketinguli sakiTxebis Seswavla da dargis ganviTarebisadmi Sesabamisi rekomendaciebis SemuSaveba. Kkvlevis miznidan gamomdinare, disertaciaSi dasmulia da gadawyvetilia Semdegi amocanebi:

- momsaxurebis marketingis Tanamedrove koncepciebis gacnoba da maTi kritikuli analizi;
- momsaxurebis marketingis Sesaxeb sxvadasxva mecnierTa Sexedulebebis gacnoba;
- momsaxurebis bazarze momxmarebelTa qcevis ZiriTadi maxasiaTeblebis Seswavla;
- samedicino momsaxurebis marketingis ZiriTadi elementebis daxasiaTeba;
- jandacvis msfli bazarisa da saqarTvelos realobis gaanalizeba;
- saqarTveloSi samedicino momsaxurebis sferoSi arsebuli problemebisa da winaaRmdegobebis warmocena;
- samedicino momsaxurebis sferoSi momxmarebelTa CarTulobis dadgena;
- fasiani samedicino momsaxurebisadmi qarTveli momxmareblebis damokidebulebis gamovlena;

- fasiani samedicino momsaxurebis Sesaxeb arsebuli sainformacio wyaroebis gamovlena;
- momxmareblebze samedicino sferos garemos gavlena;
- qarTveli momxmareblebis mier samedicino produqtebis SeZenis ZiriTadi tendenciebisa da maxasiaTeblebis gansazRvra;
- samedicino dawesebulebebis cnobadobisa da popularobis gamovlena;
- saojaxo samedicino momsaxurebisadmi qarTveli momxmareblebis damokidebulebis dadgena;
- momxmarebelTa socialur-demografiuli maxasiaTeblebis gansazRvra.

kvlevis sagani da obieqti. sadisertacio kvlevis sagans warmoadgens samedicino momsaxurebis marketingis Teoriuli, meTodologiuri da praqtikuli sakiTxebis erToblioba. Kkvlevis obieqtia saqarTveloSi samedicino momsaxurebis bazari, konkretulad, saqarTvelos fasiani samedicino momsaxurebis bazarze momxmarebelTa qcevis marketinguli kvlevis sakiTxebi.

kvlevis Teoriuli da meTodologiuri safuZvlebi. kvlevis Teoriuli safuZvelia ekonomikuri Teoriis, marketingisa da jandacvis marketingis Teoriis ZiriTadi debulebebi da koncefciebi. naSromSi gamoyenebulia sabazro ekonomikisa da marketingis Sesaxeb arsebuli gamokvlebebi da gamoyenebiTi Sromebi, agreTve eqspertebis, saerTaSoriso kvleviTi organizaciebis mier miRebuli rekomendaciebi. naSromis informaciuli wyaroa momxmarebelTa anketuri gamokiTxis masalebi, saerTaSoriso ekonomikuri Jurnalebi, saqarTvelos Sromis, janmrTelobisa da socialuri dacvis saministros angariSebi, statistikis saxelmwifo departamentis statistikuri krebulebi, saqarTvelos kanonebi, sadazRvevo asociaciis da **CTC** treningebis masalebi, saqarTvelos strategiuli kvlevisa da ganviTarebis centris biuletenebi, gaeros bavSvTa fondis jandacvis programis (UNICEF) mier ganxorcielebuli kvlevis Sedegebi da internetis monacemebi. kvlevis meTodologiur safuZvels warmoadgens analizis, Sedarebis, sociologiis, maTematikuri statistikis, statistikuri dajgufebebis da ekonomikur-statistikuri analizis sxvadasxva meTodebi. kvlevis procesSi gamoviyeneT marketinguli kvlevis Tanamedrove da aprobirebuli meTodebi.

sadisertacio naSromis mecnieruli siaxle. naSromi warmoadgens saqarTvelos samedicino momsaxurebis bazris SeswavlaSi pirvel kompleqsur gamokvlevas. naSromis mecnierul siaxleTa Soris aRsaniSnavia Semdegi:

- Seswavlilia msolfios da saqarTvelos jandacvis bazari da gamovlenilia maTi ganviTarebis ZiriTadi tendenciebi Tanamedrove etapze;
- SemuSavebulia samedicino momsaxurebis bazarze momxmarebelTa qcevis marketinguli kvlevis meTodologia;
- dadgenilia samedicino momsaxurebis sfereosi qarTveli momxmareblebis CarTulobis done;
- Seswavlilia fasiani samedicino momsaxurebisadmi qarTveli momxmareblebis damokidebuleba;
- gansazRvrulia fasiani samedicino momsaxurebis Sesaxeb momxmarebelTa informirebulobis wyaroebi da maTze garemos gavlena;
- gamovlenilia qarTveli momxmareblebis mier samedicino produqtების SeZenis ZiriTadi tendenciebi da maxasiaTeblebi;
- dadgenilia samedicino dawesebulebebis cnobadobisa da popularobis reitingi saqarTvelos bazarze;
- gamovlenilia kriteriumebi, romlebsac momxmareblebi saojaxo samedicino momsaxurebis SeZenisas eyrdnobian;
- SemoTavazebulia samedicino momsaxurebis konkurentunarianobis maCvenebelTa ranjirebis meTodika, romelic praqtikulad gamoyenebulia saqarTvelos bazrisaTvis;
- saqarTvelos samedicino momsaxurebis bazarze swori marketinguli RonisZiebebis gatarebis mizniT gansazRvrulia potenciuri momxmareblis moTxovnis prognozi mosaxleobis tipologiis safuZvelze.

naSromis praqtikuli mniSvneloba. naSromSi, Cvens mier miRebul Sedegebs aqvT praqtikuli mniSvneloba qveynis samedicino dawesebulebebisatvis, romlebic axdenen Tavianti ekonomikuri saqmianobis adaptirebas bazris pirobebTan. miRebuli kvlevis Sedegebi aseve daexmareba saqarTvelos samedicino bazarze momuSave qarTul kompaniebs potenciuri momxmareblebis moZidvisa da konkurenciul brZolaSi warmatebis misaRwevad. masalebi SeiZleba gamoyenebuli iqnas rogorc samedicino, aseve ekonomikuri profilis mqone umaRles da saSualo specialur saswavlo dawesebulebebsi Sesabamisi disciplinebis swavlebisas.

kvlevis Sedegebis aprobacia da publikacia. sadisertacio naSromi ganxiluli da mowonebuli iqna ivane javaxiSvilis saxelobis Tbilis saxelmwifo universitetis ekonomikisa da biznesis fakultetis

marketingis kaTedis sxdomaze (2010 wlis 16 ianvris sxdomis oqmi #3 da 2011 wlis 14 ivnisis sxdomis oqmi #7). disertaciasTan dakavSirebuli sakiTxebi moxsenda 3 samecniero konferencias, xolo disertaciis ZiriTadi Sedegebi asaxulia 10 samecniero naSromSi.

sadisertacio naSromis moculoba da struqtura. sadisertacio naSromi moicavs kompiuterze nabeWd 230 gverds, maT Soris ZiriTad teqsts 194 gverdze. igi Sedgeba Sesavlis, sami Tavis, 16 paragrafis, daskvnebisa da winadadebisagan. teqstSi CarTulia 23 cxrili, 7 sqema, 61 diagrama. naSroms Tan erTvis 6 danarTi da 134 dasaxelebis literatura.

Tavi I. momsaxurebis marketingis Taviseburebani da misi ganviTarebis perspeqtivebi saqarTveloSi

1.1. Mmomsaxurebis marketingis Tanamedrove koncepciebi da maTi gamoyenebis problemebi

sameurneo kavSirebis internacionalizaciam saqonlis, kapitalisa da samuSao Zalis bazrebis gverdiT gansakuTrebuli adgili momsaxurebis bazars miuCina. Tanamedrove ekonomikur urTierTobebSi momsaxurebis mravali saxe gamoiyeneba. Uukanasknel periodSi mniSvelovnad ganviTarda misi iseTi saxeebi, rogoricaa: nou-hau, salicenzio momsaxureba, lizingi, inJiniringi, satransporto, sadazRvevo momsaxureba da sxva. saerTaSoriso gacvlaSi sul ufro ikidebs fexs ganaTleba, janmrTelobis dacva, dazRveva, turizmi, sporti. amitom momsaxurebiT saerTaSoriso vaWroba, Sesabamisad, calkeul ufro viwro bazrebad iyofa [1].

momsaxurebis sferos swrafad zrda XX saukunis meore naxevarSi, upirvels yovlisa, ganapiroba ganviTarebuli qveynebis ekonomikuri zdis swrafma tempebma da mosaxleobis cxovrebis donis matebam. ganviTarebuli qveynebis praqtika adasturebs, rom warmoebis gafarToebs da bazris gajereba saqonliT, pirvel rigSi, zdis momsaxurebaze moTxovnas [2].

momsaxurebis sferos didi zegavlenis moxdena SeuZlia erToblivi moTxovnis dinamikaze da mlidanad ekonomikur zrdaze. momsaxurebis sfero mniSvelovan rols asrulebs ekonomikuri zdis raodenobrivi da xarisxobrivi macvneblebs Soris optimaluri proporciebis formirebaSi, ojaxis biujetis Semosavlebsa da danaxarjebis Soris racionaluri proporciis formirebaSi, aseve, xelsayrel pirobebs qmnis qalTa Sromis gamoyenebisaTvis da amiT garkveul rols TamaSobs dasaqmebis sqesobrivi struqturis proporciulobis dacvaSi [3].

momsaxurebis sfero Tanamedrove msolfio ekonomikis erT-erT ZiriTad mimarTulebas warmoadgens. igi perspeqtivi da swrafadganviTarebadi dargia. aRsaniSnavia, rom evropis wamyvan qveynebSi, agreTve aSS-Si da iaponiaSi momsaxurebis sferoSi dakavebuli adamianebis ricxvi aWarbebs yvela sxva danarCen dargebSi dasaqmebulTa raodenobas. am qveyanaSi sazogadoebrivi da kerZo momsaxurebis seqtori Seadgens nacionaluri warmoebis saerTo moculobis 70%-ze mets. saerTaSoriso vaWrobaSi momsaxurebaze modis msolfio eqsportis saerTo Tanxis daaxloebiT meoTxedi [4].

momsaxurebis sferos aqtiuri ganviTareba gasuli saukunis mniSvnelovan maxasiaTeblad iqca. dRes ekonomikis sm seqtors sakmaod wonadi wvlili Seaqvs mravali qveynis, pirvel rigSi, ganviTarebuli qveynebis keTildReobis amaRlebaSi. am seqtoris zrdis tempebi (16% weliwadSi) bevrad aRemateba vaWrobis sferos zrdis tempebs (mxolod 7% weliwadSi).

ukanasknel wlebSi msofliosi mimdinare momsaxurebis bazris swrafi ganviTarebis gamo, aucilebeli gaxda calkeuli ekonomikuri kategoriisa da cnebis, agreTve, momsaxurebis marketingis terminis gaazreba da dazusteba. am sakiTxs SemTxveviT rodi eTmoba mkvlevar-marketologTa sul ufro didi yuradReba, rasac adasturebs mTeli rigi publikaciebi [5;6]. amasTan, iseTi sakvanZo terminebi, rogoricaa `saqoneli~ da `momsaxureba~ ganxileba upiratesad marketinguli Tvalsazrisidan gamomdinare. ase, magaliTad, f. kotleri, eyrdnoba ra marketingis, rogorc gacvlis meSveobiT adamianTa moTxovnilebebis dasakmayofilebeli saqmianobis gansazRvrebas, aRniSnavs: `saqonelia yvelaferi is, rasac SeuZlia moTxovnilebisa da saWiroebis dakmayofileba da rac miewodeba bazars yuradRebis mipyrobis, SeZenis, gamoyenebis an moxmarebis mizniT: es SeiZleba iyos fizikuri obieqtebi, momsaxureba, adgilebi, organizaciebi da idgebi “ [7]. cxadia, amgvარი ganmarteba `momsaxurebisa~ da `saqonlis~, `momsaxurebis marketingisa~ da `saqonlis marketingis~ cnebaTa gaigivebas gulisxmobs. sxva avtori ki, auditoriuli momsaxurebis marketingisadmi miZRvnil statiaSi xazs usvams imas, rom „auditoruli bazris ganmasxvavebeli niSania am bazris yvela monawilisaTvis saerTo ZiriTadi saqonlis garegnuli Sexedulebisa da Sinaarsis mkafio gansazRvreba. amgvar saqonels auditoriuli Semowmeba warmoadgens~ [8]. vfiqrobT, am SemTxvevaSi meTodologiuri TvalsazrisiT daSvebulia uzustoba saqonlis arsisa da momsaxurebis arsis gansazRvrebisas, romlebic sagrZnoblad gansxvavdebian erTmaneTisagan.

zogierTi mkvlevari miiCnevs, rom saerTod araa saWiro am ekonomikuri cnebebis gamijvna da isini unda ganxilebodnen, rogorc erTgvari mTlianoba, romelic SeiZleba iwyebodes saqonlis siWarbiT da mTavrdebodes momsaxurebis siWarbiT~ [9]. calkeuli avtori gvTavazobs iseT terminebs, rogoricaa `wminda momsaxureba~ da `saqonelSemcveli momsaxureba~ da, Sesabamisad, `wminda momsaxurebis marketingi~ da `iseTi saqonlis momsaxurebis marketingi, romelic SeiZleba ar gansxvavdebodes materialuri saqonlis marketingisagan~ [10]. Cveni azriT, naklebad zustia Semdegi mtkicebulebebi: `arsebiTad, nebismieri saqoneli SefuTuli momsaxurebaa, romelic raime problemis gadasawrelad aris gankuTvnil~ [9;11] da `arsebobs momsaxurebis Sereuli formebi, magaliTad, sadili restoranSi (sakvebis momzadeba da SeTavazeba), romlebic momsaxurebis sferos ganekuTvnebian~ [6].

amgvarad, meTodologiuri TvalsazrisiT, gaigiveba cnebebisa _ `momsaxureba~ da `saqoneli~ aramarTlZomiaeria. Tanac, saqonlisagan gansxvavebiT `...yvela momsaxureba iwarmoeba da moixmareba ZiriTadad erTdroulad da Senaxvas ar eqvemdebareba. amis gamo momsaxureba, Cveulebriv, dafuZnebulia mwarmoebelsa da momxmarebels Soris pirdapir kontaqtbezze. amitom adgili aqvs momsaxurebis garkveul gankerZoebas ganivTebuli saqonlisagan, romlis realizacia Cveulebriv dakavSirebulia Suamavlobasa da Senaxvis SesaZleblobasTan~ [12].

SeiZleba gamovyot momsaxurebis Semdegi ZiriTadi niSnebi:

- momsaxurebis gayidva xorcieldeba, rogorc moTxovna-miwodebis safuZvelze mwarmoebelsa da momxmarebels Soris pirdapiri gacvla;
- am SemTxvevaSi Sroma warmoadgens sawarmoo aucileblobiTa da moTxovniT gamowveul sasargeblo, mizanSewonil process;
- sazogadoebrivi Sromis forma da misi efeqtianoba ZiriTadad ganisazRvreba ara RirebulebiT, aramed sxvadasxva saxis momsaxurebis gawevisas Sesrulebuli samuSaoebis xarisxiT;
- sazogadoebrivi Sromis uSualo obieqts warmoadgens gansakuTrebuli sasargeblo saqmianoba da ara misgan gankerZoebuli da sabazro gacvlaSi CarTuli materialurnivTobrivi produqti, anu saqoneli.

momsaxureba, rogorc ekonomikuri saqmianoba, didi xania arsebobs, Tumca, misi arsis gansazRvreba arcTu advili amocana aRmoCnda. am sakiTxis garSemo gansakuTrebiT cxare diskusiebi gaiSala XX saukunis 60-iani wlebis dasasrulsu da 70-iani wlebis dasawyisSi. ganviTarebuli qveynebis momsaxurebis sferom swored maSin daiwyo imdenives Semotana mTlian Sida produqtsi, ramdenic SehqondaT samrewvelo da agrarul seqtorebs erTad. Tumca, unda aRiniSnos, rom momsaxurebis cnebis gansazRvrebis SemuSavebis arc erTi cda warmatebuli ar yofila [13].

ekonomikur literaturaSi dRemde SeiZleba moinaxos momsaxurebis sxvadasxvagvari gansazRvrebepi. qvemoT moyvanilia zogierTi, yvelaze tipuri gansazRvreba. maTi Sedareba saintereso masalas iZleva gansjisaTvis.

k. grenroosis azriT, momsaxureba – esaa procesi, romelsac aucileblobis gamo adgili aqvs myidvelebsa da momsaxurebis momwodeblebs (momsaxure personals, fizikur resursebs, sawarmos sistemebs) Soris urTierTqmedebisas. aseTi procesi mimarTulia momsaxurebis myidvelis problemebis mogvarebaze [14]. es gansazRvreba sakmaod zustad ganmartavs momsaxurebas, Tumca, zogierTi momsaxureba (kosmetikuri, saporikmaxero da a.S.) SesaZloa, xelSesaxebic ki iyos.

sainteresoa, rom zogierTi mkvlevari (magaliTad, k. grenroosi da j. beitsoni) varaudobs, rom momsaxurebis niSan-Tvisebebis aRwera ufro produqtiulia, vidre misi gansazRvrebis Camoyalibebis mcdeloba. am sferos mkvlevarebi momsaxurebis niSan-Tvisebebs xSirad adareben materialuri saqonlis Tvisebebs. Aam sakiTxSi mecnierebi ufro metad gamoTqvamen erTian mosazrebebs, vidre gansazRvrebis mocemisas, Tumca, aqac azrTa sxvadasxvaobas aqvs xolme adgili. ufro xSirad, momsaxurebis specifiku Tvisebebs Soris asaxeleben imas, rom is warmoadgens qmedebas an process, aseve aramaterialuria, misi Senaxva SeuZlebelia, xolo xarisxi ufro cvalebadia, vidre materialur-nivTieri saqonlisa, agreTve, momsaxurebis warmoeba da moxmareba erTdoulad xdeba. aRniSnulis gaTvaliswinebiT, momsaxurebis niSan-Tvisebebs miekuTvneba Semdegi [15]:

- momsaxureba warmoadgens momsaxurebis gawevis procesisa da momsaxurebis Sedegis moxmarebis Sexamebas;
- obieqtisa da Sedegis Sesabamisad, momsaxureba iyofa materialur da aramaterialur saxeebad;
- bevr SemTxvevaSi momsaxurebis subieqts warmoadgens individualuri mewarme an mcire sawarmo;
- umeteswilad, momxmarebeli warmoadgens momsaxurebis gawevis obieqts da (an) uSualod monawileobs misi gawevis procesSi;
- momsaxurebis gaweva da moxmareba SeiZleba iyos erTdroulad;
- rogorc wesi, momsaxurebas misi Sesrulebisa da moxmarebis individualuri xasiaTi aqvs;
- momsaxurebis sferoSi maRalia xeliT Sromis wili, romlis xarisxic personalis ostatebazea damokidebuli;
- momsaxurebis Semsrulebeli, rogorc wesi, ar aris momsaxurebis Sedegis mesakuTre;
- momsaxureba lokaluria, aratransportabeluria, mas SeiZleba hqondes regionuli xasiaTi;
- momsaxureba SeiZleba araSenaxvadi iyos.

es CamonaTvali ar aris upirobo da amomwuravi, Tumca, vfiqrobt, kargad warmoaCens momsaxurebis niSan-TvisebaTa aRweras.

literaturuli masalebis Sejeribis safuZvelze SeiZleba davaskvnaT, rom dReisaTvis momsaxurebisa da misi niSan-Tvisebebis gansazRvrebSi ar aris erTianoba. amis erT-erTi ZiriTadi

mizezia is, rom qmedebebi, romlebsac SeiZleba momsaxureba ewodos, mravalricxovani da mravalferovania, iseve, rogorc is obieqtobi, romlebsac es qmedebebi mimarTuli. xSirad saqonlis SeZenas axlavs Tanmdevi momsaxureba da momsaxurebis yovel SeZenas Tan sdevs Tanmxlebi saqoneli. meore mizezia is, rom oficialuri statistika am qmedebes aerTianebs momsaxurebaTa erT klasSi. mkvlevarebi ki eZeben saerTos im movlenebSi, romlebsac oficialuri statistika aregistrerebs.

mesame mizezia is, rom momsaxurebis mkvlevars saqme aqvs moqnil obieqtTan, romlis sazRvrebis icvleba momsaxurebis momwodeblisa da (an) momxmareblis survilis Sesabamisad. materialuri saqoneli sakmaod advilad SeiZleba gadaiqces momsaxurebad. `manqana, nebismieri fizikuri produqti SeiZleba servisad iqces, Tuki gamyidveli Seecdeba miiRos gansakuTrebuli gadawyvetileba mocemuli klientis moTxovnilebaTa gaTvaliswinebiT ~ _ samarTlianad SeniSnavs k. grenroosi [8]. j. beitsoni aseve xazs usvamda imas, rom zRvari saqonelsa da momsaxurebas Soris ganpirobebulia momxmareblebis damokidebulebaze. erTi da igive obieqti, romelic fizikuri sagnebisa da Semsruleblis momsaxure personalis rigi qmedebes nakrebs Seicavs, SeiZleba momxmareblis mier ganixilebodes, agreTve, rogorc materialuri saqoneli da, aseve, rogorc momsaxureba [16]. amasTan, unda SevniSnoT, rom marketingisTvis mniSvnelovani kriteriumebi ver aisaxeba gansazRvrebasi, romelic momsaxurebis arss gamokveTs. sakvanZo faqtorTa gansazRvris procesi, marketingis TvalsazrishiT, ewinaaRmdegeba saerTos gamokveTis process, romelic momsaxurebis gansazRvrebis udevs safuZvlad. esaa momsaxurebis ama Tu im klasis specifiki Ziebis procesi, romelic aucilebelia marketinguli strategiis Seqmnisa da realizaciisaTvis.

momsaxurebis sfero, aqualobidan gamomdinare, mecnieris did dainteresebas iwvevs. gansakuTrebisT yuradsarebia is Sromebi, romlebic exeba momsaxurebis marketings.

yvelaze adreuli sadoqtoro disertacia momsaxurebis marketingis sferosi TariRdeba 1969 wliT. igi dawera vaSingtonis universitetis mkvlevarma eJen jonsonma [17]. aRsaniSnavia, rom im droisaTvis disertaciis saxelwodeba ritorikuli xasiaTisa iyo: „gansxvavdeba Tu ara erTmaneTisagan saqoneli da momsaxureba? varjiSi marketingis TeoriaSi“. dRes am kiTxvaze pasuxi sayovelTaod cnobili WeSmaritebaa.

1972 wels jorjii universitetSi amerikelma mecnierma uiliam jorjma daicva sadoqtoro disertacia saxelwodebiT „marketingi momsaxurebis industriaSi“ [18]. v. jorjii samecniero xelmZRvaneli iyo profesori Hhairam baksdeili, romlebmec 1974 wels gamoaqveynes Taviani kvlevis Sedegebi avtoritetul JurnalSi „Journal of Marketitng“ [19].

momsaxurebis marketingisadmi miZRvnili ufro adreuli disertaciebidan unda aRiniSnos skandinaviel mecnierTa gamokvlevebi. stokholmis universitetis mkvlevarmaEevert gamesonma 1977 wels daicva disertacia Temaze: „marketingi da profesiuli momsaxurebis SeZena~ [20]. amis garda, e.gamesoni cnobilia momsaxurebis sferos sakiTxebze Catarebuli konferenciebis organizebiT da momsaxurebis Seswavlis centris SeqmniT karlStadis universitetSi (Svecia).

Ggamesonis TanamebrZoli da koleгаа kristian grenroosi, romelmac e.gamesonze ori wliT gvian daicva disertacia Temaze: „momsaxurebis marketingi: marketingis funqciis Seswavla momsaxurebis firmebSi~.

momsaxurebis marketingis adreul gamokvlevebze saubrisas SeuZlebelia ar gavixsenoT frangi mecnierebis, marselis universitetis biznesis administrirebis skolis profesorebis erik langeardas da pier eiglies gamokvlevebi. maT SemogvTavazes momsaxurebis marketingis koncefcia - „servuction“ („momsaxurebis warmoeba“), romelmac mniSvnelovani wvlili Seitana momsaxurebis marketingis, rogorc damoukidebeli samecniero disciplinis, Camoyalibebis saqmeSi.

momsaxurebis marketingis disciplinis CamoyalibebaSi mniSvnelovani roli Seasrules agreTve sxvadasxva samecniero da profesiulma organizaciebma. marketingis amerikuli instituti iqca erTgvar Suamavlad momsaxurebis sferoSi momuSave praqtikosebsa da momsaxurebis marketingis Semswavlel mecnierebs Soris.

momsaxurebis marketingis ganviTarebaSi arsebiTi roli iTamaSa marketingis amerikulma asociaciam, romelmac 1981 wels Caatara pirveli samecniero konferencia q. orlandoSi (florida, aSS). igi mTlianad mieZRvna momsaxurebis marketings. konferenciaSi monawileobdnen rogorc praqtikosebi, ise Teoretikosebi, romelTa SromebSi gaSuqebulia momsaxurebis Teoriis, komerciuli momsaxurebis, arakomerciuli organizaciebis momsaxurebisa da profesiuli momsaxurebis gafarToebis sakiTxebi [21].

momsaxurebis marketingis Semswavleli centri arizonis universitetSi Seqmna stiven braunma, romelmac aT weliwadSi moizida 25 msxvili sponsori, iseTi kompaniebis CaTvliT, rogoricaa AT&T, IBM, Xerox, Marriott.Aam centris produqtiuloba metad STambeWdavia. s. braunis xelmZRvanelobiT centris axalgazrda mecnierebma daicves aTeulobiT disertacia da wamyvan JurnalSi dabeWdes mravali samecniero statia. es centri yovelwliurad aqveynebs Tavis samecniero krebuls, romelic specializebulia momsaxurebis marketingis sferoSi.

zemoaRniSnulidan gamomdinare, SeiZleba davaskvnaT, rom sazRvargareT Camoyalibda samecniero disciplina-momsaxurebis marketingi, romelic calke sagnad iswavleba msolfios wamyvan universitetebSi. Mmomsaxurebis marketingis mimarT did yuradRebas iCenen profesiuli

organizaciebi. Seqmnilia momsaxurebis marketingis saerTaSoriso skolebi. gamodis avtoritetuli saerTaSoriso samecniero Jurnal Journal of Services marketing, romelic momsaxurebis marketingis problemebs aSuqeb. Uunda aRiniSnos isic, rom postsabWouri sivrcis mecnierebic sul ufro metad interesdebian momsaxurebis marketingiT. aseTi yuradReba obieqturad ganpirobegulia am qveyanebSi momsaxurebis sferos ganviTarebiT.

ucxoelma mecnierebma momsaxurebis marketingis sferos yuradReba gasuli saukunis 50-60-ian wlebSi miaqcies. gamokvlebebi momsaxurebis marketingis sferoSi gaCnda 70-iani wlebis dasawyisSi. sazRvargareTis universitetebsa da umaRles saswavleblebSi amJamad arsebobs daaxloebiT 70 samecniero-kvleviTi jgufi, romlebic momsaxurebis menejmentsa da marketings Seiswavlian.

momsaxurebis sferos mimarT mecnierebis gazrdili yuradRebis miuxedavad, aqamde ar arsebobs erTiani Sexeduleba momsaxurebis marketingis Sesaxeb. h. voraCeki amtkicebs, rom amJamad jer kidev ar arsebobs momsaxurebis marketingis dasrulebuli Teoria, SesaZlebelia vilaparakoTYmxolod ramdenime Teoriuli debulebis Sesaxeb, romlebic momsaxurebis marketings sxvadasxva TvalsazrisiT ganxilaven [13].

ekonomistebis nawili varaudobs, rom momsaxurebis marketingi ar gansxvavdebodeba materialuri saqonlis marketingisagan. isini amtkiceben, rom saqonelsa da momsaxurebas Soris arc ise didi sxvaobaa, rom saWiro iyos misi gaTvaliswineba marketinguli RonisZiebebis SemuSavebisas da Catarebisas. magaliTad, m. klainaltenkampi Tvlis, rom saqonlis marketingisa da momsaxurebis marketingis gayofa ar aris mizanSewonili Semdegi mizezebis gamo: 1. gansxvaveba dgindeba gansakuTrebiT sakamaTo kriteriumis (produqciis materialurobis) mixedviT; 2. praqtikaSi realizebuli gasaRebis procesebis udidesi nawili winaswar aris orientirebuli momsaxurebaze anda xasiaTdeba momsaxurebis marketingis `tipuri~ niSnebiT, rac gamoixateba, magaliTad, warmoebisaTvis gankuTvnila da ara mza produqciis gasaRebiT, da aseve warmoebis garegnuli, anu klientis mier mowodebuli faqtorebis integraciis procesebiT [22].

j. beitsoni miiCnevs, rom marketingis samsaxuri ufro mniSvnelovan rols asrulebs im kompaniebSi, romlebic awarmoeben da yidian materialur produqtebs, vidre iseT kompaniebSi, romlebic Taviant klientebis momsaxurebas sTavazoben. am ukanasknelebSi, misi mtkicebiT, gadawyvetilebebs axali produqtebis Seqmnis Sesaxeb SeiZleba iRebdes sxva samsaxuris personali. beitsoni gamoyofs or amocanas, romelTa gadaWraSic servisis firmas SeiZleba daexmaros marketingis samsaxuri. esaa korporaciuli kulturis Seqmna da bazris wilis gazrda [16].

mkvlevarTa meore nawili darwmunebulia, rom momsaxurebis specifika, magaliTad, misi xelSeuxebloba, Senaxvisa da transportirebis SeuZlebloba, aisaxeba marketingis im sistemaSi, romelsac momsaxurebis sferos sawarmo iyenebs. am pozicias iziareben v. zeithamli da m. bitneri. isini Tvlian, rom servisis firmebSi marketinguli komunikaciebis gansakuTrebuli kompleqsis Seqmnis ZiriTadi mizezia SemkveTisaTvis im momsaxurebis umaRlesi xarisxis demonstrireba, romlis SeZenasac is apirebs [23].

am Sexedulebis mimdevaria agreTve momsaxurebis marketingis CrdiloeTis skolis aRiarebuli lideri k. grenroosi. igi asaxelebs servisis firmaSi marketingis gansakuTrebuli sistemis Seqmnis sxva mizezsac. pirvelyovlisa, myidveli eswreba (monawileobs) momsaxurebis gawevis procesSi, rac misTvis iseve mniSvnelovania, rogorc Sedegi. es ganapirobebs gansakuTrebul moTxovnebs personalisa da xarisxis kontrolis sistemis mimarT. momsaxurebis Senaxvis SeuZlebloba moiTxovs sawarmoTa SesaZleblobebis zust gaangariSebas momsaxurebis sferoSi [14].

amgvarad, SegviZlia davaskvnaT, rom momsaxurebis marketingis Sesaxeb urTierTsawinaaRmdago mosazrebebi arsebobs.

vidre momsaxurebis marketingis problemebs SevexebodiT, ganvixiloT momsaxurebaTa klasifikacia da maTi gansazRvrebepi.

k. grenroosi ase agwiwers oficialuri statistikis gaCenis process momsaxurebis sferoSi. `yvelafers, rac samrewvelo an agrarul seqtorSi ar Sedioda, momsaxureba uwodes~ [14]. nacionalur meurneobebSi momsaxurebis sferos wvlilis gaangariSeba dRemde mimdinareobs am wesiT, romelsac k. grenroosi moZvelebuls uwodebs.

moqmedebepi, romlebic dRes momsaxurebis sferos ganekuTvneba, sakmaod mravalferovania. isini mimarTulia sxvadasxva obieqtze, gansxvavdebian xelSesaxeblobis xarisxis, transportirebisa da Senaxvis SesaZleblobis mixedviT. maT gaaCniaT gansxvavebuli miznobrivi auditoria, mgrZnobiaroba promouSenisa da fasis mimarT. erTi saxis momsaxurebis Sesruleba didwilad aris damokidebuli teqnologiur midgomebsa da gamogonebebze, meorisa – momsaxurebis Semsruleblis niWsa da ostatobaze da a.S.

momsaxurebis erT-erTi yvelaze gavrcelbuli gradaciaa misi danawileba xelSesaxebobis mixedviT: absoluturad araxelSesaxebepidan (magaliTad, swavleba) _ SedarebiT xelSesaxebepamde (magaliTad, restornis momsaxureba). arcTu iSviaTad gv xvdeba momsaxurebis dayofa saqonlis an momsaxurebis siWarbis Sesabamisad. k. grenroosi momsaxurebas yofs orad. erTia momsaxureba, romlis realizacia personalzea damokidebuli, xolo meore - momsaxureba, romlis Sesrulebas teqnologiebi ganapirobeben. amasTan, k. grenroosi SeniSnavs, rom momsaxurebis gawevisas

amoqmedebulia orive resursi, Tumca, maTi Sefardeba gansxvavebulia da, rogorc wesi, erT-erTi resursi dominirebs. mas mohyavs agreTve momsaxurebis kidev erTi, misi azriT, mniSvnelovani tipologizacia SeZenis sixSiris mixedviT. esenia: mudmivad SeZenadi momsaxureba (magaliTad, sabanko momsaxureba, saqonlisa da momsaxurebis adgilze mitana da a.S.) da iseTi momsaxureba, romelsac SemTxvevidan SemTxvevamde iZenen (magaliTad, samedicino momsaxureba da a.S.) [14]. ISO 9004-is Tanaxmad, momsaxureba iyofa produqtis Semcvel, Sereul (sanaxevrod produqciatan erTad) da wmind (produqciis warmoebis gareSe) [15]. standartizaciis franguli asociacia momsaxurebis sakuTar tipologizacias gvaTavazobs. masSi gamoyofilia:

- momsaxureba, romelic `stimulirebulia~ produqciiT, magram avtonomiuria (magaliTad, marketingi, teqnikuri momsaxureba da remonti, SeZenisSemdgomi momsaxureba);
- momsaxureba, romelic `asocirebulia~ sxva momsaxurebasTan (magaliTad, SekveTebis miReba, stalireba, sainformacio momsaxureba);
- `damoukidebeli~ momsaxureba (magaliTad, sakonsultacio, finansuri, turistuli).

momsaxurebis tipebis mixedviT klasifikaciis sakmao raodenobis miuxedavad, mkvlevarebi, rogorc wesi, ar iTvaliswineben maT arsebobs momsaxurebis marketingis Teoriebis SemuSavebisas. maTi naSromebi agebulia momsaxurebaSi saerTos gamovlenasa da servisis sawarmos ekonomikaze am specifikis gavlenis Seswavlaze. Tumca, arsebobs sxvagvari midgomac. igi gulixmobs marketinguli koncepciis Seqmnas momsaxurebis sferos calke aRebuli segmentisaTvis. magaliTad SeiZleba davasaxeloT f. kotleris naSromi `marketingi: stumarTmiReba da turizmi~, romelic swored am principiT aris agebuli [24]. ucxoeli avtorebis wignebs Soris SeiZleba aRiniSnos v. bodrunovis `marketingi sainformacio momsaxurebis sferoSi~ [25] da e. demCenkos `marketingi momsaxurebis sferoSi~ [26]. ukanaskneli avtori Tavdapirvelad CamoTvlis momsaxurebis specifikur Tvisebebs, Semdeg ki aRwers midgomebs momsaxurebis TiToeuli klasis (satrnasporto, finansuri, sayofacxovrebo da sxva) marketingis mimarT.

rogorc cnobilia, marketinguli kvleva warmoadgens klientebTan mudmivi kontakqtis xelSewyobis saSualebas, romelic gvexmareba im meqanizmis gagebaSi, romelsac isini iyeneben momsaxurebis procesis Sesafaseblad misi SeZenamde, momsaxurebis gawevisa da moxmarebis Semdeg.

SeiZleba gamovyoT momsaxurebis bazris marketinguli kvlevis Semdegi ZiriTadi mimarTulebebi [27] :

- momxmareblis moTxovnilobaTa kvleva (im ZiriTadi moTxovnilobebis gamovlena, romelTa dakmayofilebasac eswrafvis momxmarebeli) da aseve im moTxovnilobebis gamovlena, romlebic amJamad ar aris dakmayofilebuli;
- momxmareblis molodinebis kvleva (momxmareblis im standartebis Seswavla, romlebsac klientebi moelian momsaxurebis SeZenisagan;
- klientis aRqmis Seswavla (klientis TvalsazrisiT momsaxurebis xarisxis mniSvnelovani kriteriumebis dadgena);
- momsaxurebis kontroli (momsaxurebis teqniki aspektebis gamoTvla);
- momsaxurebis miwodebis saoperacio meTodebisa da maTze klientis reaqsii Seswavla;
- momsaxurebis Suamavalebis kvleva;
- umniSvnelovanesi klientebis Seswavla;
- faseuli informaciis miReba momsaxurebis xarisxisa da klientis molodinis Sesaxeb.

kvlevs meTodebis SerCeva (Tvisobrivi an raodenobrivi kvleva) damokidebulia Casatarebeli kvlevs mizanze, aseve xelmisawvdomi informaciis wyaroebze. Tvisobrivi kvleva gulixmobs SerCeuli miznobrivi momsaxurebis mcire jgufis molodinebis, motivaciisa da qcevis Seswavlas. igi saSualebas gvaZlevs ganvsazRvroT parametrebi momavali kvlevebisaTvis da gamovavlinoT sakvanZo kriteriumebi, romlebiTac xelmZRvaneloben momxmareblebi momsaxurebis SeZenisas da SemdgomSi SeiZleba gamoiTvalos raodenobrivi kvleviT. Tavis mxriv, raodenobrivi kvlevebi tardeba momsaxurebisadmi momxmareblis damokidebulebis gasazomad da misi arCevanis gansasazRvrad.

momsaxurebis marketinguli kvlevebis praqtikis analizi gviCvenebs, rom sul ufro meti yuradReba eqceva momsaxurebis gawevis xarisxis standartebis kvlevas, saxeldobr ki imas, Tu risi miReba surT klientebis da rogoria maTi myidvelobiTi qcevis motivebi [28].

marketinguli kvlevebis Catarebis erT-erT mizans warmoadgens im faqtorebis gansasazRvra, romlebic gavlenas axdenen momxmareblis gadawyvetilebaze momsaxurebis SeZenis Sesaxeb, rac gulixmobs momsaxurebis SeZenis wyaroebis gamovlenas.

momxmareblTa qcevis modelebi warmoadgens aTvli wertilebs da konceptualur struqturas yidvis procesebis analizisaTvis. maT praqtikuli Rirebuleba aqvT marketingis menejerebisaTvis, vinaidan marketinguli strategiis SemuSavebis saSualebas izleva da gamoiyeneba, rogorc prognozirebis instrumenti. momsaxurebis bazarze momxmareblis qceva SeiZleba sam etapad daiyos [29].

pirvelia moxmarebiswina stadia. igi moicavs momxmareblis mier momsaxurebos SeZenamde arsebul qmedebebs. am stadiaze moxmareblebi ayalibeben Taviant survilebsa da molodinebs momsaxurebis SeZenis mimarT da irCeven maTTvis misaReb variantebs (erTgvar standarts). amasTan, aSkarad an araaSkarad es standarti SeiZleba ganisazRvros momsaxurebis momwodeblis, TviTon momxmareblis mier an dadgindes sxva msgavsi momsaxurebis analiza da Sedarebis safuZvelze. unda aRiniSnos, rom momsaxurebas aramaterialuri xasiaTis gamo nebis mier situaciaSi momsaxurebis winaswar Sesyidvebs abstractuli xasiaTi aqvs.

momdevno _ moxmarebis stadiaze momxmareblebi sakuTari gamocdilebis safuZvelze faqtobrivad wyveten, Tu romeli gansaxilveli varianti iqneba saukeTeso. am stadiis ganmavlobaSi xdeba momxmareblis mier moxmarebiswina stadiaze moniSnuli moTxovnillebebisa da molodinebis Sedareba momsaxurebis faqtobriv gawevasTan. mosalodnensa da realurs Soris ganxeTqilebis arsebobis SemTxvevaSi momxmarebeli cdilobs Seamciros warmoqmnili disproporcია, an sulac uari Tqvas momsaxurebis moxmarebaze.

postmoxmarebis stadiaze fasdeba momsaxurebis gawevis mTeli procesi, ris Sedegadac gairkveva, SeunarCundeba Tu ara momxmarebels momsaxurebis SeZenis motivebi da survili. saTanado donis momsaxurebis miwodebiT, momsaxurebis xarisxis mimarT klientis moTxovnisa da molodinis dakmayofilebiT organizacia SeZlebs arsebuli klientebis SenarCunebas da axlebis mozidvas, riTac gazrdis Tavis sabazro wils.

yovelive zemoaRniSnulidan gamomdinare, SeiZleba davaskvnaT, rom Tanamedrove ekonomikaSi mewarmeobis warmatebis ZiriTad mdgenels momsaxurebis sferoSi warmoadgens momxmareblis qceva. marketinguli kvlevebi ki warmoadgens instruments, romelic exmareba mewarmes, aqcios potenciuri myidveli Tavis klientad, gamoavlinos da daakmayofilos momxmarebelTa moTxovna da molodini.

1.2 samedicino momsaxurebebis marketingis ZiriTadi elementebi

janmrTeloba sruli fizikuri, sulieri da socialuri keTildReobis mdgomareobaa. janmrTelobis dacva farTo cnebaa, vidre samedicino daxmareba.Mmedicina mravalmxriv saqmianobas iTvaliswinebs, romelic sazogadoebis yvela rgols ukavSirdeba. sazogadoebrivi cxovrebis TandaTanobiTi cvlileba jandacvis sistemis ganaxlebasac moiTxovs. janmrTelobis dacva

mowodebulia uzrunvelyos pirovnebisa da sazogadoebis uflebaTa garantiebi janmrTelobis SenarCunebis, dacvisa da aRdgenis sferoSi, rac ara marto calkeuli pirovnebis arsebobis, aramed sazogadoebrivi ganviTarebis pirobaa. jandacvis sistema, romelic saxelmwifos yvela uwyebriv da dargobriv dones moicavs, warmoadgens aramarto samkurnalo dawesebulebebis erTobliobas. igi mWidrod ukavSirdeba ekologias, Sromis dacvas, socialur programebs da a.S. amasTan dakavSirebiT, bevri mecneri da praqtikosi janmrTelobis dacvis erT-erT umniSvnelovanes funqciad miiCnevs bunebrivi da socialuri garemos mimarT individualuri da sazogadoebrivi janmrTelobis wonasworobisa da harmoniis miRwevas [30]. amgvarad, sazogadoebis mxridan jandacva aRiqmeba, rogorc cxovrebis donisa da xarisxis ganuyofeli mdgeneli, romelic umniSvnelovanes rols asrulebs saxelmwifos ekonomikur ganviTarebaSi, ganapirobebs SromiT rezervebis kvlavwarmoebasa da xarisxs, qmnis socialur-ekonomikuri zrdis bazas. saxelmwifos jandacvis sistema erovnulli usafrTxoebis garantia. amitom msoflios ganviTarebul qveynebsi jandacvaze gaweulma saxelmwifo xarjebma meoce saukunis bolos STambeWdav cifrebs miaRwies, kerZod, mosaxleobis erT sulze gaangariSebiT, aRniSnulma xarjebma espaneTSi Seadgina 845 aSS dolari, aSS-Si - 3465 aSS dolari, safrangeTSi - 1650 aSS dolari, kanadaSi - 2064 aSS dolari [31]. amasTan, ekonomikurad ganviTarebuli qveynebis gamocdileba gviCvenebs, rom jandacvas ar SeuZlia arseboba mxolod saxelmwifos keTildReobis principebze dayrdnobiT. msofliosi mimdinare makroekonomikuri tendenciebi, agreTve cvlilebebi ekologias, adamianta fsiqologiasa da sazogadoebrivi janmrTelobis mdgomareobaSi, ar aZleven saxelmwifos jandacvis xarjebis mTlianad sakuTar Tavze aRebis saSualebas. rogorc danaxarjebis, ise pasuximgeblobis mniSvnelovani nawili TviTon momxmareblebsa da sadazRvevo organizaciebs awvebaT tvirTad. amasTan, warmoiqmneba arCevanis Tavisufleba, da, maSasadame, konkurenciac, rac marketingis gamoyenebis aucileblobas ganapirobebs.

aRniSnulidan gamomdinare, umravlesi qveynebis mTavrobebma daiwyes iseTi programebis realizeba, romlebic iTvaliswinebs jandacvaze saxelmwifo dotaciebis Semcirebas da xarjebis nawilis gadatanas dazRvevis sistemebze. aman gamoiwvia mniSvnelovani cvlilebebi samedicino dawesebulebebis dafinansebaSi, ramac, Tavis mxriv, jandacvis dawesebulebaTa marTvis Tanamedrove ekonomikuri meTodebis gamoyenebis aucilebloba ganapiroba.

saxelmwifo dotaciebis Semcirebam, sadazRvevo kompaniebis mier danaxarjebis kontrolma, medicinaSi eTikuri standartebis danergvam jandacvis dawesebulebaTa mxridan gazarda moTxovna damatebiT investiciebze, rasac sainvesticio bazarze konkurenciis zrda mohyva. aseT pirobebSi sawarmoebi dainteresebuli arian rogorc damatebiTi pacientebis mozidviT (rac

იტვისთვის მაღალხარისხიანი მომსახურების მიწოდებას და მაღალკვალიფიციური პერსონალის (მაგალითად, ისე მაღალი საფარის დამატებითი მიმართულებების, რომელიც ინვესტირებისათვის საიმედო ობიექტია. ყოველივე ზემოაღნიშნული სედეგად სამკურნალო-პროფილაქტიკური დაწესებულებების წინაშე უარყოფითი ორი ამოცანა – ეფექტური (მკურნალობის მხრივ) დაწესებულების რეპუტაციის გამოწვევა და რისეული საკმარისი პარტნიორის მიმართ სეკონდარული, რომელთა გადასაწყვეტად სამედიცინო კოდის საკმარისი არაა. ყოველივე ეს კი განაპირობებს ჯანდაცვის მართვის სისტემის მარკეტინგის პრინციპების დანერგვას დამატებითი მომხმარებლებისა და ინვესტორების მიზნით [32].

მარკეტინგის გამოყენების მეორე უაღრესად მნიშვნელოვანი მიმართულებაა სანელებლების-ტექნიკური პროგრესი, რომელსაც გამოიწვევს სამედიცინო მომსახურების სხვადასხვა სახის კერძო სექტორის გაფართოება და გააღვივებული კონკურენცია საფარის სფეროში. ცნობილია, რომ მედიცინის საწარმოებისათვის ინერგება სულ უფრო და უფრო სრულყოფილი ტექნიკური, ელექტრონული, ულტრაბგერითი, ოპტიკური, რადიაციული აპარატურა. მეცნიერებისა და ტექნიკის ამგვარი განვითარების სედეგად სეკონდარული უზრუნველყოფის კვლევითი ექსპერიმენტული აპარატურა, რომელიც განაპირობებს მეცნიერული კვლევის განვითარებას [33]. ახალი ტექნოლოგიების დანერგვას გავეული დანახარების ზრდას კი, თავის მხრივ, განაპირობებს მარკეტინგის პრინციპების გამოყენების აუცილებლობა საწარმოო სფეროში და, შესაბამისად, დაწესებულების კონკურენტუნარიანობის უზრუნველყოფა.

უნდა აღინიშნოს, რომ გასული საუკუნის 70-იან წლებიდან, სამედიცინო მეცნიერებისა და ფარმაკოლოგიის განვითარების, აგრეთვე ახალი წამლების გაშვების ტემპი, ადამიანები სულ უფრო მეტ ურთიერებას უტმობენ თავიანთი ჯანმრთელობისა და ცილობის თავიდან აცილების მიზნით. ამას ხელს უწყობს ის გარემოებაც, რომ ჯანმრთელების უმეტესობა უკვე იყენებს განვითარებული კვლევების მეთოდების მიერ მოსახლეობის გასაგებებისაკენ მიმართული პროგრამების სედეგად. 80-იანი წლებიდან ადამიანებმა დაიწყეს საკუთარი ჯანმრთელობის გასაუმჯობესებლობის მიზნით აქტუალური გახდა ჯანსაღი კვების, სამკურნალო ფიზკულტურის დანერგვა და გავრცელება. ადამიანებმა დაიწყეს უარყოფითი ტყუილი ინფორმაციის, რასაც სეკონდარული ჯანმრთელებისათვის ზიანი მიყენებინა. საყოველთაოდ იგნობდა ტაბაკის, ალკოჰოლის, საყრისა და ცხიმების უკონტროლო მიღება და ა.შ. ამასთან, ფართოდ ვრცელდებოდა ინფორმაცია ჯანმრთელების დაცვის სფეროში. კატარული კვლევების სედეგად სეხახებ, რასაც ხელს უწყობდა საინფორმაციო ტექნოლოგიების განვითარება. ადამიანებს გაუცნობარებდა ჯანმრთელების გაუმჯობესებისათვის. გაიზარდა მოთხოვნა ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტებზე, კვების აქტიური დანამატებზე, კერძოდ, ვიტამინებსა და მინერალებზე. ეკოლოგიური სუფთა და ბიოლოგიურად აქტიური კომპონენტების სემცვლობა კონკურენციის ერთ-ერთ მთავარ ფაქტორად იქცა სასაყონლო ბაზარზე, მათ შორის საკვები პროდუქტების ბაზარზეც. ჯანმრთელობისათვის დამავალი საკვების გაცემის მიზნით და, საერთოდ, ჯანმრთელობისათვის უზრუნველყოფის მიზნით ადამიანისა და

sazogadoebisaTvis erT-erTi sabaziso faseulobis statusi SeiZina. amitomac Tanamedrove medicinisaTvis damaxasiaTebelia ara marto maRali teqnologiebis danergva diagnostikasa da mkurnalobaSi, aramed sazogadoebrivi jandacvis sferos gafarToeba, rac mosaxleobis umetesobisaTvis misawvdoms xdis medicinis Tanamedrove miRwevebs. amgvarad, adamianTa cnobierebaSi momxdarma cvlilebebma gamoiwvia jandacvis bazarze moTxovnis struqturis cvlileba. samedicino momsaxurebis myidvelebis bazris Seqmnis Sedegad jandacvis dawesebulebebi izulebulni gaxdnen miemarTaT marketinguli kvlevebisa da Sesaferisi marketinguli RonisZiebebisTvis. adamianebis mier sakuTari janmrTelobis mimarT yuradRebis gaaqtiureba ganapirobebs samedicino momsaxurebis mimarT momxmarebelTa moTxovnilebis zrdas. Sesabamisad, matulobs aseTi momsaxurebis xarisxisa da asortimentisadmi wayenebuli moTxovnebic, rac samedicino dawesebulebebs Soris konkurenciis gamZafrebas iwvevs. Sesabamisad, farTovdeba marketingis gamoyenebac pacientTa mozidvis mizniT [34].

marketingis gamoyeneba aqtualuria ara marto jandacvis dawesebule-bebisaTvis, aramed jandacvis marTvis saxelmwifo organoebisaTvis. marketingis daxmarebiT SesaZlebelia jandacvis reformebis, maT Soris, finansuri da sainformacio aspeqtების xelSewyoba, agreTve propagandistuli saganmanaTleblo muSaoba mosaxleobasTan, rac aucilebelia ara marto janmrTelobisadmi yuradRebis mipyrobis, aramed axali preparatebis gacnobisaTvis. marketingis gamoyeneba uzrunvelyofs samedicino momsaxurebis moculobisa da struqturis optimizacias rogorc calkeuli individis, ise mTeli sazogadoebis interesebis gaTvaliswinebiT. amisaTvis saWiroa sazogadoebisa da adamianTa calkeuli jgufebis moTxovnilebebis Seswavla maTi SesaZlo cvlilebebis prognozireba. dasaxuli miznebis miRweva SesaZlebelia marketingis daxmarebiT, romelic uzrunvelyofs jandacvis dawesebulebebs informaciis Segrovebisa da analizis meTodebiT.

amgvarad, Catarebulma analizma gviCvena, rom SesaZlebelia ganisazRvros jandacvaSi marketingis gamoyenebis Semdegi doneebi:

- saxelmwifo done, romelzedac dgindeba saxelmwifos da sazogadoebis ganviTarebis strategiuli miznebi, yalibdeba jandacvis sistemis ganviTarebis politika, ganisazRvrebა პირველი პრობლემები და მათი გადაწყვეტილებები. აკ marketingი გამოიყენება როგორც jandacvis momsaxurebis momxmarebelTa kvlevis, ise jandacvis reformirebisaTvis sazogadoebrivi xelSewyobის uzrunvelyofის meTოდოლოგია;
- saxelmwifo marTvis regionuli organoebის done, sadac xdeba regionuli politikის Sevseba, დაკონკრეტება და მისი adaptაცია ადგილობრივი პრობლემისადმი; muSavdeba დამატებითი ტერიტორიული პროგრამები და RonisZieბები სპეციფიკური samedicino პრობლემების

gadasawyvetad; zustdeba jandacvis normatiuli baza; ixveweba mosaxleobis farmaceutuli preparatebiT, specifikuri samedicino momsaxurebiT uzrunvelyofis sistema;

- calkeuli organizaciebis done, sadac xorcieldeba uSualo muSaoba momxmareblebTan, maT mier ufro mniSvnelovnad miCneuli sakiTxebis Seswavla, moTxovnilebis Secvlis tendenciebis gamovlena.

am dros gacvlis obieqts, romelic marketingis gamoyenebis SesaZleblobas qmnis, warmoadgens samedicino momsaxureba, romelsac dawesebuleba eweva saorganizacio-uflebrivi formisagan damoukideblad. Sesabamisad, miwodebis subieqtebi xdebian marTvis saxelmwifo organoebi, jandacvis organizaciebi da maTi gaerTianebebi, xolo momxmareblebs warmoadgenen moqalaqeebi da sazogadoeba mTlianad.

aRsaniSnavia is faqtia, rom saqarTveloSi xorcieldeba socialuri marketingis kampaniebi, romlebic dadebiTad moqmedebs mosaxleobis janmrTelobis dacvis gaumjobesebaze. miuxedavad amisa, reproduqciuli janmrTelobis parametrebi saqarTveloSi jer kidev aradamakmayofilebelia [35]. gansakuTrebiT savalaloa am mxriv soflis mosaxleobis mdgomareoba. finansuri, geografiuli da informaciuli barierebi zRudaven am servisebis moZiebasa da gamoyenebas, romelic qalTa janmrTelobis problemebs exeba. am mimarTulebiT saerTaSoriso organizaciebis daxmarebiT, kerZod, gaeros mosaxleobis fondis mier ganxorcielebuli mravali proeqti exmareba mosaxleobis gaTviTcnobierebas reproduqciuli janmrTelobis problemebTan dakavSirebiT.

aqve unda aRvniSnoT, rom reproduqciul janmrTelobasTan dakavSirebuli programebi emsaxureba qalTa reproduqciuli jandacvis gaumjobesebas. Sobadobis dabali maCveneбели, abortis sixSire da kontracepciis Tanamedrove meTodebis gamoyenebis dabali done aCvenebs, rom moTxovna ojaxis dagegmvis informaciasa da momsaxurebaze jer kidev aradamakmayofilebelia. saerTaSoriso organizaciebi xels uwyoben socialuri marketingis farTod gavrcelebasa da ganviTarebas, raTa sazogadoebaSi Seiqmnas janmrTelobis dacvis Sesabamisi garemo. unda aRiniSnos isic, rom saqarTveloSi socialuri marketingis programis daxmarebiT, dRes dedis ZuZuTi kveba gaxda prioriteti da iTvleba Seucvlelad bavSvis momavali janmrTelobis uzrunvelsayofad. saqarTveloSi ioddeficitis problemebis aqTualobidan gamomdinare, misi prevenciisaTvis aucilebeli iodizirebuli marili, romelic gamoiyeneba rogorc samkurnalod, aseve yoveldRiuri moxmarebisaTvis, SeiZleba ganvixiloT rogorc socialuri paketi, romlis warmoebiTac kompania iRebs mogebas sazogadoebis janmrTelobasTan dakavSirebuli problemis xarjze. cnobilia, iodizirebuli marilis warmoeba da realizacia ganapirobebs momxmarebelTan grZelvadiani urTierTobis Camoyalibebas, xolo momxmarebelTa SenarCuneba ki damokidebulia produqciis xarisxsa da marketingul

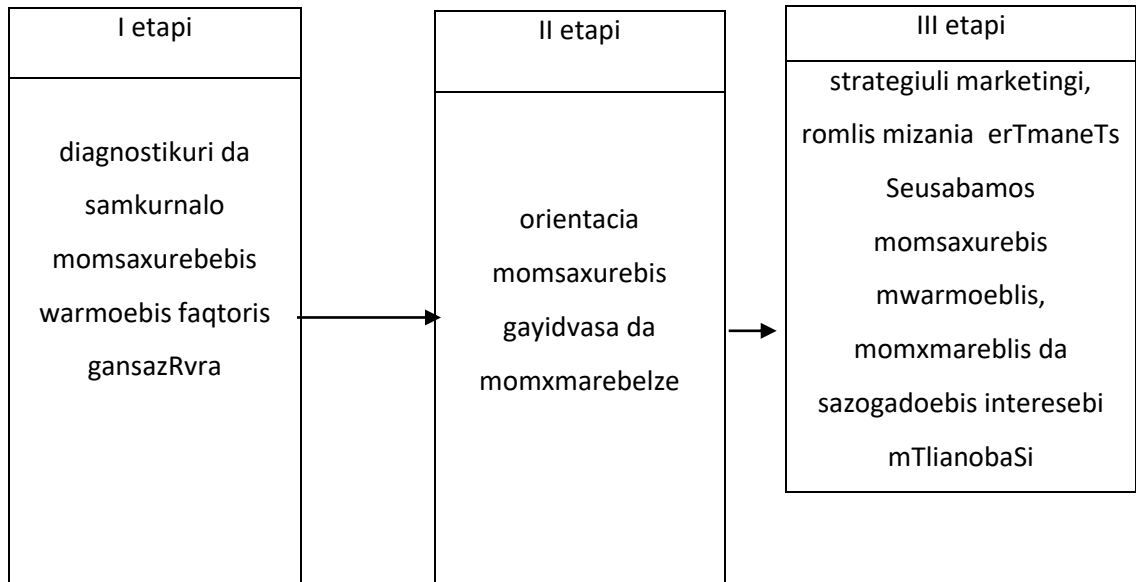
RonisZiebebze, romlebic ganapirobeben momxmareblis dainteresebasa da kompaniisadmi ndobis faqtoris Camoyalibebas. gaeros bavSvTa fondis jandacvis programis (UNICEF) mier ganxorcielebuli kvleveis Sedegad dadginda, rom saqarTveloSi bavSvTa/mozrdilTa 38%-s aReniSneba Ciyvi, mosaxleobis 24%-Tvis ucnobia iodis deficitis problema, ojaxebs 33% ki moixmars araiodizirebul marils. imisaTvis, rom gaizardos iodizirebuli marilis momxmarebelTa ricxvi unda moxdes misi swori SeTavazeba sazogadoebisaTvis [36].

Cveni azriT, marketingis gamoyeneba aqtualuria yvela saxis samedicino dawesebulebisaTvis, maT Soris sanatoriul-sakurorto sawarmoebisTvisac. aq mizans warmoadgens propagandistul-saganmanaTleblo samuSaoebis Catareba rogorc daqiravebul muSakebTan, aseve damqiraveblebTan, vinaidan aucilebelia maTi yuradReba mipyrobili iqnas sakuTari janmrTelobisadmi, aseve unda moxdes miznobrivi kompleqsuri programebis daxmarebiT axali samedicino da sanatoriul-sakurorto momsaxurebebis saxeobebis gacnoba. aq marketingi xels uwyobs dasaxuli miznis miRwevas, rac uzrunvelyofs rekreaciuli medicinisa da kurortologiis centrebs informaciis Segrovebisa da analizis meTodebis meSveobiT, sanatoriul-sakuroroto momsaxurebis SeqmnasTan dakavSirebuli rekomendaciebis SemuSavebiT mxars uWerb sareabilitacio medicinisa da kurortologiis myar konkurentunarianobas [34]. rogorc analizi gviCvenebs, jandacvaSi marketingis principebis gamoyeneba samarTliani da mizanSewonilia, radgan dargSi arsebobs yvela saWiro piroba marketinguli principebis danergvisaTvis [37].

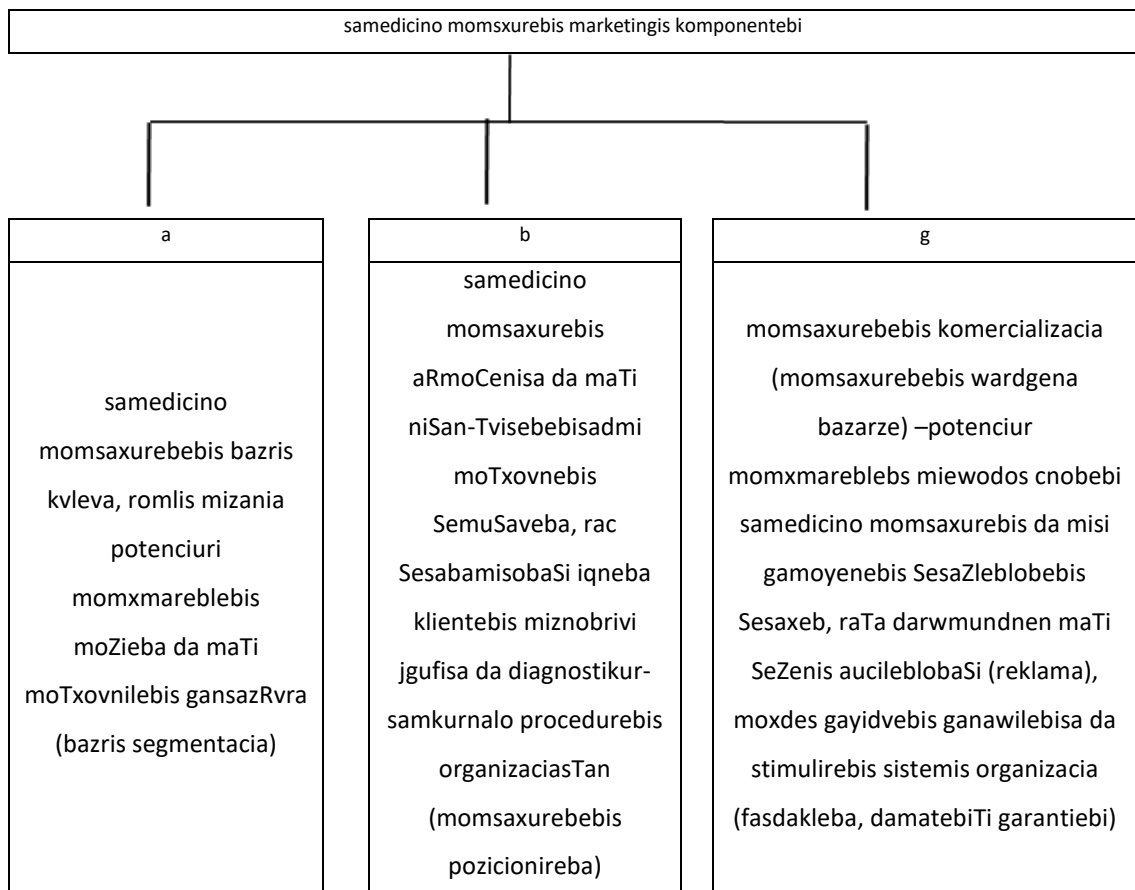
samedicino momsaxurebis sferoSi marketingis prioritetebad bazarze iTvleba momsaxurebaSi arsebuli sul ufro mzardi cvlilebebi, maTi Sinagani sirTule da momsaxurebis marketingis adaptacia momxmarebelTa arastandartul problemaTa gadaWrasTan, aseve momsaxurebis speqtris mravalferovneba (momsaxurebaze samomxmareblo moTxovnis personifikacia). amasTanave izrdeba konkurencia fasiani momsaxurebis sferoSi, rac moiTxovs momsaxurebis gayidvis efeqturi sistemis SemuSavebas (momsaxurebaTa moqnili da specializebuli gayidvebi sxvadasxva sabazro cvlilebebis dros). sazogadoebrivi mniSvnelobis Tvalsazrisidan gamomdinare SeiZleba CamovayaliboT momsaxurebis marketingis Semdegi miznebi: moTxovnis dakmayofilebis xarixis zrda, momsaxurebebis raodenobis, xarixis, mravalferovnebis uzrunvelyofa misaRebi fasebiT, aseve momxmareblebis cxovrebis donis xarixis maqsimalurad gazrda.

pirobiTad SeiZleba gamovyot samedicino momsaxurebis marketingis mecnieruli ganviTarebis sami ZiriTadi etapi, romelic SemoTavazebulia 1.1 sqemaze [38;39].

literaturuli masalebis [38;39;40;41] Sejerebis safuZvelze samedicino dawesebulebebis (diagnostikuri, samkurnalo, sareabilitacio da profilaqtikuri) momsaxurebebis marketingis ZiriTadi komponentebi Sesazloa ganisazRvros, ise rogorc es mocemulia 1.2 sqemaze.

sqema1.1 samedicino momsaxurebebis marketingis ganviTarebis etapebi

სქემა 1.2. სამედიცინო მომსახურების მარკეტინგის კომპონენტები

ამგვარად, სამედიცინო დაწესებულებების ეფექტური ფუნქციონირებისათვის აუცილებელია მარკეტინგის შემდეგი პრინციპების გამოყენება:

- სამედიცინო მომსახურების ბაზრის კომპლექსური შესწავლა და პროგნოზირება;
- სამედიცინო დაწესებულებების საწარმო-გაყიდვითი შესაძლებლობების ანალიზის ჩატარება;
- მარკეტინგული სტრატეგიისა და პროგრამის შედგენა;
- საფასო პოლიტიკის განხორციელება, კლიენტებისათვის სამედიცინო მომსახურების, გაყიდვების არხებისა და ფორმების არჩევა;
- მარკეტინგული საკმარისობის მართვა სამედიცინო ორგანიზაციებში;
- მარკეტინგული საკმარისობის ეფექტიანობის კონტროლი და შეფასება.

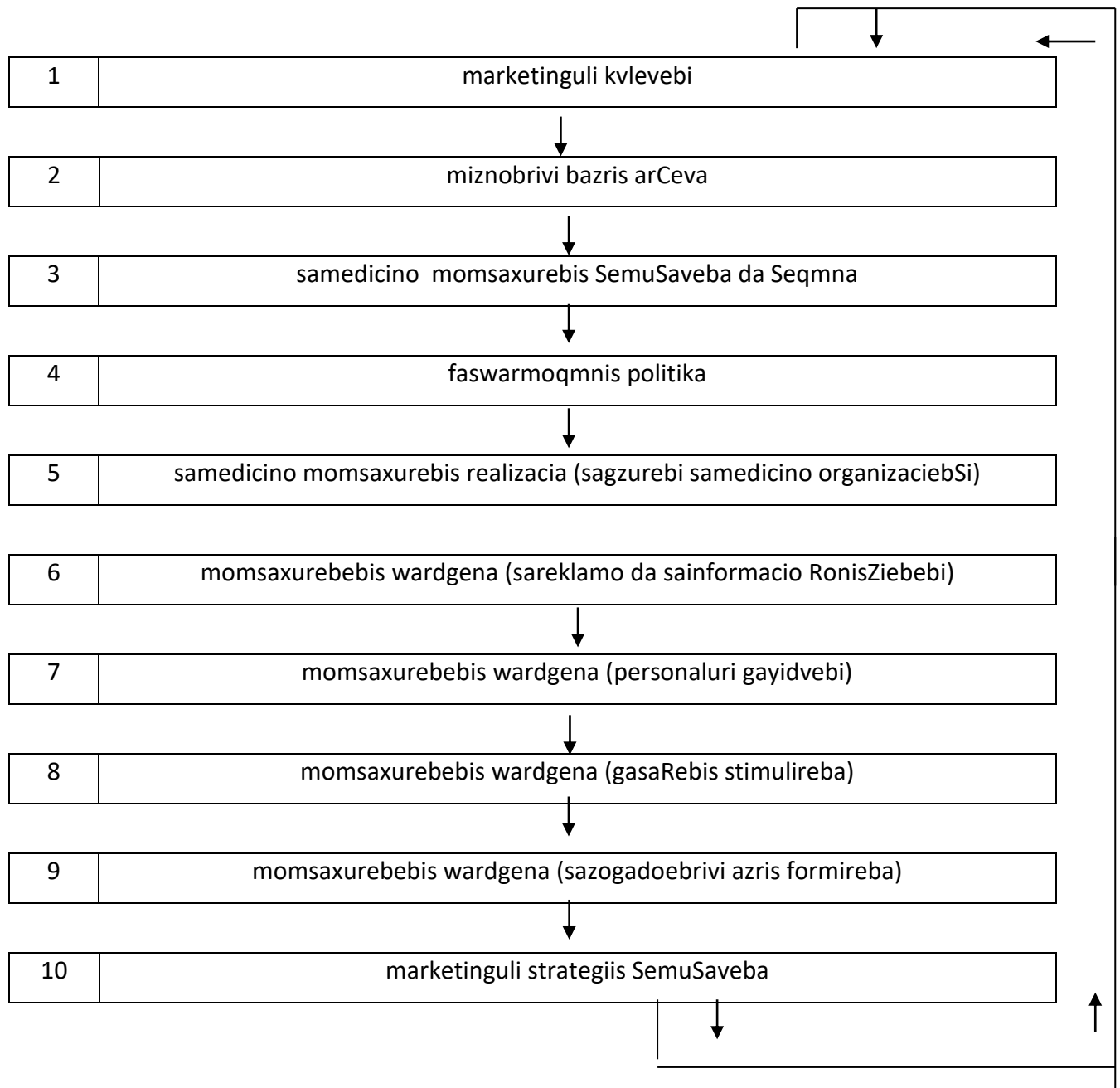
მარკეტინგული პრინციპებზე დაყრდნობით, შესაძლებელია აიგოს პრაქტიკული კომუნიკაციების მოდელი, რომლის მეშვეობითაც მიიღწევა სამედიცინო დაწესებულებების მარკეტინგული საკმარისობის ოპტიმიზაცია. ცხადია, ეს საკმარისობა უნდა დაიფუძნოს სტრატეგიის არჩევით, რაც შესაბამისობაში მოვა ბაზრის სიმრავლეს კომპლექსურ კვლევასთან. ამასთან, ავტორები გამოყოფენ ზრდის 4 პერიოდს, რეალურად არსებულ სტრატეგიას, რომლებიც ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან მომსახურებისა და ბაზრის სახეების მიხედვით [42;43]. ესენია:

1. არსებული სამედიცინო მომსახურების გაყიდვითი ბაზარზე;
2. არსებული სამედიცინო მომსახურების გაყიდვითი აქსელერაციაზე;
3. აქსელერაციის სამედიცინო მომსახურების გაყიდვითი ბაზარზე;
4. აქსელერაციის სამედიცინო მომსახურების გაყიდვითი აქსელერაციაზე.

ყოველი ვარიანტი შესაბამისად უზრუნველყოფს და დანახარჯების ალბათობის თავისი პროცენტული მაკონტროლებელი. ბაზრის კომპლექსური კვლევა გულისხმობს ასევე ბაზრის სეგმენტაციას, ე.ი. იმ სეგმენტის გამოვლენას, რომელიც ყველაზე მეტად შესაბამისად სამედიცინო დაწესებულების პროფილსა და შესაძლებლობებს.

სამედიცინო დაწესებულებების მარკეტინგული საკმარისობის ორგანიზაციის განვითარების ალგორითმი უზრუნველყოფს 10 კალკულს, მაგრამ ამავდროულად ერთმანეთთან მიდრეკილვითი დაკავშირებული ეტაპები, რომელიც მოცემულია 1.3 სქემის სახით [44].

მარკეტინგული კვლევები მოიცავს სამედიცინო ბიზნის ბაზრის მონაცემების შეგროვებასა და ანალიზს, რომლის მიზანია შემცირდეს ის გარკვევლობები, რაც

sqema 1.3 samedicino biznesSi marketinguli saqmianobis organizaciis cikluri algoriTmi

Tan axlavs marketinguli gadawyvetilebebis miRebas. aRniSnuli kvlevis koncefcii SemuSaveba empiriuli monacemebis miRebasa da analzis efuZneba.

marketinguli kvlebebis maTematikur modelebad SeiZleba gamoyenebuli iqnas momxmareblis (klientis) qcevis modelebi, rac konkretuli samedicino sawarmos arCevs modelebs, agreTve, axali samedicino momsaxurebebis gavrcelbebis modelebs efuZneba [44;45;46].

samedicino momsaxurebis miznobrivi bazari potenciuri bazaria, romelsac gansazRvravs Semdegi komponentebis erToblioba, konkretul momsaxurebasTan momxmarebelTa moTxovnebis damTxveva, sakmarisi finansuri resursebi, aseve samedicino momsaxurebebis SeZenis mzadyofna da Sesazlebloba. dResdReobiT miznobrivi bazris DSerCeva, rogorc wesi, Semdegi sami etapis ganxorcielebas efuZneba: bazris segmentaciis kriteriumebis SerCeva; segmentaciis konkretuli meTodis gamoyeneba; momsaxurebis pozicionireba miznobriv bazarze [47;48]. segmentaciis kriteriumebis mravalferovnebis da statistikis mravalgvari meTodebis gamoyenebis Sesazleblobebis miuxedavad, miznobrivi bazris arCevis arsebuli sqema garkveul sirTuleebis qmnis. samedicino dawesebulebebis umravlesobisaTvis, romlebic samedicino biznesSi funqcionireben, segmentaciis mizans auTvisebeli an sxva dawesebulebebis mier arasakmarisad aTvisebuli samomxmareblo bazari warmoadgens, gansakuTrebiT maSin, Tu maT sxva saxis momsaxureba ar gaaCniaT [49]. am segmentis moTxovnebis da upiratesobebis gamokvlevis meSveobiT samedicino dawesebulebas SeuZlia Seqmnas Sesabamisi momsaxurebebis kompleqsi, adekvaturi safaso politikiT.

axali samedicino momsaxurebis (diagnostikuri, samkurnalo, sareabilitacio, profilaqtikuri, saserviso) Seqmna samedicino dawesebulebis prerogativas warmoadgens. Mmagram, miuxedavad amisa, marketingis samsaxuri, romelic samedicino dawesebulebis bazarTan kontaktis instrumentia, aseve pasuxs agebs garkveulwilad samedicino momsaxurebis xarisxiani maxasiaTeblebis uzrunvelyofaze. praqtika gviCvenebs, rom bazarze axali saqonlisa da momsaxurebis mxolod 3-5%-s aqvs warmateba [50]. igive SeiZleba iTqvas samedicino momsaxurebazec. principulad axali momsaxurebis SemuSavebis dros, samedicino dawesebulebis samewarmeo riskis Semcireba dagegmili an asaTvisebeli momsaxurebis bazarTan Sesabamisobis winaswar Sefasebas moiTxovs [51;52]. aq SeiZleba gamoviyenoT axali samedicino momsaxurebis dagegmvis aprobirebuli sqema, romelic moicavs [53;54]:

- axali samedicino momsaxurebebis ideebis Ziebas;
- ideebis seleqcias;
- samedicino momsaxurebis gamajansaRebeli efeqtianobis Sefasebas;
- klientebis mosazidi samedicino momsaxurebis Sefasebas;
- ekonomikur analizs;
- samedicino momsaxurebis koncefcii ganviTarebas;
- jandacvis organizaciebis mier samedicino momsaxurebis testirebasa da serTificirebas;

- samomxmareblo bazarze samedicino momsaxurebis wardgenas.

praqtikaSi sakmaod kargad muSaobs faswarmoqmnis Semdegi sqema: faswarmoqmnis meTodis SerCeva, fasis strategiis SemuSaveba, safaso diferenciaciis meTodebis gamoyeneba da arasasurvebi zemoqmedebisagan dazRveva [52'55]. es ukanaskneli gansakuTrebiT aqtualuria samedicino dawesebulebebis „saserviso “ momsaxurebisaTvis. ra Tqma unda, mocemuli sqema SesabamisobaSi unda modiodes samedicino momsaxurebis bazarTan, vinaidan faswarmoqmnis politikis instrumentTa nakrebi gafarToebulia, xolo adekvaturi arCevanis kriteriumebi ar aris aRniSnuli [56;57]. samedicino dawesebulebi ama Tu im sqemis arCevis problemis winaSe dgebian. samedicino dawesebulebebis mier safaso politikis marTva momsaxurebis adekvatur fasebs unda efuZnebodes, rac garkveul pirobebSi unda ganxorcieldes. kerZod, momxmareblis stabiluri nakadis dros, samedicino danadgarebisa da personalis optimaluri datvirTvisTvisas („gamocdilebis efeqti“) mizanSewonilia samedicino momsaxurebis TviTRirebulebis Semcireba. zemoT aRniSnuli ki unda ganxorcieldes mudmivi xarjebis Semcirebis gziT [38;55;58].

fasiani samedicino momsaxurebis bazris Seqmnis pirobebSi faswarmoqmna organizaciul-ekonomikuri da mmarTvelobiTi saqmianobis yvelaze rTuli elementia samedicino dawesebulebebi. fasebis politikis SemuSaveba samedicino dawesebulebebis momsaxurebaze fasis dadgenisa da sxvadasxva sabazro situaciaSi fasebis marTvis process moicavs. momsaxurebis gasayidi fasi TviTRirebulebis faqtiur kalkulacias eyrdnoba, Tumca, masze sxvadasxva faqtori moqmedebs.

faswarmoqmnis sistemaSi mniSvnelovani ekonomikuri maCveneblia gayidvebis moculobis meryeobis dinamika, rac dakavSirebulia sxvadasxva socialur-ekonomikuri maCveneblebis cvlilebebTan, rogoricaa samomxmareblo fasebis indeqsi, mosaxleobis msyidvelobiTi unari, valutis gadacvlis kursi da sxva.

nebayoflobiTi samedicino dazRvevis sistemaSi SemuSavebulia samedicino momsaxurebis gayidvebis Semdegi fasebi [38]:

- gayidvebis minimaluri kritikuli fasi (uzaralobis fasi). igi mudmivi xarjebisa da cvladi xarjebis nawilis dafarvas uzrunvelyofs, romelic erTeul momsaxurebaze modis(e.i. erTi momsaxurebis srul TviTRirebulebas faravs);
- gayidvebis optimaluri (sakmarisi) fasi (moTxovnis da SeTavazebis wonasworobis fasi). igi miiReba dagegmili an normirebuli mogebis damatebiT uzaralobis fasze. am fasis gamoyenebiT SenarCunebulia gayidvebis maqsimaluri moculoba da miiRweva maqsimaluri mogeba.

- gayidvis maqsimaluri fasi, romelic uzaralobis fass Seesabameba, sruli TviTRirebulebis tolia, rodesac moTxovna xdeba araelasticuri da fasis Semdgom momatebas gayidvebis moculobis dacemamde mivyavarT.

amgvarad, samedicino dawesebulebebis marketinguli qvedanayofebis mier dasabuTebuli faswarmoqmnis sakiTxebis gadaWrisaTvis aucilebelia:

- samedicino biznesis bazarze sxvadasxva seqtorSi arsebuli samedicino momsaxurebis kompleqsis fasis formirebis specificis Seswavla;
- samedicino momsaxurebaze fasebis cvlilebis raodenobrivi maxasiaTeblebis Sefaseba da masze moTxovnis elasticurobis gansazRvra;
- samedicino momsaxurebis warmoebaze gaweuli danaxarjebis Sefaseba da sxvadasxva momsaxurebis SeTavazebis fasebis gaanalizeba;
- samedicino Semosavalze (amonagebze) fasebisa da danaxarjebis cvlilebis zegavlenisa da samedicino dawesebulebebis mogebis Seswavla;
- samedicino dawesebulebebis fasebis strategiis formirebaSi inflaciuri faqtorebis gavlenis gaTvaliswineba;
- samedicino momsaxurebis gayidvis minimaluri, optimaluri da maqsimaluri fasebis winaswari gaangariSeba;
- samedicino momsaxurebis bazarze gamosvlisTanave misi optimaluri fasis gansazRvris eqsperimentuli koreqcia.

samedicino momsaxurebis realizaciis moculobis dagegmvis erT-erT arsebiT moments warmoadgens monacemTa Segrovebis meTodologiuri bazis arseboba. amasTan, rogorc wesi, gamoiyeneba momsaxurebaze arsebuli samomxmareblo moTxovnis `savele gamokvleva~, rac gamokiTxvis, dakvirvebis, eqsperimentis meTodiT xorcieldeba [59;60;61;62]. samedicino momsaxurebis gasaRebis kanonzomiereba moTxovnis da miwodebis kanons emorCileba, romelic gvamcnobs, rom moTxovnis da miwodebis damTxvebis doneze samedicino momsaxurebis Rirebuleba samedicino momsaxurebis fasiT ganisazRvreb, aq aseve muSaobs kanoni zRvruli/ukiduresi sargeblanobis Sesaxeb, rac samedicino momsaxurebis sargeblanobis Semcirebas axasiaTebs [63].

samedicino organizaciebis potenciuri klientebis informireba SesaZlo samedicino momsaxurebebis Taobaze, ekisreba reklamas. amJamad SemuSavebulia reklamis dagegmvis algoriTmi [53;64;65;66], romelic moicavs prioritetuli miznebis dadgenas; Temis, devizis da

sareklamo saxis arCevas, biujetis gansazRvras, informaciis gadacemis saSualebebsa da arxebs. sareklamo saqmianoba moiTxovs did finansur xarjebis, amitom saWiroa misi efeqtianobis kontrolis codna [65]. sirTule imaSia, rom sareklamo kampaniis Catareba da misi Sedegebi droSi ar emTxveva erTmaneTs da damokidebulia iseT faqtorebze, romlebic dakavSirebulni ar arian reklamasTan. aseTia, magaliTad, momsaxurebis daniSnuleba, fasi, xarisxi, SeTavazebis forma, gayidvebis servisis done, safasuris gadaxdis pirobebi, personalis momzadeba da sxva. Aaseve, sakmaod mniSvnelovania konkurentebis strategiis garCeva. samedicino momsaxurebis bazarze sareklamo kampaniis Catarebis yvela etapze aucilebelia Sefasdes reklamis efeqtianoba, romlis mizania kampaniis Catarebis mizanSewonilobis Sesaxeb informaciis miReba; calkeuli sareklamo saSualebebis Sedegianobis Sefaseba; potenciur myidvelebze, reklamis optimaluri zegavlenis dadgena. amasTan, aucilebelia erTmaneTisagan ganvasxvavoT reklamis fsiqologiuri zegavlana da sareklamo kampaniis ekonomikuri efeqtianoba [64;65]. aseT pirobebSi reklamidan miRebuli ekonomikuri ukugeba ganisazRvreba, rogorc samedicino momsaxurebis gayidvebidan miRebuli amonagebis namati reklamis Rirebulebaze.

rodesac bazarze xarisxiani da konkurentunariani momsaxureba gamodis, romelzec masobrivi moTxovnaa, specialistebi gvirCeven gamoviyenoT formula $(6+4)$ [63;65;67]. es niSnavs imas, rom sareklamo kampaniis pirveli 6 kviris ganmavlobaSi xdeba samedicino momsaxurebis markis gacnoba, xolo Semdgom 4 kviraSi Zlierdeba misi cnobadoba.

samedicino dawesebulebis adgilmdebareobidan reklamisaTvis da misi ukve Seqmnili imijidan gamomdinare, samedicino momsaxurebis sareklamo kampaniis pirveli periodi erTidan sam Tvemde unda grZeldebodes (Tu davgegmaVT ufro xangrZliv an mcire reklamas, maSin es saxsrebis uSedego xarjvamde migviyans). Mmomdevno 2-3 Tvis ganmavlobaSi mizanSewonilia Semcirdes sareklamo zemoqmedebis intensiuroba. Semdeg unda moxdes intensiuri kampaniis ganmeoreba 1-2 Tvis ganmavlobaSi. sanam reklamirebuli momsaxureba jer kidev rCeba bazarze, aucilebelia mudmivad arsebobdes misi gasaRebis mxardaWeri reklama.

samedicino momsaxurebis Sesaxeb momxmareblis nebismieri piradi informirebis saqmeSi didi roli eniWeba personalur gayidvebs, romelic moicavs momxmareblis Ziebasa da ndobiT aRWurvili urTierTobebis agebas. [59;64;68]. mniSvnelovania, agreTve, samedicino momsaxurebis SeZenis kriteriumebis obieqturi Sefaseba, moqmedebis gegmis SemuSaveba da samedicino momsaxurebis gayidvis procesis kvalificiuri marTva.

personaluri gayidvebisTa monacemTa Segrovebis meTodologiur bazad gamodgeba informaciis pirvelad da meorad wyaroebze dafuznebuli moTxovnisა da miwodebis analisis meTodebi. es meTodebi aprobirebulia marketinguli kvlevebis praqtikaSi [53;62].

praqtikaSi aseve SeiZleba gamoviyenoT kanoni personaluri gayidvebis Sesaxeb, romlis Tanaxmad, personaluri gayidvebis dros myidveli SeiZens ara mxolod momsaxurebas, aramed marketingul agentsac. samedicino momsaxurebis gayidvisas es SeiZleba iyos, aseve, im samedicino dawesebulebis eqimi, sadac xdeba avadmyofis momsaxureba. mocemul kanons axasiaTebis ori efeqti: pirvelia marketinguli agentis efeqti, anu momxmarebeli yidulobs im savaWro agentTan, romelsac yvelaze metad endoba. meorea SeZenis sargeblanobis efeqti, anu momxmarebeli yidulobs momsaxurebas mxolod mas Semdeg, roca gaacnobierebs, Tu ramdenad momgebiania igi misTvis.

samomxmareblo bazarze samedicino momsaxurebis wardgenaSi reklamis, personaluri gayidvebisა da sazogadoebrivi azris formirebis garda mniSvnelovani adgili uWiravs gasaRebis stimulirebas [55;58]. gasaRebis stimulireba momxmareblebis informirebis arapirovnuli formaა, romelic yidvis procesSi iZens pirovnul xasiaTs. samedicino biznesSi gasaRebis stimulirebis ZiriTadi saxeebia [44;45;64]:

- axali momsaxurebebis sacdeli SeTavazebebi;
- suvenirebis gayidva, riTic xdeba organizaciis Sexseneba;
- uSualod samedicino dawesebulebebSi arsebuli Sida sainformacio vitrinebi;
- pasiuri da aqtiuri demonstratorebi saagentoebSi, marketingul centrebSi, da a.S;
- konkursebi da sxva RonisZiebebi, romlebic potenciur klientebis samedicino biznesis aqtiur SeswavlaSi CarTaven da maT yuradRebas samedicino momsaxurebebze miapyroben;
- profilur samedicino dawesebulebebSi vitrinebisა da sareklamo prospeqtების ganTavseba, rogorc samedicino dawesebulebebis, aseve misi calkeuli momsaxurebis Sesaxeb.

samedicino momsaxurebis Sesaxeb momxmareblis arapirovnul informirebas miekuTvneba agreTve sazogadoebrivi azris formireba, romlis saxeobebs warmoadgens: masobrivi informaciis საSualebebTan kavSiris SenarCuneba da konkretuli momsaxurebis propaganda. rig SemTxvevaSi SeiZleba efeqtური iyos lobirebis სxვადასxვა saxeoba, aseve komunikacia da konsultaciebi [44;64].

cnobilia, rom marketinguli strategia principulad grZelvadiani gadawyvetilebaa dasaxuli miznebis misaRwevad marketingis gamoyenebis Sesaxeb [49;69;70]. konkretul samedicino dawesebulebasTan mimarTebaSi, marketinguli strategia mocemuli dawesebulebis ganviTarebis saerTo strategiuli gegmis nawilia da amitom saWiroebs SemuSavebis dasabuTebul meTodebs moiTxovs.

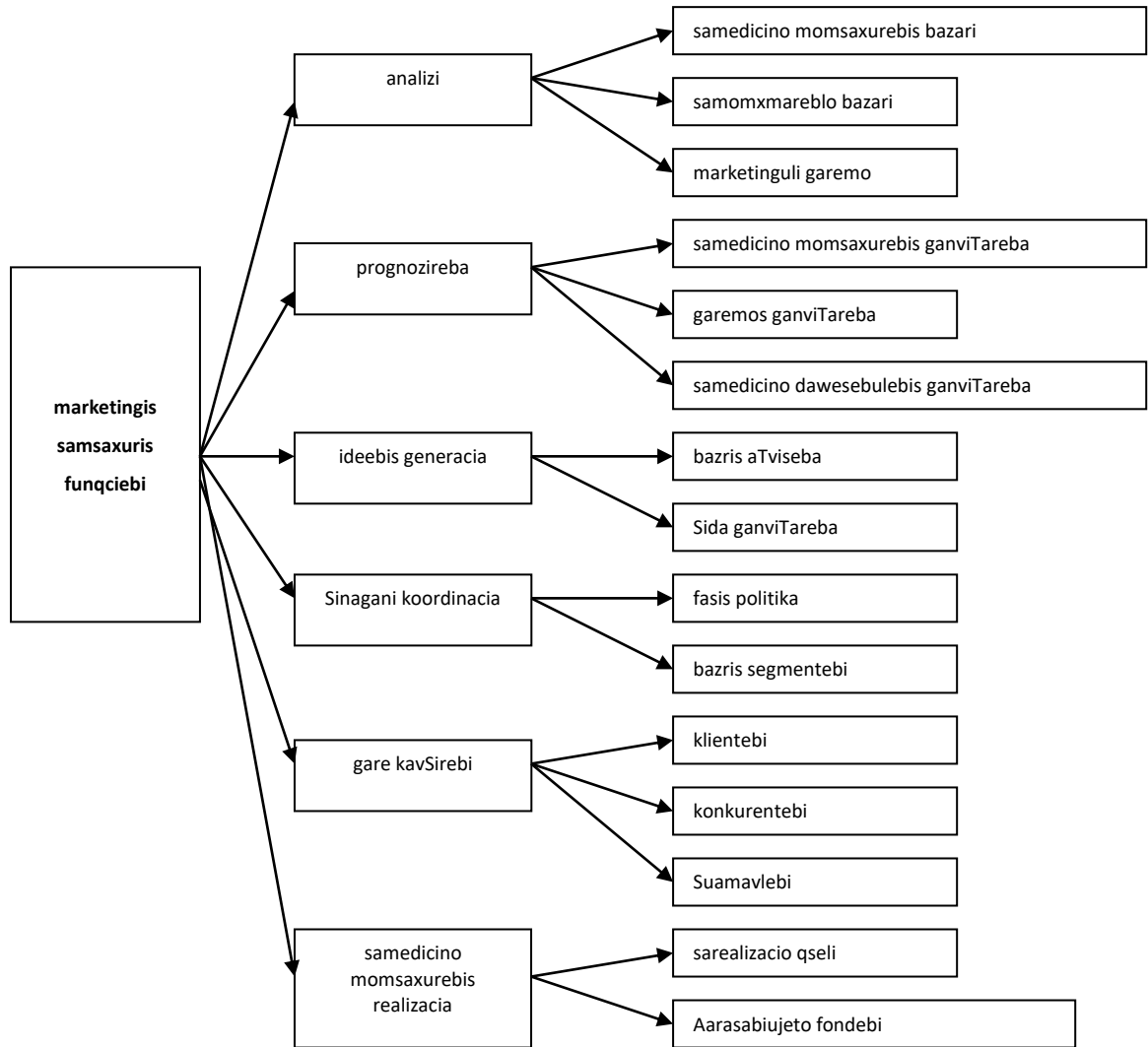
samedicino biznesis Tanamedrove marketingi – es ar aris mxolod kargi momsaxurebebis SemuSaveba da momxmareblisaTvis misi gaweva. am amocanebis Sesrulebis garda, samedicino dawesebulebebma aseve mWidro kavSiri unda daamyaron arsebul da momaval klientebTan.samedicino momsaxurebis realizaciis Sesaxeb dauyovnebliv informaciis miRebis mizniT gamoiyeneba arapiradi komunikaciis arxi, kerZod, pirdapiri marketingis instrumentebi [59;66].

miuxedavad imisa, rom marketinguli komunikaciebi axla masobrivi informaciis saSualebebisa da samedicino momsaxurebis wardgenis ufro mdidar nakrebs iyeneben imisaTvis, rom xma miawvdinon specializebul mikrobazrebs, samedicino biznesis marketingi yvela sakomunikacio arxis arsebiT integracias moiTxovs miznobrivi bazrebisaTvis naTeli da Sinaarsiani Setyobinebebis miwodebis mizniT.

zemoT aRniSnulidan gamomdinare, samedicino dawesebulebebis marketinguli saqmianobis ZiriTadi miznebia:

- Tanamedrove sabazro situaciis analizis safuZvelze samomxmareblo niSebis gamovlena;
- samedicino momsaxurebis perspeqtiul saxeobebze moTxovnelebis winaswari gansazRvra;
- samedicino dawesebulebebis saqmianobis strategiis Camoyalibeba, romlis mizani iqneba maTi dadebiTi imijis Seqmna momxmarebelTa TvalSi.

marketingis ganmsazRvreli funqciebi naCveneblia 1.4 sqemaze.

sqema 1.4 marketingis samsaxuris ganmsazRvrelI funqciebi

amasTan, samedicino dawesebulebebisavis marketingis ZiriTadi amocanebi unda gaxdes:

- axali biznes-ideebis generacia;
- sinTezirebisa da marketinguli informaciis gamoyenebis safuZvelze inovaciuri biznes-proeqtebis SemuSaveba;
- arsebul da potencIur klientebTan muSaoba;
- urTierToba sxvadasxva saxis marketingul partniorebTan, romlebic samedicino biznesSi funqcionireben.

am amocanebis gadaWras SeiZleba xeli Seuwyos saqmiani winadadebebis winasakontrolo damuSavebam da marketinguli samsaxuris strategiis gansazRvram. es winadadebebi samedicino momsaxurebis myidvelebisagan unda modiodes.

zemoT ganxiluli marketinguli saqmianobis miznebisa da amocanebis warmatebiT ganxorcielebisaTvis aucilebelia arsebobds Semdegi ZiriTadi pirobebi:

- saimedo informaciuli uzrunvelyofa (sakmarisi, sarwmuno da drouli marketinguli informacia, klientebTan da partniorebTan mWidro kavSiri, gamofenebze, bazrobebze, kongresebze da a.S. daswreba, samecniero da koordinaciul RonisZiebebSi monawileoba, samedicino business subieqtTan TanamSromloba);
- samsaxuris racionaluri organizaciuli struqtura, kvalificiuri da kompetenturad marTuli sakadro Semadgenloba, partniorebTan normaluri urTierTdamokidebuleba da mWidro TanamSromloba;
- samedicino organizaciebis mier momxmareblisaTvis samedicino momsaxurebis wardgenis efeqturi arxebis, aqtiuri da mizanmimarTuli reklamis gamoyeneba;
- informaciis Segrovebis, analizis, sistematizaciis, informaciis sinTezirebis Tanamedrove meTodebisa da meTodikis gamoyeneba, romlis safuZvelzec moxdeba bazris koniunqturis gansazRvra saSualo da Soreul pespeqtivaze gaTvliT;
- bazris koniunqturis codnis safuZvelze mmართველობიTi gadawyvetilebebis miReba.

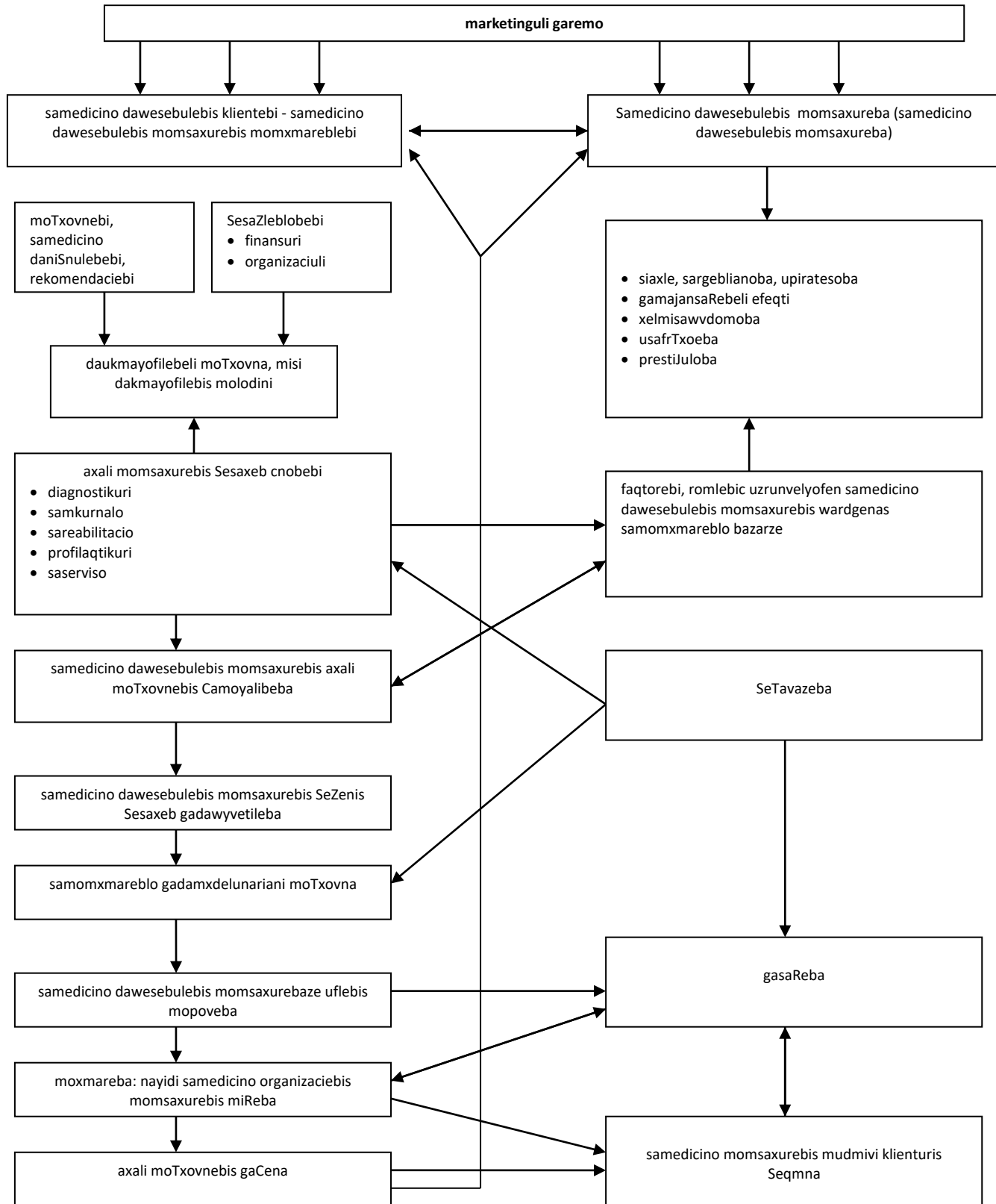
marketingilma RonisZiebebma unda uzrunvelyos axali samedicino momsaxurebis Seqmna da ukve arsebuli samedicino momsaxurebis ganviTareba da maTi gasaReba. igi gulisxmobs, erTis mxriv, diagnostikuri, samkurnalo, sareabilitacio, profilaqtikuri da saserviso momsaxurebis Seguebas arsebul moTxovnebTan, xolo, meore mxriv, momsaxurebaze moTxovnis aqtiur formirebas, e.i. bazris Seguebas im momsaxurebasTan, romelsac samedicino dawesebulebebi ewevian. qmedebaTa es Tanmimdevroba SeiZleba warmovidginoT samedicino momsaxurebis samomxmareblo molodinis modelis saxiT (ix. sqema 1.5), xolo marketinguli kvlevebis ganxorcielebisaTvis SeiZleba gamoviyenoT marketinguli kvlevebis funqcionaluri sistema, romelic mocemulia 1.6 sqemaze. igi gviCvenebs amocanebis aucilebel kompleqss, romlebic, Cveni azriT, samedicino dawesebulebebis bazarze unda gadaiWras.

dabolos, jandacvis marketingis amocana, romelic klientebis ndobis ganmtkicebazea mimarTuli, unda iTvaliswinebs Semdegs:

- SeZlebisdagvarad Semcirdes momsaxurebis araxelSesaxeboba;
- dafiqsirdes momsaxurebis mniSvneloba;
- yuradReba gamaxvildes momsaxurebisagan misaReb sargebelze;
- momsaxurebis propagandis mizniT mowveuli iqnen cnobili adamianebi;

- momsaxurebis materializaciis mizniT momzaddes da klientebisaTvis xelmisawvdomi gaxdes iseTi masalebi (sareklamo plakatebi, Ria baraTebi, bukletebi), romelic maT saSualebas miscems mxedvelobiT warmoadginon SeTavazebuli momsaxureba;
- garda amisa, unda moxdes klientebis informireba kompaniis TanamSromlebis, maTi gamocdilebis da kvalifikaciis Sesaxeb.

vfiqrobT, CamoTvili amocanebis Sesruleba samedicino dawesebulebebis marketingul orientacias Seuwyobs xels da amiT uzrunvelyofs maT warmatebebs bazarze.

sqema 1.5 samedicino momsaxurebis samomxmareblo molodinis modeli

#	sakvlevi problemebi	amocanaTa kompleqsi, romelic eqvemdebareba gadaWras
1	samedicino momsaxurebaze moTxovnis kvleva	<p>1.1 bazris segmentacia (geografiuli, demografiuli da sxva parametrebis mixedviT).</p> <p>1.2 samedicino momsaxurebaze moTxovnis motivacia (reabilitacia, mkurnaloba, diagnostika, dasveneoba).</p> <p>1.3 samedicino momsaxurebis momxmareblebis ZiriTadi kategoriis gansazRvra.</p> <p>1.4 marketinguli garemos analize dafuZnebuli moTxovnis prognozireba.</p> <p>1.5 moTxovnis sasicoxlo ciklis analizi</p>
2	samedicino momsaxurebis bazarze konkurenciis kvleva	<p>2.1. kontragentebis gamovlena</p> <p>2.2. kontragentis saqmianobis analizi</p> <p>2.3.momsaxureba-analogis, momsaxureba-lideris Zlieri da susti mxareebis gansazRvra</p>
3	dargobrivi kvlevebi	<p>3.1 sakuTari da momijnave sferoebis saerTo koniunqturis Seswavla</p> <p>3.2upiratesobis mqone partnoirebis gansazRvra</p>
4	gasaRebis zogadi pirobebis kvleva	<p>4.1samedicino momsaxurebis ganviTarebis kvleva, samedicino momsaxurebis axali saxeobebis gamoCena</p> <p>4..2marketinguli makrogaremos ganviTarebis kvleva.</p> <p>4.3samedicino biznesze saxelmwifo politikis, regionaluri politikis, sazogadoebrivi azrisa da sxva faqtorebis gavlenis Seswavla.</p>
5	gasaRebis operaciebis momgebianobis amaRlebis faqtorebis kvleva	<p>5.1 samedicino momsaxurebis TiToeuli saxeobis zRvruli (optimaluri) raodenobis gansazRvra</p> <p>5.2 momsaxurebaze optimaluri fasebis dadgena</p> <p>5.3 samedicino momsaxurebis warmoebaze dasaSvebi xarjebis gansazRvra</p> <p>5.4 gasaRebis axali arxebis gamovlena</p> <p>5.5 samedicino momsaxurebis nomenklaturis Seswavla, samedicino momsaxurebis warmoebis racionaluri moculobis gansazRvra</p>

sqema 1.6. marketinguli kvlevebis sistema samedicino momsaxurebis bazarze.

Tavi 2. samedicino momsaxurebis bazris analizi

2.1 jandacvis msoflio bazris analizi da ganviTarebis tendenciebi

jandacvis msoflio organizaciis gansazRvreb iT, janmrTeloba aris adamianTa sruli fizikuri, socialuri da fsiqikuri keTildReoba da ara mxolod daavadebis profilaqtika. amasTan, janmrTeloba Cveni cxovrebis ganmsazRvrel i sxvadasxva urTierTdakavSirebuli komponentis gavlenis Sedegia. janmrTelobis statusis miRweva da SenarCuneba damokidebulia mraVal faqtorge, romelTagan aRsaniSnavia garemomcveli garemo, sxvadasxva bunebrivi da ekologiuri pirobebi, genetikuri faqtorebi, cxovrebis stili, anu cxovrebis pirovnuli wesi, samedicino momsaxureba da sxva [71].

samedicino momsaxureba xorcieldeba samedicino momsaxurebis sistemebis meSveobiT. samedicino sistema isaxavs sxvadasxva mizans, romelTagan aRsaniSnavia Semdegi [72]:

- sicocxlis gaxangrZliveba da naadrevi sikvdilis prevencia;
- fiziologiuri an funqciuri normebidan gadaxrasTan brZola, romelic koncentrirebulia daavadebis xelSemwyob faqtorebze;
- diskomfortisa da avadmyofobis Semcireba;
- invalidobis Semcireba;
- daavadebisadmi mdgradobis gaZliereba;
- janmrTelobasTan dakavSirebul sakiTxebSi mosaxleobis ganaTlebisa da aqtivobis zrda.

idealuri samedicino sistema unda emsaxurebodes am mizanTagan TiToeuls. samwuxarod, realur cxovrebaSi idealuri samedicino sistema ar arsebobs, vinaidan misi struqtura mniSvnelovanwilad damokidebulia qveyanaSi arsebul situaciaze, ekonomikis ganviTarebis stadiaze da resursebze. Aamis gamo msoflioSi arsebobs gansxvavebuli samedicino sistemebi. amasTan, aRsaniSnavia is faqti, rom jandacvis sistema unda iyos moqnili, raTa man SeZlos politikuri sistemis, ekonomikis, daavadebaTa modelis da resursebis cvlilebebze reagireba.

Tanamedrove msoflioSi gavrcelebulia samedicino sistemis oTxi ZiriTadi tipi, esenia [72]:

1. aRmosavleT evropis modeli. mas aseve semaSkos modelsac uwodeben. es sistema Sedgeba ori ZiriTadi elementisagan. Ppirvelia, ambulatoriuli mkurnaloba, rasac pirveladi jandacva ewodeba, xolo meorea klinikuri mkurnaloba, romelic moicavs meorad da mesameul jandacvas. pirveladi jandacvis sistemas miekuTvneba mozdilTa da bavSvTa (pediatriuli) poliklinikebi, qalTa

klinikebi, soflis klinikebi (ambulatoriebi), saqarxno klinikebi, specializebuli (endokrinologiuri, ftiziatriuli, venerologiuri, dermatologiuri, fsiqiatრიuli, revmatologiuri, kardiologiuri) klinikebi. Aamrigad, pirveladi jandacva moicavs zogad da specializebuli samedicino momsaxurebas, maT Soris diagnostikasac. meorad jandacvas miekuTvneba ubnis, regionuli da respublikuri klinikebi. mesameul jandacvas ekuTvnis specializebuli (sauniversiteti) klinikebi da kvleviT institutebi. aRniSnuli sistemis gamosaxva SeiZleba piramidis saxiT, romelic filtris funqciiT pirveladi jandacvidan ufro maRal safexurze miemarTeba. Aam modelSi saxelmwifo warmoadgens erTaderT gadamxdels da momsaxurebis gamwevs. samedicino xarisXTan SedarebiT ufro meti yuradReba maxvildeba xelmisawvdomobis Tanabrobaze rogorc geografiuli, aseve, momsaxurebis masStabis TvalsazrisiT. am modeliT samedicino momsaxureba umeteswilad ufasoa, magram patients ara aqvs eqimis an samkurnalo dawesebulebis arCevani. pirveladi jandacvis dones aqvs filtris funqcia, kerZod, patienti ver moxvdeba ufro maRal safexurze qvemo rgolidan gagzavnis gareSe.

2. dasavluri modeli. dasavleTis qveynebsi arsebuli mravalferovnebis miuxedavad, umeteswilad gansxvavebulia samedicino momsaxurebis dafinanseba da momarageba, xolo naklebad - misi struqtura. aRmosavleT evropis modelis msgavsad, dasavluri modelic piramidis hgavs, oRond mas gaaCnia momsaxurebis da momaragebis damatebiTi komponentebi, rogoricaa moxucebulTa saxli, paliaturi mkurnaloba, rehabilitacia. semaSkos modelisagan gansxvavebiT, pirvelad jandacvas miekuTvneba mxolod ojaxis eqimis mier gaweuli zogadi mkurnaloba da sxva samedicino personalis mier ganxorcielebuli prevenciuli saqmianoba. nebismieri specializebuli mkurnaloba xorcieldeba meorad doneze, ZiriTadad, saavadmyofoebSi (e.w. intramularuli mkurnaloba). garda specialuri klinikebisa, rogoricaa reproduqciuli an fsiqo-socialuri zrunvis ganyofilebebi, aRmosavleT modelis msgavsad, pirveladi rgolis eqimebi aqac moqmedeben rogorc `meWiSkreebi~. maTi gagzavnis gareSe patienti ver moxvdeba jandacvis ufro maRal safexurze, garda gadaudebeli SemTxvevebisa. es aseve miesadageba specialur ambulatoriul momsaxurebas da klinikebs, rogoricaa fsiqo-socialuri zrunva, narkologiuri klinikebi, krizisis centrebi da a.S.

aseT modelSi momsaxurebis momarageba da dafinanseba, saerTod, avtonomiuria TviT didi britaneTis erovnuli samedicino momsaxurebis farglebSic ki, sadac saxelmwifo praqtikulad erTaderTi gadamxdelia. sabaziso momsaxureba (pirveladi jandacvis done), Cveulebriv, ufasoa. ufro maRal safexurebze ki zogjer moiTxoveba minimaluri Tanagadaxda. kerZo patientebi sakuTar danaxarjebS Tavad ixdian. arsebobs momsaxurebis rogorc saxelmwifo, ise kerZo momwodeblebi da patients SeuZlia Tavad airCios ojaxis eqimi, saavadmyofo Tu specialisti.

dasavliTis qveynebis umetesobaSi (gansakuTrebiT aSS-Si) jandacvis sistema cdilobs miaRwios ara xelmisawvdomobis Tanabrobas, aramed optimalur balanss momsaxurebis xarisxa da Tanabrobas Soris.

3. janmrTelobis dacvis Sereuli modeli. aziis zogierT qveyanaSi aRmosavleT evropis an dasavluri jandacvis sistema Serwymulia tradiciul sistemasTan, rogoricaa tibeturi mcenareuli medicina, Cinuri mcenareuli medicina an aiuverdas medicina (indoeTi). aseT SemTxvevaSi, Cveulebriv, adgili aqvs ori damoukidebeli sistemis Tanaarsebobas, romelTagan TiToeuls aqvs sakuTari samedicino universiteti, Statebi, saavadmyofoebi da klinikebi. am sistemebS Soris Tanaarsebobis xarisxi da TanamSromloba Zalian didia, miuxedavad imisa, rom zogierT diagnostikur saSualebas (magaliTad, stetoskops an mikroskops) orive iyenebs. am gansakuTrebul sistemaSi arCevani damokidebelia ramdenime faqtorze, rogoricaa adamianTa kultura, daavadebis tipi, xangrZlivoba da simZime, momsaxurebis xelmisawvdomoba. zogadi saxiT is arsebobs Zlier ganviTarebuli tradiciuli sistemis qveynebSi (CineTi, indoeTi). Tu postkomunistur qveynebSi mkurnalobis tradiciuli sistema ufaso iyo, dRes momsaxureba, ZiriTadad, Tanxis gadaxdazea damokidebuli iseT qveynebSi ki, rogoricaa CineTi da vietnami.

zogjer tradiciuli medicinis elementebi rTulia jandacvis proeqtebSi an dasavlur sistemaSi da dazRvevis TanxiTac ki ifareba.

4. pirveladi janmrTelobis dacvis modeli. im dros, roca dasavleT da aRmosavleT evropis qveynebSi janmrTelobis sistema kargad ganviTarebuli iyo, ganviTarebadi qveynebis umetesobaSi jer kidev mxolod tradiciuli sistema arseboba. kolonistebma da misionerebma Semoitanes ucxouri janmrTelobis sistemebi. sistemis tipis arCeva damokidebuli iyo imaze, Tu vin marTavda kolonias an ra politikuri mimarTulebis iyo qveyana. magaliTad, tanzania da zambia amosaval wertilad semaSkos models iyenebdnen, Tumca, ucxoETidan Semosuli sistemebis Seusabamisobis, samuSao Zalis simciris, SezRuduli finansuri resursebis da arasakmarisi codnis gamo, umravlesi maTgani Seicvala da originaluri sistemidan mxolod ConCxi darCa. amasobaSi tradiciulma sistemam safuZveli dakarga, magram mTlianad ar aRmoifxvra da zog SemTxvevaSi formaluri sistemis nawilic ki gaxda. zogadad, am sistemis rogorc xarisxi, aseve raodenoba aradamakmayofilebeli iyo, mosaxleobis swrafi mateba ki moTxovnilebis mudmiv zrdas iwvevda. 1978 wels q. alma-aTaSi xelmowerili iqna cnobili deklaracia am disbalansis gamosaworeblad, romelSic gansakuTrebuli roli pirvelad janmrTelobis dacvis sistemas eniWeboda.

pirveladi jandacvis sistemis ZiriTadi idea mdgomareobs damatebiTi adamianuri da finansuri resursebis gamonaxvaSi, romelic xorcieldeba sazogadoebis mobilizaciiT da swavlebiT, moxaliseobis

principiIT da sxvadasxva seqtoris (gansakuTrebiT, ganaTlebis da soflis meurneobis) CarTviT. Eesaa e.w. multiseqtoruli midgoma. garda amisa, am modeliT arsebuli finansebi gadanawildeba mesameuli da meoreuli jandacvidan pirveladze, sadac SesaZlebelia davadebaTa 80%-is adeqvaturi mkurnaloba. am procesis xelSesawyobad donorebis mier Seiqmna damatebiTi fondebi arsebuli sistemis Sesacvlelad. mravali ganviTarebadi qveynisaTvis es iyo jandacvis namdvili reforma, SeiZleba iTqvas `jandacvis revoluciac~ ki. aseTi midgomiT aqcenti gakeTda samedicino momsaxurebis xelmisawvdomobis Tanabrobasa da simyareze, romelic efuzneba ideas, rom sazogadoebaSi sistemis mtkiced danergvis Semdeg igi SeZlebda arsebobas.

pirveladi jandacvis koncefcia aziis, afrikis da laTinuri amerikis mraval qveyanaSi dainerga warmatebis sxvadasxva doniT. Aam koncefciiis erT-erTi udidesi sargebeli iyo jandacvis gazrdili xelmisawvdomoba da soflebsi janmrTelobis postebisa da aTiaqebis gaxsna. garda amisa, soflis jandacvis muSakebis mier adgilobrivi mosaxleobisaTvis samedicino ganaTlebis propagandam sasoflo areebSi janmrTelobis cnobierebis zrda ganapiroba.

Tumca, unda aRiniSnos is faqti, rom mTlianobaSi sargebeli mainc sakmaod cota iyo, vinaidan pirveladi jandacvis sistema metad rTuli da Zviri aRmoCnda. metic, meoradi da mesameuli jandacva praqtikulad ucveleli darCa, radgan ar arsebobda politikuri survili Zlieri samedicino lobisa da dafinansebis nawilis jandacvis pirvelad rgolze gadanawilebis saqmeSi. realurad, qveynebsi ganxorcielda ara janmrTelobis sistemis warmatebuli reforma, aramed arsebuli sistemis mxolod mcire adaptacia. aRmoCnda, rom ukeTesi da ufro xelmisawvdomi mkurnalobis didi imedebi Canacvlda SedarebiT realuri mizniT, romelmac faqtiurad gamoiwvia sistemis daxmareba da ara misi Secvla.

dReisaTvis Raribi qveynebis mier pirveladi jandacvis sistema kvlavac gamoiyeneba daavadebaTa Sesamsubuqebblad da susti samedicino sistemis dasaxmareblad. SedarebiT mdidarma qveynebma airCies totaluri samedicino reformebi, romelic moicavs ara mxolod samedicino momsaxurebis decentralizacias da privatizacias, aramed ojaxis eqimTa momzadebis gegmis gadaxedvas da dazRvevis sistemis danergvas.

jandacvis sistema adamisnTa keTildReobis uzrunvelyofis erT-erTi umniSvnelovanesi sferoa. igi damokidebulia qveyanaSi arsebuli situaciaze, ganviTarebis stadiaze da bevr sxva faqtorze, rac ganapirobebs msofliSi gansxvavebuli sistemis arsebobas. dReisaTvis msofliSi gavrclebuli samedicino sistemis zemoaRniSnuli oTxi ZiriTadi modeli arsebiTad gansxvavdeba erTmaneTisgan, magram maT erTi saerTo niSani axasiaTebT, kerZod, yvela qveyanaSi jandacvis sferos ganviTareba saxelmwifos umniSvnelovanesi prerogativa da zrunvis sagania.

jandacvis msoflio bazris Sefaseba unda moxdes misi ZiriTadi Semadgenlebis mixedviT, anu saerTo struqturis, dinamikis, calkeuli seqtorisa da regionis mixedviT.

msoflio jandacvis bazari iyofa ramdenime segmentad. Ppirvelia momsaxurebis segmenti, romelic moicavs samedicino da saganmanaTleblo segmenetebs. amasTan, samedicino momsaxurebis bazari pirobiTad iyofa sam qvedanayofad: a) saswrafo da gadaudebeli samedicino daxmarebis gaweve; b) daavadebaTa mkurnaloba da qronikuli mdogmareobis garkveuli stadiebis SenarCuneba, g) profilaqtika.

meorea inovaciebis segmenti, romelic moicavs samecniero kvlevebs, patentebis, sapatento licenziebs, nou-haus, programul produqtebs da saswavlo programebs.

calkea samedicino dazRvevisa da samedicino safondo bazrebis segmentebi, romlebic, maTi didi mniSvnelobis miuxedavad, sakvlevi Temis specifiki dan gamomdinare, aq ar ganxileba.

mecnierTa SefasebiT, samedicino momsaxurebaze modis jandacvis msoflio bazris daaxloebiT 82%, samkurnalo saSualebebi iWeren saerTo brunvis 10%-s, inovaciebi _ 5%-s, samedicino teqnika _ 2,3%. saganmanaTleblo momsaxureba _ 0,7%-s. [73] samedicino momsaxurebis bazris moculobis zrda asrulebs mastimulirebel rols, kerZod, iwvevs sasaqonlo segmentis gafarToebas, axdens axali teqnologiebis SemuSavebis aqtivizacias da adidebs moTxovnas samedicino ganaTlebaze. msoflio jandacvis bazris integrirebadi faqtorebi, misi inovaciuri da sasaqonlo segmentebi ganapirobeben, erTi mxriv, samedicino dazRvevis globalizacias da, meores mxriv, jandacvis erovnuli bazrebis viwro specializacias.

samedicino momsaxurebis bazrebis ZiriTadi specifika imaSia, rom am bazrebis formirebaze did gavlenas axdenen ara momxmareblebi, aramed momsaxurebis mimwodeblebi. amitom samedicino momsaxurebis bazrebis moculobaTa zrda SeiniSneba im qveynebsi (magaliTad, aSS-Si, safrangeTSi), sadac adgili aqvs samedicino momsaxurebis gadaxdis `honoratur~` principis. aRniSnuli maCveneбели naklebad izrdeba im qveynebsi (magaliTad, didi britaneTSi), sadac jandacvis momsaxurebis anazRaureba xdeba `suladobrivi~` principiT.

unda SevniSnoT is faqti, rom jandacvis bazrebis globalizaciis procesebi yvelaze metad vlindeba swrafad ganviTarebad farmaceutul bazrebze. es ganpirobebulia imiT, rom farmaceutuli mrewveloba msoflios ganviTarebuli qveynebis ekonomikis erT-erTi mniSvnelovani seqtoria. farmaceutuli produqciis gayidvebis saerTo moculoba wliurad Seadgens daaxloebiT 400 mlrd dolars. farmaceutuli kompaniebi iyeneben biologiis, qimiis, disciplinaTaSorisi kvlevebis uaxles mecnierul miRwevebs. isini mudmivad qmnian da aviTareben axal mimarTulebebs samecniero sferoebSi, risTvisac xarjaven saxsrebis 25%-s[73]. farmaceutuli mrewveloba gadamwyvet rols asrulebs

zoghierTi ganviTarebadi qveynis ekonomikaSi. ase, magaliTad, CineTis saxelmwifo politika, 1990 wlihan moyolebuli, iTvaliswinebs farmaceutuli dargis gaZlierebas. aseTi politikis Sedegad, qveyanaSi Seiqmna iseTi farmaceutuli mrewveloba, romelic sididiT mesamea msofliSi (aSS-sa da evrokavSiris Semdeg). igi awarmoebs 18 mlrd dolaris produqcias Sida moxmarebisaTvis da 11 mlrd dolaris saeqsporto produqcias [74]. amasTan, aSS-Si wamlebis dasamzadeblad gamoyenebuli aqtiuri ingredientebis 80%-ze meti importulia, romlis ZiriTadi nawili modis CineTze. aRsaniSnavia is garemoeba, rom farmaceutuli bazrebi monopoliuri konkurenciis tipisaa, amitom transnacionalur kompaniebs Soris brZola mimdinareobs ara preparetebis fasebis mixedviT, aramed uaxlesi samecniero miRwevebis farTod gamoyenebis gziT.

msofli jandacvis organizaciis monacemebiT, samedicino mowyobi-lobis Rirebuleba yovelwliurad izrdeba. ase, magaliTad, 2005 wels, 2000 welTan SedarebiT, zrdam Seadgina 96 mlrd dolari. am saxis bazarze upirobo lideri aris aSS, romelzec modis msofli gayidvebis 40%-ze meti. meore adgilzea evropa (25%), mesameze _ azia (21%, aqedan iaponiaze modis 15%). SedarebiT iafi samedicino teqnikiis warmoebaSi wamyvan poziciebs ikaveben indonezia, malaizia, pakistani da sxva ganviTarebadi qveynebi azia-wynari okeanis regionidan [75].

marTalia, samedicino inovacebis msofli bazari SedarebiT mcire moculobisaa (jandacvis msofli bazris 5%), magram igi mniSvnelovan gavlenas axdens msofli bazris sxva segmentis ganviTarebaze. ufro metic, bazris inovaciuri segmentis zrdam SeiZleba xeli Seuwyos samedicino momsaxurebis bazarze iseTi qvedanayofis Seqmnas, rogoricaa qronikuli daavadebebis mkurnalobaSi urTierTdaxmarebis uzrunvelyofa. aRsaniSnavia, rom aSS-Si jandacvis sferoSi mimdinare samecniero kvlevebze saerTo danaxarjebi Seadgens 35 mlrd dolars, anu mTeli samecniero-kvleviTi da sacdel-sakonstruqtoro samuSaoebis 20%-s [76, gv. 28-41].

jandacvis erovnuli bazrebi pirobiTad SeiZleba davyoT or tipad: gasaRebisa da miwodebis bazrebad. pirvels miekuTvneba jandacvis erovnuli bazrebi industriulad ganviTarebul da ganviTarebad qveynebsi (gasaRebisa da miwodebis sxvadasxva wiliT), xolo meores _ ekonomikurad CamorCenili qveynebis bazrebi, sadac jandacvis produqtebze moTxovna maRalia, xolo maTi SeZenis finansuri SesaZleblobebi dabalia an saerTod ar arsebobs. amitom aseT qveynebsi jandacvis produqtebi Sedis humanitaruli daxmarebis gziT.

2.1 cxriliSi motanilia jandacvis msofli bazris moculobis prognozuli Sefaseba xuTi segmentis mixedviT, rogoricaa inovaciuri, saganmanaTleblo, samedicino momsaxureba (daxmareba), samkurnalwamlo (farmaceutuli) saSualebebi, samedicino teqnika da samedicino mowyobilobebi [77]. rogorc cxrilis analizi gviCvenebs, jandacvis bazarze maRali xvedriTi wiliTaa warmodgenili

samedicino momsaxurebis segmenti. amasTan, unda aRvniSnoT, rom danarCen segmentebS, dabali xvedriTi wilis miuxedavad, didi mniSvneloba aqvT dargis warmatebuli funqcionirebisaTvis.

savsebiT cxadia, rom jandacvis msoflio bazari araTanabradaa ganviTarebuli msoflio regionebl mixedviT, romelic damokidebulia mosaxleobis da saxelmwifos Semosavlebze (ix. cxrili 2.2) [77].

rekonstruqciisa da ganviTarebis msoflio bankis monacemebiT, 2004 wels jandacvaze danaxarajebis yvelaze meti zrda fiqsrdeba dsT-s amierkavkasiis qveynebiSi (8,6%), samxreT aRmosavleT aziaSi (6,1%) da Crdilo amerikaSi (5,2%). nulovani zrda fiqsrdeba afrikaSi, centralur da samxreT amerikaSi [76, gv. 122-123].

jandacvis msoflio regionaluri bazrebl Sesaxeb zemoT moyvanili gaTvlebi eyrdnoba rekonstruqciisa da ganviTarebis msoflio bankis da

cxrili 2.1

jandacvis msoflio bazris prognozuli Sefaseba segmenteb mixedviT (mlrd dolari) *

jandacvis bazris seqtorebi	2010 w	2020 w
inovaciuri	207,2	281,8
saganmanaTleblo	26,9	96,6
samedicino daxmareba	3522,3	4790,3
samkurnalwamlo saSualebebi	420,0	571,2
samedicino teqnika da samedicino mowyobiloba	99,5	135,3
jami	4275,9	5815,2

*wyaro: <http://www.strana-oz.ru/?numid=29&article=1235>

cxrili 2.2

jandacvis bazris prognozuli Sefaseba msoflio regionebl mixedviT (mlrd dolari)*

regionebl	2010 w	2020 w
aRmosavleT evropis qveynebl da dsT	41,5	62,3
dsT-s amierkavkasiis qveynebl	0,6	0,96
dsT-s centraluri aziis qvey-nebl	2,4	3,7
evrokavSiri	968,0	1162,3
sxva evropuli qveynebl	56,4	73,3

CrdiloeT amerika	2049,7	3074,6
centraluri da samxreT amerika	327,8	426,2
afrika	259,9	336,6
Sua (axlo) aRmosavleT da Crdilo afrika	38,7	44,5
samxreT azia (indoeTi)	43,2	60,5
samxreT aRmosavleT azia (vietnami, indonezia)	46,9	65,7
aRamosavleT azia (CineTi)	529,1	793,7
sxva regionebi	55,6	77,8
sul	4113,7	182,4

*wyaro: <http://www.strana-oz.ru/?numid=29&article=1235>

jandacvis msolfio organizaciis prognozul Sefasebebs [78].

am gaTvlebis mixedviT, jandacvis bazris moculobis zrda SeiniSneba evropis da dsT-s amierkavkasiis qveynebsi, aRmosavleT aziassa da CrdiloeT amerikas. amasTan, CrdiloeT amerikas jandacvis bazari (yvelaze didi msolfioSi) 2020 wlisaTvis miaRwevs 3074,6 mlrd dolars. jandacvis bazris zrda evropis da dsT-s qveynebsi navaraudevia momsaxurebis segmentSi (ganaTleba, samedicino daxmareba) da inovaciur segmentSi.

unda aRniSnos, rom jandacvis msolfio bazris prognozuli Sefa-sebebi, rekonstruqciisa da ganviTarebis msolfio bankis monacemebze dayrdnobiT, SeiZleba Sefasdes, rogorc Zalze frTxili midgomebi. zogierTi amerikeli eqspertis azriT, jandacvaze gaweuli xarjebis sidide 2015 wlisaTvis miaRwevs 4 trilion dolars (saSualo wliuri zrdis tempi iqneba 7,2 %). ase, rom jandacvaze erTi qveynis danaxarjebi 2015 wels utoldeba danarCeni msolfios mier 2010 wels am mizniT gaweuli xarjebis saerto moculobas (4,2 trilion dolars) [78].

garda amisa, aziuri (CineTis da indoeTis) da samxreT amerikuli (braziliis) ekonomikis zrda Seqmnis winapirobebs, raTa ufro metad gaizardos jandacvis msolfio bazris moculoba. kerZod, 2020 wlisaTvis es maCvenebeli miaRwevs 8-10 mlrd dolars. amasTan, jandacvis msolfio bazari uwindeburad upiratesi iqneba samedicino momsaxurebis bazari. integrirebad faqtorad kvlav darCeba inovaciuri segmenti, romelic astimulirebs jandacvis msolfio bazris sasaqonlo segments, gansakuTrebiT, medikamentebis bazars, romelic sul ufro metad iyenebs Tanamedrove ujreduli da genuri inJineriis teqnologiebs.

jandacvis msolfio bazris ganviTarebaze gavlenas axdens politikuri faqtorebi, rac naTlad Cans msolfios umsvilesi politikuri partiebis magaliTze. kerZod, did britaneTSi leiboristuli partiebis

ZalixmeviT, 1948 wlidan Seiqmna jandacvis erovnuli samsaxuri, romelic orientirebulia saerTo xelmisawvdomobis principebze da finansdeba saxelmwifo biujetidan [79]. 1990-iani wlebis dasawyisSi mmartvelma konservatorulma partiam daiwo jandacvis sistemis reforma, Semoitana am sferoSi sabazro elementebi dargis Senaxvaze gaweuli saxelmwifo xarjebis Semicirebis mizniT. dabruna ra qveynis marTvaSi, leiboristulma partiam 2000 wlisaTvis SeimuSava jandacvis erovnuli sistemis saxelmwifo dafinansebis da reformis programa XXI s-is moTxovnebis gaTvaliswinebiT [80].

aSS-Si b. klintonis (demokratiuli partia) prezidentobis dros daigegma jandacvis Zireuli reformis ganxorcieleba, romelic iTvaliswinebda saerTo savaldebulo samedicino dazRvevas, magram, erTi wlis Semdeg am programam sruli kraxi ganicada dainteresebuli jgufebis gavleniT, romlebic msxvili samedicino biznesis warmomadgenelebi iyvnen. 1993-1994 wlebSi am finansurma jgufebma 100 mln dolarze meti daxarjes aRniSnuli reformis CasaSlelad [81]. reformis mowinaaRmdegeTa azriT, savaldebulo samedicino dazRvevis sistemam SeiZleba gamoiwvios gaTanabrebiTi momsaxureba, romelic amerikuli cxovrebis wess ewinaaRmdegeba. miuxedavad amisa, klintonis prezidentobis periodSi aSS-s politika jandacvis sferoSi orientirebuli iyo samedicino dazRvevis sayovelTao xelmisawvdomobaze, romelic efuZneboda saxelmwifos maregulirebeli rolis gaZlierebas. 2001 wlidan buSis (respublikuri partia) administraciis periodSi es tendencebi Zireulad Seicvala. respublikuri partiis platforma jandacvis sistemebTan mimarTebaSi aqcents akeTebda dasaqmebis srulyofaze da axali samuSao adgilebis Seqmnaze, rac, maTi SexedulebiT, gacilebiT ufro ganaviTarebda jandacvis sistemებს, vidre romelime samTavrobo programa [82].

germaniis social-demokratiuli partiis programis ZiriTadi prioriteta samedicino momsaxurebis xarixis amaRlebis mizniT mkurnalobisa da avadmyofTa movlis xarixis standartebis SemoReba. aseve gaiTvaliswineba is garemoeba, rom evrointegraciis ganviTareba moiTxovs Sesabamisi standartebis danergvas. samedicino daxmarebis xarixis uzrunvelyofas ganapirobebs eqimebs Soris sadazRvevo fondebTan kontraqtebis dadebiT konkurenciis waxaliseba. xarjebis ekonomiis mizniT SemoRebul iqneba finansuri stimulebi, romlebic waaxaliseben mosaxleobas, konsultaciebi gaiaron saerTo praqtikis eqimebTanY da ara specilistebTan. mTlianad gatardeba RonisZiebebi jandacvis moqmedi sistemis funqcionirebis mxardasaWerad, romelSic gansakuTrebuli yuradReba daeTmoba samedicino dazRvevis kerZo sqemebs [83].

samedicino momsaxurebis xarixis amaRlebis aucileblobaze metyvelebs liberaluri partiis programa kanadaSi, sadac moqmedebs sayovelTao saxelmwifo samedicino dazRveva. kanadis federaluri kanoni jandacvis Sesaxeb (1984w) gansazRvavs, rom savaldebulo samedicino

dazRvevis sitemam unda moicvas mkurnaloba da samedicino meTvalyureoba saavadmyofoebSi, samedicino dawesebulebebSi da maT farglebs gareT. amasTan, sxva qveynebisgan gansxvavebiT, kanoni ukrZalavs kerZo samedicino dawesebulebebs, aRmouCinon mosaxleobas im saxis samedicino daxmareba, romlebic CarTulia garantirebuli savaldebulo samedicino dazRvevis ricxvSi [84]. kanadis liberaluri partia cdilobs mTeli mosaxleobisTvis xelmisawvdomi iyos kvalificiuri samedicino daxmareba, gaxdes jandacvis sistema ufro mdgradi da Tanamedrove. liberalurma xelisuflebam SeimuSava pirveli erovnuli strategia jandacvis ganmtkicebisa da daavadebaTa profilaqtikis xaziT, agreTve federaluri strategia Tambaqos moxmarebasTan dakavSirebiT [85]. 2000 wlis seqtemberSi dadginda jandacvis sferoSi moqmedebebis gegma, romelic iTvaliswinebs asignebebs jandacvaSi, samedicino momsaxurebis materialur-teqniki da sakadro uzrunvelyofis gaumjobesebas, jandacvis profilaqtikuri mimarTulebebis gaZlierebas da sazogadoebis rolis gaZlierebas am problemebis gadaWris saqmeSi.

daaxloebiT msgavs miznebs isaxavs avstraliis liberaluri partia. igi gulixmobs jandacvis erovnuli sistemis modernizacias, romelic dafinansdeba sazogadoebrivi fondebidan da uzrunvelyofs mosaxleobas maRalxarisxiani samedicino daxmarebiT. imisaTvis, rom jandacvis kerZo seqtori xelmisawvdomi gaxdes, kerZo dazRvevis polisis Rirebulebis 30% nazRaurdeba sabiujeto fondebis saxsrebidan. amasTan, saavadmyofo momsaxurebaze kerZo sadazRvevo polisis Rirebuleba mcirdeba imis mixedviT, Tu ramdenad regularulad axdens pacienti am momsaxurebis SeZenas [86].

ruseTis yvelaze Zlieri da mmarTveli partia `edinaia rasia~ gamodis socialuri dazRvevisa da janmrTelobis dacvis erTiani sistemis Camoyalibebis iniciativiT, romelic aRWurvili da organizebuli iqneba evropul doneze. jandacvis dafinansebis sistema unda iyos aramarto sabiujeto, aramed kerZoc, raTa samedicino muSakebs garantirebuli hqondeT cxovrebis maRali done, samedicino dawesebulebebs _ saWiro da aucilebeli teqnika, xolo amave moqalaqeebs xarisxiani samedicino momsaxureba.

msoflios umsxvilesi politikuri partiebis poziciebi jandacvis Sesaxeb zogadi saxiT mocemulia 2.3 cxrilSi. cxrilis analizi gviCvenebs, rom xuTi maRalganviTarebuli qveynis politikuri partiebi miznad isaxaven samedicino daxmarebis sayovelTao xelmisawvdomobas da maRal xarisxs, oRond, am miznis miRwevis gzebi sxvadasxvaa. es qveynebi, aSS-s garda, mxars uWeren dargis saxelmwifo regulirebas iseTi formebs CaTvliT, rogoricaa sayovelTao savaldebulo dazRveva da ufaso samedicino daxmarebis saxelmwifo garantiebi. maTi poziciebidan kerZo medicina ganixileba,

rogorc jandacvis saxelmwifo samsaxuris damatebiTi forma, romelic garkveulwilad Seamsubuqebis saxelmwifo seqtoris datvirTvas da moqalaqeebs arCevanis SesaZleblobas miscems.

qveynebi, sadac jandacva swrafad viTardeba, moTxovnis zrda, romelsac Tan axlavs msyidvelobiTunarianobis gadideba, momsaxurebis sferos swrafi tempebiT gafarToebas iwvevs. Tu vivaraudebT, rom mimdinare zrdis tempebi SenarCundeba 2015 wlamde, jandacvaze danaxarjebi mosaxleobis erT sulze gaangariSebiT, 2005 welTan SedarebiT, aSS-Si gaizrdeba 60%-iT, evropisa da axlo aRmosavleTis qveynebsi - gaormagdeba, xolo aRmosavleT aziis qveynebsi - gasamdeba. es aixsneba imiT, rom pacientebi maRalganviTarebuli da maRali samedicino xarjebis mqone ekonomikis qveynebidan midian im qveynebsi, sadac SedarebiT dabaldanaxarjebiani jandacvis ekonomikaa. es, Tavis mxriv, samedicino turizmis ganviTarebas iwvevs [87]. am tendenciebis sapirispirod, jandacvis saministroebis saqmianoba bevr qveyanaSi kvlavac organizdeba konkretul daavadebebtan brZolis programebis garSemo. amis Sedegad xSirad yalibdeba ordoniani sistema jandacvis maRalganviTarebuli specializebuli infrastruqturiT, romelic pasuxobs mdidari umciresobis molodins. Tanac, am dros mosaxleobis didi nawilisaTvis saxezea uzarmazari gansxvaveba samedicino momsaxurebis xelmisawvdomobaSi.

cxrili 2.3

msoflios umsxvilesi politikuri partiebis poziciebi
jandacvasTan mimarTebsi *

	qveynebi da partiebi					
	avstra-lia: libera-luri partia	didi brita- neTi; leibo- ristu-li partia:	germania social- demok- ratiu-li partia	kanada: libera-luri partia	aSS: respub- likuri partia	ruseTi: `edinaia rasia~
jandacvis regulirebis upiratesad saxelmwifo xasiaTi	+	+	+	+	-	+
samedicino daxmarebis saxelmwifo xasiaTi	+	-	+	+	-	-
kerZo medicina, rogorc jandacvis sistemis safuZveli	-	-	-	-	+	-
samedicino daxmarebis xelmisawvdomoba	+	+	+	+	+	+
standartizacia jandacvasi	-	-	+	-	+	+
dafinansebis gafarToeba	+	+	-	+	+	+

jandacvaSi						
jandacvis profilaqtikuri mimarTuleba	+	+	+	+	-	+
pacientebis uflebebis uzrunvelyofa	-	-	+	+	+	+

*wyaro: <http://www.strana-oz.ru/?numid=29&article=1235>

reformebi, romlebic mimarTulia samedicino momsaxurebis sayovelTao xelmisawvdomobis uzrunvelyofaze da orientirebulia adamianTa pirveladi samedicino sanitarul daxmarebaze, ganapirobeben msgavsi disproporciebis aRmofxvras. es reformebi iyeneben axali teqnologiebis upiratesobas, romlebic uzrunvelyofen swraf, martiv, saimedo da SedarebiT iaf samedicino momsaxurebaze xelmisawvdomobas. aseTia miRwevebi qirurgiis sferoSi, romlebic saerTod gamoricxaven an mkveTrad amcireben hospitalizaciis aucileblobas. msgavsi siaxlebi mniSvelovnad afarTovebs pirveladi samedicino daxmarebis Sesazleblobebis da zrdis praqtikos eqim-Terapevtების rols [88].

sainteresoa gavecnoT erT sul mosaxleze jandacvis prognozul xarjebis 2015 wlisaTvis im qveynebsi, sadac swrafad izrdeba jandacvis ekonomika (ix. diagrama 2.1). aseTi qveynebi Seizleba davyoT Semdeg segmentebad [89]:

- qveynebi jandacvaze danaxarjebis dabali da saSualo doniT. (aRmosavleT xmelTaSuazRvispira regioni, aramdgradi ekonomikis mqone qveynebis garda);
- qveynebi dabali da saSualo donis SemosavlebiT (aRmosavleTi azia, dasavleT wynari okeanis regioni);
- qveynebi dabali da saSualo donis SemosavlebiT (CrdiloeTi da samxreTi amerika);
- qveynebi dabali da saSualo donis SemosavlebiT (evropis regioni);
- yvela is qveyana, romelsac aqvs swrafad mzardi jandacvis ekonomika.

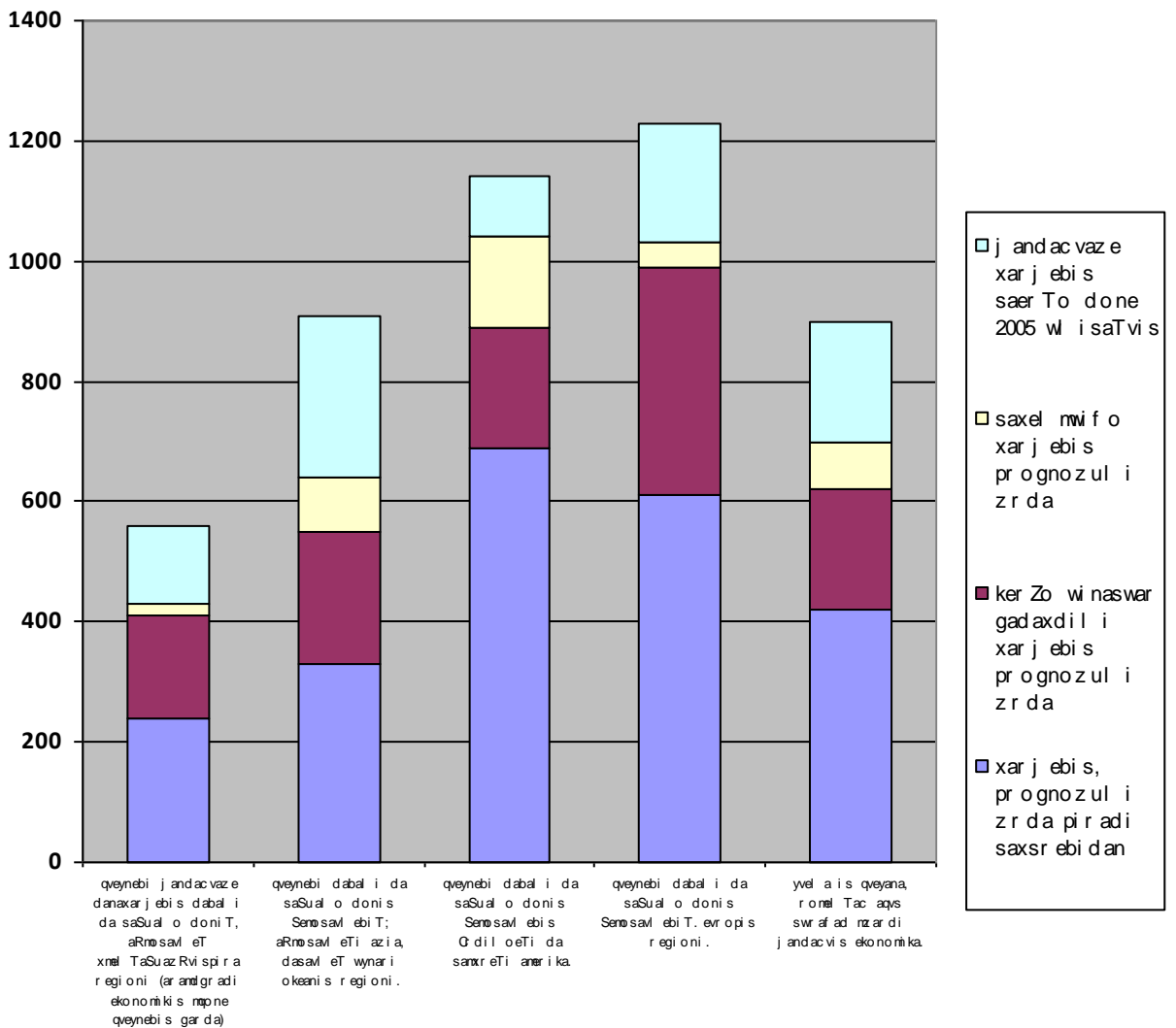
swrafad mzardi jandacvis ekonomikis mqone qveynebsi (Crdilo da samxreT amerikis da evropis regioni) mosalodnelia mesamedze naklebi zrda, rac miiRweva jandacvaze naRdad gadaxdili xarjebis matebiT. amasTan, zrdis ori mesamedi modis saxelmwifo xarjebis gadidebaze. Crdilo da samxreT amerikis qveynebsi es xdeba xarjebis kerZo winaswari gadaxdebis zrdis paralelurad. xarjebis gadaxdis bolo saxeoba did rols asrulebs Soreuli aRmosavleTis qveynebsi, sadac, iseve rogorc axlo aRmosavleTSi, SeimCneva zrdis 40%. pirveladi samedicino daxmarebis

reformis efeqtiani ganxorcieleba nawilobriv damokidebuli iqneba samedicino momsaxurebis xarjebis sididesa da regulirebis Sesazleblobebze. es gansakutreb iT exeba azias, sadac SezRudulia naRdad gadaxdil xarjebze damokidebuleba.

im qveynebsi, sadac jandacvaze gaiweva dabali danaxarjebi da, Sesabamisad, jandacvis ekonomika neli tempebit viTardeba, cxovrobs 2,6

diagrama 2.1

swrafadmzardi jandacvis ekonomikis mqone qveynebsi mosaxleobis erT sulze jandacvis prognozuli xarjebi (saSualo Sewonili maCveneblebi) 2015 wlisaTvis (aSS dolarebSi)*

*wyaro: http://www.who.int/whr/2008/whr08_ru.pdf

miliardi kaci. maTze modis jandacvaze gaweuli mTliani msolfio danaxarjebis 5%. am qveynebsi fiqsirdeba dedaTa sikvdilianobis maRali done (yvela SemTxvevis TiTqmis 90%). SeSfoTebas iwvevs

is faqti, rom am qveynebsi jandacvaze danaxarjebi nela izrdeba da igi damokidebulia politikur da ekonomikur situaciaze. aramdgradi ekonomikis mqone qveynebsi (gansakuTrebiT, afrikis qveynebsi) jandacvis xarjebis done ara marto dabalia, aramed Zalze neli tempiT izrdeba. am umniSvnelo zrdis 28% miRweulia bolo wlebSi, isic garedan Semosuli daxmarebis xarjze. am jgufis sxva qveynebsi jandacvaze danaxarjebi ufro swrafi tempiT izrdeba, saSualowliurad 6-7%-iT. arsebuli tendenciebis SenarCunebis pirobebSi, jandacvis danaxarjebi mosaxleobis erT sulze 2015 wlisaTvis, 2005 welTan SedarebiT, TiTqmis orjer gaizrdeba indoeTSi. sxva qveynebsi, aramdgradi ekonomikis mqone qveynebis gamoklebiT, jandacvaze gaweuli xarjebi erTnaxevarjer gaizrdeba (ix. diagrama 2.2). bevr qveyanaSi es SesaZlebs xdis gatardes reformebi pirveladi samedicino daxmarebis sferoSi, gansakuTrebiT iq, sadac zrda miiRweva saxelmwifo xarjebis gadidebiT, an ise, rogorc samxreT afrikaSia, kerZod, winaswari gadaxdis sxva formebs meSveobiT. indoeTSi am zrdis 80%, arsebuli tendenciebis SenarCunebis pirobebSi, miRweuli iqneba naRdad gadaxdili saxsrebis xarjze, rac mniSvnelovnad SezRudavs reformis ganxorcielebis SesaZleblobebs. am regionis qveynebsi dagrovda rigi problemebi, romelTac, miuxedavad maTi sxvadasxvagarobisa, saerTo maxasiaTeblebi aqvT. mosaxleobis bevri jgufisaTvis xarisxiani samedicino momsaxureba xelmiuwvdomelia, ufro metic, isini ver axerxeben elementaruli momsaxurebis SeZenas metismeti siZviris, daufinanseblobis, samedicino personalis an mowyobilobebis ukmarisobis an zogierTi prioritetuli programis SezRudulobis gamo.

2.2 diagramaze mocemulia prognozuli xarjebi (saSualo Sewonili maCveneblebi) jandacvaze mosaxleobis 1 sulze 2015 wlisaTvis im qveynebsi, sadac aris dabaldanaxarjebiani jandacvis ekonomika. aseTi qveynebi SeiZleba davyoT Semdeg segmentebad: aramdgradi ekonomikis mqone qveynebi, samxreTi da samxreT-aRmosavleTi azia (aramdgradi ekonomikis mqone qveynebis gareSe), indoeTi, afrikis qveynebi saharis samxreTiT (aramdgradi ekonomikis mqone qveynebis gareSe), yvela qveyana, romelsac aqvs dabaldanaxarjebiani jandacva da jandacvis ekonomikis neli ganviTarebis tempebi [89]. am qveynebis umetesobaSi saxelmwifo warsulSi axorcielebda jandacvis seqtoris marTvis avtoritarul stils. Tanamedrove pluraluri ekonomikis pirobebSi, roca arsebobs samedicino momsaxurebis momwodebelTa didi simravle (formaluri da araformaluri, saxelmwifo da kerZo), mxolod qveyanaTa mcire ricxvma Tu moaxerxa gamoeyenebina ufro adeqvaturi midgomebi konsultaciebisa da molaparakebebis Catarebis safuZvelze. amasTan, saxelmwifo dafinansebis pirobebSi, biurokratiul meqanizmebTan brZolis fonze, saxelmwifom airCia, rogorc wesi, jandacvis seqtoris marTvaSi Caurevlobis politika. amis Sedegad ganxorcielda iSviaTi da susti mcdelobebi komerciul sawyisebze samedicino daxmarebis miwodebis regulirebis TvalsazrisiT.

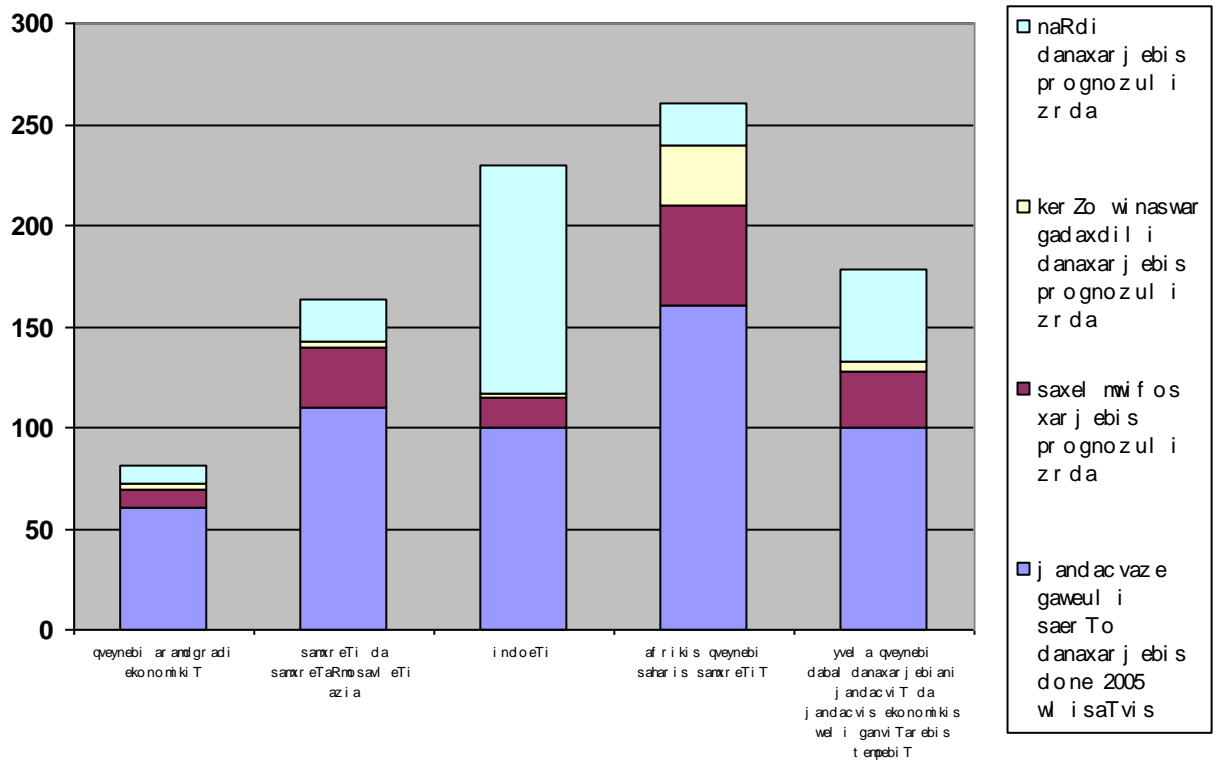
Sesabamisad, ara marTo kerZo, aramed saxelmwifo seqtorSic ki adgili hqonda kerZo saxiT samedicino daxmarebis araregularul miwodebas. aseT pirobebSi xelisuflebis potenciali xSirad zRudavs axali resursebis moZidvas saqmianobis efeqtianobis asamaRleblad.

dabaldanaxarjebiani jandacvis ekonomikis mqone qveynebis umetesobaSi (gansakuTrebiT, saharis qvemoTY mdebare afrikis qveynebiSi da aramdgradi ekonomikis mqone qveynebiSi) adgili aqvs jandacvis ganviTarebisaTvis garedan moZiduli gasawevi xarjebis mkveTr zrdas. warsulSi donoruli daxmarebis ZiriTadi nawili midioda moklevadiani problemebisa da programebis ganxorcielebaze, rac iwvevda fuW xarjebis da zogjer xels uSlida finansuri institutebis Camoyalibebas, romelic aucilebeli iyo mosaxleobis jandacvis momsaxurebiT sayovelTao mocvis programebis marTvisaTvis. aRsaniSnavia, rom aseT qveynebiSi daukmayofilebeli moTxovnis sidide Zalze maStaburia, amitomac samedicino momsaxurebaze xelmisawvdomobis uzrunvelyofa Zveleburad rCeba ZiriTad amocanad. es moiTxovs saeqimo ubnebis TandaTanobiT danergvas saxelmwifo samsaxurebis organizebis, xelSekrulebebis dadebis an orives erTdrouli gamoyenebiT. bevri afrikuli qveynis dedaqalaqSi mTlianad an TiTqmis mTlianad gaqra pirveladi Tu meoradi samedicino daxmarebis aRmoCenis saxelmwifo samedicino dawesebulebebi. es samsaxurebi Secvala samedicino momsaxurebis araregulirebulma komerciulma mimwodeblebma. SemoqmedebiTi gadawyvetilebebi xelisuflebis adgilobrivi organoebTan, samoqalaqo sazogadoebebis organizaciebTan da momxmareblebTan Sesazlebels xdiان gamoyenebuli iqnas mzardi finansuri saxsrebi, romlebic kerZo winaswar gadaxdebs aerTianeben.

amrigad, Catarebuli situaciuri analizi cxadyofs, rom msoflios TiTqmis yvela qveyanaSi jandacvis sistema awydeba danaxarjebis zrdas da

diagrama 2.2

dabaldanaxarjebiani jandacvis ekonomikis mqone qveynebiSi mosaxleobis erT sulze jandacvis prognozuli xarjebi (saSualo Sewonili maCveneblebi) 2015 wlisaTvis (aSS dolarebiSi)*

*w

*wyaro: http://www.who.int/whr/2008/whr08_ru.pdf

mosaxleobis raRac nawilisaTvis samedicino momsaxurebaze xelmiuwwdomlobis problemebs. jandacvis organizaciis romelime universaluri modeli, romelic gamosadegi iqneboda yvelasaTvis, cxadia, ar arsebobs. sxvadasxva qveyanaSi Zalze gansxvavebulia samedicino momsaxurebis sferoSi centralizaciisa da regulirebis doneebi, danaxarjebis ganawileba adamianebs Soris, aseve kerZo dazRvevis roli. miuxedavad amisa, jandacvis ganviTarebis saerTo tendenciebi msolfioSi saSualebas gvaZlevs gavakeToT Semdegi daskvnebi:

- samedicino dazRvevis arseboba erTmniSvnelovnad xels uwyobs jandacvis momsaxurebaze sayovelTao xelmisawvdomobas. mravali qveynis praqtikaSi dazRveva aqvs yvelas, magram samedicino momsaxureba dazRvevis CarCoebSi `dozirebulia~, anu samedicino momsaxurebis misaRebad adamianebs rigSi dgoma didxans uwevt.
- jandacvis sistemis ganviTarebaze danaxarjebis zrda damaxasiaTebelia ara marto aSS-saTvis. marTalia, sxva qveynebsi es xarjebi Sedarebit naklebia, magram isini praqtikulad yvelgan xasiaTdebian zrdis tendenciit da ganapirobeben biujetis deficits, gadasaxadebis gadidebas da socialuri SeRavaTebis Semcirebas.

- im qveynebsi, sadac aqcenti gadatanilia jandacvis saxelmwifos kontrolze, adamianebi didi albatobit awydebian `lodinis furclebs~, vinaidan samedicino momsaxurebis sferosi arsebobs sxvadasxva saxis barieri momsaxurebis normirebaze, eqimis arcevae da a.s.
- im qveynebsi, sadac jandacvis sistema sedarebit efeqtiania, mirweulia mnisvnelovani sedegebi centralizebul saxelmwifo kontrolze uaris tqmit da samedicino momsaxurebis moxmarebasTan dakavsirebit Seqmnilia sabazro meqanizmis, konkurenciis, xarjebis dayofis, sabazro fasebisa da Tavisufali arcevanis safuzveli.
- arc erT qveyanaSi ar dgas sakiTxi sayovelTao samedicino dazrvevis gauqmebis Sesaxeb, magram centralizebuli saxelmwifo kontrolis uaryofa da jandacvis gadasvla sabazro sawyisebze ariarebulia yovlismomcvel saerto msoflio tendenciad.

sakmaod saintereso sxvadasxva saxelmwifos wili jandacvaze gaweuli mTlianad danaxarjebSi. am kuTxit, liderobs didi britaneTi, romelsic arniSnuli macvenebeli 80 %-ze metia (ix. diagrama 2.3). analizi cxadyofs, rom jandacvis sistema sabazro xasiaTze msofliosi yvelaze metad orientirebulia SveicariaSi [90]. Sveicariis jandacvis sistema efuzneba `marTuli konkurenciis~ prinsips. aseTi konkurenciis CarCoebSi moqceuli jandacvis sistemis gardaqmnis gegma, romelic 1993 wels SeimuSava kintonis administraciამ da ganaxorciela mit romnim (Mitt Romney) masaCusetsis StatSi. marTuli konkurenciis pirobebSi samedicino momsaxurebis miwodeba da samedicino dazrveva gadadis kerZo seqtorSi, oRond jandacvis dargi moqmedebs mkacrad regulirebuli xelovnuri bazris CarCoebSi. vinaidan SveicariaSi damqiraveblebi ar anazRaureben muSakis samedicino dazrvevas, samedicino momsaxurebis yvela xarji gaiweva TviTon moqalaqeebis mier. amis gamo bevri maTgani ircevs sadazrvevo polisebs da wilobriv monawileobas. amitom jandacvaze gaweuli xarjebis 31.5% gaiReba `jibidan~. es macvenebli orjer maRalia aSS-s analogiur macvenebelTan Sedarebit [91] (ix. diagrama 2.4).

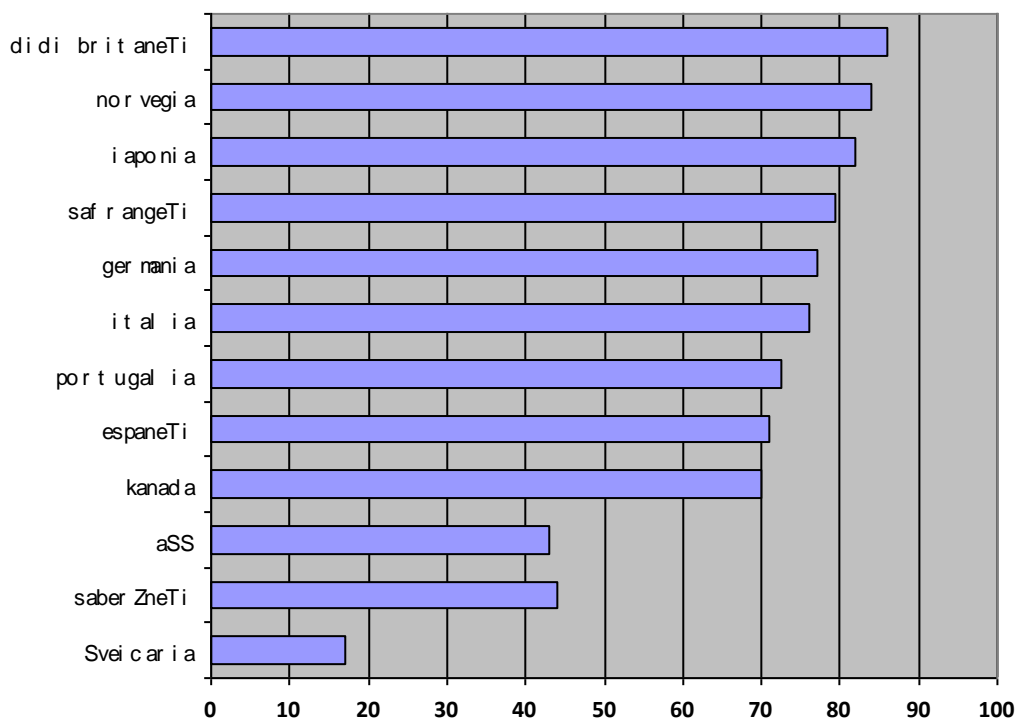
cxadia, jandacvis erovnuli sistemebi sxvadasxva qveyanaSi erTnairi ar aris. yvela qveyanaSi jandacvis sistema misi unikaluri pirobebis, istoriis, politikuri cxovrevisa da erovnuli xasiaTis produqtia. zogierT qveyanaSi arsebobs `erTiani gadamxdelis~ sistema wminda formiT, sadac akrZalulia kerZo dazrveva da xandaxan izRudeba kidec pacientis SesaZleblobebi, gadaixados samedicino momsaxurebis safasuri sakuTari jibidan. sxva sistemebis CarCoebSi moTamaSeTa ricxvi didia. aq kerZo mzrvevelebi konkurencias uweven erTmaneTs, xolo saxelmwifo regulirebisa da subsidirebis done varirebas ganicdis. zogierT qveyanaSi samedicino dazrveva xorcieldeba samuSao adgilis mixedvit,=3w2qa*` xolo sxva qveynebsi samuSao da dazrveva mTlianad gancalkevebulia. rig qveynebsi momxmarebelma unda gadaixados samedicino momsaxurebis

Rirebulebis didi nawili sadazRvevo gamoqviTvebis an wilobrivi monawileobis xarjze, zogierT qveyanaSi ki saxelmwifo sadazRvevo dafarva mTlianad kompensacias ukeTebis moqalaqeta samedicino xarjebis. rig qveynebsi pacientebisatvis Senarcunebulia eqimis sruli arcevis Tavisufleba. sxvagan ki eqimis Tavisuflad arCeva vrceldeba mxolod Terapevtebze, xolo specialistTan miRebaze saWiroa mimarTva. zogierTi samedicino sistemebis pirobebSi izRudeba pirveladi samedicino daxmarebis eqimebis arCevac ki.

sayovelTao samedicino dazRveva jandacvis momsaxurebaze sayovelTao xelmisawvdomobis tolfasi ar aris. bevr qveyanaSi, sadac aseTi xelmisawvdomoba deklalirdeba, arsebobs samedicino momsaxurebis normireba an mkurnalobaze Zalze didi rigebia. amis garda, jandacvis saxelmwifo sistemis arseboba sulac ar niSnavs imas, rom samedicino dazRvevam moicvas qveynis mTeli mosaxleoba. mTel rig qveynebsi, sadac formalurad moqmedebis aseTi sistema, am miznis realurad miRwevamde jer

diagrama 2.3

sxvadasxva saxelmwifos wili jandacvaze gaweuli mTlianad danaxarjebSi (%)*

*wyaro: OECD Health Data. 2007. Statistics and Indicators for 30 Countries. Organization for Economic Cooperation and Development; July 2007 (2004 wli monacemebi).

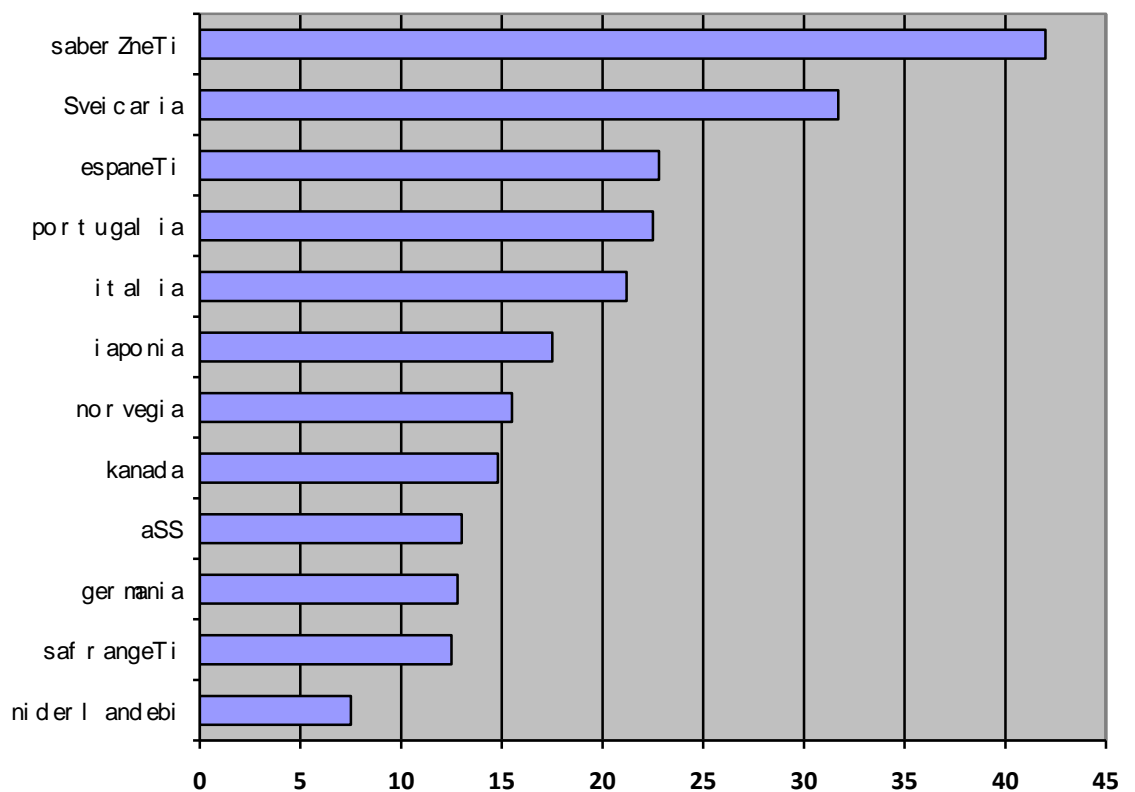
SeniSvna: Sveicariis maCvenebeli ar moicavs savaldebulo sadazRvevo Senatanebs.

kidev Soria. xolo sxva qveynebsi dazrvevis garese rceba mosaxleobis zalze cota nawili (1-2%).

jandacvis sistemis mimarT daukmayofileblobisa da ukmayofilebis formebi sakuTar qveyanasTan miamrtebaSi TiTqmis yvelgan SeiniSneba. cxadia, amerikelebs ar moswonT medicinis arsebuli mdgomareoba qveyanaSi. bolo gamokitxvis masalebis mixedvit, romelic Caatara Common Wealth Fund-ma, amerikel moqalaqeta 82%-s miaCnia, rom jandacvis sistema qveyanaSi saWiroebs fundamentur reformas an srul gardaqmnas. amave dros, igive fondis mier Catarebulma gamokitxvam aCvena, rom yvela qveyanaSi mosaxleobis umetesoba (niderlandebSi 58%, germaniaSi 78%-mde) mxars

diagrama 2.4

jandacvaze gaweuli mTliani danaxarjebis wili, romelic gadaxdilia moqalaqeta mier `jibidan~ (%)*

*wyaro: DECD Health Data 2007: Statistics and Indicators for 30 Countries: safrangeTis monacemebi aRebulia wyarodan: Sandier S., Paris V., Polton D. Health Care System in Transition: France Copenhagen: European observatory on Health Systems and Policies, 2004. monacemebi saberZneTis Sesaxeb aRebulia BOB-is statistikidan.

uWers TavianT qveyanaSi jandacvis sistemis fundamentur reformas an srul gadaxedvas [92]. sazogadoebis ganwyoba sxva qveynebsi Seizleba iseTi radikaluri ar aris, rogorc aSS-Si, magram motanili Sedegebi sakmarisia aRniSnulis dasadastureblad.

miuxedavad imisa, rom arc erTi qveyana, sadac danergilia da moqmedebs sayovelTao dazRvevis sistema, ar apirebs mis uaryofas, maTTvis damaxasiaTebelia centralizebul saxelmwifo kontrolze uaris Tqmisa da sabazro elementebis farTod gamoyenebis naTlad gamoxatuli tendenciebi. rogorc amas mkvlevarebi riCard soltmani da iosef figerasi aRniSnaven, `Tezisi saxelmwifo politikis Sesaxeb ganxilvis saganiam~ [93].

cdilobs ra gadaWras dilema, bevri qveyana asustebs saxelmwifo kontrols da nergavs sabazro meqanizmebs, kerZod, pacientebis wilobriv monawileobas, momsaxurebaze sabazro faswarmoqmnas da konkurenciis gaZlierebas mzRvevelebsa da provaiderebs Soris. evroparlamentis yofili Tavmjdomare pet koxi (Pat Cox) evrokomisiisaTvis gakeTebul angariSSi situacias afasebda ase: `imisaTvis, rom dabandebuli resursebidan miviRoT gacilebiT meti ukugeba, Cven unda avamoqmedoT sabazro Zalebi~ [94]. ufro metic, jandacvaze gaweul mTlian danaxarjebSi saxelmwifos wilis gadideba, romelsac adgili hqonda meore msoflio omidan 1980-ian wlebamde, Sewyda da bevr qveyanaSi kerZo seqtoris wili gaizarda, zog SemTxvevaSi, arsebiTadac. samedicino momsaxurebis miwodebis sferoSi adgili aqvs saxelmwifo provaiderebidan kerZoze gadasvlas [95]. Tu ki aSS-Si ramdenime bolo aTwleulis manZilze SeiniSneboda jandacvis sistemis `evropizaciis~ tendencia, e.w. Zveli samyaro, piriqiT, midis `amerikuli~ mimarTulebiT [96].

2.2 jandacvis bazari da misi ganviTarebis tendenciebi saqarTveloSi

janmrTelobis dacva socialuri sferos erT-erTi mniSvnelovani dargia. misi ganviTareba nebismieri xelisuflebis zrunvis ZiriTadi saganiam. civilizebul sazogadoebaSi, adamianTa socialuri mdgomareobisa da materialuri uzrunvelyofis donis miuxedavad, jandacvis momsaxureba yvelasaTvis xelmisawvdomi unda iyos. saqarTveloSi jandacva aTwleulebis manZilze (mxedvelobaSi gvaqvs sabWoTa periodi) saxelmwifo biujetis xarjze xorcieldeboda da igi praqtikulad xelmisawvdomi iyo yvelasaTvis. sabazro ekonomikaze gardamaval periodSi socialuri sferos yvela dargi mZime pirobebSi aRmoCnda. es situacia gansakuTrebiT aisaxa jandacvis sferoze. mosaxleobis cxovrebis

donis mkveTri dacemis, saxelmwifo sabiujeto Semosavlebis Semcirebisa da struqturis arsebiTi cvlilebis, dargis saxelmwifo dafinansebis mkveTri daqveiTebis pirobebSi adamianTa umetesobisaTvis jandacvis momsaxureba TiTqmis xelmiuwvdomeli gaxda. Seqmnili mdgomareobidan Tavis dasaRwevad dargSi unda gatardes qmediTi RonisZiebebi.

saqarTveloSi jandacvis dafinanseba sxvadasxva wyarodan xdeba, romelTagan aRsaniSnavia saxelmwifos mier gamoyofili saxsrebi dargis ganviTarebaze, agreTve arasaxelmwifo saxsrebi da Sinameurneobebis mier jandacvaze gaweuli xarjebi. saxelmwifos mier gamoyofili saxsrebi aseTi struqturiTaa warmodgenili: jandacvaze gamoyofili naerTi biujetis saxsrebi, centraluri biujetidan jandacvaze gamoyofili saxsrebi, jandacvis seqtorSi ucxoETidan miRebuli dafinansebis wyaroebi (romlebic calkeuli proeqtebis dafinansebaze ixarjeba), Tbilisis meriis mier jandacvaze gamoyofili saxsrebi, aWaris avtonomiur respublikaSi jandacvaze gamoyofili saxsrebi, afxazeTis avtonomiuri respublikis mier jandacvaze gamoyofili saxsrebi.

qveyanaSi jandacvaze gamoyofili finansur saxsrebs Rebulobs saxelmwifo daqvemdebarebaSi myofi dawesebulebebi da organizaciebi; Sromis, janmrTelobis dacvis da socialuri ganviTarebis saministro, sazogadoebrivi jandacvis departamenti da sayvareliZis saxelobis daavadebaTa kontrolisa da samedicino statistikis erovnuli centri; saqarTvelos janmrTelobis dacvisa da socialuri proeqtebis ganmaxrocielebeli centri; Tavdacvis saministro; Sinagan saqmeTa saministro; iusticiis saministro; omis veteranTa departamenti; saxelmwifo samedicino instituti; mecnierebisa da ganaTlebis saministro; saxelmwifo daqvemdebarebaSi myofi dawesebulebebi da organizaciebi regionalur doneze; q. Tbilisis Sromis, jandacvisa da socialuri dacvis samoqalaqo samsaxuri; aWaris da afxazeTis avtonomiuri respublikebis jandacvis saministroebi; socialuri dazRvevis erTiani saxelmwifo fondi; kerZo seqtori; Sidameurneobebi; jibidan gadaxdebi; aramomgebiani institutebi, romlebic emsaxurebian Sinameurneobebs.

jandacvaze gaweuli danaxarjebi 2007 da 2008 wljbsi, finansuri wyaroebisa da finansuri agentebis mixedviT, mocemulia pirvel da meore danarTebSi, saidanac Cans, rom mTlianad 2008 wlisaTvis jandacvis ganviTarebaze saqarTveloSi daixarja 1660701,7 aTasi lari. aqedan saxelmwifo seqtorze modioda 271713,8 aTasi lari, anu mTeli danaxarjebis 16,4%, xolo kerZo seqtorze 1211990,6 aTasi lari, anu mTeli danaxarjebis 72,4% [97]. yovelive es imis dasturia, rom saxelmwifos roli dargis dafinansebaSi minimaluria. Tu msolfioSi arsebul gamocdilebas gavizierebT, am mxriv, qveyanaTa umetesobaSi saxelmwifos roli da mniSvneloba jandacvis ganviTarebaSi gacilebiT metia. sabazro ekonomikaze gardamaval pirobebSi saqarTvelos ekonomikis mravali dargi mwvave problemebis winaSe aRmoCnda, romelTagan umetesoba socialuri sferodan iyo.

cxadia, sabazro urTierTobebis myarad damkvidrebamde, saxelmwifom aseTi dargebis mimarT meti Zalisxmeva unda gamoiCinos. dargis dafinansebaSi kerZo seqtoris maRali xvedriTi wili, maSin roca qveyanaSi mTeli simwvaviT dgas dasaqmebisa da umuSevrobis problema, imis dasturia, rom mosaxleobis didi nawilisaTvis jandacvis momsaxureba, gansakuTrebiT ki gadaudebeli stacionaluri mkurnaloba, xelmiuwvdomelia.

dargis dafinansebisaTvis saxelmwifos mier gamoyofili saxsrebi ZiriTadad naerTi biujetidan modis. 2008 wels am mizniT daixarja 267412,2 aTasi lari. igive maCvenebeli 2007 wels 245931,9 aTasi laris toli iyo, anu 2008 wels zrdam Seadgina 8,7%. jandacvis ganviTarebaze ixarjeba ucxoeTidan miRebuli dafinansebis wyaroebi, romlebic ZiriTadad dargSi ganxorcielebuli proeqtebis dafinansebaze midis. am mizniT, 2008 wels qveyanaSi Semovida 17277,1 aTasi laris investicia, 2007 wels igive maCvenebeli 16353,6 aTas lars Seadgenda. es saxsrebi mTlianad aTvisebuli iqna saqarTvelos janmrTelobis da socialuri proeqtebis ganmaxorcielebeli centris mier. saxelmwifo biujetidan gamoyofili saxsrebis garda, jandacvis ganviTarebaze ixarjeba q. Tbilisis meriis mier gamoyofili saxsrebi. amisaTvis 2008 wels daixarja 9121,9 aTasi lari, rac 1671,0 aTasi lariT, anu 22,4%-iT aRemateba wina wlis analogiur maCvenebls.

jandacvis ganviTarebaze ixarjeba aWarisa da afxazeTis avtonomiuri respublikebis biujetidan gamoyofili saxsrebi. aWaris avtonomiur respublikaSi 2008 wels jandacvis ganviTarebaze gamoiyo 2764,1 aTasi lari, rac 1128,8 aTasi lariT, anu 29%-iT naklebia 2007 analogiur maCvenebelTan SedarebiT. es garemoeba SeiZleba imiT aixsnas, rom aWaraSi biujetis Sefasebis wyaro, ZiriTadad, turizmidan miRebuli Semosavlebia. 2008 wels, agvistos cnobili movlenebis Semdeg, es sfero mniSvnelovnad dazaralda, ramac adeqvaturad imoqmeda sabiujeto Semosavlebis formirebaze.

jandacvis ganviTarebaze ixarjeba SinameurneobebSi Seqmnili finansuri resursebic. 2007 wels am maCvenebelma 982605,0 aTasi lari Seadgina, xolo 2008 wels ki 1101921,8 aTasi lari, anu gaizarda 12,1%-iT.

jandacvis ganviTarebaze gamoyofili mTliani saxsrebidan Sromis, janmrTelobisa da socialuri dacvis saministros 2008 wels gamoeyo 8665,7 aTasi lari (2007 wels - 6531,1 aTasi lari), xolo sayvareliZis saxelobis daavadebaTa kontrolisa da samedicino statistikis erovnul centrs - 6863,9 aTasi lari, Tavdacvis saministros – 10402,5 aTasi lari. es ukanaskneli TiTqmis orjer aRemateba wina wlis analogiur maCvenebls. Sinagan saqmeTa saministros gamoeyo 3485,5 aTasi lari, rac wina wlis maCvenebls (721,6 aTasi lari) TiTqmis 5 jer aRemateba. omis veteranTa departaments 2008 wels gamoeyo 1187,1 aTasi lari, rac mniSvnelovnad aRemateba wina wlis maCvenebls (771,8 aTasi lari).

dargis ganviTarebaze gamoyofili finansuri resursebis garkveuli nawili ixarjeba samedicino saganmanaTleblo dawesebulebebis Senaxvaze. samedicino kadrebis momzadebis tradiciuli da mZlavri kera qveyanaSi iyo da aris saxelmwifo samedicino universiteti. 2007 wels am saswavlebls gamoeyo 1349,3 aTasi lari, xolo 2008 wels ki 32,8 aTasi lari, rasac dadebiT tendencias namdvilad ver davarqmevT. jer erTi, es imis maCvenebelia, rom ganaTlebis am sferos, ZiriTadad, kerZo seqtori afinansebs da meorec, kadrebis momzadebaze, rac ase Zalze didi mniSvnelobisaa jandacvaSi, gacilebiT meti xarjebis gawevaa saWiro.

jandacvaze gaweuli mTliani danaxarjebi 2007-2008 wlebSi finansuri agentebisa da regionebis mixedviT (regionalur WrilSi %-uli gadanawilebiT) cxrilebis saxiT mocemulia me-3 da me-4 danarTebSi. rogorc cxrilebSi warmodgenili masalebidan irkveva, jandacvaze gaweuli danaxarjebis dafinanseba ZiriTadad xdeba saxelmwifo da kerZo seqtoridan gaRebuli finansuri saxsrebidan. saxelmwifo seqtoridan gaweuli danaxarjebis xvedriTi wili dargis dafinansebaze gaweul danaxarjebSi sakmaod dabalia, Tumca, es maCvenebeli regionebis mixedviT sakmaod gansxvavebulia, razedac metyvelebs Semdegi statostikuri monacemebi: 2008 wlisaTvis afxazeTis avtonomiuri respublikis mixedviT jandacvaze gaweul mTel danaxarjebSi saxelmwifos seqtoris xvedriTi wili 34,3%-s Seadgens. aWaraSi es maCvenebeli 13,2%-is toli iyo, xolo TbilisSi – 24,6%. aRniSnuli maCvenebeli yvelaze dabalia guriaSi (2007-2008 wlebSi, Sesabamisad, 6,8% da 7,3%). Tu gaviTvaliswinebT im faqts, rom dasavleT saqarTvelos subtropikuli raionebi Zalze dazaralda Cais kulturis mkveTrad Semcirebis xarjze, ramac mosaxleobisa da saojaxo meurneobebis Semosavlebis katastrofuli Semcireba gamoiwvia, maSin naTeli warmosadgenia, ra mZime tvirTad awevs am regionis mosaxleobas ZviradRirebuli samedicino momsaxurebis SeZena. Tu imasac aRvniSnavT, rom, zogadad, regionebsi da, gansakuTrebiT, am regionSi, centrTan SedarebiT, umuSevrobis done maRalia, maSin Zneli ar aris imis gaazreba, Tu ra mZime tvirTad awveba aqaur mosaxleobas jandacvis momsaxurebis SeZenaze gaweuli xarjebis anazRaureba. am pirobebSi dargis ganviTarebaze saxelmwifo xarjebis Semcireba yovlad dauSvebelia. es maCvenebeli aseve dabalia kaxeTisa da imereTis regionebsi (2008 wels TiToeulSi, Sesabamisad, 7,9%). samegrelo-zemo svaneTisa da mcxeTa-mTianeTSi dasaxelebuli maCvenebeli TiTqmis erTnairia da, Sesabamisad, 2008 wels 8,4% da 8,3%-s Seadgens, Sida qarTisi 13,9%-s da samcxe-javaxeTSi - 12,4% -s.

motanili monacemebi adastureben, rom 2008 wels, rogorc mTlianad qveyanaSi, aseve regionebsic, jandacva, ZiriTadad, kerZo seqtoridan finansdeboda. aWaraSi es maCvenebeli 85,8%-is tolia. maRali xvedriTi wiliT gamoirCeva imereTi (92,1%), kaxeTi (91,6%), guria (92,4%), qvemo

qarTli (91,4%), mcxeTa-mTianeTi (91,7%). SedarebiT dabalia es maCveneбели raWa-leCxumSi (87,9%). TbilisSi igi 70,2%-is tolia. yvelaze dabali ki afxazeTis mosaxleobaSi fiqsirdeba (0,6%). es gasagebicaa, TiTqmis 20 wlis ganmavlobaSi devnilobaSi myof mosaxleobas samedicino momsaxureba SeRavaTian pirobebSi da, rig SemTxvevaSi, ufasodac gaewevea.

aRsaniSnavia, rom janmrTelobisa da socialuri dacvis saagentos danaxarjebis gadanawileba regionebs mixedviT moxda jandacvis programebSi monawile kontraqtori dawesebulebebis fizikuri adgilmdebareobis mixedviT. iZulebiT gadaadgilebul pirTa samedicino momsaxureba pirobiTad miewereba afxazeTis regions [97]. adgilobrivi mmartvelobis organoebisa da avtonomiuri respublikebis jandacvis danaxarjebi miekuTvneba Sesabamis regionebs. jandacvaze saxelmwifo danaxarjebis gadanawileba mocemulia 2.1 cxriliSi.

sainteresoa gavecnoT jandacvis sferos sakadro uzrunvelyofis sakiTxebis. 2005 wels saqarTvelos mosaxleobas emsaxureboda 20311 eqimi (mosaxleobis eqimebiT uzrunvelyofis maCveneбели iyo 464.6) da 21053 saSualo - samedicino personali (uzrunvelyofis maCveneбели - 481.6). 1988-1999 wlebSi saSualo samedicino personalis raodenoba TiTqmis orjer Semcirda, xolo Semdgom wlebSi eqimTa Sefardeba saSualo samedicino personalTan iyo ucbleli - 1:1.2; 2005 wels ki gaxda 1:1.04 [97].

saqarTvelos mosaxleobis samedicino kadrebiT uzrunvelyofis Sedareba evropis sxvadasxva qveynis analogiur maCveneblebTan cxadyofs, rom saqarTveloSi aSkarad gamoxatulia eqimebis siWarbe. amasTan, saqarTveloSi eqimebis da saSualo medpersonalis Sefardeba gacilebiT naklebia evropis qveynebis analogiur maCveneblebze. unda aRiniSnos, rom 2005 wels, wina welTan SedarebiT, dafiqsirda eqimTa da saSualo medpersonalis umniSvnelo kleba praqtikulad yvela specialistTa raodenobis mcire klebis xarjze. 2008 wels ki 20253 eqimi da 19593 saSualo samedicino personali msaxurobda jandacvis sistemaSi, anu 2001 welTan SedarebiT SeimCneva eqimebis ricxvis umniSvnelo mateba da saSualo samedicino personalis mniSvnelovani kleba (ix. cxrili 2.2).

sakadro politikasTan dakavSirebiT, jandacvis sferoSi gasatarebelia mTeli rigi RonisZiebebi, romelTagan, Cveni azriT, umniSvnelovanesia Semdegi:

- saWiroa eqimebisa da eqTnebis optimaluri Tanafardobis miRweva. ukanasknel wlebSi eqimebis da saSualo samedicino personalis optimaluri Tanafardoba saqarTveloSi ucblelia, daaxloebiT 1:1 (2008 wels Seadgenda 1:0,97), rac bevrad naklebia evropis regionis qveynebis analogiur maCveneblebze (jandacvis msofflio organizaciis mier rekomendebulia Sefardeba 1:4) [98].

regionebis mixedviT jandacvaze saxelmwifo danaxarjebis gadanawileba
erT sul mosaxleze*

regioni	wlebi						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
aWara	22	21	23	17	37	38	34
Tbilisi	50	59	55	74	116	126	106
kaxeTi	5	6	7	7	9	12	16
imereTi	8	8	10	10	12	16	26
samegrelo-zemo-svaneTi	7	9	9	10	11	13	16
Sida qarTli	6	8	9	10	10	67	17
Qqvemo qarTli	4	5	6	7	8	11	13
Gguria	8	10	8	9	11	15	18
samcxე-javaxeTi	9	11	11	11	15	14	19
mcxeTa mTianeTi	5	8	8	9	10	15	17
raWa-leCxumi	10	13	14	18	21	30	36
sul saSualo	21	24	25	30	45	57	58

*wyaro: jadacvis erovnuli angariSebis klasifikacia da momzadebis meTodologia 2007. Tbilisi, 2008.

- aucilebelia racionalizaciis procesSi gamoTavisuflebuli personalis gadamzadebisTvis gegmebis momzadeba;
- geografiuli disbalansis aRmofxvris mizniT, soflad da daSorebul adgilebSi unda SemuSavdes personalis mozidvis strategia;
- saWiroa kadrebis xarixis gaumjobeseba.

amasTan, aucilebelia ganxorcieldes qveyanaSi samedicino ganaTlebis xarixis amaRleba da samedicino momsaxurebis miwodebis moTxovnebtan saswavlo programebis adaptireba. unda moxdes mosaxleobisaTvis uwyveti samedicino momsaxurebis uzrunvelyofa. jandacvis sistemis saTanado kvalifikaciis adamianuri resursis dakompleqtebisTvis aucilebeli

samedicino kadrebis raodenobis dinamika saqarTveloSi*

samedicino kadrebi	wlebi							
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
saSualo med. personali	23360	23356	21906	21396	21053	20207	19315	19593
eqimebi (fizikuri piri)	19513	20225	20962	21622	20311	20597	19951	20253
m. S. Terapevti	2421	2354	2256	2470	1951	1969	1875	1885
qirurgi(bavSvTa qirurgebis CaTvliT)	1861	1057	1108	1011	883	935	906	972
anesTeziolog-reanimatologi	922	905	922	881	832	878	895	850
travmatolog-orTopedi	313	305	298	261	261	273	263	276
kardiologi	545	576	591	621	613	594	603	623
urologi	211	211	221	212	191	231	223	231
onkologi	228	227	253	249	240	233	249	255
pediatri	2096	2067	1867	1812	1706	1674	1978	1907
infeqcionisti	340	348	315	279	266	255	255	258
otolaringologi	354	344	348	324	292	292	307	326
nevropaTologi	593	631	655	658	609	613	593	634
ofTalmologi	357	345	355	362	347	354	354	350
stomatologi	1436	1483	1412	1306	1300	1242	1198	1197
mean - ginekologi	1534	1476	1466	1450	1418	1407	1370	1417
fTiziatri	192	161	171	166	177	138	143	145
dermato-venerologi	266	259	245	270	247	241	214	240
fsiqiatri	193	234	205	228	260	235	221	215
endokrinologi	267	275	255	279	283	286	299	307
Oojaxis eqimi					79	169	233	459
sxva specialobebi	6151	6962	8019	8783	8356	8578	7820	7705

*wyaro: janmrTelobis dacva, statistikuri cnobari, saqarTvelo 2008.

winapirobaa jandacvis profesionalebis ganaTlebisa da treningis procesebis sworad warmarTva, rac SesabamisobaSi unda iyos sistemis ganviTarebis ZiriTad mimarTulebebTan da samedicino momsaxurebis modelTan. aseTi ganaTlebiTa da treningiT unda moxdes sxvadasxva kategoriis personalis aRWurva profesiuli kompetenciebiT, rac SesabamisobaSi iqneba janmrTelobis dacvis

ZiriTad miznebTan. am saqmeSi didi pasuxismgebloba ekisreba im organizaciebs, romlebic ganaxorcieleben jandacvis profesionalebis trenings. ganaTlebisa da treningebis programebi SesabamisobaSi unda iyos jandacvis bazris moTxovnebTan. sakadro politikis SemuSavebis dros uzrunvelyofili unda iyos dainteresebuli mxareebis monawileoba da konsultaciebi, xolo jandacvis profesionalebis raodenoba unda ganisazRvros qveynis jandacvis prioritetebTan mimarTebsi. winaswar unda dadgindes, Tu ramdeni kadria saWiro, rac, uwinares yovlisa, damokidebulia moTxovna-miwodebis faqtorebze.

Cvens qveyanaSi jandacvis sistemaSi arsebuli mdgomareobis gaumjobesebisTvis aucilebelia samedicino sferoSi saeqTno saqmis gaZliereba. amJamad saqarTveloSi, evropis bevr qveyanasTan SedarebiT, saeqTno saqme Zalze SezRudulia, kerZod, ar arsebobs saeqTno specialobebis ganmsazRvreli da maregulirebeli garemo, eqTanis Tanafardoba eqimTan Seadgens erTs, maSin, rodesac normalur pirobebSi erT eqimze, sul mcire, unda modiodes ori eqTani.

saqarTveloSi, jandacvis sektorSi sakadro politikis gansazRvrisas, samedicino personalis garda, mniSvnelovania arasamedicino personalis menejerebis, farmacevtebis, socialuri muSakebis samarTlebrivi aRiareba da maTi profesiuli kompetenciebis sazRvrebis dadgena. aseve did problemas warmoadgens jandacvis kadrebis xarisxi. jandacvis profesionalebis xarisxe gavlenas axdenen is meqanizmebi, romlebic dawesebulia ganaTlebisa da samedicino praqtikis procesebis gasaumjobeseblad. es unda moicavdes samedicino ganaTlebis struqturasa da Sinaarss, programebis ganxorcielebis pirobebs, janmrTelobis mdgomareobis gasaumjobeseblad dagegmil RonisZiebebs. saqarTveloSi Zalze mniSvnelovania samedicino kadrebis profilis Secvla, rac ganpirobebulia samedicino praqtikis ganviTarebiT da axali unar-Cvevebis aTvisebiT, agreTve personalis mier menejmentis unar-Cvevebis SeZeniT. amisaTvis aucilebelia gadamzadebis axali programebi, romelic warmatebuli iqneba im SemTxvevaSi, Tu moxdeba maTi dagegmva da Sesafersis miznobrivi jgufebis SerCeva.

saqarTveloSi eqimebis 15% 60 wlisa da metisaa, xolo 40%-is asaki 49 wels aRemateba. mgavsi suraTia eqTnebis mxrivac. specialistebis udides nawils Terapevtebi Seadgenen, romelTagan 12% 60 wels gadacilebulia. mean-ginekologebi warmoadgenen specialistebis mTliani odenobis 20%-s. specialistebis am kategoriaSic aRiniSneba daberebis tendencia [97]. es sakiTxi, dedaTa da bavSvTa janmrTelobis dacvis prioritetulobis gaTvaliswinebiT, gansakuTrebiT sayuradReboa da saTanado asaxvas saWiroebs reproduqciuli janmrTelobis politikasa da strategiaSi. 2.1 digramaze naCvenebia eqimebis sapensio asakis zrdis tendenciebi saqarTveloSi.

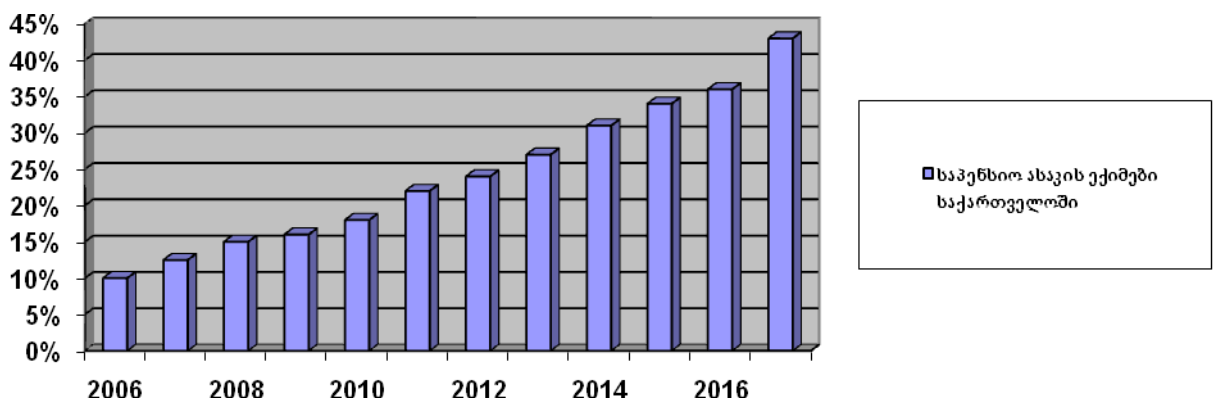
2.2 diagramaze warmodgenilia samedicino personalis ganawileba regione bis mixedviT. maRalmTian da Soreul regione bis metia 59 wels gadacilebuli samedicino personali, rac adasturebs imas, rom axalgazrda profesionale bis aTvis rTul geografiul regione bis muSaoba mimzidveli araa. am SemTxvevaSi gaTvaliswinebuli unda iqnas adgilobrivi mosaxleobis raodenoba, demografiuli maCveneblebi, arsebuli ekonomikuri mdgomareobisa da siRaribis donis ganmsazRvrelis faqtorebi, naklebad dasaxlebuli maRalmTiani regione bis da gansakuTrebuli jgufebis, magaliTad, ltolvilebis moTxovnebi. samwuxarod, resurse bis ganawilebis arsebuli sistema ver asaxavs teritoriuli erTeulebis realur saWiroeებს, ar aris dakavSirebuli

teritoriuli erTeulebis mosaxleobis raodenobasTan da siRaribis donesTan. Aamitom aucilebelia resurse bis ufro samarTliani danawileba adgilobrivi mosaxleobis moTxovnebis gaTvaliswinebiT. geografiuli ganawilebis sakiTxis gadasawyvetad saWiroa soflad jandacvis mimwodeblebis moqidvisa da SenarCunebis strategiis Seqmna da ganxorcileba. kadrebis motivaciis SenarCunebisTvis mniSvnelovania materialuri da aramaterialuri stimulirebis kombinireba, rac Seqmnis piroებს maRalkvalificiuri personalis moqidvisa da SenarCunebis aTvis.

saqarTveloSi, iseve rogorc aRmosavleT evropisa da kavkasiis bevr qveyanaSi, samedicino profesiaSi sWarboben qalebi, Tumca, viwro

diagrama 2.1

eqimebis sapensio asakis zrda saqarTveloSi*

*wyaro: saqarTvelos jandacvis saministros monacemTa baza (moicavs sxvadasxva specialobebis monacemebs 2006 wlisaTvis regione bis mixedviT, Tbilisis garda).

. diagrama 2.2

eqimebis asakobrivi gadanawileba saqarTvelos regioneblis mixedvit

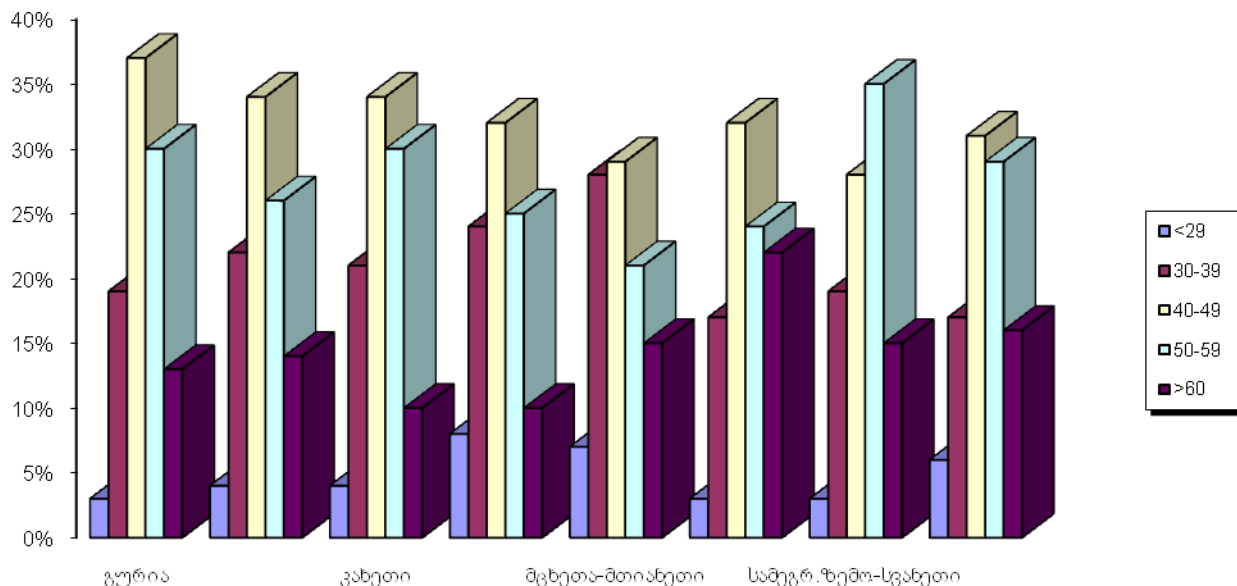
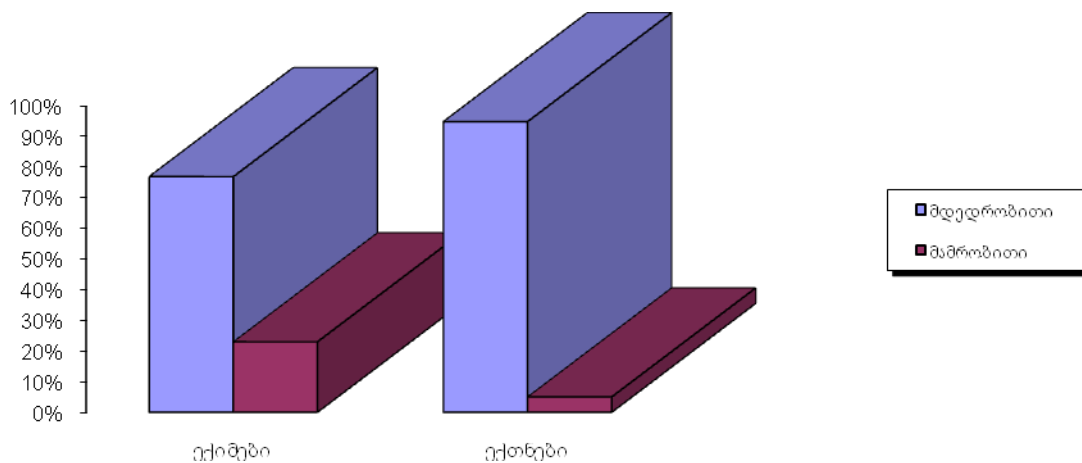

diagrama 2.3

samedicino profesiaSi mdedrobiTi da mamrobiTi sqesis specialistebS Soris Tanafardoba*

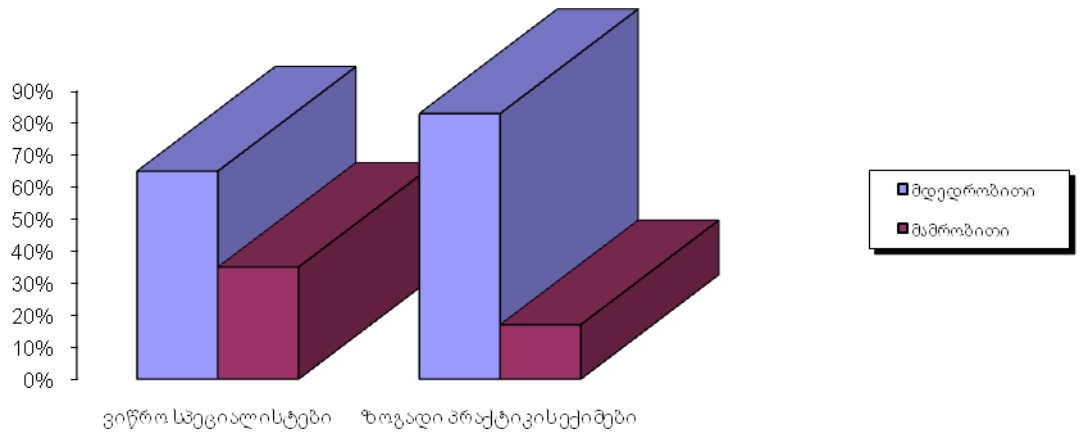

*wyaro: saqarTvelos jandacvis saministros monacemTa baza

diagrama 2.4

genderuli Tanafardoba viwro specialistebSa da

zogadi praqtikis eqimebSi*

*wyaro: saqarTvelos jandacvis saministros monacemTa baza

specialistebS Soris mamakaci metia (ix. diagrama 2.3 da 2.4).

jandacvis bazris ganviTareba damokidebulia samedicino dawesebulebaTa qselze. 2008 wlis monacemebiT, saqarTveloSi funqcionirebda 269 stacionari, maT Soris wardgenili angariSebis mixedviT 265 (ix. cxrili 2.3)

sainteresoa gavecnoT saqarTveloSi samedicino stacionaris muSaobis maCveneblebs (ix. cxrili 2.4). rogorc cxriliSi moyvanili monacemebidan irkveva, saqarTveloSi yvelaze metad itvirTeba saavadmyofo sawolebi iseTi daavadebebis mixedviT, rogoricaa onkologiuri da radiologiuri daavadebebi (278,4 dRe weliwadSi), agreTve fsiqiatრილი da narkologiuri daavadebebi (261,7 dRe weliwadSi), tuberkuliozi (.253,0 dRe weliwadSi). SedarebiT naklebadaa datvirTuli otolaringologiuri, ofTalmologiuri da infeqciuri daavadebebis saavadmyofo sawolebi, Sesabamisad _ 52,1, 79,2 da 108,4 dRe weliwadSi.

saqarTvelos stacionarebSi 2008 wels Catarda 121189 operacia, maT Soris 13943 bavSvebSi [98].

saqarTveloSi pirveladi samedicino momsaxureba warmodgenilia dawesebulebaTa farTo qseliT (ambulatoriebi, poliklinikebi, qalTa konsultaciebi, dispanserebi da saferSlo-sabebio punqtebi soflad (ix. cxrili 2.5). analizidan irkveva, rom rogorc mTlianad saqarTveloSi, iseve mis regionebsi met-naklebad sruli speqtriTaa warmodgenili ambulatoriul-poliklinikური dawesebulebebis qseli. aseTi saxis samedicino dawesebulebebiT SedarebiT kargadaa uzrunvelyofili q. Tbilisi da imereTis regioni.

qveyanaSi samedicino momsaxurebis erT-erTi maCvenebelia saswrafo samedicino samsaxuris gamarTuli funqcionireba. saqarTveloSi saswrafo daxmarebis samsaxuris muSaobis Sesaxeb warmodgenas gviqmnis 2.6 da 2.7 cxrilebis monacemebi. 2008 wels saswrafo samedicino daxmarebis sadgurebs emsaxureboda 1514 eqimi, 960 saSualo da 127 umcrosi samedicino muSaki. zogadi profilis gamsvleli brigadebis raodenobaa 283, specializebulia 3. Dgasvlebisas samedicino daxmareba aRmouCines 768167 pirs .2008Ewels regionebis mixedviT fizikuri pirebisaTvis gaweuli saswrafo samedicino daxmarebis mixedviT, pirvel adgilzea Tbilisi (320354), boloze ki raWa-leCxumi da qvemo svaneTi (9638). am wels saswrafo gamoZaxebaTa raodenoba iyo 768167, rac 5,67-jer aRemateba

cxrili 2.3

saqarTvelos samkurnalo-profilaqtikuri
qselis struqtura*

samkurnalo profilaqtikuri dawesebulebebi	sul	maT Soris wardgenili angariSebis mixedviT	
stacionaruli dawesebulebebi	269	265	
dispanserebi	72	69	
d a m o u k i d e b e l i			
poliklinikuri dawesebulebebi	250	241	
maT Soris:			
stomatologiuri poliklinikebi	79	70	
qaITa konsultaciebi	21	20	
saswrafo samedicino daxmarebis sadgurebi	73	69	
soflis saeqimo ambulatoriebi	220	220	
sisxlis gadasxmis sadgurebi	6	6	
Cvil bavSvTa saxlebi	2	2	
samecniero-kvleviTi institutebi	19	17	
samkurnalo centrebi	47	41	

S e m a v a l i			
saavadmyofoSi Semavali polikninikebi	72	72	
saeqimo janpunqtebi	9	9	
soflis saeqimo ambulatoriebi	474	474	
saferSlo-sabebio punqtebi	301	301	

*wyaro: janmrTelobis dacva, statistikuri cnobari, saqarTvelo, 2008

cxrili 2.4

saqarTveloSi samedicino stacionaris muSaobis maCveneblebi*

sawolTa profili	sawolTa raodenoba	datvirTva sawolze (dReebSi)	dayovneba	brunva
Terapiuli	2007	130.4	5.1	26.5
pediatriuli	1438	181.7	6.9	26.8
qirurgiuli	3453	125.1	5.5	23.1
onkologiuri da radiologiuri	403	278.4	15.4	18.1
infeqciuri	878	108.4	6.2	17.7
tuberkulozis	580	253.0	42.3	5.2
sameano-ginekologiuri	2775	128.7	4.3	30.0
nevrologiuri	319	180.1	8.3	22.2
fsiqiatriuli da narkologiuri	1341	261.7	74.0	3.6
otolaringologiuri	184	52.1	1.5	36.0
ofTalmologiuri	184	79.2	3.0	26.2

*wyaro: janmrTelobis dacva, statistikuri cnobari, saqarTvelo 2008.

2001 wlis analogiur maCvenebels [98]. saswrafo daxmareba, ZiriTadad, ufasoa, ris gamoc, jandacvis momsaxurebis es forma mosaxleobisaTvis xelmisawvdomia. saswrafo daxmarebis

saxelmwifo programa xorcieldeba saqarTvelos masStabiT. programis amocanaa mosaxleobis ufaso, srulyofili da operatiuli gadaudebeli samedicino daxmarebiT uzrunvelyofa [99].

saqarTvelos jandacvis sistema dRes `programuli gaZRolis meTodiT~ imarTeBa, rac am sferoSi gatarebuli reformebis ZiriTad monapovrad SeiZleba CaiTvalos [100]. bolo periodSi es meTodi problemebs awydeba, vinaidan igi Semcirebuli dafinansebiT ver gamoxatavs Tavis institucionalur upiratesobas. Tanxebis ukmarisoba, Cveulebriv,

cxrili 2.5

jandacvis sistemis ambulatoriul-poliklinikuri
dawesebulebebis qseli*

teritoria	poliklinika	dispanseri	samkurnalo centri	qalTa konsultacia	Ddamoukidebeli saeqimo ambulatoria
Tbilisi	84	11	24	9	4
aWara	16	8	3	0	0
guria	7	6	2	0	2
raWa- leCxumi da qvemo qarTli	3	0	0	0	12
samegrelo	18	6	3	3	2
mcxeTa- TianeTi	3	0	0	0	30
samcxe- javaxeTi	16	5	0	1	11
Qqvemo qarTli	13	6	2	0	21
imereTi	36	14	4	4	105
kaxeTi	21	7	3	1	10
Sida qarTli	12	5	0	1	21
afxazeTi	10	1	0	1	2
sxva	2	0	0	0	0

uwyebebi					
saqarTvelo	241	69	41	20	220

*wyaro: janmrTelobis dacva, statistikuri cnobari, saqarTvelo, 2008

cxrili 2.6

fizikur pirTa raodenoba, romelTac gaewiaT saswrafo

samedicino daxmareba saqarTveloSi

	pirveladi samedicino daxmareba gaewia sul	maT Soris							
		ubeduri SemTxvevis dros		ucabedi avad gaxdomis dros		mSobiarobis da paTolo-giuri orsulobis dros		avadmyofebis, mSobiareebis da axalSobi-lebis gada-yvana	
		sul	%	sul	%	sul	%	sul	%
1990	1268859	53629	4.2	1107048	87,2	23583	1.9	84598	6.7
1991	1164685	54777	4.7	1016856	87.3	19555	1.7	73497	6.3
1992	647018	31991	4.9	559136	86.4	12704	2.0	43187	6.7
1993	420521	19673	4.7	361960	86.1	6938	1.6	31950	7.6
1994	217006	8707	4.0	196235	90.4	2986	1.4	9078	4.2
1995	156920	7774	5.0	144533	92.1	1317	0.8	3296	2.1
1996	152344	7701	5.1	139734	91.7	959	0.6	3950	2.6
1997	117734	7295	6.2	105932	90.0	780	0.7	3727	3.2
1998	123582	7794	6.3	111410	90.2	1337	1.1	3041	2.5
1999	142695	10219	7.2	126644	88.8	1856	1.3	3976	2.8
2000	150645	7982	5.3	138383	91.9	1366	0.9	2914	1.9
2001	135539	7618	5.6	124233	91.7	1126	0.8	2562	1.9
2002	162376	8421	5.2	147701	91,0	1243	0.8	5011	3.1
2003	192641	10166	5.3	172589	89.6	2104	1.1	7782	4.0
2004	218188	19560	8.9	191379	87.7	3137	1.4	4112	1.9

2005	453422	38594	8.5	393183	86.7	5246	1.2	16399	3.6
2006	683003	49068	6,4	599335	87.8	6584	1.0	33016	4.8
2007	726779	15930	2,2	644912	88.7	3319	0.5	62618	8.6
2008	768167	10912	1.4	751945	97.9	5310	0.7	28412	3.7

*wyaro: janmrTelobis dacva, statistikuri cnobari, saqarTvelo, 2008.

cxrili 2.7

fizikur pirTa raodenoba, romelTac gaewiaT saswrafo samedicino daxmareba saqarTvelos
regionebis mixedviT*

regioni	wlebi			
	2005	2006	2007	2008
Tbilisi	191418	259426	277818	320354
aWara	48684	70542	69033	67924
guria	11693	23157	22636	24182
raWa-leCxumi da qvemo svaneTi	7780	13121	13193	9638
samegrelo	35929	38761	50470	49342
mcxeTa-TianeTi	8077	20172	17395	17282
samcxe-javaxeTi	14441	23411	29191	25657
Qqvemo qarTli	32422	52041	56755	59314
imereTi	60835	94157	93190	94154
kaxeTi	23371	53010	58960	59469
Sida qarTli	18772	35205	38138	40851
saqarTvelo	453422	683003	726779	768167

*wyaro: janmrTelobis dacva, statistikuri cnobari, saqarTvelo, 2008.

warmoSobs Sav bazars. pirdapiri garigeba eqimsa da patients Soris azianebs jandacvis sistemas. am urTulesi mdgomareobidan gamosvlis ZiebaSi gamoyenebuli unda iqnes jandacvis ekonomikis aprobirebuli formebi da meTodebi. rac mTavaria, unda SeirCes regionalur doneze jandacvis

marTvis maqsimalurad optimaluri meTodi ekonomikuri instrumentebiT. ganvixiloT jandacvis marTvis sxva aprobirebuli meTodebi.

`sabazro gaZRolis (anu marTvis) meTodi~sabazro koniunqturis ganviTarebis xarisxzea damokidebuli. igi damaxasiaTebelia ganviTarebuli qveynebisaTvis, romelTa klasikuri magaliTia aSS. am mimarTulebis upiratesobis sakiTxi dRes evropeli ekonomistebis ganxilvis sagania [100]. aSS-Si gavrclebuli Hmo (jandacvis marTvis organizacia) da Managed Care (marTvadi medicinis) organizaciebi giganturi korporaciebia, romelTa magaliTi, namdvilad ver gamodgeba qarTuli medicinis problemis gadawyvetaSi. rac Seexeba `globaluri gaZRolis meTods~, igi ar niSnavs ukandaxevas reformebidan `semaSkos sistemisaken~. `globaluri gaZRolis meTods~ regionalur doneze gamoiyenebdnen da exlac mimarTaven iseTi qveynebi, rogoricaa Svecia, didi britaneTi (kunZulebze), Turqeti (mTian zonebSi), safrangeTi da espaneTi (baskeTsa da gaskonSi). saerTod, SeiZleba iTqvas, rom yvelaze efeqturi jandacviTi politika `realobaze agebuli politikaa~. `globaluri gaZRolis meTodi~ gansakuTrebiT efeqturia eqstremalur, sicocxlisaTvis mZime zonebSi, anu iq, sadac bunebrivi pirobebidan gamomdinare, sabazro ekonomika srulad ver iCens TavS. globaluri gaZRolis instrumentebia: a) saxelmwifosTan SeTanxmebuli fasebi; b) saavadmyofoTa dagegmva (sawolebi, eqimebi, eqTnebi); g) globaluri biujeti. es is sakiTxebia, romelTa swori, realuri teqnikur-ekonomikuri dasabuTeba da dagegmva mTian raionebSi saSualebas mogvcems Tavidan aviciloT ufro meti xarji momavalSi da amave dros SevinarCunoT da efeqtianad ganvaviTaroT samedicino saqmianoba aseT regioneSi.

saqarTvelos sinamdvileSi SesaZlebelia jandacvis marTvis alternatiuli modelis gamoyeneba [100]. jandacvis sistemas CvenSi ori mxare gaaCnia. pirveli mxare am sistemis oficialuri saxea da igi mTlianad saxelmwifozea orientirebuli. saxelmwifo samedicino programebi, jandacvis ministris brZanebebi, licenziebi da atestaciebi, jandacvis sistemaSi arsebuli regulirebadi fasebi (romelic naklebad asaxavs realobas) warmoadgens jandacvaSi saxelmwifos politikis instrumentebS. meorea jandacvis sistemis araoficialuri mxare, romelic Crdilovan finansur nakadebs asaxavs da ramdenime aseuli milioni lariT ganisazRvreba.

zemoT CamoTvili jandacvis sistemis mxareebi erTmaneTze axdenen gavlenas. makroekonomikuri problemebisa da biurokratiul marwuxebSi mZevlad myofi jandacva eZebs damfinansebels da roca mas saxelmwifo aRar exmareba, Crdilovan bazars qmnis, rac, ekonomikis TvalsazrisiT, savsebiT gasagebia. qveyanaSi Seqmnilma ekonomikurma garemom ar unda ubiZgos eqims, samedicino personals da samedicino dawesebulebas moeqcnen e.w. `Crdilovan seqtorSi~, rac abrkolebs samedicino momsaxurebis bazaris ganviTarebas [100].

Tanamedroveobis didi ekonomisti milton fridmani jandacvis sferosac Seexo. misi azriT, romelime saxelmwifo uwyebas eqimis daSvebis an ar daSvebis ufleba ar unda hqondes. licenziebi qmnis damatebiT monopoliebs bazarze [101]. jandacvis sferos mimarT didi ekonomistis sityvebi, gansakuTrebiT sayuradReboa dRes saqarTveloSi, sadac mosaxleoba gaurkvevel mdgomareobaSia. sicocxlis xangrZlivobis saSualo maCveneblisa da bavSvTa sikvdilianobis maCveneblis zrda swored amaze metyvelebs. saxelmwifo samedicino programebi wyveten sabazro-sasicocxlo moTxovnebs. sadazRvevo medicina jer kidev Camoyalibebis stadiaSia. rac mTavaria, ar aris saxelmwifos keTili neba am problemebis mowesrigebisatvis, rac, pirvel rigSi, jandacvis dafinansebis alternatiuli meqanizmebis gaZlierebaSi mdgomareobs.

jandacvis dafinansebis yvela es forma kargadaa cnobili ganviTarebul qveynebsi. isini mniSvnelovan rols asruleben jandacvis sferoSi. sabazro ekonomikis obieqturi kanonebidan gamomdinare, jandacvis dafinansebis formebs mravalferovneba da arsebuli konkurencia dadebiT gavlenas axdens samedicino momsaxurebis xarisxis amaRlebaze erTis mxriv, da jandacvis tarifebis Semcirebaze, meore mxriv. imisaTvis, rom gavigoT Tu ra Rirs qveyanaSi arsebuli samedicino momsaxureba da mTeli jandacviTi sistema, aucilebelia saxelmwifosa da saministroebis doneze xeli SeuwyoT alternatiuli jandacviTi formebs ganviTarebas.

dRevandeli mdgomareobiT, sazogadoebrivi wyaroebidan finansdeba jandacvaze danaxarjebis araumetes 30%-sa. dReisaTvis jandacvis dafinansebisa da samedicino dawesbulebebSi faswarmoqmnaze da samedicino momsaxurebis anazRaurebaze saxelmwifo regulirebis sistema sustia, rac saSualebas aZlevs medpersonals da samedicino dawesebulebebis xelmZRvanelebs ekonomikuri racionalurobis gareSe daaweson fasebi samedicino momsaxurebaze.

reformirebuli jandacvis dafinansebis sistema biujetis, kerZo sektoris da donorebis finansuri resursebis gamoyenebiT uzrunvelyofs:

- saxelmwifo dafinansebis zrdis pirobebSi ganisazRvros damatebiTi sazogadoebrivi finansuri resursebis konkretuli samizneebi;

- kerZo danaxarjebis is nawili, romelsac dRes mosaxleoba jibidan ixdis, mobilizebuli iqnas sadazRvevo-organizebul fondebSi, raTa, erTis mxriv, Semcirdes finansuri xelmisawvdomobis barieri, da meores mxriv ki individualuri riskebi gadanawildes dazRveulTa erTobliobaze;

- gaizardos samedicino momsaxurebis Semsyidvelis roli samedicino bazarze da xeli Seuwyos rogorc ekonomikuri efeqtianobis zrdas, aseve jandacvis sferoSi araformaluri ekonomikis xvedriTi wilis Semcirebas,

- erTian fondebSi mobilizebuli saxelmwifo da kerZo finansuri resursebi warimarTos im samedicino dawesebulebeze, romlebic awarmoeben maRali xarixsis samedicino momsaxurebas, raTa Seiqmna jansaRi garemo samedicino momsaxurebis da jandacvis infrastruqturis xarixsis ganuxreli zrdisaTvis. dafinanseblad SeiZleba gamovidnen saxelmwifo (Sromis, janmrTelobisa da socialuri dacvis saministro), saqveuwyebos dawesebuleba (sazogadoebrivi jandacva, wamlis saagento da sxva), veteranTa hospitali, moxucebulTa saxli da sxva saxelmwifo Semsyidveli (socialuri dazRvevis erTiani saxelmwifo fondi), agreTve kerZo dazRvevis kompania, pacienti, donori.

jandacvis sferoSi reformebis mimdinareobis periodSi Sromis, janmrTelobisa da socialuri dacvis saministrosTan erTad mniSvnelovani roli da pasuxismgebloba ekisreba saxelmwifo Semsyidvels. maT erToblivad xeli unda Seuwyon qveyanaSi samedicino bazris regulirebas, konkurenciis da samedicino momsaxurebis xarixsis gaumjobesebas.

dafinansebis modelis efeqturi funqcionirebisaTvis aucilebelia, rom arsebuli finansuri resursebis ganawileba regionebsa Tu samedicino momsaxurebis doneebis Soris, mosaxleobis saWiroebidan gamomdinare, efuznebodes resursebis Tanabari ganawilebis prinsips. finansuri resursebis ganawilebis sistemis ZiriTadi mizania uzrunvelyos iseTi qselis Seqmna, romelSic mimwodeblebs gaaCniaT konkretuli daavadebebis da mosaxleobis jgufebis mixedvit efeqturi xarjvis da maRalxarixxiani momsaxurebis gawevisaTvis aucilebeli resursebi da ekonomikuri daintereseba.

jandacvis ganvitarebaSi didi roli unda Seasrulos dazRvevis meqanizmma. socialuri dazRvevis erTiani saxelmwifo fondis mTlianma danaxarjebma 2008 wels 180980,2 aTasi lari Seadgina (SedarebisaTvis -2007 wels iyo 147068,2 aTasi lari). dazRvevis roli da mniSvneloba dargis ganvitarebaSi Zalze didia, rasac msofliu ganvitarebis tendenciebic adastureben, magram savaldebulo Tu nebayoflobiTi dazRvevis meqanizmebi efeqtianad funqcionirebs dasaqmebis maRali macveneblebis pirobebSi. vinaidan savaldebulo samedicino dazRveva swored dasaqmebulTa wreze vrceldeba, jandacvis am metad efeqtiani biujetis amoqmedeba mxolod dasaqmebis macveneblebis gadidebis da umuSevrobis macveneblebis Semcirebis pirobebSia SesaZlebeli.

mosaxleobis farTo fenebisaTvis jandacvis xelmisawvdomobis mizniT saqarTveloSi 1996 wels Seiqmna samedicino dazRvevis saxelmwifo kompania, romelic pasuxismgebelia samedicino sadazRvevo programebis dafinansebaze. 2000 wels dafinansda samedicino dazRvevis 14

saxelmwifo programa [102]. 2010 – 2013 wlebisaTvis qveyanaSi saxelmwifos mier dazRveuli iqneba 1200000 - ze meti adamiani [97].

faqturad, sadazRvevo medicina moicavs mTel dasaqmebul mosaxleobas da maTTvis samedicino momsaxureba problemaa araa. marTalia, am mxriv CvenSi mniSvnelovani Zvrebi moxda, magram sadazRvevo medicinam ver moicava mosaxleobis farTo fenebi. bolo periodSi qveynis xelisufleba cdilobs dasaqmebis problemebis mogvarebas, rac, cxadia, sadazRvevo medicinis momsaxurebis gafarTovebas gamoiwvevs da dadebiT wvlils Seitans mosaxleobis samedicino momsaxurebis gaumjosebemis saqmeSi. aRsaniSnavia isic, rom, qveyanaSi tardeba jandacvis programebiT gaTvaliswinebuli rigi RonisZiebebi, rac aRniSnuli problemebis mogvarebas Seuwyobs xels. kerZod, 2010 wlis 30 aprils saqarTvelos premier-ministris mier jandacvis sferos sistemuri reformebis Sesaxeb warmodgenili konkretuli gegmis mixedviT, sadazRvevo paketSi Sevida yvelaze farTod moxmarebuli wamlebis dafinansebis komponenti. bolo wlebSi gadamzadda 1200 eqimi da 1300 eqTani, aSenda Tanamedrove teqnologiebiT aRWurvili saavadmyofoebi quTaisSi, zugdidSi, gorSi, baTumSi (sruldeba mSenebloba), TbilisSi (Toduas centri, `medikal jorjias~ klinika, Svedur- qarTuli invesicia baxtrionis quCaze, goCa ingoroyvas klinika, iaSvilis klinikaSi kerZo klinikebis jgufi, multiprofiluri saavadmyofo orTaWalaSi (sruldeba mSenebloba), “aversis” klinika saburTaloze), Camoyalibda mediatoris samsaxuri, ZalaSi Sevida wamlis kanoni, romelmac gazarda konkurencia wamlis bazarze da gamoiwvia wamlebze fasebis Semcireba. regionebsi da dedaqalaqSi Tanamedrove standartebis saavadmyofoebis aSenebis mizniT, moxda cvlilebebi 100 saavadmyofos programaSi, romelic obieqturi mizezebis gamo ver ganxorcielda da Catarda axali tenderi sadazRvevo kompaniebs Soris. cnobilia, rom sadazRvevo kompaniebi TiTo-TiTo wliT azRvevdnen 900 000 yvelaze umweos (amJamad saqarTveloSi 1,5 mln-mdea dazRveuli) da amaSi saxelmwifodan iRebdnen TiTo dazRveulze Sesabamis premiums. axali tenderis mixedviT, yovel raions eyoleba Sesabamisi gamarjvebuli kompania, romelic daazRvevs im raionebSi mcxovrebi yvela umweos 3 wliT. gamarjvebuli kompaniebs aqvT valdebuleba raionul centrSi aaSenon axali, Tanamedrove saavadmyofoebi, romlebic axal samuSao adgilebs Seqmnian raionebSi [103]. magaliTad, tenderis Sedegad gamarjvebulma „imedi L ma“, Telavis, axmetis da yvarlis raionebSi unda daazRvios yvela iq mcxovrebi umweo da, amavdroulad, aaSenos TelavSi 70 sawoliani saavadmyofo, axmetaSi - 15, yvarelsi - 15. `GPI holdingma~ moigo mcxeTa-TianeTis loti da, Sesabamisad, daazRvevs yvela umweos, aaSenebs 15 sawolian saavadmyofoebis yazbegSi, mcxeTaSi, duSeTSi da TianeTSi. 70 sawoliani saavadmyofoebis garda, Yvela saavadmyofos mSenebloba unda dasruldes 2011 wlis 31 dekembrade, xolo 70 sawoliani saavadmyofoebisa -

2012 wlis 31 martamde. sul sadazRvevo kompaniebis mier aSendeba 46 saavadmyofo 1100-ze meti sawoliT. Aaseve aRsaniSnavia, rom 2011 wlis 31 dekembridan saavadmyofo, romelic saxelmwifos mier gansazRvrul minimalur standartebis ar daakmayofilebs, ver miiRebs saxelmwifos mier dazRveul pacientebis [103].

rac Seexeba dedaqalaqs, igi geografiulad daiyo hospitalur klasterebad da saxelmwifosa da kerZo seqtoris ZalisxmeviT mTlianad iqneba moculi maRali donis saavadmyofoebiT. kerZod, Ppirvel klasters miekuTvneba saburTalo (respublikuri saavadmyofo), sadac Kkanaduri kompania molaparakebebis dasrulebis Semdeg aiRebs valdebulebas damatebiT 30 milion dolarze meti Cados aRniSnuli saavadmyofos srul rekonstruqciaSi. Mmeorea diRmis klasteri – saxelmwifos dafinansebiT remontdeba rkinigza da Jvianas saavadmyofoebi, sadac 14-mde klinika ganTavsdeba. garemontebis Semdeg ki Tavad koleqtivebze moxdeba Senobebis privatizacia. amave klasterSi `global fondis` dafinansebiT iwyeba axali infeqciuris da Sidsis centris mSenebloba. kerZo dafinansebiT aramiancSi xorcieldeba axali, Tanamedrove klinikis mSenebloba, aseve sruldeba axali multiprofiluri saavadmyofos mSenebloba orTaWalaSi – yofili ofTalmologiis da nevrologiis klinika. Mmsoflio bankis dafinansebiT mimdinareobs saavadmyofos mSenebloba ambrolaurSi, xolo USAID afinansebs mSeneblobas axalcixeSi, ninowmindaSi da axalqalaqSi [103].

janmrTelobis dacvis sistemaSi erT-erTi mniSvnelovani rgolia farmacevtuli seqtori, romelic sxva, aseve mniSvnelovan faqtorebTan erTad gansazRvravs adamianTa samkurnalo daxmarebis xarisxs. jandacvaze mTliani danaxarjebis TiTqmis 14% farmacevtul seqtorze modis. msolfioSi yovelwliurad izrdeba medikamentebis gayidvebis moculoba. mkurnalobis procesSi gamoyenebuli medikamentebis xarisxi, efeqtianoba, usafrTxoeba da fasi is maCveneblebia, romlebic, saboloo jamSi, mkurnalobis xarisxs, xangrZlivobas da Rirebulebas gansazRvraven. amitomac janmrTelobis msolfio organizaciis politika farmacevtuli preparatebis dargSi xarisxiani da efeqturi preparatebis xelmisawvdomobis uzrunvelyofasa da samkurnalo saSualebebis racionaluri gamoyenebis stimulirebaze aris mimarTuli.

janmrTelobis msolfio organizaciis SefasebiT, saqarTvelo Sedis im saxelmwifoTa jgufSi (rumineTi, somxeTi, belorusia, ukraina, yazaxeTi), romlebsic erT sul mosaxleze weliwadSi 10-20 aSS dolaris Rirebulebis wamlebi ixarjeba. samedicino saqmianobis saxelmwifo regulirebis saagentos monacemebiT, 2007 wlis bolosaTvis saqarTveloSi daregistrirda 62 farmacevtuli warmoeba, 90 farmacevtuli baza, 2 laboratoria, 72 afTiaqis filiali, 98 pirveli jgufis afTiaqi, 894 meore jgufis afTiaqi, 847 mesame jgufis afTiaqi, 299 saafTiaqo punqti [97].

finansTa saministros monacemebiT, 2007 wels saqarTveloSi importirebul iqna 146,3 mln aSS dolaris Rirebulebis samkurnalo saSualebebi, eqsportma 12,5 mln aSS dolari, xolo reeqsportma 4,6 mln dolari Seadgina. amave wels saqarTveloSi importirebul iqna 55 qveynis mier warmoebuli samkurnalo saSualeba. importis moculobaSi pirvel adgilzea Ggermania (12%), meoreze - safrangeTi (8,8%), mesameze - aSS (8,7%). samkurnalo saSualebebis adgilobriva warmoebam Seadgina 2,8 mln dolari. Aadgilobriv farmaceutul bazarze moqmedebs 12 adgilobrivi marmoebeli (yvelaze maRali xvedriTi wiliT gamoirCeva S.p.s „ji em pi“, romelzec adgilobrivi warmoebis 66% modis) [97].

XIX-XX saukuneebSi momxdarma uprecedento demografiulma cvlilebebma mTel msolfioze moaxdines gavlena. eqspertTa SefasebiT [104], msolfios demografiul ganviTarebaSi gamoiyofa 4 ZiriTadi etapi:

- infeqciuri daavadebebiT gamowveuli mokvdaobis Semcireba XIX saukunis me-2 naxevarSi;
- sicocxlis xangrZlivobis swrafi zrda XX saukunis dasawyisidan;
- sicocxlis xangrZlivobis zrdis tempis Seneleba XX saukunis 60-ian wlebSi;
- mamakacebsa da qalebs Soris arsebuli sxvaobebis Semcireba XX saukunis ukanasknel aTwleulSi.

es procesebi saqarTveloSi sakmaod mkafiod aris gamoxatuli. qveyanaSi mimdinare demografiuli procesis Sefasebisas gaTvaliswinebul unda iqnes misi sistemuri buneba, romlis elementebs (mosaxleobis raodenoba, Sobadoba, mokvdavoba da a.S.) Soris mWidro urTierTkavSiri arsebobs da erTi romelime maTganis cvlileba danarCenebzec aisaxeba. Zalze Znelia saqarTvelos amJamindeli mdgomareobis daxasiaTeba, radgan arasrulfasovnad xorcieldeba dabadebaTa, gardacvalebaTa da gare migraciis aRricxva.

ukanaskneli ori aTwleulis ganmavlobaSi ganviTarebulma mniSvnelovanma socialur-ekonomikurma krizisma, samoqalaqo omma, devnilTa nakadma, gazrdilma umuSevrobam, mosaxleobis didi nawilis cxovrebis pirobebis gauaresebam da migraciis intensivobam uaryofiTi gavlena moaxdina ara marto mosaxleobis janmrTelobaze, aramed demografiuli ganviTarebis ZiriTad tendenciebzec. saqarTvelos statistikis departamentis monacemebiT, qveynis masStabiT bunebrivi matebis maCvenebeli 1985 wels iyo 51,6, romelic 1993 wels Semcirda 0,8-mde, 2000 wels - 0-mde, xolo 2005 wels ki 0,8 gaxda. mTlianobaSi, 1992 welTan SedarebiT, dReisaTvis mudmivi mosaxleobis ricxovneba 20,9%-iT aris Semcirebuli [105].

mosaxleobis bunebrivi moZraobis dinamikaSi yvelaze SemaSfoTebelia Sobadobis ukiduresi Semcireba. 2006 wels, 1985 welTan SedarebiT, Sobadobis maCveneбели 1,6-jer Semcirda, Tumca, ukanasknel wlebSi Sobadobis matebis tendencia SeiniSneba. 2006-2008 wlebSi gamoikveTa Sobadobisa da bunebrivi matebis zrdis tendencia. 2008 wels dafiqsirda Sobadobis maCveneбели-12,9%, xolo bunebrivi matebis maCveneбели-3,1% [98].

saqarTvelos demografiuli ganviTarebis yvela etapze soflis mosaxleoba maRali Sobadobis maCveneбелиT xasiaTdeboda. Bbolo aTwleulSi es maCveneбели Semcirda da 2008 wels cocxalSobilTa mxolod 30,7%-ia sofelSi mcxovrebi. Sesabamisad, saqarTvelos 5 regionis (guria, raWa-leCxumi da qvemo svaneTi, imerTi, kaxeTi, Sida qarTli) soflis mosaxleobaSi bunebrivi mateba uaryofiTia [98]. 2050 wlamde saqarTvelos mosaxleobis raodenoba mniSvnelovnad naklebi iqneba 2000-2005 wlebTan SedarebiT. mosaxleobis formirebaSi didi roli 2020 wlamde garg migracias eqneba [106].

amgvarad, Tanamedrove demografiul situacias qveyanaSi sistemuri krizisis xasiaTi aqvs. am sistemis Semadgeneli nawilebia Sobadobis krizisul zRvramde Semcireba, garkveulwilad mokvdavobis zrda, mosaxleobis bunebrivi matebis Semcireba, janmrTelobis gauareseba, gare da Siga migraciis farTo masStabebi, didi raodenobiT gandevnili mosaxleoba da demografiuli procesis marTvis dabali done.

mosaxleobis demografiul mdgomareobaze did gavlenas axdens is, Tu rogoria sicocxlis xangrZlivoba da mokvdavoba. statistikis saxelmwifo departamentis gaTvlebiT, 2005 wels saqarTveloSi sicocxlis saSualo xangrZlivoba Seadgenda mamakaceბSi 69,3, xolo qalebSi – 76,7 wels. 2008 wels sicocxlis xangrZlivobam Sesabamisad 69,3 da 79,0 Seadgina [98]. aRsaniSnavia, rom saqarTveloSi sicocxlis saSualo xangrZlivoba sWarbobs axali damoukidebeli qveynebis analogiur monacemebs, Tumca, sagrZnoblad CamorCeba evropis qveynebis monacemebs.

msoflio bankisa da gaeros monacemebiT, 2015 wlisaTvis saqarTveloSi navaraudevia, rom 15 wlamde asakis mosaxleobis wili iqneba 15,2%, xolo 65 welze meti asakisa - 14,9% [107].

Ggaeros mier momzadebul moxsenebaSi „msoflios mosaxleobis dabereba: 1950-2050 wlebSi~ aRniSnulia, rom 2050 wlisaTvis pirvelad msoflio istoriaSi xandazmulTa raodenoba gadaWarbebs axalgazrda mosaxleobis raodenobas. Ees istoriuli cvlileba ganviTarebul qveyneბSi 1988 wels ukve moxda. 2007 wels, saqarTveloSi 65 da meti wlis asakis mamakacTa ricxvma 247,3 aTass, xolo imave asakis qalebis ricxvma – 395,8 aTass miaRwia [97].

2000-2050 wlebSi msoflioSi 60 welze meti asakis mosaxleobis raodenoba 600 milionidan 2 miliardamde gaizrdeba, rac ZiriTadad ganviTarebadi qveynebis xarjze moxdeba (400 milionidan 1.7 miliardamde zrda) [108]. mosaxleobis dabereba gavlenas axdens ekonomikur zrdaze,

investiciebze, Sromis bazarze, pensiebze da a.S. Ggaeros monacemebiT, mxolod Ddaberebis procesTan dakavSirebuli samedicino momsaxurebis saSualo jamuri Rirebuleba 2000-2050 wlebSi miaRwevs 41%-s, rac ganviTarebadi qveynebisaTvis 36%, xolo ganviTarebuli qveynebisaTvis 48% iqneba [109].

saqarTvelo ekonomikuri TvalsazrisiT ganviTarebadi qveyanaa, xolo demografiuli TvalsazrisiT ganviTarebul qveynebs miekuTvneba.

jandacvis msolfio organizaciis monacemebiT, maRali Semosavlebis mqone qveynebSi mosaxleobis ori mesamedi 70 welze mets cocxlobs, xolo gardacvalebis mizezi iseTi qronikuli daavadebebia, rogoricaa gul-sisxlZarRVTa daavadebebi, simsvneebi, diabeti. infeqciur daavadebebs Soris yvelaze gavrcelbulia filtvis infeqciebi. saSualo Semosavlian qveynebSi mokvdavobis mizezi analogiuria, Tumca, wamyvan mizezebs Soris aiv/Sids-i, orsulobisa da mSobiarobis garTulebebi da sagzao-satransporto travmebi warmoadgens.

dabali Semosavlebis mqone qveynebSi 70 wlamde aRwevs mxolod mosaxleobis erTi meoTxedi, xolo mokvdavobis yvela SemTxvevis naxevarze meti 14 wlamde asakis bavSvebSi aRiniSneba. dabali Semosavlis mqone qveynebSi sikvdilis mizezebia gul-sisxlZarRVTa daavadebebi, infeqciuri daavadebebi, rogoricaa aiv/Sids-i, sasunTqi organoebis infeqciebi, tuberkuliozi, orsulobisa da mSobiarobis Semdgom garTulebebi [110].

saqarTveloSi mokvdavobis struqturaSi, daavadebaTa saerTaSoriso statistikuri klasifikatoris me-10 gadaxedvis nozologiebis mixedviT, 2008 wels wamyvani adgili ekava sisxlis mimoqcevis sistemis daavadebebs (64,1%) da simsvneebis (10,8%). Mmesame adgilze (8,5%) simptomebis, niSnebis da arazustad aRniSnuli mdgomareobis klasia [98]. aRniSnuli daavadebebis ricxvi SeiZleba Semcirdes mosaxleobaSi jansaRi cxovrebis wesis damkvidrebiT da socialur-ekonomikuri mdgomareobis da, Sesabamisad, mosaxleobisTvis samedicino momsaxurebis gaumjobesebiT. jandacvis seqtoris ganviTarebisTvis saWiroa aRniSnul sferoSi investiciebis ganxorcieleba da organizaciuli mowyobis gaumjobeseba.

saqarTveloSi Zalze dabalia aucilebeli samedicino momsaxurebis moxmareba Raribi ojaxebis mier (erT sul mosaxleze saSualod ambulatoriuli viziti iyo 1.6 (saSualo evropulia 7). avadmyofobis SemTxvevaSi mosaxleobis 49% ar mimarTavs eqims. janmrTelobis gauaresebasTan dakavSirebuli xarjebi mZime finansur tvirTad awveba mosaxleobas, gansakuTrebiT, mis Rarib fenas. jandacvis mTlian danaxarjebSi, saSualod, 80% warmoadgens kerZo danaxarjebis, upiratesad, araformaluri jibidan gadaxdebis saxiT. daniSnuli medikamentebis siZvire mniSvnelovnad amcirebs

ambulatoriuli momsaxurebis moxmarebas. aRniSnuli mizeziT mosaxleobis 43%-ze meti ar mimarTavs ambulatorias [111].

am bolo dros saqarTveloSi aRiniSneba siRaribis donis mniSvnelovani zrda. siRaribe qalaqad arasrulfasovan kvebasTan aris dakavSirebuli, xolo soflad fuladi resursebis deficitTan da infrastruqturis arasrulfasovan ganviTarebasTan. siRaribesTan asocirebuli daavadebebis umetesobas warmoadgens infeqciuri daavadebebi (Sidsi, malaria, da a.S). aRniSnuli daavadebebi gamowveulia mosaxleobis dabali SemosavlebiT, sufta wylis naklebobiT, sakvebis arasrulfasovani moxmarebiT, samedicino momsaxurebaze xelmisawvdomobis ararsebobiT [112]. unda aRiniSnos isic, rom saqarTvelos mosaxleobis avadobis struqturaSi endokrinologურ da diabetiT daavadebulebs sakmaod didi adgili ukavia (ix. cxrili 2.8 da cxrili 2.9).

aqve SevniSnavT, rom diabeti saqarTveloSi, iseve rogorc mTel msofliოSi, did problemas warmoadgens jandacvis samsaxurebisaTvis. endokrinologiuri da diabetiT daavadebulTa mkurnalobisaTvis sabiujeto saxsrebidan mniSvnelovani nawili gamoiyofa, radgan pacientebს esaWiroebaT specifiuri medikamentebi, sakvebi produqtები da hormonaluri preparatebi. janmrTelobis msofliო organizaciis monacemebiT, 2030 wels daavadebulTa ricxvi mTliani mosaxleobis 6,8%-s miaRwevs [112].

ekonomikuri da socialuri reformebis Sedegad saqarTvelos mTavrobam SeZlo mieRwia progresisaTvis. gaizarda sabiujeto Semosavlebi (mTliani Sida produqtis zrdisa da sagadasaxado Semosavlebis mniSvnelovani gaumjobesebis xarjze). ekonomikuri TanamSormlobisa da ganviTarebis organizaciis (OECD) monacemebiT, regionebis ekonomikisa da Semosavlebis donis mixedviT, 2007 wlisaTvis saqarTvelo dabali Semosavlebis mqone qveynebis jgufidan saSualo Semosavlani qveynebis jgufebSi (LMC) gadavida [113]. bolo wlebSi SemoRebulma miznobrivi socialuri daxmarebis sistemam, socialuri sargebeli ufro efeqtiani da Sedegiani gaxada, Semcirდა siRaribis done (ix. cxrili 2.10).

jandacvis qselSi samedicino momsaxurebis miwodeba qveyanaSi organizdeba sami mzardi SesaZleblobebis doned. pirvel, meore da mesame doneebს Soris saTanado kavSirebiT xdeba sistemaSi samedicino momsaxurebis uzrunvelyofa. 2.1 sqemaze warmodgenilia saqarTveloSi samedicino qselis doneebad mowyoba.

pirveli done, anu pirveladi jandacva gaxdeba jandacvis sistemaSi pacientis moxvedris ZiriTadi karibWe. meore da mesame doneebze

cxrili 2.8

endokrinuli sistemis, kvebis da nivTierebaTa cvlis darRveviT gamovveuli daavadebebi

saqarTveloSi, regionebis mixedviT, 2008 w.*

	wlis bolos (kontigenti)				axali SemTxvevebi			
	sul		m.S. bavSvebi		sul		m.S. bavSvebi	
	raodenoba	prevalentoba	raodenoba	prevalentoba	raodenoba	prevalentoba	raodenoba	prevalentoba
Tbilisi	35445	3202.8	1409	741.9	4993	451..2	486	255.9
aWara	11766	3085.8	404	617.5	3069	804..9	1175	1795.8
guria	2054	1479.8	174	730.5	311	224.1	67	281.3
raWa-leCumi da qvemo svaneTi	1484	3098.1	123	1496.4	546	1139..9	63	766.4
samegrelo	6436	1375..5	386	480.8	1611	344..3	266	331.3
imereTi	25689	3702.1	398	334.3	8134	1172..2	907	761.7
kaxeTi	14509	3611.9	2885	4185.4	2773	690..3	438	635.4
mcxeTa-mTianeTi	2542	2152.4	162	799.2	633	536.0	116	572.3
samcxe-javaxeTi	2808	1350.6	212	594.2	1317	633..5	106	297.1
qvemo qarTli	5037	997..8	280	323.3	2780	550.7	564	651.1
Sida qarTli	8985	2871..5	2261	4211.2	3833	1225.0	1016	1892.3
afxazeTi	2746	--	60	--	1118	--	115	--
sxva uwebebi	363	--	2	--	62	--	4	--
saqarTvelo	119864	2734.2	9356	1243.8	30580	697.6	5323	707.7

*wyaro: janmrTelobis dacva, statistikuri cnobari, saqarTvelo, 2008.

saxelmwifos mier dafinansebul samedicino momsaxurebas pacienti miiRebs mxolod pirveladi jandacvis eqimisagan referalis SemTxvevaSi. referalis saWiroebas gansazRvavs uflbamosili samedicino personalი, romelic xelmZRvanelobs saxelmwifos mier damtkicebuli savaldebulo klinikuri protokolebiT, jandacvis saxelmwifo programebsa da pacientis dazRvevis polisSi aRwerili regulaciebiT, aseve konkretuli regulaciis ararsebobs SemTxvevaSi - sakuTari profesiული kompetenciiT. sazogadoebis jandacvis RonisZiebebs axorciebs sazogadoebrivi jandacvis samsaxuri, romelic orientirebulia mosaxleobis jgufebze da, Sesabamisad, gegmavs da atarebs jandacvis prevenciul RonisZiebebs.

cxrili 2.9

Saqriani diabetes gavrceleba saqarTveloSi 2006-2008*

	2006		2007		2008	
	raode noba	inciden toba	raode noba	inciden toba	raode noba	inciden toba
axali SemTxvevebi	8151	185.3	7461	170.0	9425	215.0
	<i>maT Soris:</i>					
Saqriani diabeti insulindamokideuli (tipi I)	2391	54.4	2415	55.0	2630	60.0
Saqriani diabeti insulindamoukidebeli (tipi II)	5760	131.0	5046	115.0	6795	155.0
wlis bolos meTvalyureobaze myofi avadmyofebi (kontingenti)	raode noba	privalen toba	raode noba	privalen toba	raode noba	privalen toba
	58582	1332.0	59875	1364.4	64442	1470.0
	<i>maT Soris:</i>					
Saqriani diabeti insulindamokideuli (tipi I)	15961	362.9	16686	380.2	17817	406.4
Saqriani diabeti insulindamoukidebeli (tipi II)	42621	969.1	43189	984.2	46625	1063.6

*wyaro: janmrTelobis dacva, statistikuri cnobari, saqarTvelo, 2008.

cxrili 2.10

siRaribis done saqarTveloSi wlebis mixedviT*

siRaribis done	wlebi					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
siRaribis done medianuri moxmarebis 60 procentis mimarT (%)	24,6	24,1	23,3	21,3	22,1	21,0
siRaribis done medianuri moxmarebis 40 procentis mimarT (%)	10,9	10,1	9,4	9,2	9,5	8,8

*wyaro: www.statsitics.ge

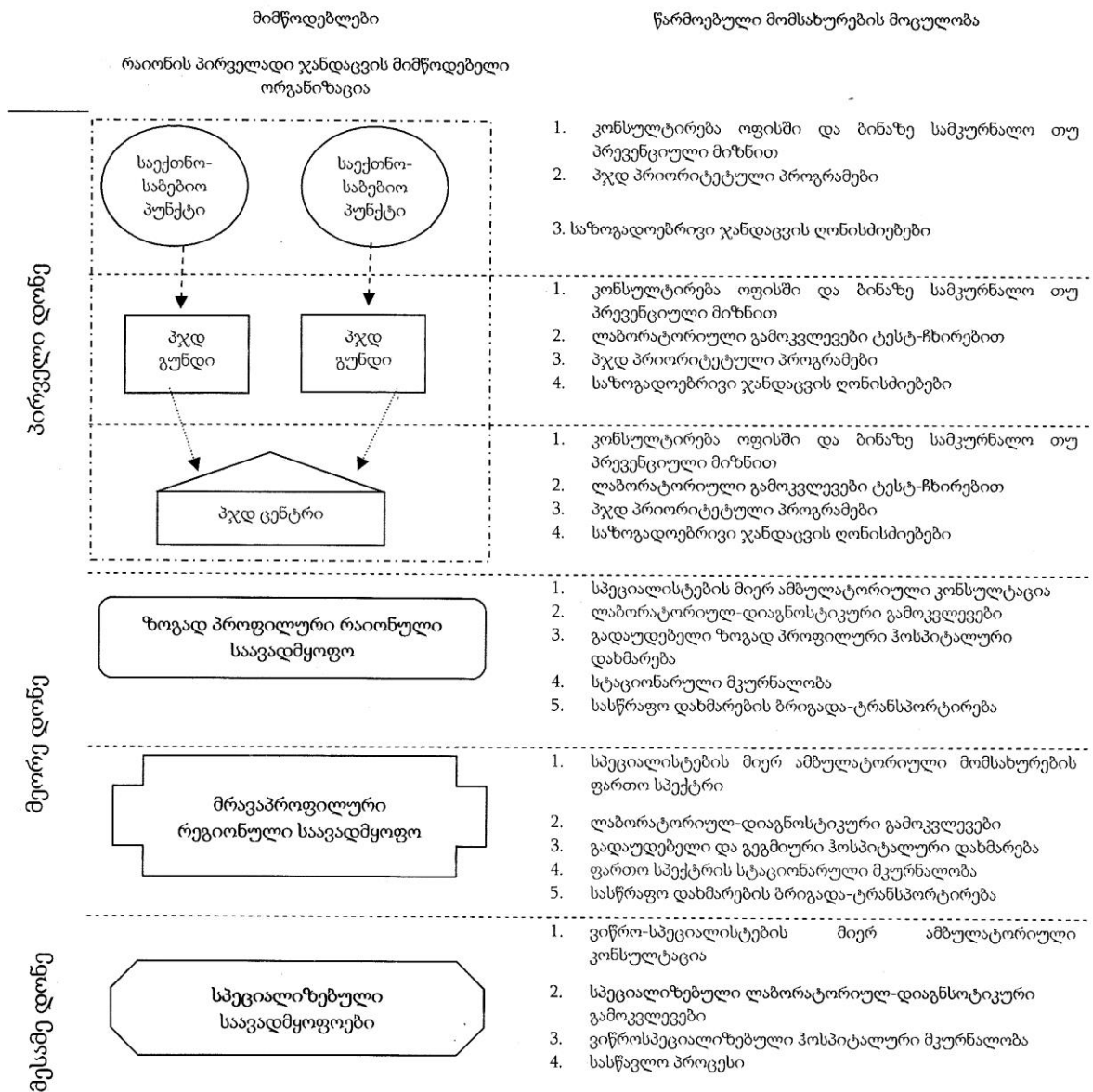
ama Tu im tipis samedicino dawesebulebebis mier warmoebuli samedicino momsaxurebis saxeebi da moculoba ganisazRvrebamimwodeblebis profesiuli kompetenciisa da materialur-teqnikuri bazis Sefasebis safuZvelze, rac sistemaSi moyivans da gaamartivebs rogorc samedicino

dawesebulebebis licenzirebis, aseve seqtoris dafinansebisa da sainformacio sistemebis marTvis procesebs.

jandacvis samsaxurebi organizdeba imgvarad, rom uzrunvelyofili iqnes ZiriTad samedicino momsaxurebaze mosaxleobis optimaluri xelmisawvdomoba, kerZod, pirveladi jandacvis samedicino momsaxurebaze 15 wuTian intervalSi (mgzavrobis dro dasaxlebuli punqtidan pirveladi jandacvis obieqtamde); momsaxurebis meore donis hospitaluri momsaxurebamde (gadaudebeli daxmareba) 45 wuTis intervalSi; xolo pre-hospitaluri gadauadebel daxmarebaze - 30 wuTis. samedicino momsaxurebis moculoba da saxeebi sistemis TiToeul doneze ganisazRvreba mosaxleobis janmrTelobis saWiroebebis Sesabamisad da iTvaliswinebs: pirvel doneze rogorc individualuri, aseve sazogadoebrivi jandacvis prevenciul, samkurnalo, sareabilitacio da xangrZlivi movlis RonisZiebebs (magaliTad, saeqimo konsultacia rogorc ambulatoriulad, aseve binaze, funqcionalur-diagnostikuri da laboratoriuli gamokvlevebi, imunizacia, mosaxleobis ganaTleba da a.S.).

pirveladi jandacva iTvaliswinebs ambulatoriuli momsaxurebis miwodebas sacxovrebel adgilTan axlos Sesafersi kvalifikaciis samedicino personalis mier. pirvel doneze samedicino momsaxurebis mTavari mimwodebeli aris ojaxis eqimi, romlis movaleobaa amoicnos da marTos mosaxleobis bazisuri samedicino saWiroebebis udidesi nawili. ojaxis eqimi TanamSromlobs eqTnebTan da bebiaqalebTan. saqarTveloSi saWiroa 2000 – 2200 ojaxis eqimi, 2300 – 2500 zogadi praqtikis eqTani, romelsac gaaCnia individualuri praqtikis warmoebis ufleba. reformis Semdgom etapze dagegmilia eqimi – eqTnis Tanafardoba gaxdes 1 : 2 [111].

pirveladi samedicino daxmarebis ganviTareba aris jandacvis reformis mTavari amocana. am miznis miRwevisaTvis arsebobs gansxvavebuli mosazrebebi, magram mTavaria is, rom `viwro~ specialistebi Secvalos farTo profilis specialistebma - saerTo (saojaxo)

sqema 2.1. samedicino qselis donebad mowyobis sqema

praqtikis eqimebma, romlebic mosaxleobas aRmouCenen pirvelad samedicino daxmarebas.

pirveladi samedicino daxmarebis reformirebis da dafinansebis gardaqmnasTan dakavSirebuli iyo bevri molodini. sinamdvileSi, igi gacilebiT met dros moiTxovs, vidre mosalodneli iyo. amis mizezia Semdegi: 1) saxelmwifo biujeti ar aris saTanadod moqnili, 2) dafinansebis axali sistemebisaTvis damaxasiaTebelia Zalze susti sagadasaxado stimulebi, romlebic asaxaven Rma ekonomikur dacemas, 3) saTanadod ar fasdeba situaciis Secvlis SesaZlebloba. dReisaTvis reformatorebis qmedebebi ukve arc ise efeqturia. ZiriTadi aqcenti pirveladi samedicino daxmarebis gaumjobesebis saqmeSi gadatanilia kadrebis gadamzadebaze.

meore doneze warmoebs standartuli stacionaluri (ambulatoriuli da hospitaluri) momsaxureba. meore donis samedicino momsaxurebis mimwodebelia rogorc zogadi, aseve mravalprofiluri saavadmyofo. zogadi profilis saavadmyofo uzrunvelyofs pirveli donis hospitalur momsaxurebas. rac Seexeba hospitalur momsaxurebaze mosaxleobis ZiriTad saWiroebes, igi organizdeba im SemTxvevaSi, Tu meore donis (mravalprofilur) hospitalur momsaxurebaze geografiuli xelmisawvdomoba dasaSvebze dabalia. meore donis hospitaluri momsaxureba moicavs rogorc dRis stacionars, aseve 24 saaTian momsaxurebas Terapiuli profilis pacientebisaTvis, rogoricaa Sinagani medicina, nevrologia, infeqciuri daavadebebi, onkologia, Saqriani diabeti, ginekologia, intensiuri Terapia da reanimacia, aseve iTvaliswinebs 24 saaTian momsaxurebas qirurgiuli profilis pacientebisaTvis.

hospitaluri momsaxurebis pirveli done moicavs hospitalur momsaxurebas zogad-Terapiuli da qirurgiuli SemTxvevebis marTvisa da dakvirvebisaTvis, agreTve sameano momsaxurebas dabali riskis orsulobisaTvis. hospitaluri momsaxurebis meore done moicavs hospitalur momsaxurebas farTo speqtris Terapiuli, qirurgiuli da fsiqiatრიული (mxolod ambulatorიული) profilis pacientebisaTvis, sameano momsaxurebas saSualo riskis orsulTaTvis. meore doneze hospitalSi dasaqmebuli specialistebi awarmoeben ambulatoriul momsaxurebas Sesafersad aRWurvili ambulatoriul ganyofilebebSi, rac saavadmyofos nawilia. mesame done iTvaliswinebs maRalteqnologiur, viwro specializebul hospitalur momsaxurebas (magaliTad, kardioqirurgia, neuroqirurgia, transplantacia, mZime damwvropa, mesame donis sameano sawolebi maRali riskis orsulTaTvis). mesame donis samedicino momsaxurebis mimwodebeli erTeuli organizebulia specializebul dawesebulebebSi an regionuli saavadmyofoebis specializebul ganyofilebebSi, romlebic saTanado donis specialistebiT arian dakompleqtebulni da gaaCniaT Sesabamisi aRWurviloba. am donis momsaxurebis miwodebis SesaZleblobebi Seqmnilia quTaissa (dasavleT saqarTvelosaTvis) da Tbilisi (aRmosavleT saqarTvelosaTvis) or saavadmyofoSi. samedicino momsaxurebis samive doneze iqmneba Sesafersi SesaZleblobebi gadaudebeli daxmarebis uzrunvelsayofad.

saqarTveloSi samedicino momsaxurebis samive done metnaklebad aris ganviTarebuli, magram saWiroebis daxvewas, raTa SesabamisobaSi iyos msoflios standartebTan, maqsimalurad daakmayofilos mosaxleobis moTxovna samedicino momsaxurebaze da mosaxleobas miawodos srulyofili samedicino momsaxureba.

jandacvis sferoSi reformis mimdinareobis warmatebaSi, jandacvis saministrosTan erTad, mniSvnelovani roli da pasuxismgebloba unda daekisros socialuri dazRvevis erTian saxelmwifo fonds, rogorc samedicino momsaxurebis saxelmwifo Semsyidvels. saxelmwifosTan erTad

aRniSnulma fondma xeli unda Seuwyos qveyanaSi samedicino bazris regulirebas, mimwodebelTa Soris jansaR konkurencias da samedicino momsaxurebis xarisxis ganuxrel gaumjobesebas.

mravali qveynis magaliTi gvarwmunebs, rom saxelmwifo regulireba jandacvis sferoSi mxolod im SemTxvevaSia sasargeblo, Tu realurad Sefasdeba arsebuli materialuri da finansuri saSualebebi. amasTan, ekonomistTa umetesobis azriT, momsaxurebis iseTi specifikuri saxis miwodebisas, rogoricaa samedicino daxmareba, gamoricxulia arakontrolirebadi sabazro saqmianobis daSveba, rasac xSirad savalalo Sedegebi mohyveba. amis gamo sabazro meqanizmebis gamoyeneba mxolod maSin aris efeqtiani, rodesac isini efuZneba mkacr monitorings, agreTve sabazro urTierTobebis monawileTaTvis mkafiod gansazRvrul standartebis.

reformis gatarebis yvela etapze gasaTvaliswinebelia is faqti, rom kerZo seqtoris ganviTarebis stimulireba sulac ar niSnavs, rom saxelmwifo organoebma naklebi ZalisxmeviT unda warmarTon Taviani saqmianoba. piriqiT, aseTi Zalisxmeva moiTxovs samTavrobo organoebis ufro met kompetenturobas sabazro meqanizmebis zedamxedvelobis procesSi.

saqarTveloSi reformis aucilebloba cxadia, ramdenadac arsebuli wesi sicocxlisuunaroa. yvela, vinc axorcielebs reformebis jandacvaSi, xelisufleba, jandacvis marTvis adgilobrivi organoebi, saerTaSoriso organizaciebi _ awydebin rTul problemebs. maT muSaoba uxdebaT araxelsayrel ekonomikur da politikur garemoSi, xolo jandacvis krizisi imdenad Rrmaa, rom amuxruWebs saerTo ekonomikur ganviTarebas.

jandacvis reforma ar SeiZleba ganxiluli iqnas politikuri da ekonomikuri mdgomareobisagan izolirebulad. sablood maRalxarisxiani da xelmisawvdomi jandacvis sistemis Seqmna SeuZlebelia ekonomikis gajansaRebis gareSe. igi, Tavis mxriv, ganxorcielebadia ekonomikuri zrdis pirobebSi. aucilebelia investiciebi ganaTlebasa da mSeneblobaSi, gamWirvaloba, brZola korufciasTan. yvelaferi es keTilganwyobiT aisaxeba mosaxleobis janmrTelobaze da miuxedavad yvelafrisa, mTavaria oTxi ZiriTadi problemis gadaWra:

1) ise, rom ar Seilaxos mosaxleobis interesebi, unda Seivsos jandacvis fondebi, raTaA SesaZlebeli iyos samedicino momsaxurebis xarjebis kompensireba. es SeuZlebelia saxsrebis arsebiTi gadanawilebis gareSe. ekonomikuri TvalsazrisiT, es amocana erTob rTulia, vinaidan TvalSisacemia sazogadoebis Sreebad dayofa, gansakuTrebiT, qalaqisa da soflis mosaxleobis Sedarebisas.

2) xelis Sewyoba adgilobrvi TviTmarTvelobisaTvis, raTa uari Tqvan arsebuli centralizebuli marTvis sistemaze.

3) privatizaciis sworad warmarTva. jandacvis bevr sferoSi, kerZo seqtors SeuZlia mniSvnelovani roli Seasrulos. magram privatizacia zogjer warmodgenilia saxelmwifo qonebis xelsayreli gayidvis faqtiT. qveynis sustad ganviTarebuli ekonomikis Taviseburebebis gaTvaliswinebiT, araswori privatizacia metad cudi movlenaa.

4) rac SeiZleba swrafad unda moxdes samedicino dawesebulebebis reorganizacia. ganTavisufldes isini zedmeti simZlavreebisagan. aq gasaTvaliswinebelia sruli dasaqmebis politika, gansakuTrebiT, maSin, roca jandacva ganxilulia rogorc samuSao adgilebis wyaro.

vfiqrobT, CamoTvili RonisZiebebis praqtikuli realizacia gaaumjobesebs samedicino momsaxurebis bazars saqarTveloSi da xels Seuwyobs jansaRi konkurenciis arsebobas.

Tavi 3. saqarTvelos fasiani samedicino momsaxurebis bazarze momxmarebelTa qcevis marketinguli kvleva

kvleva warmoadgens fasiani samedicino momsaxurebis momxmarebelTa segmentirebuli jgufebis daxasiaTebas maTi qcevis TvalsazrisiT. Sesabamisad, amocanebi, romlebic dasmulia kvlevis winaSe, gadawyvetilia jgufurad: jer gadaiWra pirveli amocana, xolo momdevno amocanebi gadawyda TiToeuli gamoyofili jgufebisaTvis, romlebic fasiani samedicino momsaxurebiT sargebloben. garda amisa, kvlevaSi mocemulia samedicino momsaxurebis bazarze TiToeuli jgufis momxmarebelTa qcevis daxasiaTeba.

3.1. kvlevis meTodika

marketinguli kvleva Sedgeba 2 etapisagan.

pirveli etapis ZiriTad amocanas warmoadgenda Semdgomi gaRrmavebuli SeswavlisaTvis kvlevis jgufis gansazRvra. aseTi midgomis mizanSewoniloba aixsneba kvlevis TaviseburebiT, kerZod, saerTo stratificirebuli SerCevidan aucilebelia im fenebis gamoyofa, romlebic dainteresebulni arian fasiani samedicino momsaxurebis SeZeniT. amisaTvis ki saWiroa am fenebs Soris procentuli da raodenobrivi Tanafardobis dadgena. aqedan gamomdinare, warmoiSva reprezentaciulobis meTodis gamoyenebis aucilebloba. amisaTvis visargebleT stratificirebuli SerCeviT. rogorc cnobilia, stratificirebuli SerCeva warmoadgens generaluri mTlianobis elementebis gardaqmnas sxvadasxva saxis erTgvarovan fenebad [114]. Cvens SemTxvevaSi esaa saqarTvelos mosaxleobis sxvadasxva jgufebis gamoyofa, romlis mizania SerCevis reprezentaciulobis dacva. am maxasiaTebli mixedviT Catarda mosaxleobis dajgufeba. Semdgom, TiToeuli jgufis moculobis proporciulad, movaxdineT amonakrebis formireba iseTnairad, rom igi reprezentaciuli yofiliyo. winaaRmdeg SemTxvevaSi, momxmarebelTa sxvadasxva jgufis mier fasiani samedicino momsaxurebis momxmarebis monacemebi ar iqneboda sarwmuno.

kvlevis miznis miRwevisaTvis daisva Semdegi amocanebi;

- fasiani samedicino momsaxurebisadmi dainteresebis kompleqsuri SefasebisaTvis anketis SemuSaveba;
- fasiani samedicino momsaxurebisadmi respondentTa damokidebulebis gamovlena;
- im faqtorebis zogadi Sefaseba, romlebic gansazRvraven fasiani samedicino momsaxurebisadmi momxmarebelTa damokidebulebas;
- fasiani samedicino momsaxurebisadmi respondentTa damokidebulebis analizi maTi socialur-demografiuli maxasiaTeblebis mixedviT.

amonakrebis moculobis gansazRvrisaTvis gamoviyeneT meqanikuri SerCevis meTodi, romliTac amonakrebis raodenoba (n) gaiangariSeba Semdegi formulis gamoyenebiT [115]:

$$n = \frac{t^2 \times \delta^2 \times N}{t^2 \times \delta^2 + \Delta^2 \times N}, \quad 3.1$$

sadac t aris normirebuli gadaxra, romlis mniSvneloba ganisazRvreba statistikur cxrilSi mocemuli sando albaTobis mixedviT, δ^2 aris dispersia, Δ - SerCevis cdomileba (Secdoma), N - generaluri (Sesaswavli) mTlianobis raodenoba.

rac Seexeba sandoobis dones, marketinguli kvlevis Catarebisas, Cveulebriv, ganixileba misi ori mniSvneloba: 95 % an 99 %. Cven aviReT 95 %-iani sando albaToba, Sesabamisad, $t = 1,96$ [116].

dispersia ganisazRvreba eqsperimentis, meoradi monacemebis, sacdeli kvlevis an analogiuri kvlevis safuZvelze. Cvens SemTxvevaSi amonakrebi axlad formirdeba, amitom dispersia ucnobia da viyenebT mis savaraudo mniSvnelobas. cnobilia, rom udidesi variacia miiReba im SemTxvevaSi, roca generaluri mTlianobis erTi naxevari (50 %) moixmars mocemul produqts, xolo meore naxevari (50 %) – ara. am dros dispersia aRwevs maqsimalur mniSvnelobas, romelic 2500-is tolia [117].

rac Seexeba Sedegebis saimedobas, Cven gamoviyeneT marketingul kvlevesSi miRebuli Sefasebis sistema. kerZod, maRali saimedooba uSvebs amonakrebis Secdomas 3 %-mde, Cveulebrivi – 3-dan 10 %-mde, miaxloebuli – 10-dan 20 %-mde, saorientacio - 20-dan 40 %-mde [118]. Cvens SemTxvevaSi cdomileba aris 4 %.

zemoT aRniSnuli monacemebis gaTvaliswinebiT, agreTve, Tu miviRebT mxedvelobaSi im faqts, rom samedicino momsaxurebis ZiriTadi momxmareblebi saqarTveloSi 20 wels gadacilebuli mosaxleobaa, romelTa raodenoba saqarTvelos statistikis saxelmwifo departamentis monacemebiT aris 2 784 aTasi adamiani [119], amonakrebis moculoba Cvens SemTxvevaSi iqneba:

$$n = \frac{1,96^2 \times 2784000 \times 2500}{1,96^2 \times 2500 + 4^2 \times 2784000} = 600,1$$

marketinguli kvlevis praqtika aCvenebs, rom darigebuli anketis garkveuli nawili (daaxloebiT mesamedi) ar brundeba [120]. amitom **marketinguli kvlevis meore etapze** darigda 800 anketa. dabrunebuli anketebidan 132-Si uari iyo naTqvami socialuri kategoriisadmi mikuTvnebaze. aseTi anketebi ar iqna gaTvaliswinebuli kvlevisas da, Sesabamisad, amonakrebi Seadgenda 668 adamians. maT Soris mamakaci iyo 194, xolo qali – 474 (ix.cxrili 3.1).

cxrili 3.1

amonakrebis struqtura marketinguli kvlevis Catarebisas

asaki (weli)	mamakacebi				qalebi					sul
	umuSe- vari	pensi- oneri	mos- wavle	mosam- saxure	umuSe- vari	diasax- lisi	pensi- oneri	mos- wavle	mosam- saxure	
20-24	–	–	11	18	2	–	–	27	42	100
25-34	–	–	5	40	5	13	–	8	83	154
35-54	5	–	–	76	10	22	–	–	168	281
55-ze meti	7	9	–	23	13	11	23	–	47	133
sul	12	9	15	158	30	46	23	35	340	668

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

anketa Sedgeboda 8 blokisagan.

I bloki (1-4 kiTxva) – fasiani samedicino momsaxurebis SesyidviT respondentis dainteresebisa da masSi monwileobis gamovlena;

II bloki (5-9 kiTxva) – fasiani samedicino momsaxurebisadmi respondentTa damokidebulebis gamovlena;

III bloki (10-12 kiTxva) – fasiani samedicino momsaxurebis Sesaxeb informaciis wyaroebis gamovlena;

IV bloki (13-16 kiTxva) – garemos gavlena momxmareblebze;

V bloki (17-31kiTxva) – respondentebis mier fasiani samedicino momsaxurebis SeZenis piradi tendenciebisa da maxasiaTeblebis gansazRvra;

VI bloki (32-39 kiTxva) – qarTvel momxmareblebSi samedicino dawesebulebebis cnobadobisa da popularobis reitingis gamovlena;

VII bloki (40-43 kiTxva) – saojaxo samedicino momsaxurebisadmi qarTveli momxmareblebis damokidebulebis dadgena;

VIII bloki (44-49 kiTxva) – momxmareblis socialur-demografiuli bloki.

gamokiTxvis Sedegad miRebuli informacia atarebda Sualedur xasiaTs, vinaidan SerCevis roadenobrivi da Tvisobrivi maxasiaTeblebi dawvrilebiTi analizis Catarebis saSualebas ar izleoda. amitom gamokiTxvis Sedegad miRebuli monacemebis safuZvelze gamoiyo ZiriTadi jgufebi, romlebic ukanaskneli sami wlis manZilze fasiani samedicino dawesebulebebis potenciuri momxmareblebi arian (ix.cxrili 3.2).

cxrili 3.2

amonakrebis struqtura im momxmareblebisaTvis, romlebic
fasiani samedicino momsaxurebiT sargebloben*

asaki (weli)	mamakacebi				qalebi					sul
	umuSe- vari	pensi- oneri	mos- wavle	mosam- saxure	umuSe- vari	diasax- lisi	pensi- oneri	mos- wavle	mosam- saxure	
20-24	–	–	8	16	–	–	–	22	37	83

25-34	–	–	5	32	5	11	–	8	68	129
35-54	4	–	–	64	10	19	–	–	138	235
55-ze meti	6	8	–	18	10	8	19	–	43	112
sul	10	8	13	130	25	38	19	30	286	559

* SeniSvna: mTlianad gamokiTxuli respondentebidan fasiani samedicino momsaxurebiT sargeblobs 570 adamiani. es raodenoba ar emTxveva 3.2 cxrilis monacemebis, vinaidan 11-ma respondentma uari ganaxada socialuri statusisadmi mikuTvnebase.

3.2. samedicino momsaxurebis sferoSi momxmarebelTa CarTuloba

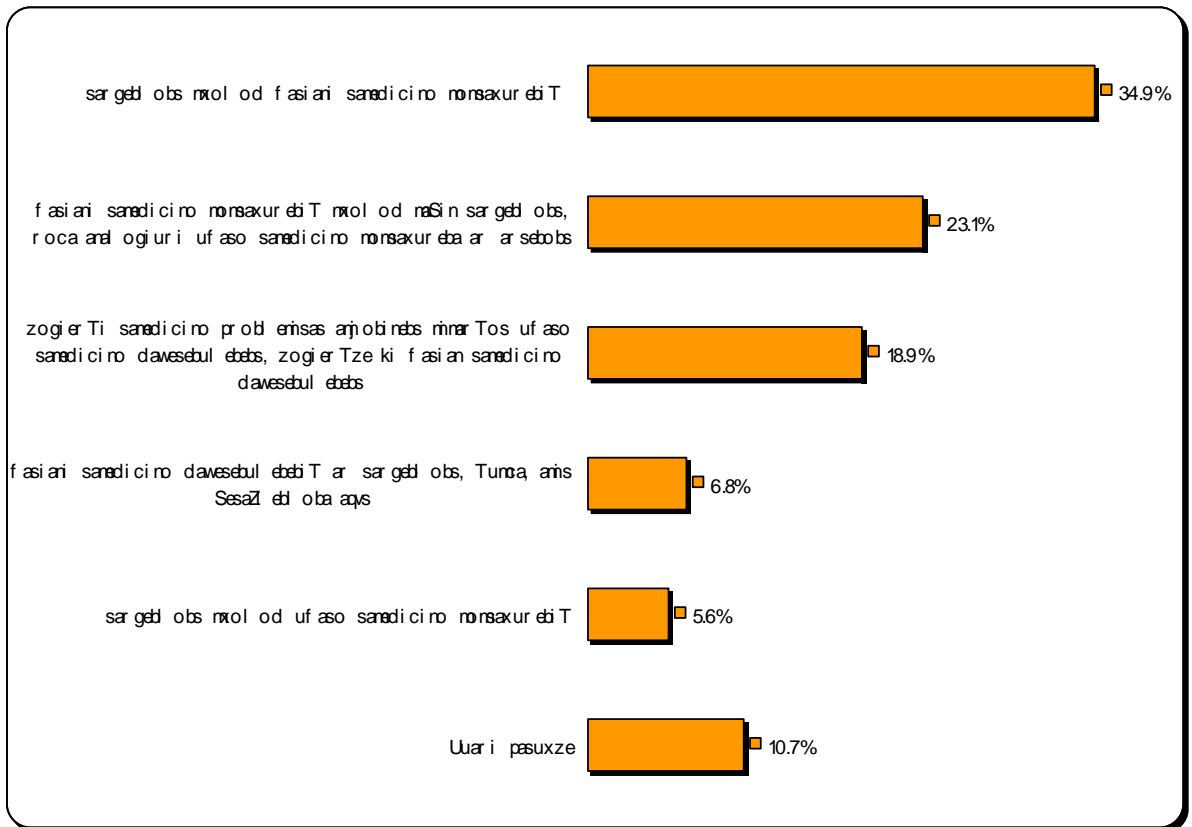
Cvens mier Catarebulma marketingulma kvlevam [121] aCvena, rom respondentTa umravlesoba (gamokiTxuli respondentebis 76,9%) fasian samedicino momsaxurebas aniWebs upiratesobas, kerZod, respondentTa mesamedi mxolod fasiani samedicino momsaxurebiT sargeblobs. amasTan, yoveli meoTxე gamokiTxuli, gamouvali situaciebis dros, mimarTavs fasian momsaxurebas, ZiriTadad, im SemTxvevebSi, rodesac konkretuli saWiroebisTvis ufaso samedicino momsaxurebiT sargeblobis saSualeba SezRuduli aqvs (ix.diagrama 3.1).

respondentTa daaxloebiT mexuTedis wili fasiani da ufaso samedicino momsaxurebis arCevisas Tanabaria. sxvadasxva saxis momsaxurebisas isini monacvleobiT irCeven rogorc fasian, ise ufaso momsaxurebas. gamokiTxulTa mxolod meaTedi ambobs uars fasian momsaxurebaze. maT Soris, 6,8 % principul damokidebulebas avlens da, ekonomikuri SesaZleblobis miuxedavad, upiratesobas ufaso momsaxurebas aniWebs.

diagrama 3.1

samedicino momsaxurebiT sargebloba

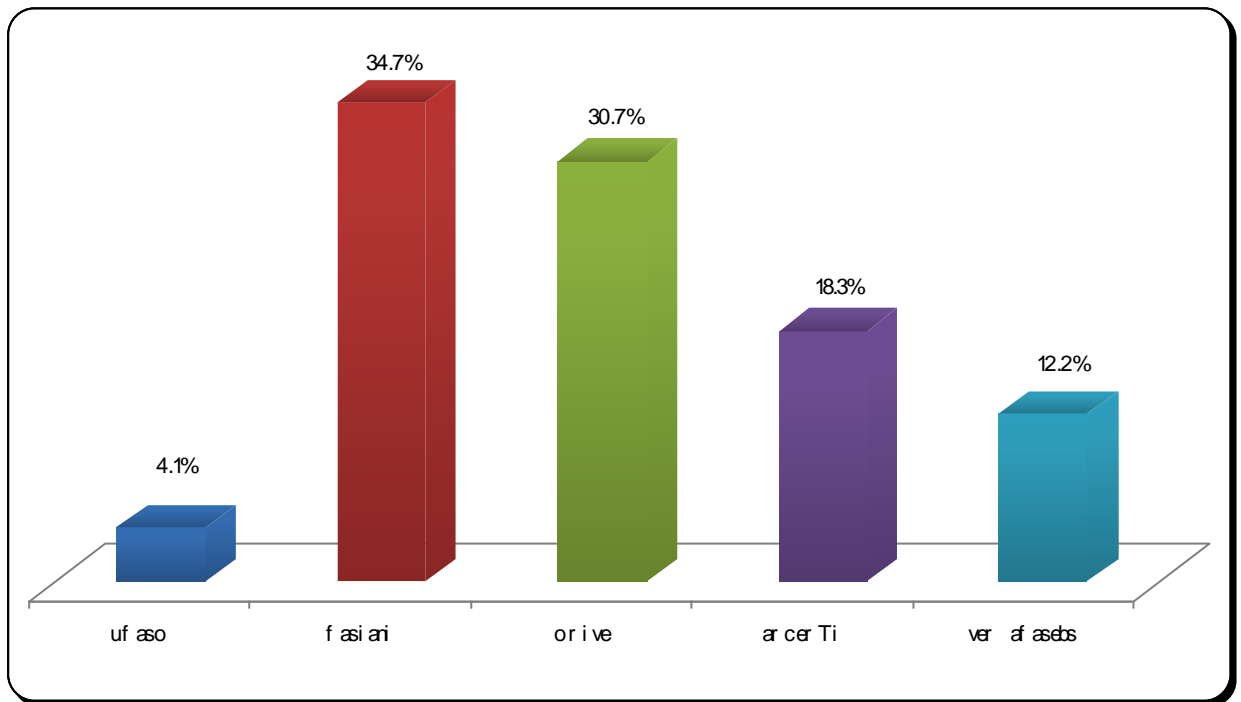

fasiani da ufaso momsaxurebis mimarT damokidebulebis amgvar gadanawilebas, ZiriTadad, ndobis xarisxi gansazRvrvs. mniSvnelovania, rom ufaso momsaxurebis mimarT ndobis maCvenebeli, gamokiTxul respondentebSi, Zalze dabalia da mxolod 4,1%-s aRwevs. gamokiTxulTa 12,2%-s uWirs am kriteriumiT momsaxurebis daxarisxeba, Sesabamisad, maTi umetesoba (10,7%) fasiani da ufaso samedicino momsaxurebis mimarTvis sixSiresac ar asaxelebs. respondentTa daaxloebiT mexuTedi, zogadad, samedicino momsaxurebis mimarT arakeTilganwyobilia da orive tipis momsaxurebis mimarT undoblobas iCens. gamokiTxulTa danarCeni raodenobidan umravlesoba Tvlis, rom fasiani samedicino momsaxureba metad sandoa. daaxloebiT, mesamedi nawili ki, Tanabrad endoba orive tipis momsaxurebas (ix.diagrama 3.2).

diagrama 3.2

samedicino momsaxurebis mimarT ndoba

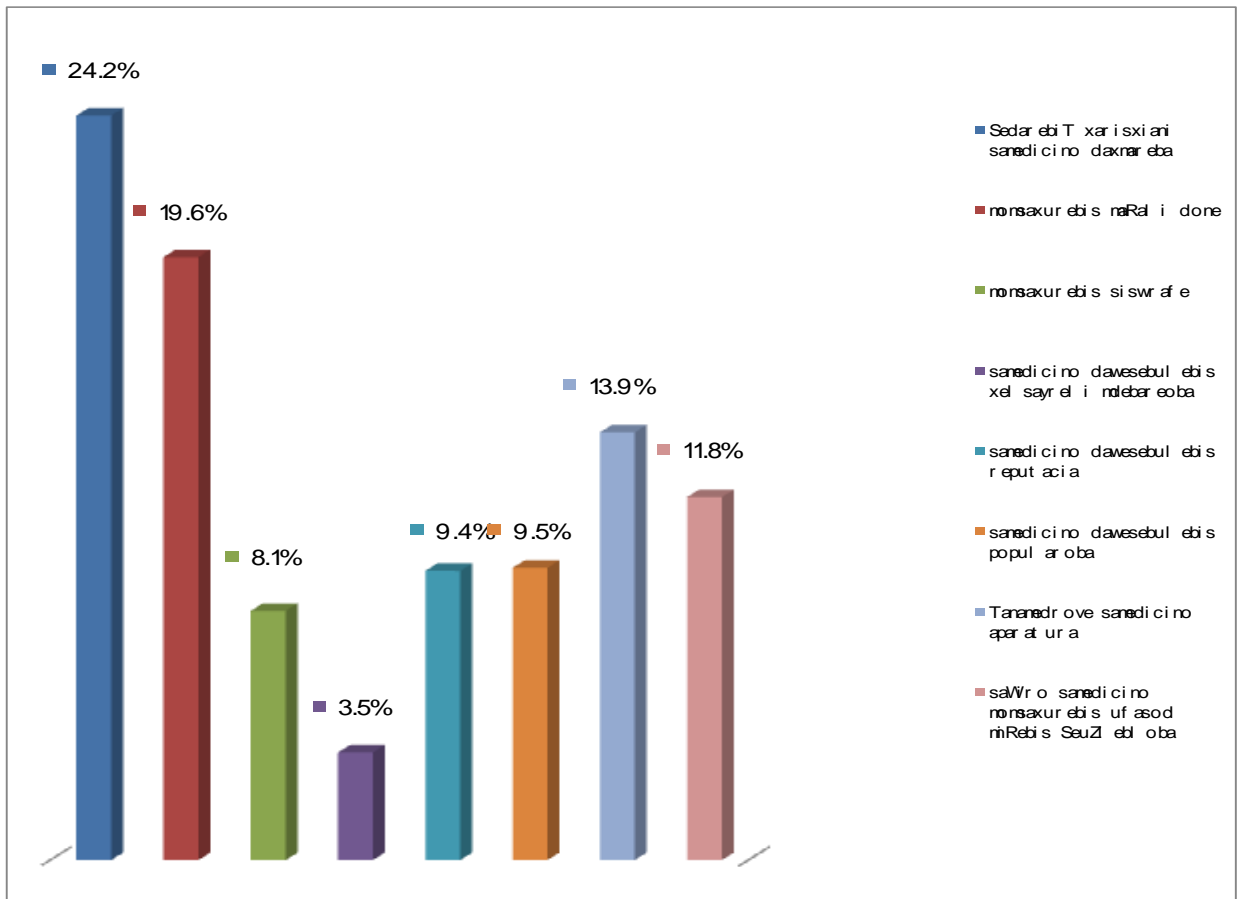

fasiani samedicino momsaxurebis arCevanis ZiriTadi ganmsazRvrelis faqtori, rogorc mosalodneli iyo, xarisxiani momsaxurebaa. xarisxiani momsaxurebis Sefasebisas respondentebi, pirvel rigSi, miRebuli daxmarebis Sedegebs da gaweuli momsaxurebis maRal dones gulisxmoben. mniSvnelovania, rom momsaxurebis maRal doneSi respondentebi samedicino personalis midgomas moiazreben. respondentTa 13,9% samedicino aparaturiT arWurvas, xolo 8,1% momsaxurebis siswrafes Tvlis fasiani momsaxurebis imdenad did upiratesobad, rom maT momsaxurebis maRali donisgan calkec ki gamoyofs.

arsebobs sxva faqtoric, rac qarTveli momxmareblebis mier fasiani samedicino momsaxurebiT sargeblobis ZiriTad mizezs gansazRvravs da emociur damokidebulebas ukavSirdeba. TiTqmis yoveli meate gamokitxulitvis arCevans ganapirobebs samedicino dawesebulebis reputacia da popularoba. daaxloebiT igive raodenoba fasian klinikebs mimarTavs saWiro samedicino momsaxurebis ufasod miRebis SeuZleblobis gamo. amasTan, aseTi klinikebi maTTvis xarisxiani mkurnalobis garantiaa. arSaniSnavia, rom gamokitxulTa Soris mcire raodenobiT (3,5%), magram mainc arian iseTebic, romlebic fasian samedicino momsaxurebas xelsayreli mdebareobis gamo irCeven (ix.diagrama 3.3).

diagrama 3.3

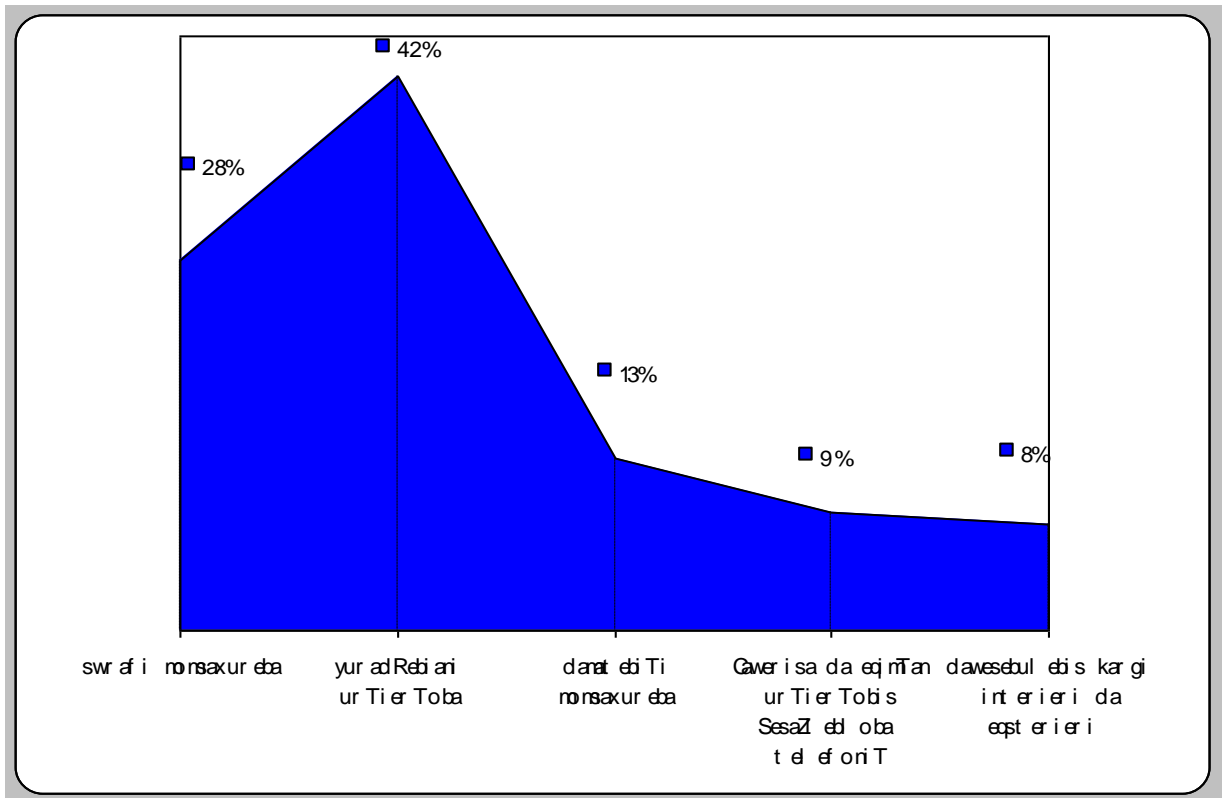
fasiani samedicino momsaxurebiT sargeblobis mizezebi

respondentebi, romlebic samedicino dawesebulebis priortetad momsaxurebis maRali doneS Tvlian, aseT momsaxurebaSi yvelaze metad yuradRebian mopyrobasa da operatiulobas moiazreben. 13%-is azriT, damatebiTi momsaxurebis Sesazlebloba fasiani samedicino momsaxurebis erTerTi dadebiTi mxarea. gamokitxulTa 17% ki komfortul momsaxurebas deficitad Tvlis da aqcents iseT detalebze akeTebS, rogoricaa telefonis saSualebiT eqimTan vizitis dagegmvis Sesazlebloba da klinikis vizualuri mxare (ix.diagrama 3.4).

diagrama 3.4

respondentTaTvis momsaxurebis maRali xarisxis maxasiaTeblebi

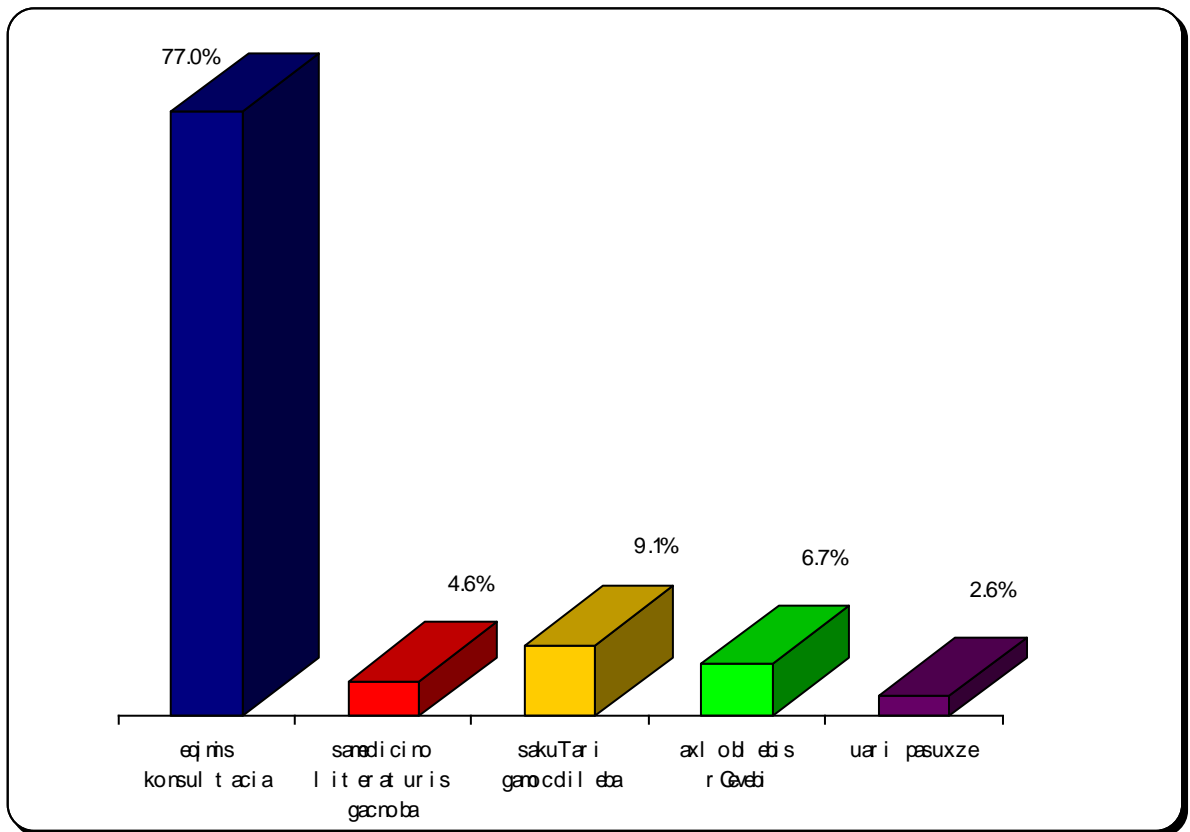

3.3. fasiani samedicino momsaxurebisadmi momxmareblebis damokidebuleba

bunebrivia, gamokiTxulTa umravlesoba (77%) janmrTelobasTan dakavSirebuli problemebis gadawyvetisas yvelaze mniSvelovnad eqimis konsultacias Tvlis. Tumca, aRsaniSnavia, rom msgavsi problemebis warmoqmnisas, respondentTa nawili (15,8%) eqimis konsultaciaze metad sakuTar gamocdilebasa da axlobebis rCevebs eyrdnoba. gamokiTxulTa mcire raodenoba (4,6%) ki samedicino literaturis gacnobiT cdilobs problemebis mogvarebas, rac, savaraudod, msubuqi daavadebebis SemTxvevebs exeba. Mmxolod umniSvelo raodenoba (2,6%) ver axerxebes janmrTelobasTan dakavSirebuli problemebis gadasawyvetad upiratesobis miniWebas (ix.diagrama 3.5).

diagrama 3.5

janmrTelobasTan dakavSirebuli problemebis gadasawyvetad miniWebuli upiratesobebi
respondentebis mier

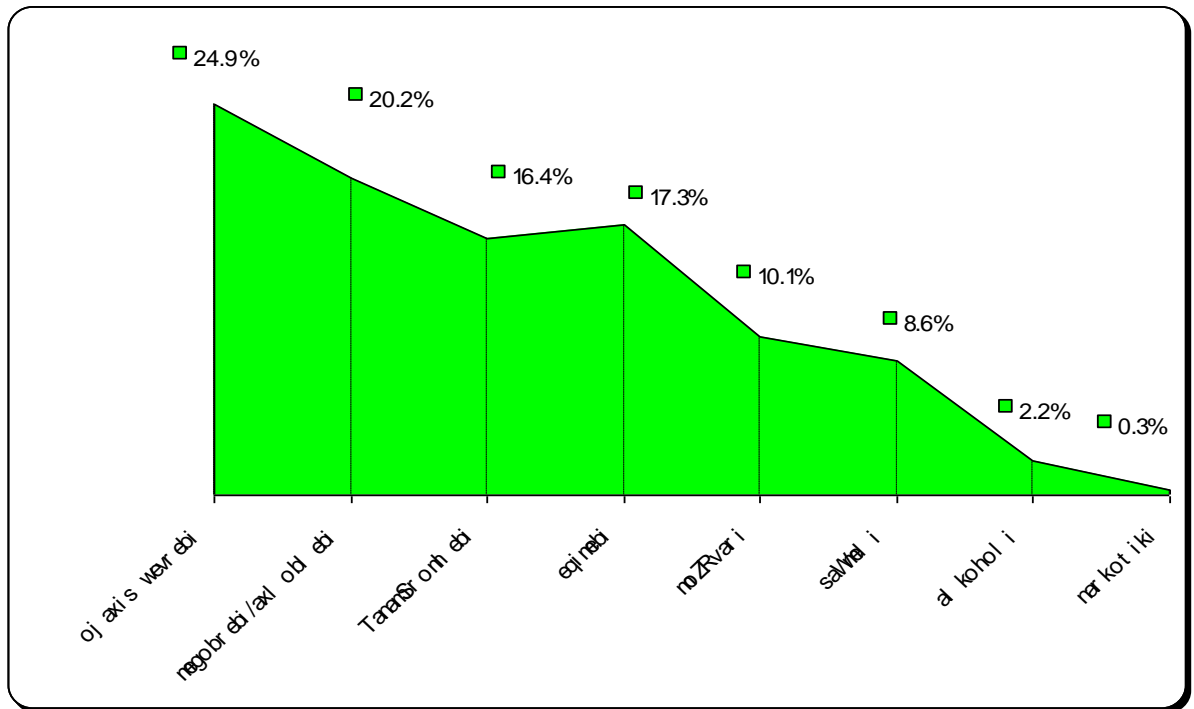

sakmaod sainteresoa respondentTa pasuxebi janmrTelobis problemebTan dakavSirebuli brZolis xerxebTan mimarTebiT. aRsaniSnavia, rom qarTveli momxmareblebi janmrTelobis gaumjobesebas sxvadasxva saSualebebiTa da xerxebiT cdiloben da iSviaTad, savaraudod, mxolod ukidures SemTxvevaSi mimarTaven eqims. kvlevis Sedegebze dayrdnobiT, avadmyofobisas axlobebis Careva da maTi konsultacia, dasaxelebuli pasuxebis sixSiris gaTvaliswinebiT, respondentebis Cvevad SeiZleba CaiTvalos (ix.diagrama 3.6).

sxvadasxva daavadebebisas, gamokiTxulTa naxevarze meti (61,5%), ZiriTadad, axloblebs mimarTavs, kerZod, gamokiTxulTa 24,9% yvelaze metad ekontaqteba ojaxis wevrebs, 20,2% - megobrebs da 16,4% -

diagrama 3.6

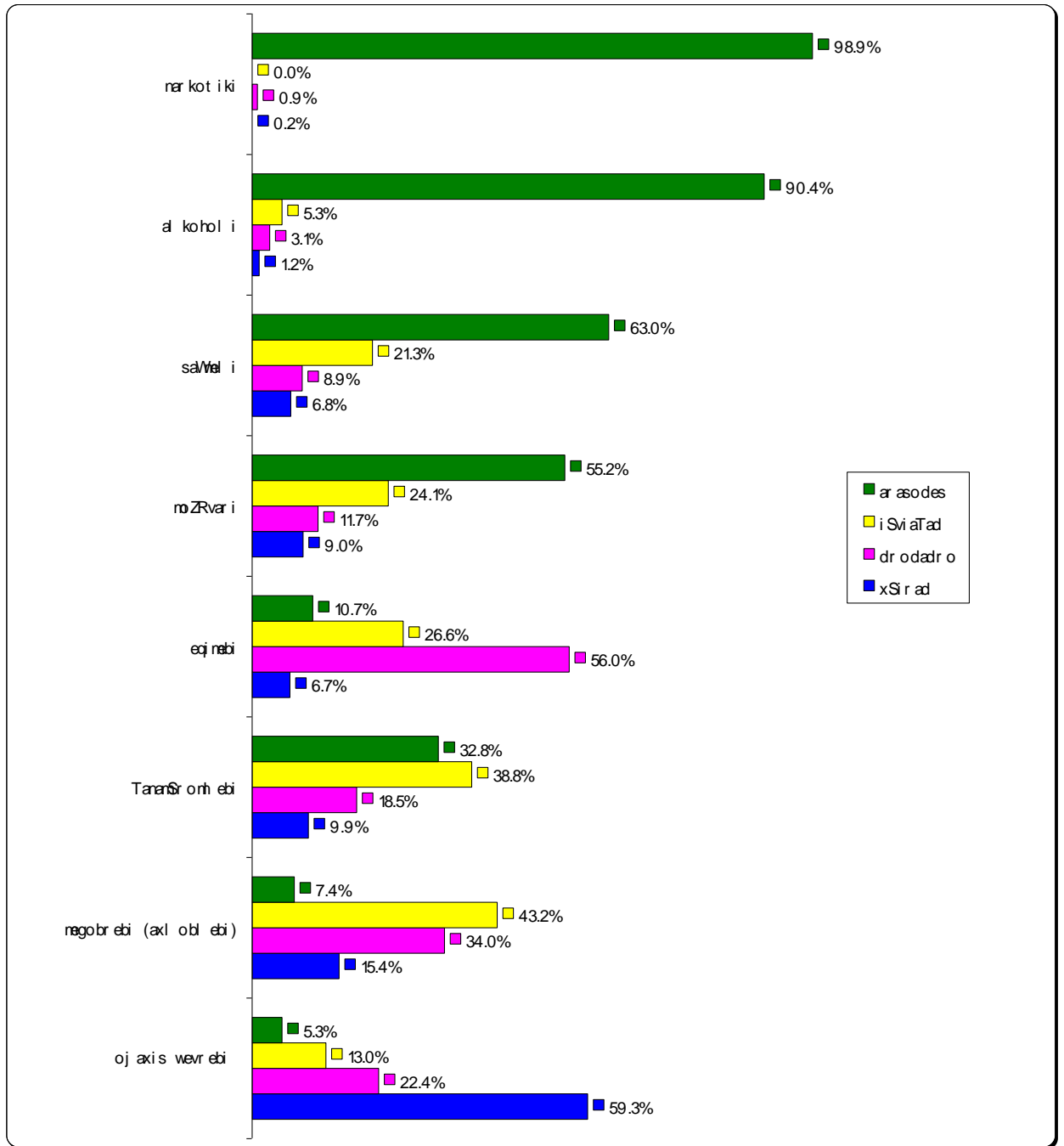
jamrTelobis problemebTan dakavSirebiT umetesad
daxmarebisaTvis mimarTva

TanamSromlebs. eqimTan mimarTvianobas privilegias aniWebs 17,3%. Tumca, maTi ZiriTadi raodenoba (56%) eqims mxolod gansakuTrebul SemTxvevebSi, drodadro, mimarTavs. respondentTa Soris arian iseTebic, romlebic daxmarebisTvis umetesad moZRvars mimarTaven. religiuri msaxurebis daxmarebiT gankurnebas gamokiTxulTa meaTedi - xSirad, xolo 11,7% garkveuli periodulobiT cdilobs. respondentTa mcire raodenoba (8,6%) Tvlis, rom janmrTelobis problemebis mogvareba upiratesad tradiciuli meTodebis gamoyenebiT, kerZod, kvebis racionis SecvliT an dietiT aris SesaZlebeli. Kkvlevis Sedegad dafiqsirda sakmaod saintereso faqti, rom sxvadasxva daavadebis arsebobisas alkohols da narkotiks mimarTavs qarTveli momxmareblebis mxolod umniSvnelo raodenoba (2,5%).

diagrama 3.7

janmrTelobis problemebTan dakavSirebiT, daxmarebisTvis
mimarTvianobis maCvenebeli

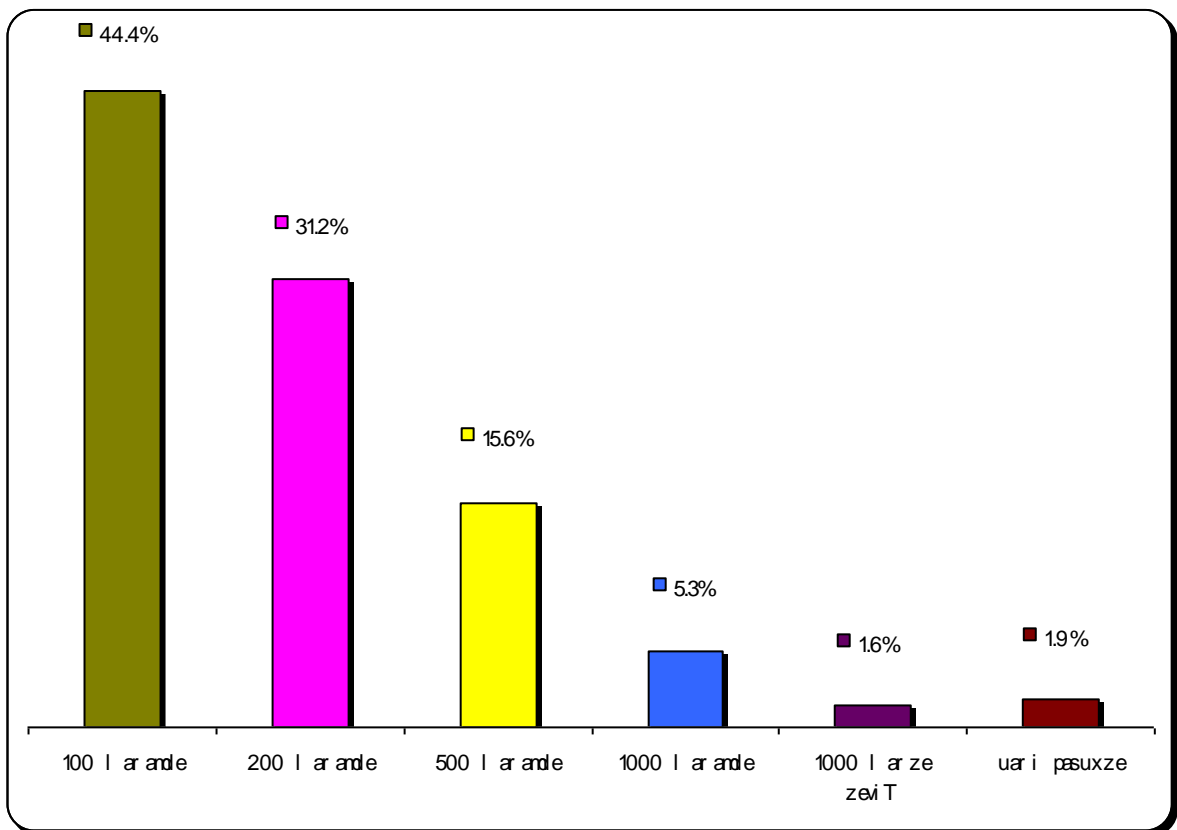

rac Seexeba janmrTelobis problemebTan dakavSirebiT mimarTvis sixSires, qarTveli momxmareblebi yvelaze xSirad mimarTaven ojaxis wevrebs (59,3%). Ddroadro mimarTvis poziciaSi wamyvania eqimebi (56,0%), megobrebi (34,0%) da ojaxis wevrebi (22,4%). iSviaTad mimarTvis SemTxvevaSi wamyvani pozicia aqvT megobrebs da TanamSromlebs (Sesabamisad, 43,2% da 38,8%), Semdeg adgilzea moZRvari (24,1%), xolo eqimebi da saWmeli TiTqmis Tanabar poziciaSia (26,6% da 21,3%). sagulisxmoa is faqti, rom alkoholisa da narkotikisadmi qarTveli momxmaereblebis mimarTvis sixSire yvela poziciaSi umniSvneloa (ix. diagrama 3.7).

sakuTari janmrTelobis mimarT respondentTa damokidebuleba wlis ganmavlobaSi janmrTelobis problemebis mosagvareblad daxarjul TanxebSi aisaxeba. aRsaniSnavia, rom gamokiTxulTa 75% konkretuli saWiroebisTvis wlis ganmavlobaSi minimalur odenobas, mxolod 100-200 lars xarjavs. ufro metic, maT Soris, umravlesobis danaxarji 100 lars ar aRemateba. 500 laramde odenobis Tanxas asaxebs respondentTa 15,6%. samedicino sferoSi 1000 laramde da zeviT danaxarjebze miuTitebs mcire raodenoba, daaxloebiT 7%. sakmaod umniSvneloa im adamianTa raodenoba (1,9%), romelic ver asaxebs janmrTelobis dacvasTan dakavSirebiT gaRebul Tanxebs (ix.diagrama 3.8).

diagrama 3.8

respondentebis mier samedicino momsaxurebaze (medikamentebis garda) wlis ganmavlobaSi daxarjuli Tanxa

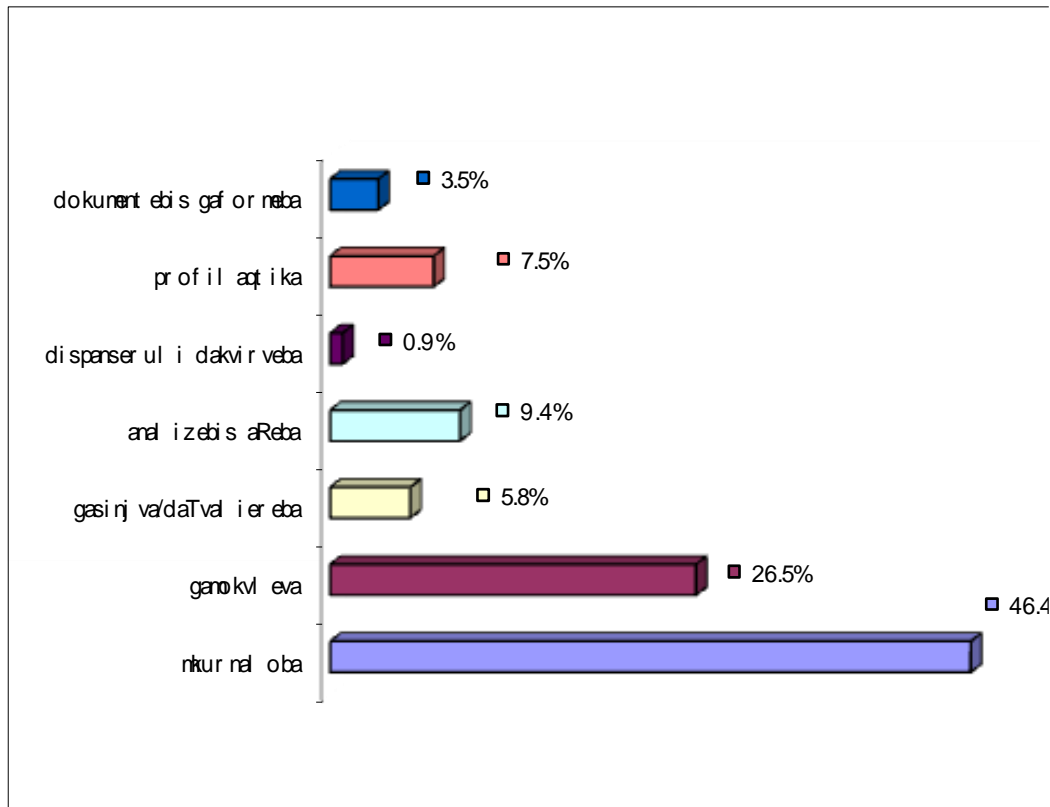
respondentTa pasuxebis samedicino dawesebulebebSi mimarTbianobasTan dakavSirebiT, eqimTan vizitis dasaxelebuli mizezebic adasturebs (ix.diagrama 3.9). rogorc mosalodneli iyo, respondentebi samedicino dawesebulebebs, ZiriTadad, samkurnalod da sxvadasxva saxis gamokvlevisTvis mimarTaven. Aamitom mocemuli kvlevis mizani iyo, dasaxelebul saWiroebasTan

ერთად, გამოგვევლინა პროფილაქტიკური და სხვა სახის გასინჯვა/დატვლიერების მიმართ თქვენი აზრები. კვლევამ აჩვენა,

დიაგრამა 3.9

ჯანმრთელობის დაცვის დაწესებულებებთან ურთიერთობის მიზეზები

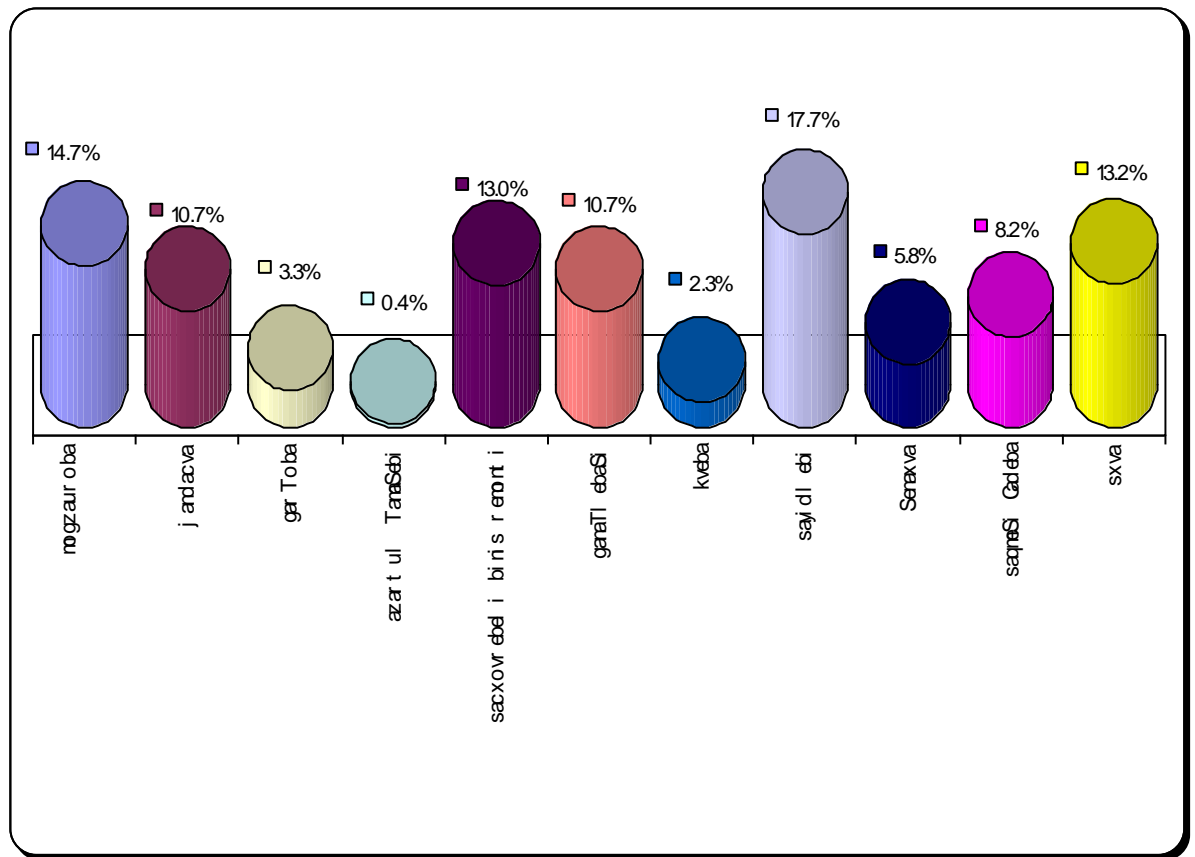

რომ პროფილაქტიკური სამედიცინო მომსახურება რეზონანსული არაა და ამგვარ მომსახურებას მხოლოდ 7,5% იყენებს. სხვადასხვა სახის გასინჯვა/დატვლიერებას რეზონანსული 5,8% იყენებს, რაც, სავარაუდოდ, ჯანმრთელობის პრობლემის გამოწვევას უნდა იყოს.

კარტელი მომხმარებლის მიერ ჯანდაცვაში თანხის გამოვლის მიზნით, რეზონანსული 1000 დოლარის ოდენობის ნაცუკარი ან ნაპოვნი თანხა სხვადასხვა სახის დასახელებით. კვლევამ აჩვენა, რომ გამოქვითვა მხოლოდ მეათედმა ნაპოვნი დასახელება ჯანდაცვა და განაღდება. რეზონანსული მხარე ხშირად თანხა გადასახდელს (17,7%), საცხოვრებელი ბინის რემონტი (13%) და სამოგზაურო (14,7%). რეზონანსული მხარე რადიკალურად დასახელება აზარტული თანხის მიზნით, გატობა და კვება. თუმცა, მნიშვნელოვანია, რომ გატობის თანხის გამოყენების მიზნით კვების სახის დასახელება მარალია. არსებითია, რომ რეზონანსული 5,8% დასახელებული თანხის სენაქვაც ფიგურებს (იხ. დიაგრამა 3.10).

diagrama 3.10

respondentebis mier gadanawilebuli napovni/naCuqari Tanxis (1000 dolaris odenobis) gadanawileba
sxvadasxva miznobriobiT

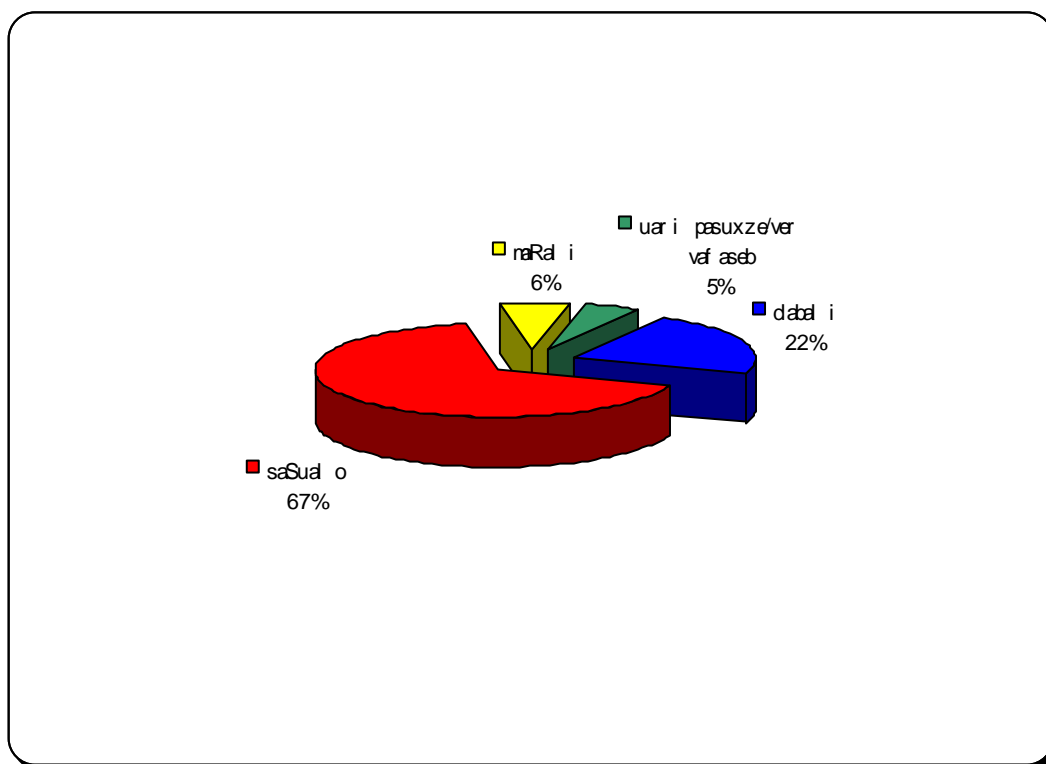
kvlevis Sedegebidan Cans, rom qarTveli momxmareblebis mier sakuTari janmrTelobis mimarT zerele damokidebuleba, samedicino dawesebulebebis mimarT dabali ndobisa da ekonomikuri problemebis garda, rasac wlebis ganmavlobaSi samedicino sferos mimarT Camoyalibebuli stereotipi iwvevs, zogadad, cxovrebis wesidan da tradiciuli midgomidan gamomdinareobs.

3.4. fasiani samedicino momsaxurebis Sesaxeb respondentTa informirebulobisa da informaciis wyarobebis gansazRvra

respondentTa umravlesoba (67%) Tvlis, rom samedicino momsaxurebis Sesaxeb informacias met-naklebad flobs. gamokiTxulTa mexuTedze metsMMki Zalze mwiri informacia aqvs. samedicino momsaxurebis Sesaxeb informaciis moculobaze mxolod 6% afiqsirebs kmayofilebas, xolo 5% saerTod ver afasebs mocemul situacias (ix.diagrama 3.11).

diagrama 3.11

samedicino momsaxurebis bazris Sesaxeb respondentTa informirebulobis xarixis Sefaseba

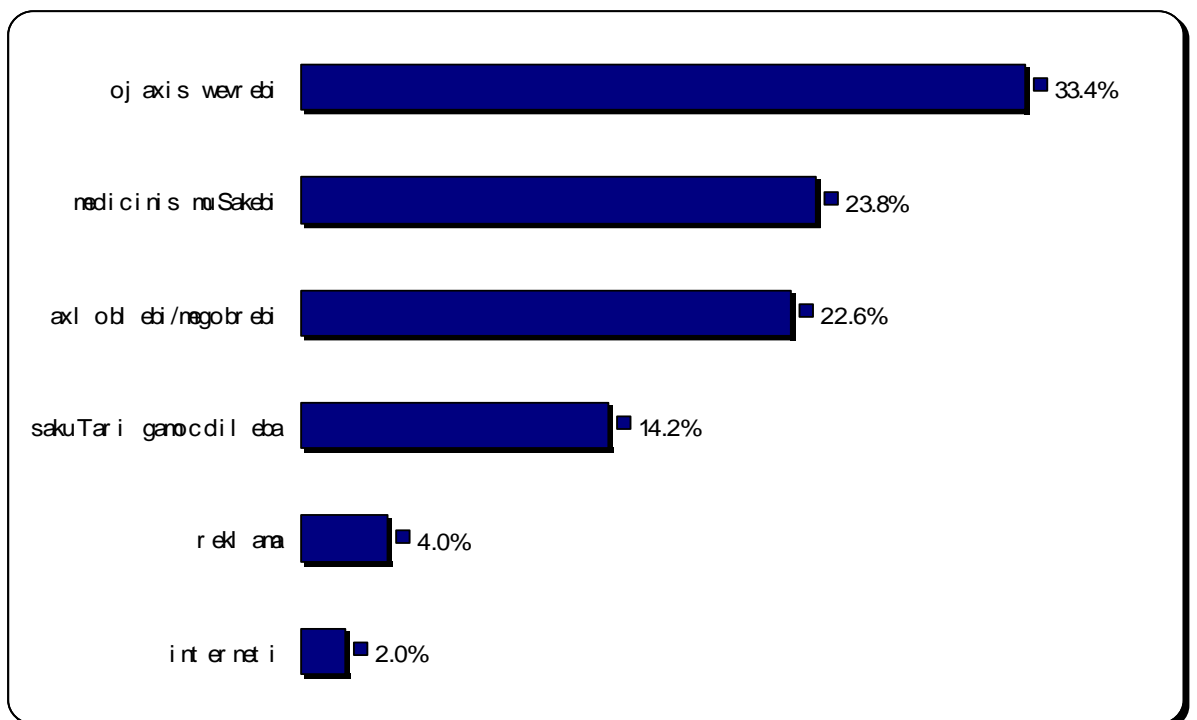

fasiani samedicino dawesebulebis arCevisas respondentebi isev axlobebisa da ojaxis wevrebis erTgulni rCebian da maT yvelaze mniSvnelovani informaciis wyarod asaxeleben, Tumca, samedicino klinikis SerCevisas medicinis muSakebis mier gaweul rCevebsac sandod miiCneven (ix.diagrama 3.12).

gamokiTxvis SedegebiT, respondentebSi informaciis sxvadasxva saSualebebis wili Semdegnairad gadanawilda: 33,4%-Tvis janmrTelobis problemis mosagvareblad, samedicino dawesebulebis SesarCevad, yvelaze mniSvnelovani informatorebi ojaxis wevrebi arian. maT TiTqmis 10%-iT CamorCebian medicinis muSakebi da raodenobis mixedviT 23,8%-s ikaveben.

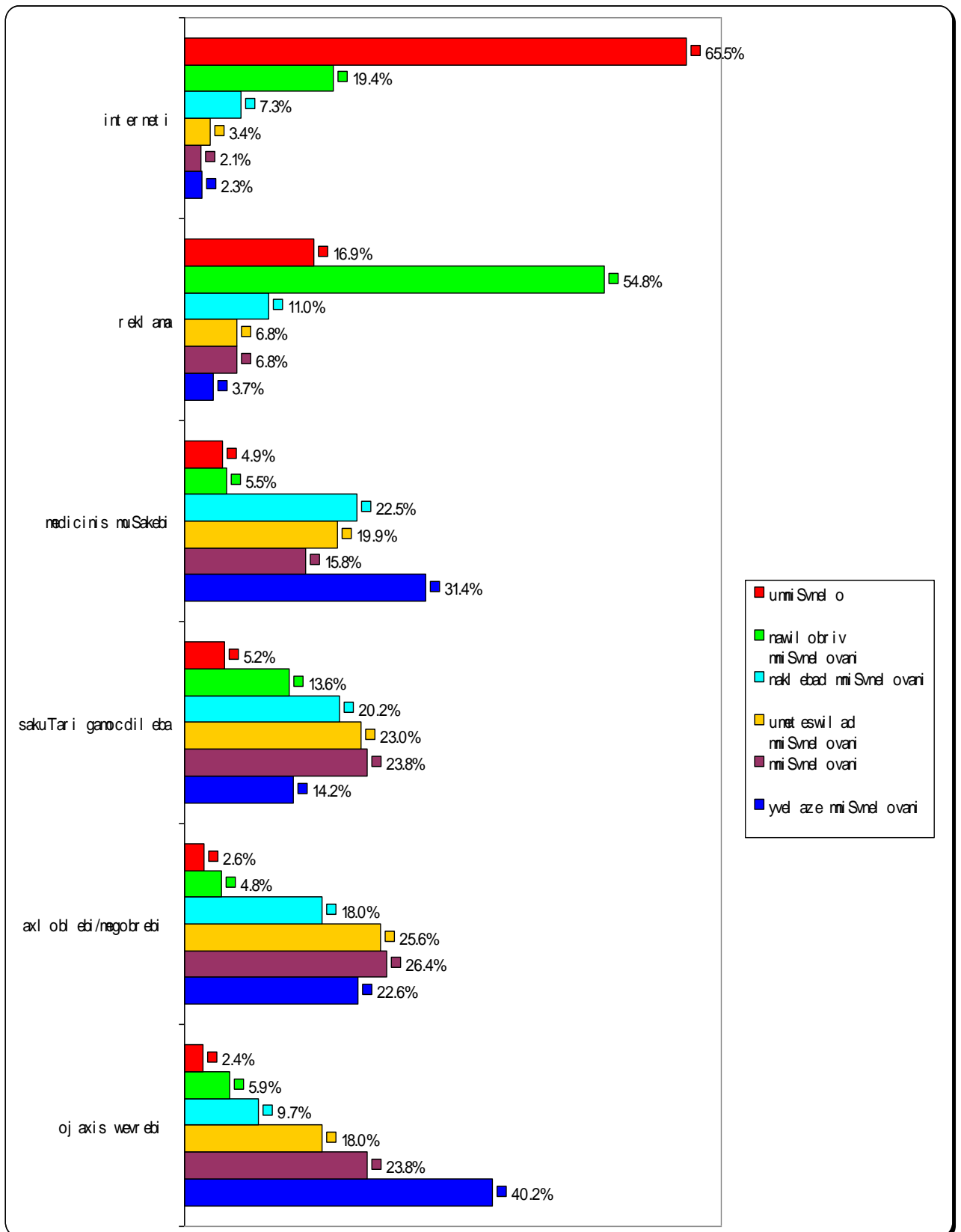
respondentebisTvis aseve mniSvnelovania axloblebis da megobrebis azri, romelTa wili, Sesabamisad, maRalia da 22,6%-s utoldeba. xolo 14,2% sakuTar gamocdilebas aniWebs upiratesobas. sainteresoas, rom

diagrama 3.12
 fasiani samedicino dawesebulebebis da momsaxurebis
 arCevisas ZiriTadi informaciis wyaroebi

janmrTelobis problemisas, respondentebis midgoma sxvadasxva sareklamo saSualebebis mimarT, iseve, rogorc internetiT miRebuli informacia, dabali ndobiT xasiaTdeba. sareklamo saSualebebsa da internets, saerTo jamSi, yvelaze mniSvnelovan sainformacio wyarod 6% Tvlis. rac Seexeba mniSvnelobebis mixedviT TiToeuli sainformacio wyaros SerCevas, kvlevam aCvena, rom yvelaze mniSvnelovan poziciaSi wamyvania ojaxis wevrebi (40,2%) da eqimebi (31,4%), mniSvnelovan poziciaSi – axloblebi/megobrebi (26,4%), ojaxis wevrebi (23,8%) da sakuTari gamocdileba (23,8%), umeteswilad mniSvnelovan poziciaSi – axloblebi/megobrebi (25,6%) da sakuTari

diagrama 3.13
 fasiani samedicino dawesebulebebis da momsaxurebis arCevisas ZiriTadi informaciis wyaroebi
 mniSvnelobebis mixedviT

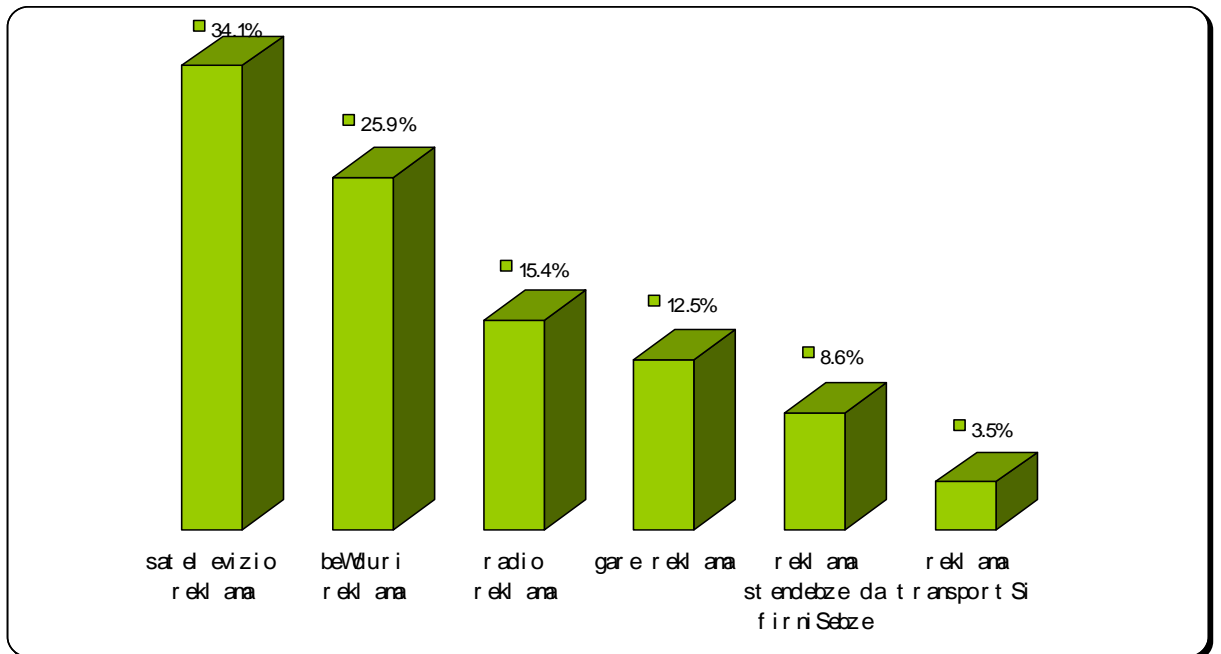

gamocdileba (23,0%), naklebad mniSvnelovan poziciaSi – eqimebi (22,5%), sakuTari gamocdileba (20,2%) da axloblebi/megobrebi (18%), nawilobriv mniSvnelovan poziciaSi – reklama (54,8%), xolo umniSvnelo poziciaSi – interneti (65,5%) (ix.diagrama 3.13).

samedicino dawesebulebebis SerCevisas, sareklamo saSualebebidan upiratesoba (34,1%) satelevizio reklamas eniWebas. mniSvnelovani xvedriTi wili aqvs beWdur reklamasac (25,9%), romelsac meore rigis saSualebad miiCneven. radioSi ganTavsebul reklamas upiratesobas aniWebs 15,4%, gare reklamas – 12,5%, xolo stendebsa da firniSebze ganlagebul reklamas – 8,6%. yvelaze dabali maCvenebeli (3,5%) transportze ganTavsebul reklamas xvda wilad (ix.diagrama 3.14).

diagrama 3.14

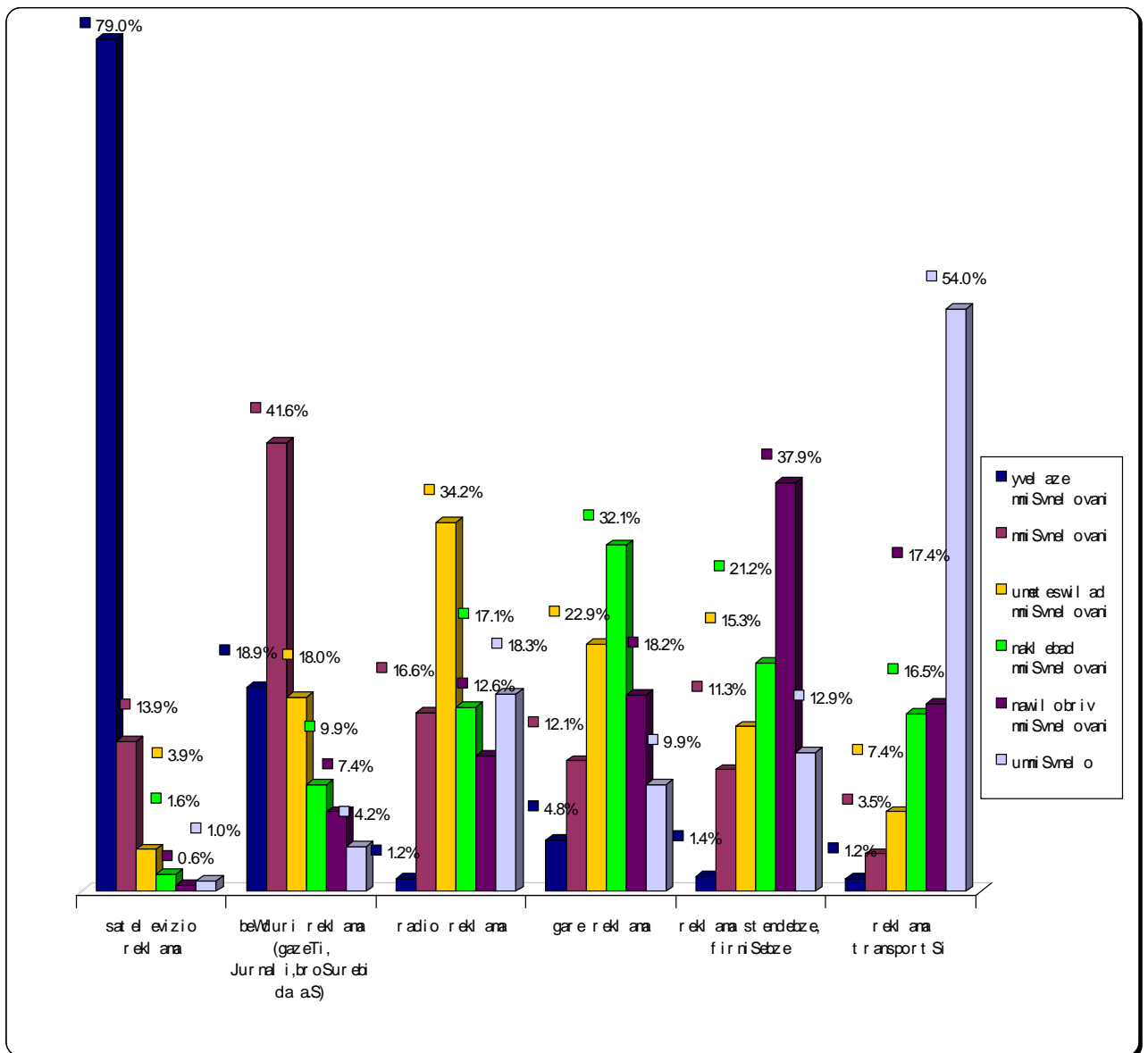
momxmareblebis mier samedicino dawesebulebebis SerCevisas sareklamo saSualebebisavis
miniWebuli upiratesobebi

rac Seexeba mniSvnelobebis mixedviT TiToeuli sareklamo saSualebisavis upiratesobis miniWebas, kvlevis Sedegad dadginda, rom yvelaze mniSvnelovnad momxmarebelTa TiTqmis 80% miiCnevs reklamas, mniSvnelovan poziciaSi wamyvania beWduri reklama (41,6%), umetesad mniSvnelovan poziciaSi – radio reklama (34,2%), naklebad mniSvnelovan poziciaSi – gare reklama (32,1%), nawilobriv mniSvnelovan poziciaSi – reklama stendebsa da firniSebze (37,9%), umniSvnelo poziciaSi – reklama transportSi (54,0%) (ix. Ddiagrama 3.15).

diagrama 3.15

samedicino dawesebulebis SerCevias respondentebis mier dasaxebuli sareklamo saSualebebi
mniSvnelobebis mixedviT

3.5. momxmareblebze samedicino sferos garemos gavlena

kvlevis farglebSi respondentebis hqondaT SesaZlebloba 5 balian skalaze SeefasebinaT arsebuli samedicino momsaxurebis sfero da garemosTan dakavSirebuli maxasiaTeblebi.

gamokiTxulTa Sefasebebi konkretul sakiTxSic samedicino dawesebulebebis mimarT gamovlenil ndobis xarisxs eyrdnoba da am ukanasknelis Sedegebis pirdapirporciulia.

respondentTa umravlesoba Tvlis, rom samedicino dawesebulebebis umetesoba mogebazea ufro orientirebuli da ara pacientebis keTilganwyobis mopovebaze. samedicino dawesebulebebs mTlianobaSi dadebiTad afasebs gamokiTxulTa 51.6%, xolo 21% - saSualod. rac Seexeba samedicino dawesebulebebsi arsebuli momsaxurebis xarisxs, misi Sefaseba respondentebis uWirT da 41,4% saSualo Sefasebas aZlevs. respondentTa danarCeni nawilis mosazrebebi Tanabrad nawildeba momsaxurebis dadebiT da uaryofiT Sefasebaze. is respondentebi, romlebic momaxurebis mimarT kmayofilebas gamoxataven, Tvlian, rom umeteswilad, dawesebulebebi pacientebze pasuxismgeblobas iReben da, Sesabamisad, maTSi momsaxurebis xarisxic maRalia. pacientebis janmrTelobis problemebis mogvarebaze jandacvis dawesebulebebis pasuxismgeblobas respondentTa mesamedze meti saSualod afasebs, Tumca, konkretul SemTxvevaSi, es ukmayofilebas ar niSnavs (ix.diagrama 3.16).

respondentTa mesamedze meti (35,6%) samedicino sferos mimarT arakeTilganwyobilia, iCens uimedo ganwyobas da Tvlis, rom momsaxurebis xarisxi sul ufro uaresdeba. situaciis gauaresebas ar ewinaaRmdegeba gamokiTxulTa TiTqmis mesamedic (30,9%), Tumca, saSualo Sefasebidan gamomdinare, informacia maT mxolod varaudis doneze aqvT.

am mosazrebas adasturebs respondentTa damokidebuleba momsaxurebis komfortulobis sakiTxebe. mxolod 5%-s miaCnia, rom dRes samedicino dawesebulebaSi mosaxurebis done komfortulia, 18% momsaxurebis dones uaryofiTad afasebs, xolo 67% Tvlis, rom momsaxureba saSualo donisaa, Tumca, saSualo Sefaseba am SemTxvevaSic pirobiT xasiaTs inarCunebs (ix.diagrama 3.17).

Ggaremos maxasiaTeblebs Soris sakmaod saintereso samedicino sferoze reklamis gavlenasTan dakavSirebuli sakiTxebi. Kkvlevis Sedegad gamoikveTa, rom respondentebi samedicino dawesebulebebis momsaxurebis detalebis Sesaxeb informaciis deficits ganicdian da mzad arian nebismieri saxiT miiRon informacia. swored, am mizezs eyrdnoba gamokiTxulTa umetesobis (51,6%) mier momxmarebelTa informirebulobaSi reklamis sargeblanobisaTvis micemulia maRali Sefaseba.

kiTxvaze, Tu ramdenad damajerebelia saqarTveloSi reklamiT miwodebuli informacia, respondentebis pasuxis gacema uWirT. naxevarze meti (53,2%) meryeobs da saSualod afasebs informaciis sisrulesa da damajereblobas. mxolod mexuTedi Tvlis, rom CvenSi samedicino dawesebulebis Sesaxeb informaciis miRebisas reklamaze dayrdnoba swori gadawyvetilebaa.

respondentebis soliduri raodenoba (49,2%) Tvlis, rom reklamis saSualebiT mxolod zedapiruli informaciis miRebaa gonivruli. amasTan, isini momsaxurebis detalebis Sesaxeb informaciis miRebisas reklamaze dayrdnobas aramizanSewonilad Tvlian, radgan, maTi azriT, SesaZlebelia reklamis macduri xasiaTis gamo, momxmareblis gadawyvetileba ar aRmoCndes gonivruli.

reklamis gavlenis garda, gamokiTxulebs saqarTveloSi arsebuli sainvesticio garemos mimarTac TavianTi warmodgenebi aqvT. maTi azriT, investirebisTvis yvelaze mimzidveli sferoa turizmi (23,4%), vaWroba (18,1%) da warmoeba (16,7%). investiciis dasabandeblad respondentTa 13,5% ganaTlebis sferos Tvlis prioritetulad, xolo mSeneblobasa da sazogadoebrivi kvebis sferos Tanabari raodenoba, daaxloebiT meatebi, Tvlis mimzidvelad. sainvesticio sivrceSi yvelaze aramimzidvel sferod gamokiTxulebi jandacvis sferos (7,6%) miiCneven (ix.diagrama 3.18).

Kkvlevis Sedegad dadginda, rom sacxovrebeli saxlis maxloblad samedicino klinikebs irCevs gamokiTxulTa mesamedi, romelTa Soris 20,4% fasian momsaxurebas aniWebs upiratesobas, xolo 12,6% - ufaso samedicino momsaxurebiT sargeblobs. respondentTa or mesamedze meti samedicino dawesebulebebs ar irCevs sacxovrebel saxlTan siaxlovis mixedviT da,Sesabamisad, arc magiT sargeblobs (ix.diagrama 3.19).

diagrama 3.16

samedicino momsaxurebis garemo saqarTveloSi

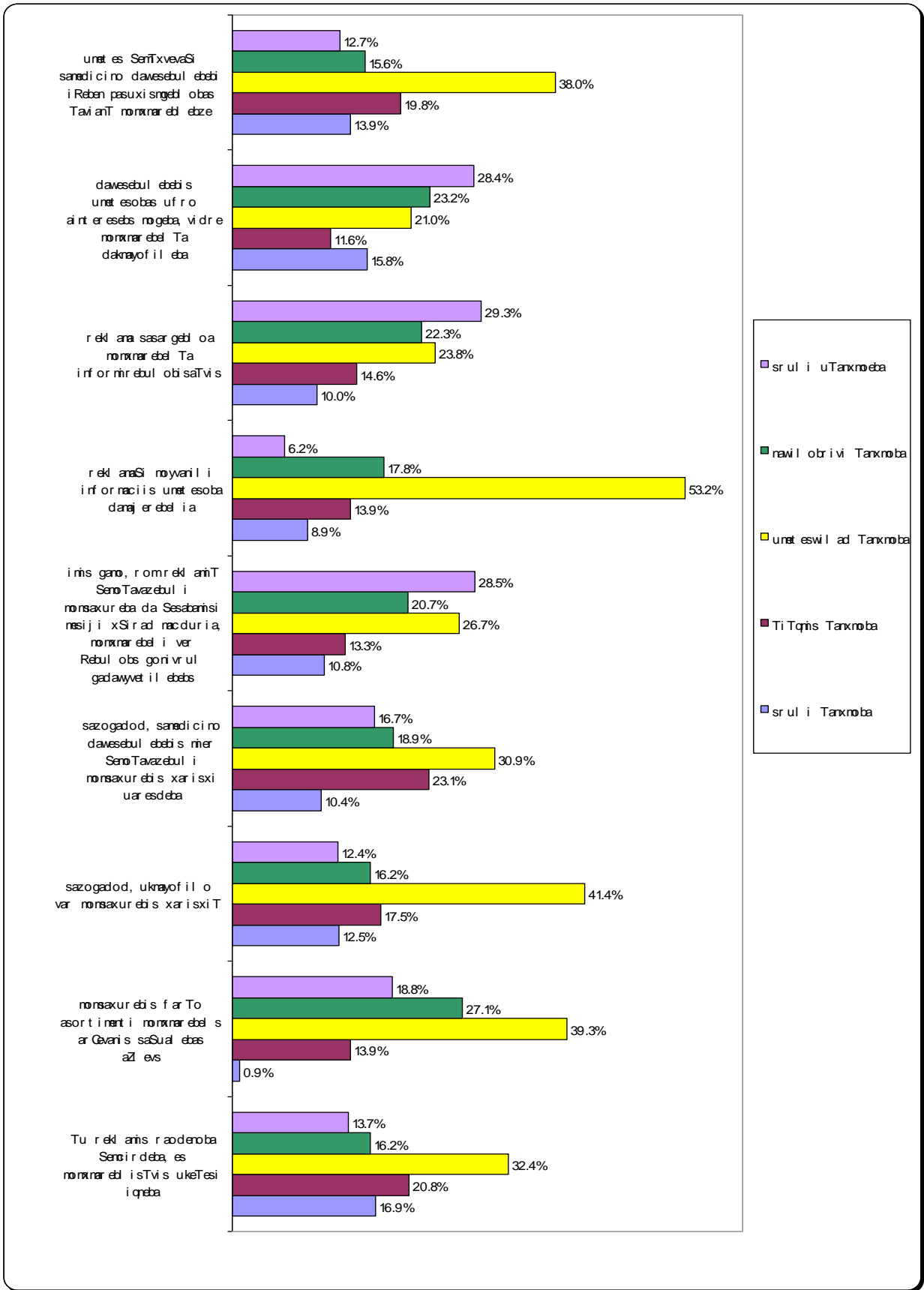
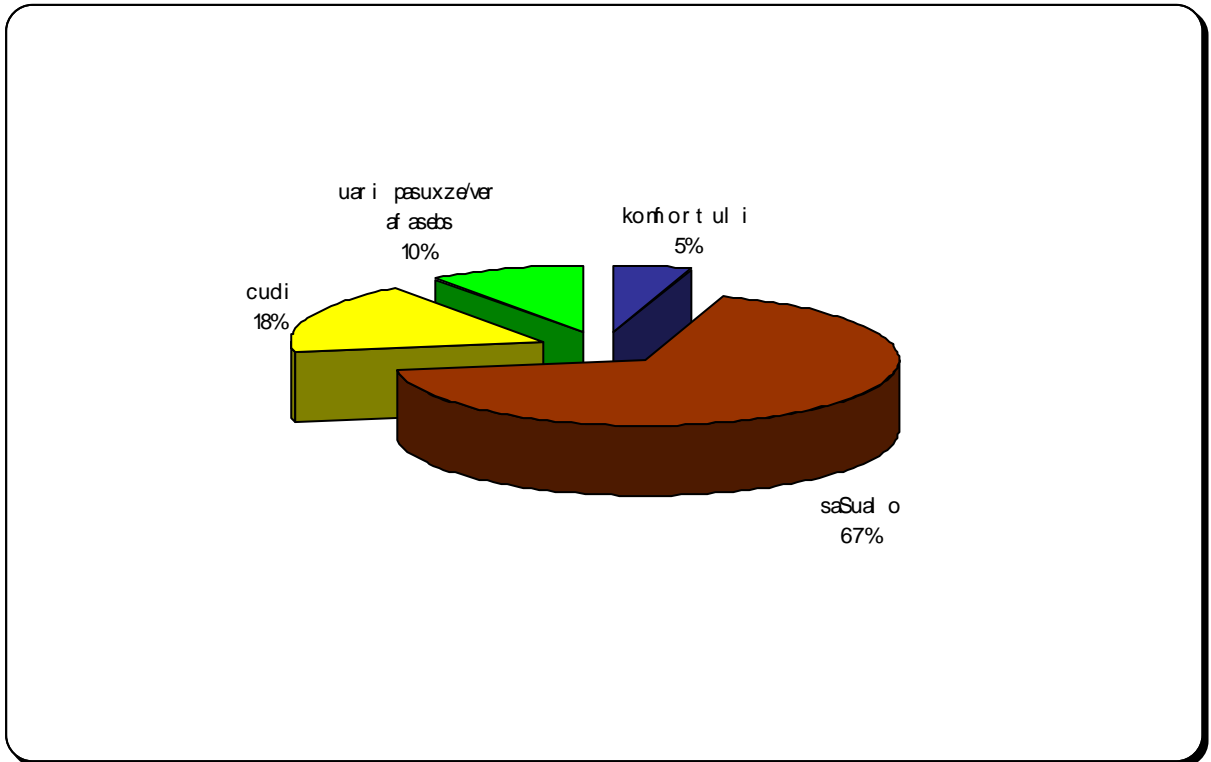

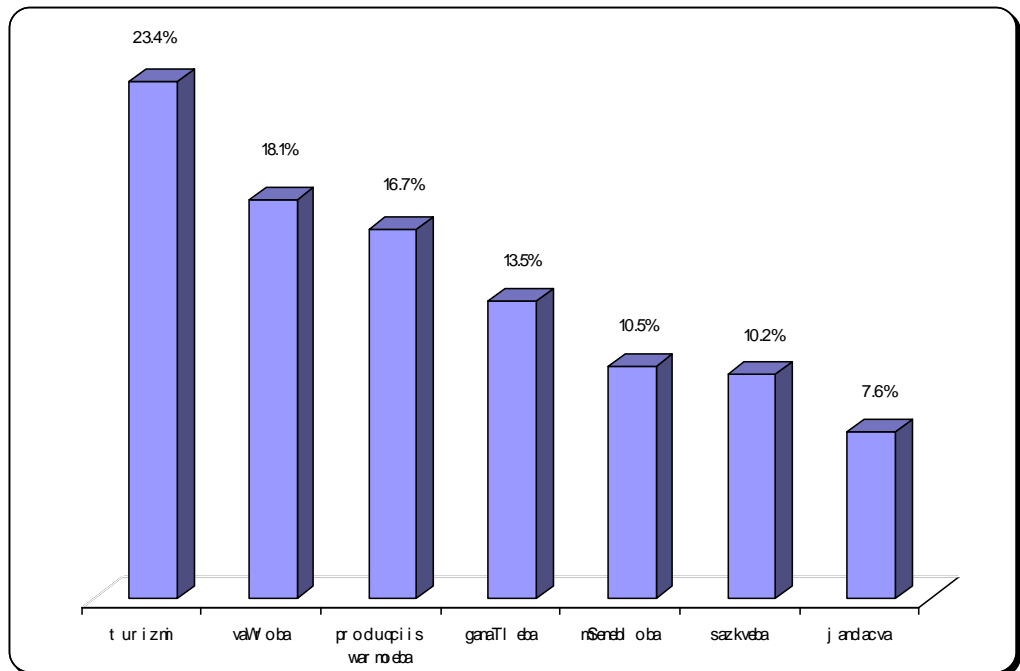
diagrama 3.17

საქართველოს სამედიცინო დაწესებულებების ყოფილი პრობემები (სანიტარულ-ჰიგიენური პრობემები, კვება, სტაციონარების მიწების პრობემები და ა.შ.) კომფორტულობა

დიაგრამა 3.18

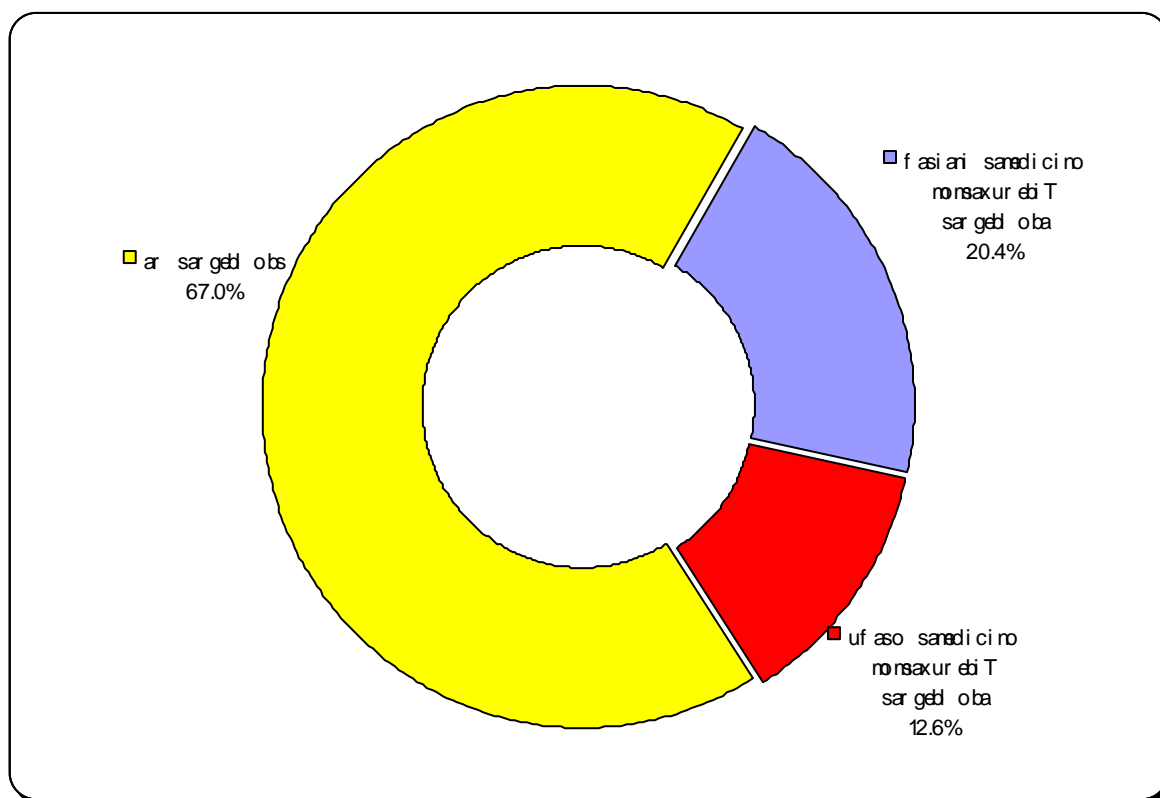
საქართველოში ინვესტირებისათვის ყველაზე უფრო მიმზიდველი სფერო

დიაგრამა 3.19

respondentების მიერ სახვრებელი მდებარეობები

samedicino momsaxurebiT sargebloba

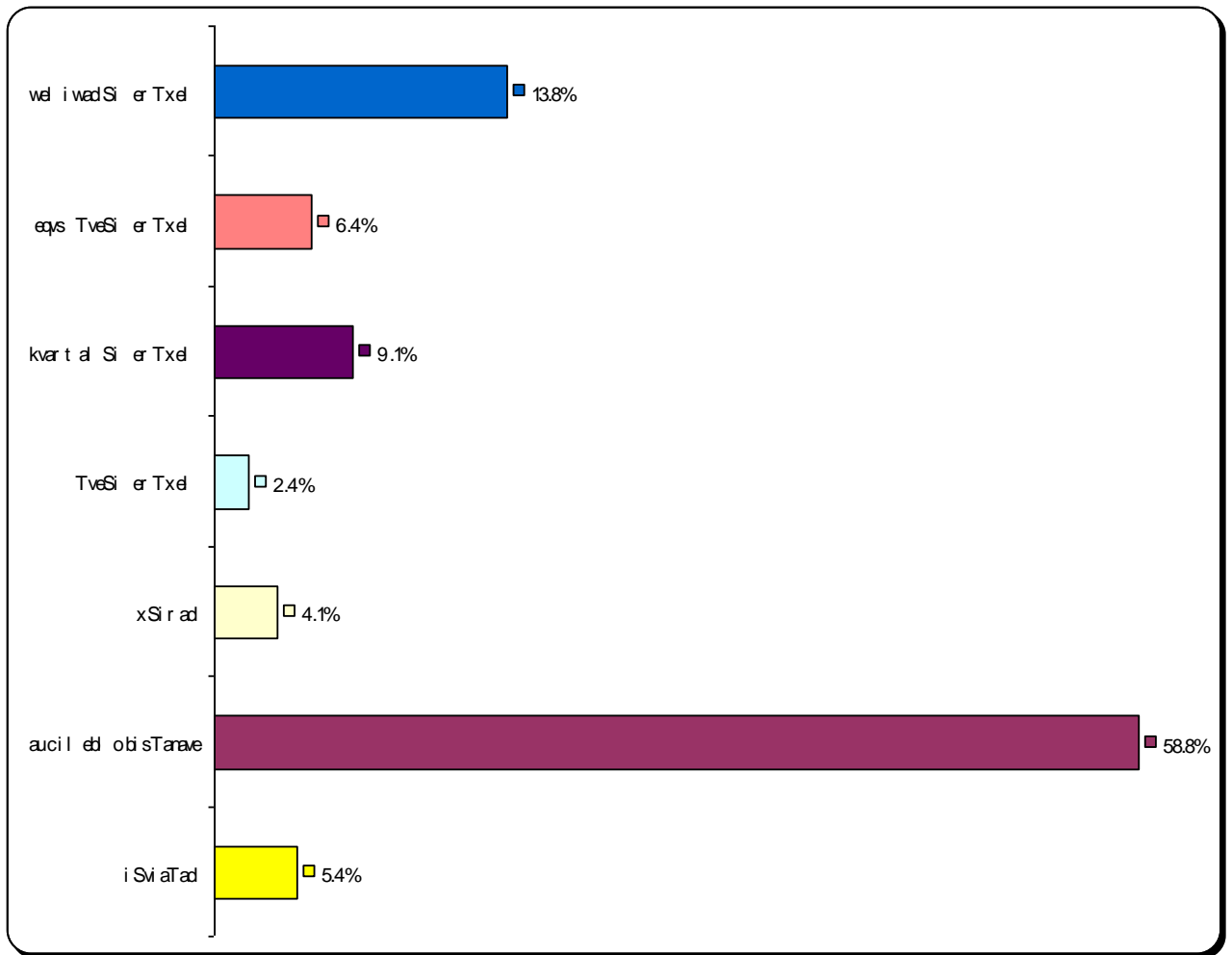

3.6. samedicino produqtების SeZenis ZiriTadi tendenciebisa da maxasiaTeblebis gansazRvra

respondentTa umravlesoba (58,8%) fasian samedicino momsaxurebas mxolod gadaubel SemTxvevebSi mimarTavs, kerZod, maSin rodesac samedicino Careva aucileblobas warmoadgens. gamokiTxulTa 5,4%-s konkretul kiTxvaze pasuxi ar aqvs, msgavsi SemTxvevis iSviaTobidan gamomdinare. rac Seexeba profilaqtikis mizniT fasian samedicino momsaxurebas, mas momxmarebelTa 13,8% weliwadSi erTxel iyenebs. respondentTa danarCeni nawili, sxvadasxva periodulobiT, saWiroebis mixedviT akiTxavs fasian klinikebs (ix.diagrama 3.20).

diagrama 3.20

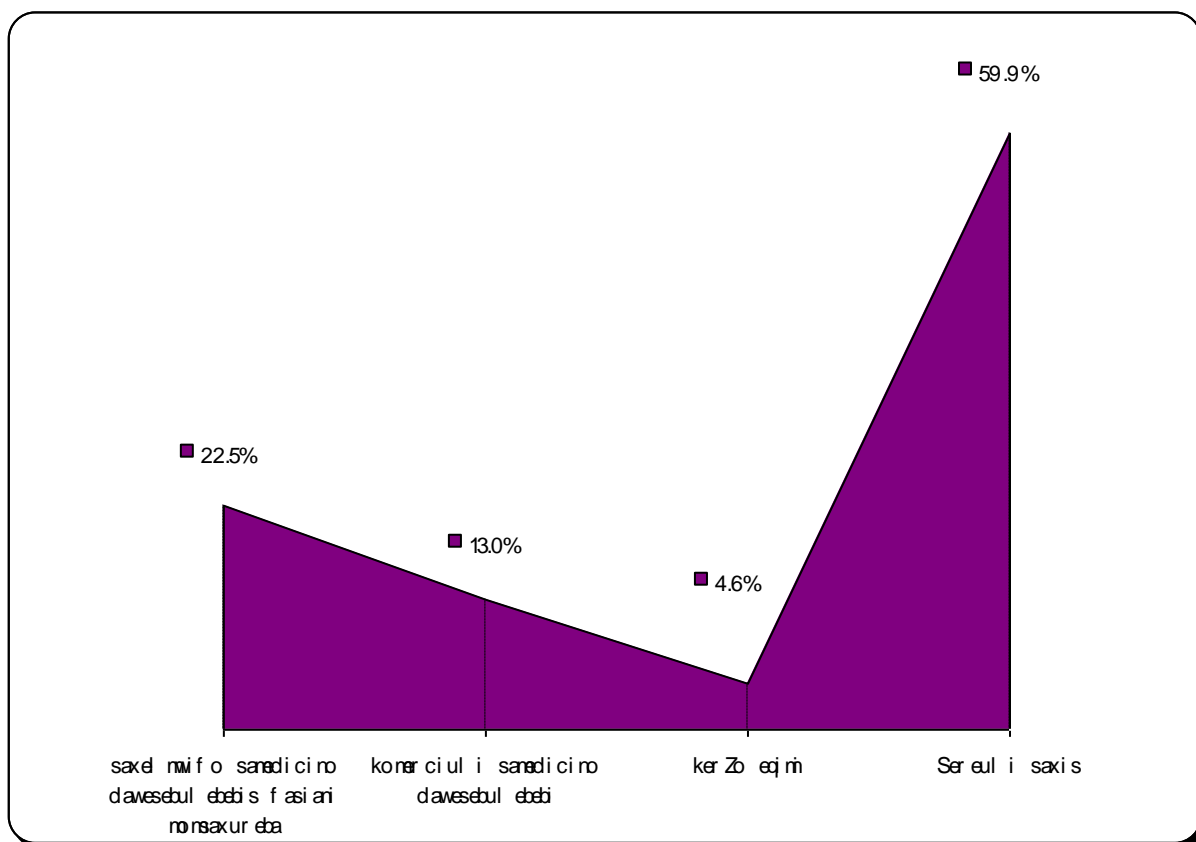
fasiani samedicino momsaxurebisaTvis mimarTvis sixSire

fasiani samedicino momsaxurebis SeZenisas respondentebi, ZiriTadad, saxelmwifo samedicino dawesebulebebis fasian momsaxurebas iyeneben. gamokiTxulTa 13% komerciuli samedicino dawesebulebebis, xolo 4,6% kerZo eqimis momsaxurebiT sargeblobs. aRsaniSnavia, rom respondentTa udidesi nawili (59,9%) Sereuli saxis fasian samedicino momsaxurebas mimarTavs (ix.diagrama 3.21).

respondentebi Tvlian, rom momsaxurebis Rirebuleba konkretul klinikebSi ar aris iafi. momsaxurebis fasebTan dakavSirebiT, gamokiTxulTa im nawilis Sefasebebi, visac erTxel mainc usargeblia fasiani samedicino momsaxurebiT, TiTqmis Tanabrad iyofa. ufro metic, respondentTa 47%-is azriT, momsaxurebis fasi sakmaod maRalia, xolo 50% Tvlis, rom Rirebuleba saSualoa. Mmxolod 3%-is azriT, momsaxureba iafia (ix.diagrama 3.22). Sesabamisad, mxolod 34,4%-isTvis aris fasian klinikebSi dawesebuli fasebi misaRebi. gamokiTxulTa 65,6%-is azriT, dawesebuli fasebi sruliad miuRebelia (ix.diagrama 3.23).

fasiani samedicino momsaxurebis saxeebi, romliTac sargebloben respondentebi

kvlevam aCvena, rom respondentebi wlis ganmavlobaSi yvelaze metad (32,9%) stomatologiuri momsaxurebiT sargebloben. xSiria Terapevtis momsaxurebiT sargeblobis SemTxvevebic (16,1%), Tumca, stomatologiuri momsaxurebis naxevars Seadgens. respondentTa 12,5% ginekologiur momsaxurebas asaxelebs. arc Tu ise xSiri, magram TiTqmis Tanabaria mimarTvianoba kardiologTan (7,6%), nevropaTologTan (6,5%), ofTalmologTan (6,5%) da alergologTan (5,9%) (ix.diagrama 3.24).

rogorc ukve aRvniSneT, saqarTvelos mosaxleobis sakmaod didi nawili sasurvel samedicino momsaxurebas ver iZens sxvadasxva mizezis

fasebis done samedicino dawesebulebebSi

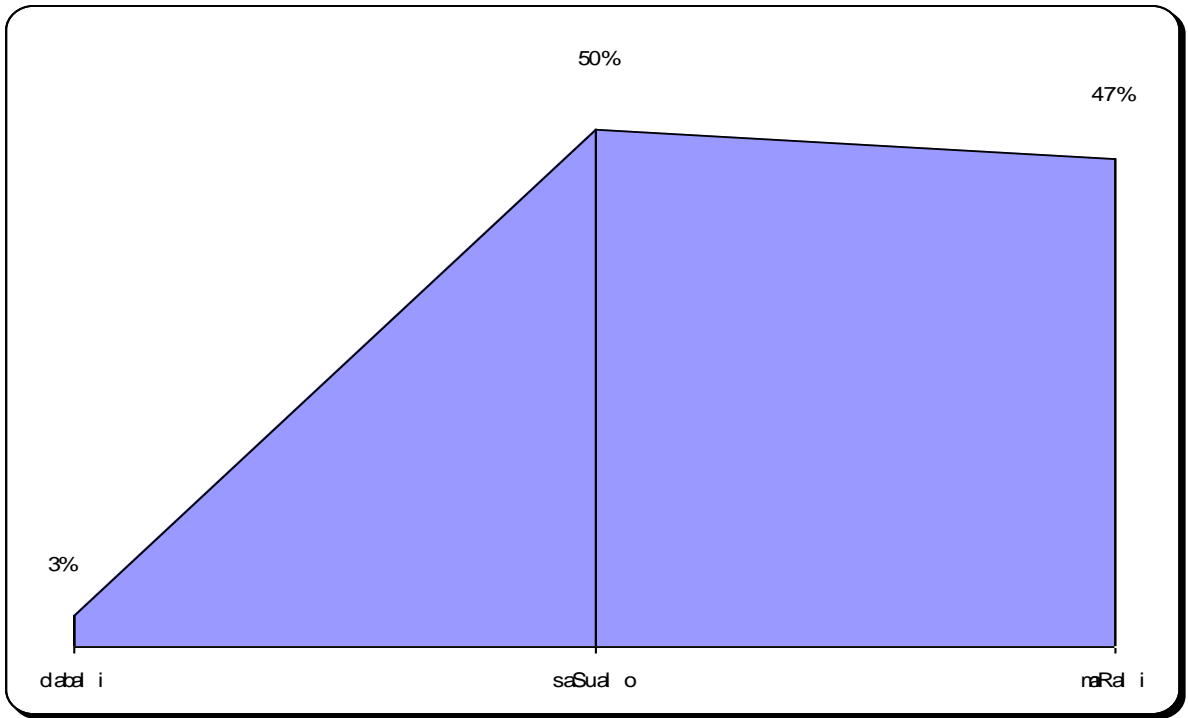
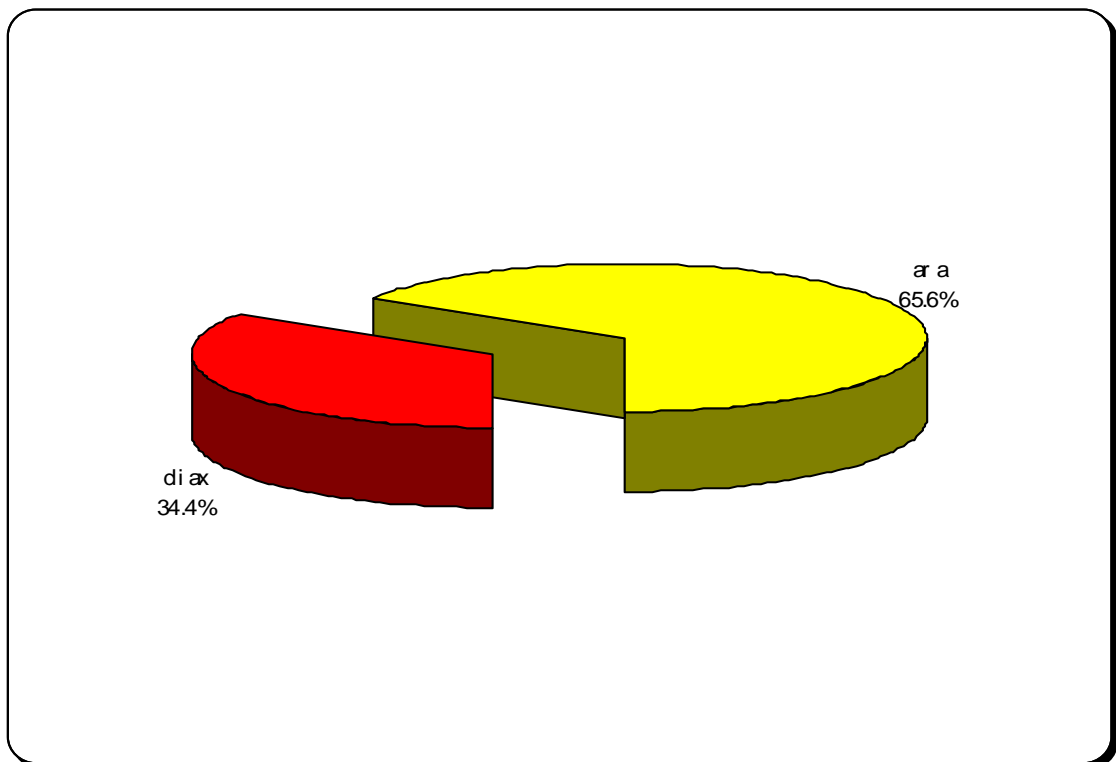

diagrama 3.23

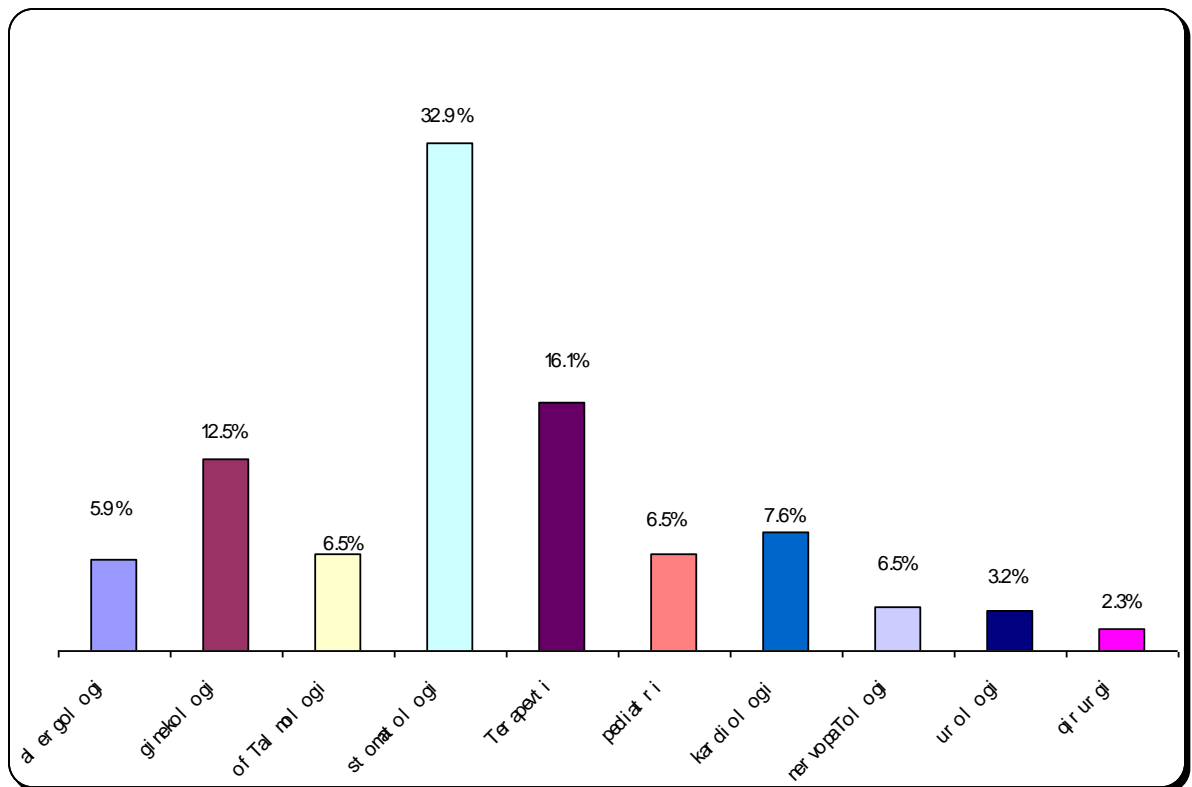
ramdenad misaRebia respondentebisTvis arsebuli fasebi

gamo. xSiria SemTxveva, rodesac adamianebi saWiroeben samedicino daxmarebas, magram ver mimarTaven eqims. kvlevis Sedegad dadginda, rom stomatologiuri momsaxurebis SeZena yvelaze metad surs gamokiTxulTa 22% -s, alergiulis - 17 %-s, qirurgiulis - 15%-s, nervopaTologiuris da Terapiulis - Sesabamisad, 13 %-s, kardiologiuris - 7 %-s, ofTalmologiuris 9%-s, urologiuris - 4%-s, pediatriulis – 2%-s, ginekologiuris - 1%-s. monacemebi mocemulia 3.25 diagramaSi, saidanac Cans rom respondentebis yvelaze metad surT SeiZinon stomatologiuri, alergiuli da qirurgiuli momsaxureba. aseve maT surT nervopaTologiuri da Terapiuli momsaxurebis miRebac. amasTan, aRsaniSnavia is faqti, rom mamakaci respondentebis didi nawili, qalebTan SedarebiT, ufro ver mimarTavs eqims da, Sesabamisad, ver iRebs saWiro samedicino daxmarebas.

diagrama 3.24

respondentebis mier bolo erTi wlis manZilze yvelaze xSirad sxvadasxva profilis eqimTan mimarTvianoba

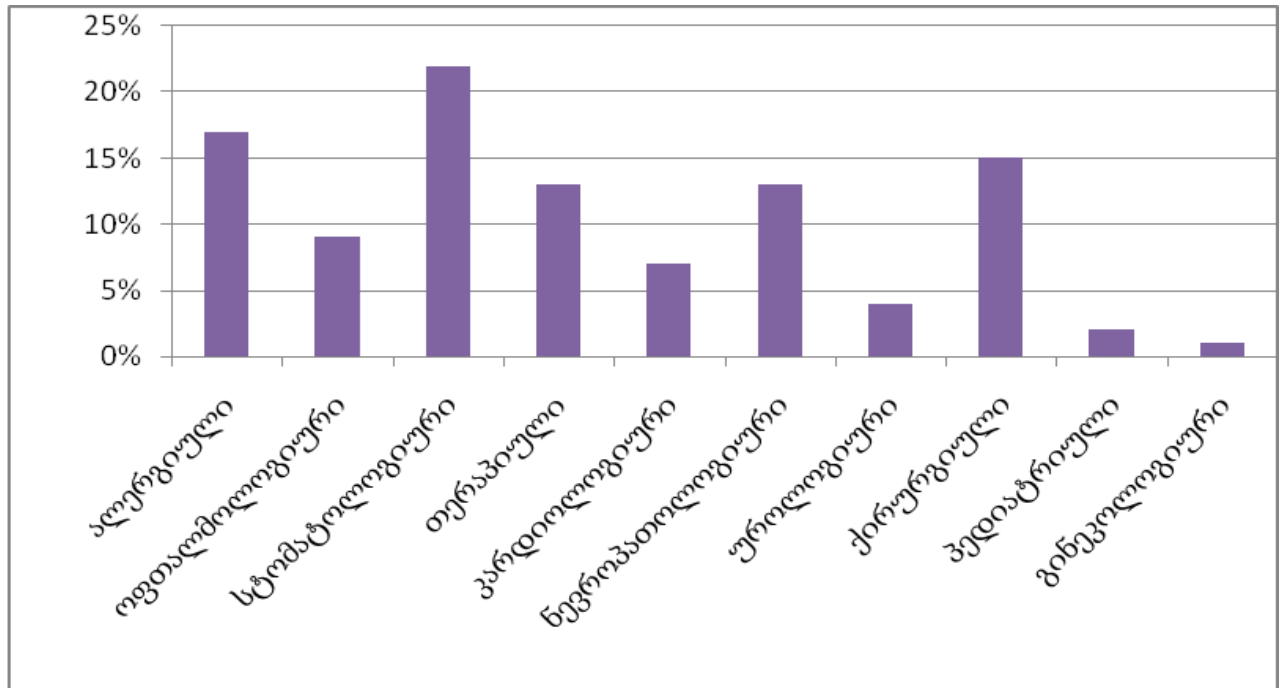
rac Seexeba samedicino momsaxurebis safasuris gadaxdis saxebobas, aRmoCnda, rom eqimTan vizitis safasurs respondentTa naxevarze meti (55,2%) salaroSi, xolo 29,7% - uSualod eqimTan ixdis. gamokiTxulTa 24,1% sargeblobs sadazRvevo kompaniebis momsaxurebiT, Tumca, rogorc kvlevidan Cans, mxolod 13,9% axdens sadazRvevo kompaniebis meSveobiT momsaxurebis gadasaxadis anazRaurebas (ix.diagrama 3.26).

როგორც არჩინა, სამედიცინო დაზრვეით respondentთა მხოლოდ მცირე ნაწილი, 24,1% სარგებლობს, ხოლო 75,9% არ არის სამედიცინო დაზრვეის მფლობელი (იხ. დიაგრამა 3.27).

დიაგრამა 3.25

იმ სამედიცინო მომსახურების რაჩიება, რომელთა შესაზა ყველაზე მეტად სურთ respondentებს

სამედიცინო დაზრვეის მფობელ respondentთა შორის ყველაზე მეტი ალდგი ბი-სი-აი-ისა (31,2%) და აჯი პი აი ჰოლდინგის (25%) სადაზრვეო პაკეტის მფობელია. მომხმარებელთა 18,8% კი უპირატესობას ანიშებს აი-სი-ჯი-უფს-ს. რაც შეეხება იმედი-ლ-ს და სახალხო დაზრვეას, მათი სადაზრვეო პაკეტის მფობელთა რაოდენობა თანაბარია (იხ. დიაგრამა 3.28).

respondentთა გადმომცემით, სამედიცინო დაწესებულების შესრვისას ყველაზე მნიშვნელოვანი მომსახურების ხარისხი და ეკიმების პროფესიონალიზმია, რაც მათთვის, ზოგადად, შესავაზებულ მომსახურების უნიკალობას

დიაგრამა 3.26

სამედიცინო მომსახურების საფასურის გადამხდის სახე

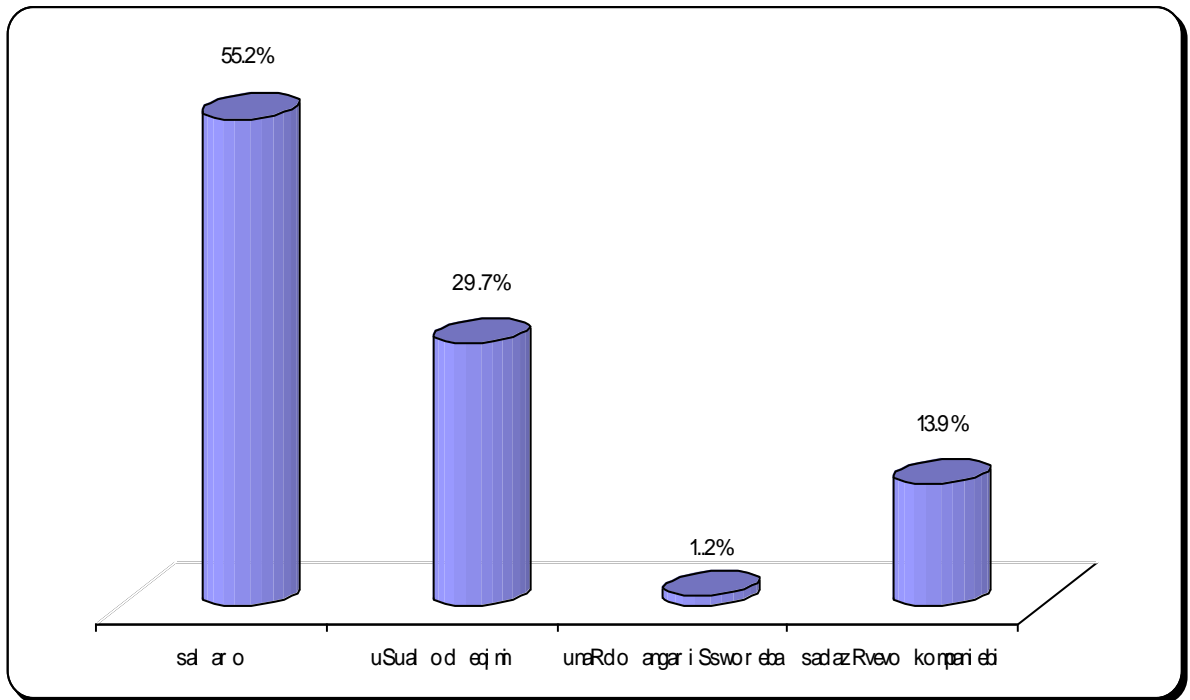
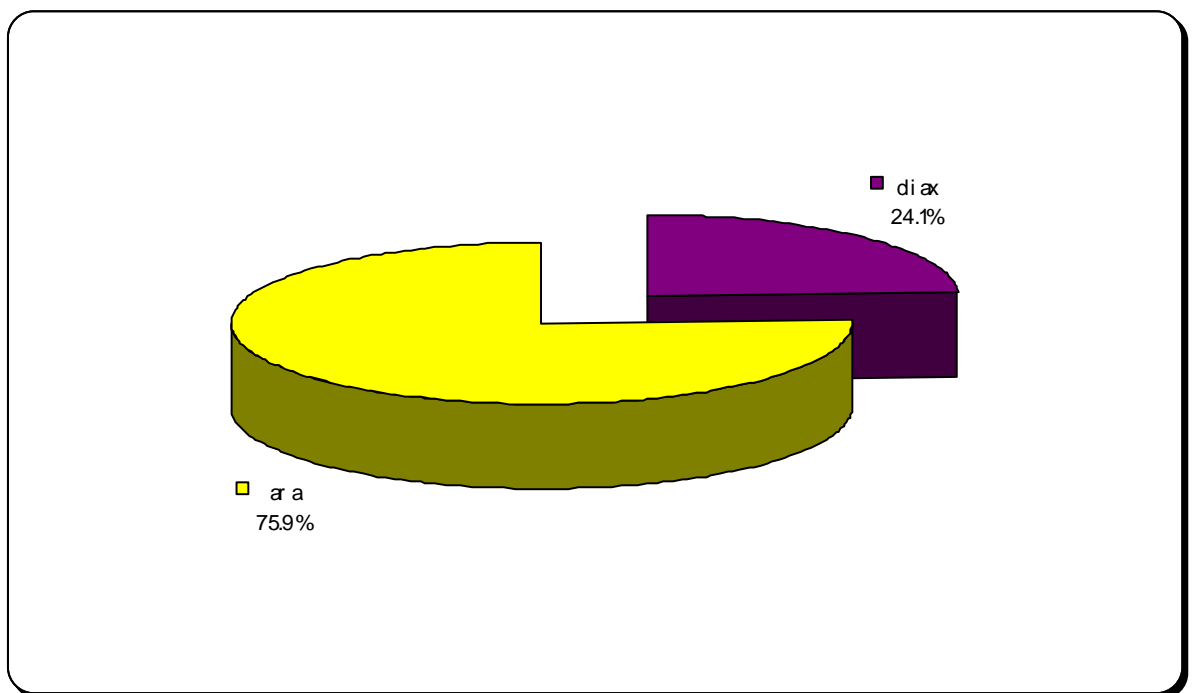

diagrama 3.27

respondentebSi samedicino dazRveis gavrcelba

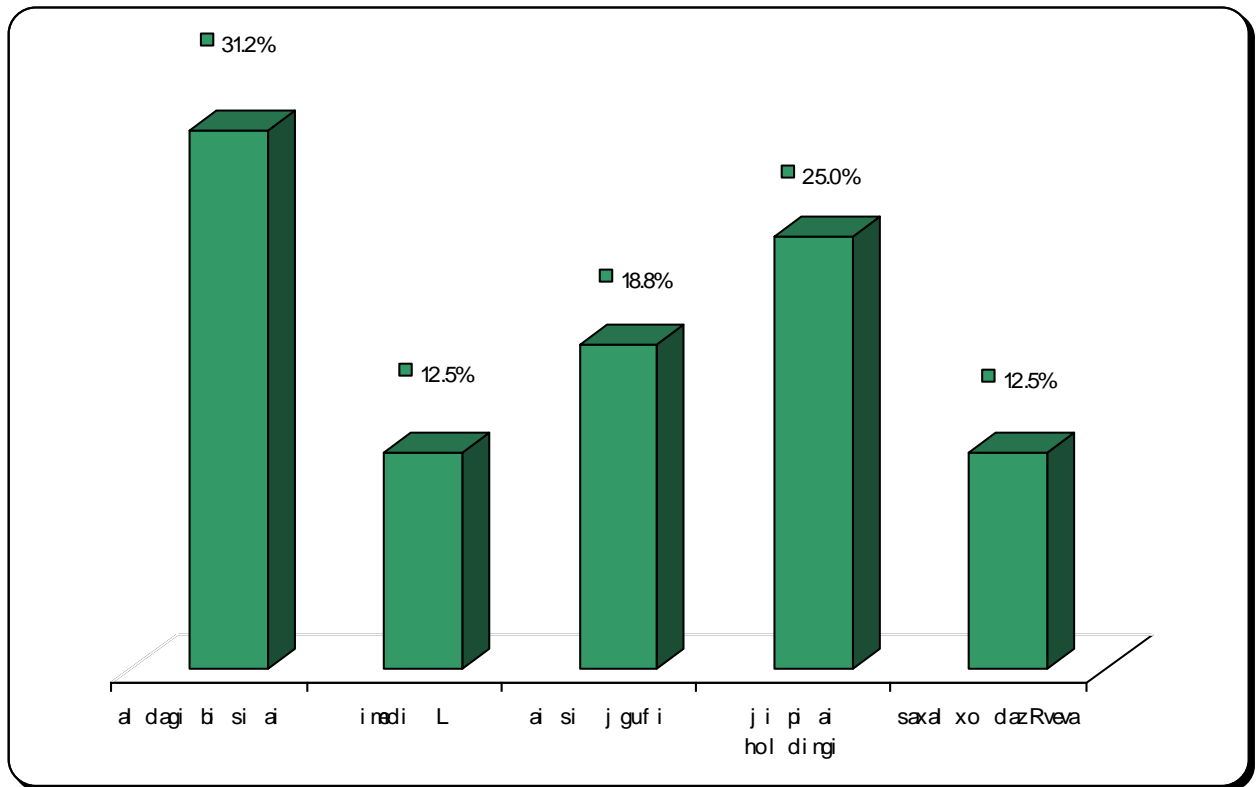

gulisxmob. respondentebisTvis didi mniSvneloba aqvs samedicino dawesebulebis reputaciasa da popularobas. im SemTxvevaSi, Tu dasaxelebuli faqtorebi misaRebia, gamokiTxulebi momsaxurebis fasebiT an SesaZlebeli fasdaklebebis sistemiT interesdebian.

klinikis adgilmdebareoba, gadaxdis formebi da momsaxurebis Sesaxeb informaciis xelmisawvdomoba Cvens mier Catarebuli kvlevidan gamomdinare, qarTveli momxmareblebisavis naklebad mniSvnelovania.

diagrama 3.28

svadasxva kompaniasSi dazRveuli respondentebis samedicino dazRveva

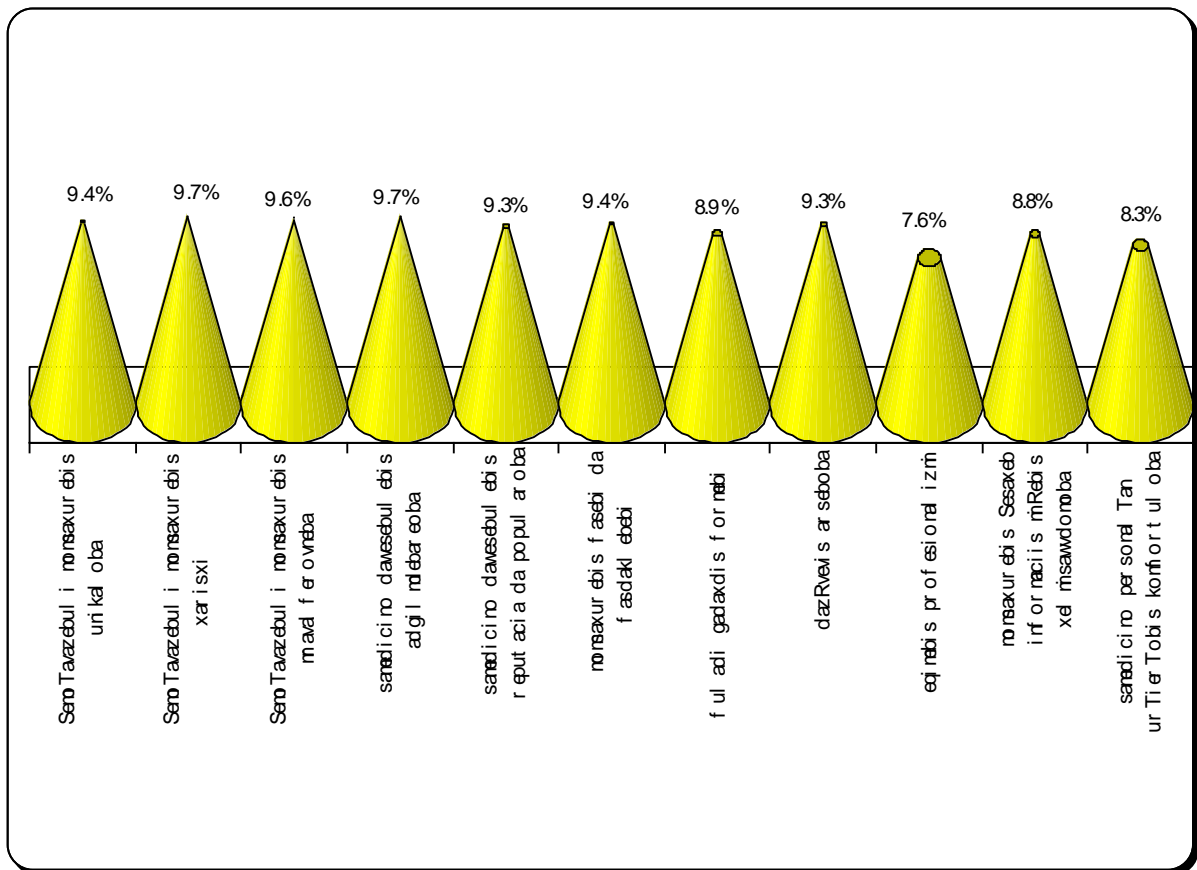
gamokiTulTa daaxloebiT meatebi fasiani momsaxurebis sadazRvevo paketis arsebobas yvelaze mniSvnelovan faqtora dTvis (ix.diagrama 3.29).

samedicino momsaxurebis SeZenis Taobaze gadawyvetilebis mimRebni, rogorc mosalodneli iyo, umeteswilad (58,4%) TviTon respondentebi arian. iSviaT SemTxvevaSi, asakobrivi kategoriis gaTvaliswinebiT, gadawyvetilebis mimRebad meuRleebi (11,8%) an mSoblebi (12,6%) saxeldebian. aseve, gamokiTulTa mcire nawilis (13%-is) azriT, janmrTelobis problemis mosagvareblad klinikis SerCevisas, ojaxis yvela wevris mosazreba SesaZlebelia aRmoCndes gadawyveti (ix.diagrama 3.30).

mniSvnelovania, rom gamokiTulTa mxolod meeqvsemi saubrobs fasiani samedicino momsaxurebiT kmayofilebis Sesaxeb. respondentTa umravlesoba (39,3%) gaweuli fasiani samedicino momsaxurebis mimarT sruliad ukmayofiloa, xolo aseTi momsaxurebis mimarT garkveul pretenziebs

diagrama 3.29

მნიშვნელოვანი ფაქტორები, რომლებიც სამედიცინო დაწესებულების SerCevas განაპირობებენ

გამოხატავს მომხმარებელთა 44,5% (იხ. დიაგრამა 3.31). კერძოდ, 36,4%-ის სხედულებით, პაციენტთა უკმაყოფილების მიზეზი მომსახურების ფასია, რაც, მათი აზრით, სერთავაზებულის მომსახურების არაადეკვატურია. პაციენტთა მესამედი, ასევე უკმაყოფილებას გამოთვლავს სპეციალისტების კვალიფიკაციის დონის მიმართ. სედარებით მკერეა რესპონდენტთა რადენობა, რომლებსაც მომსახურების პერსონალის უგულისყურობისა და ზოგადად, ურთიერთობის ფორმების გამოც აკვთ პრეტენზიები (იხ. დიაგრამა 3.32).

diagrama 3.30

სამედიცინო მომსახურების სეზენის ტაობაზე
ოჯახის გადაწყვეტილების მიმართ

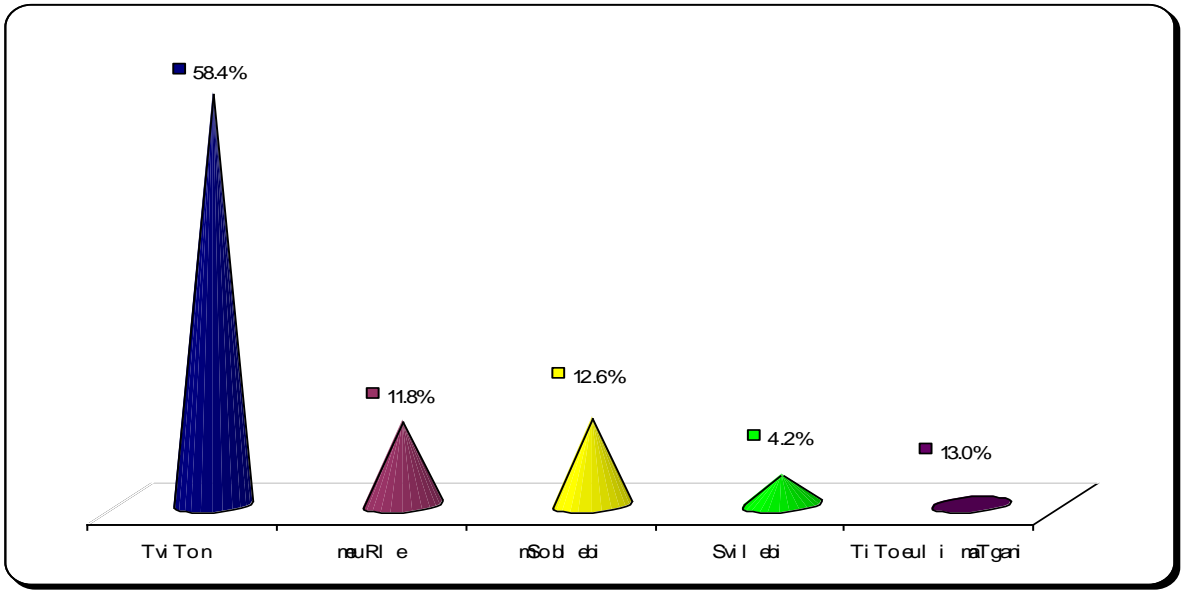
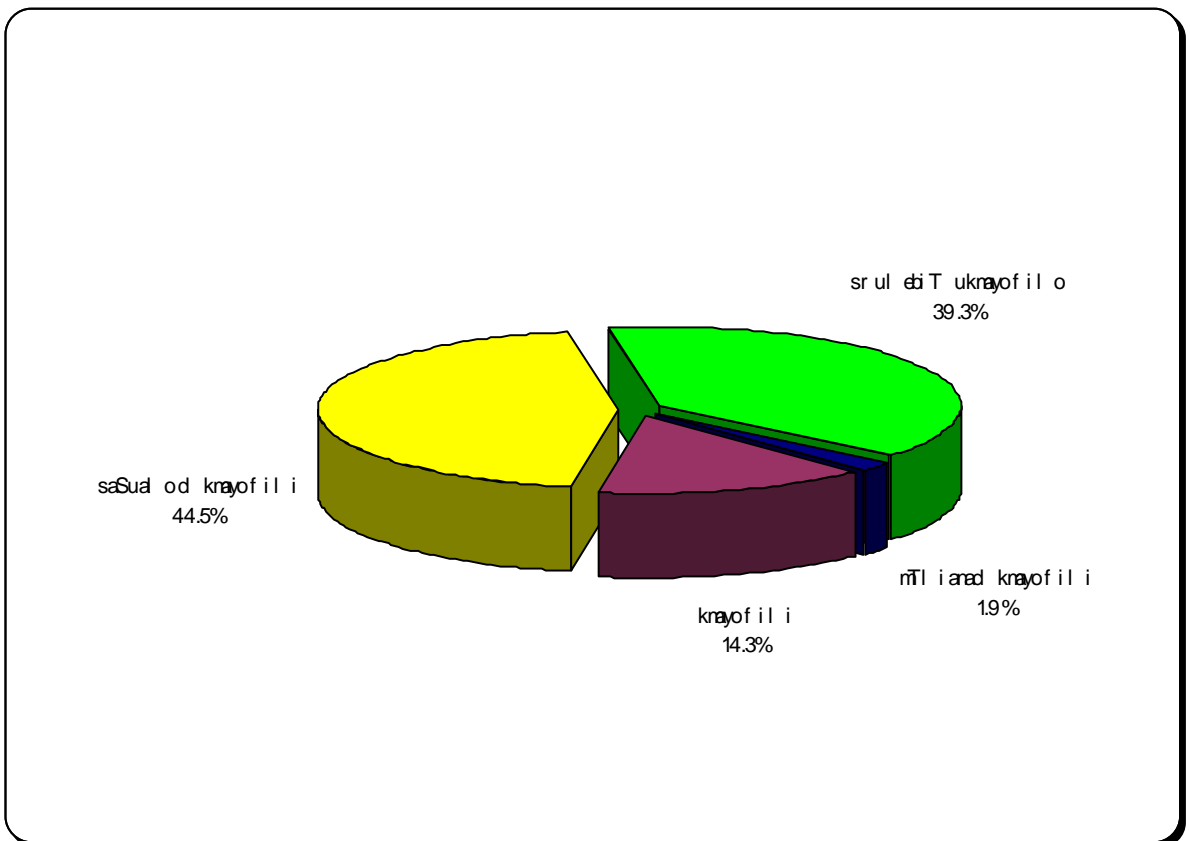

diagrama 3.31

samedicino momsaxurebiT kmayofileba

marketinguli kvlevis Sedegad dadginda, rom respondentebi yvelaze dadebiTad sakonsultacio-diaagnostikur centrebs axasiaTeben. aseTi centrebis mimarT srul kmayofilebas gamoTqvams momxmarebelTa 62,5%. sakmaod soliduri raodenoba (45,3%) madlierebas

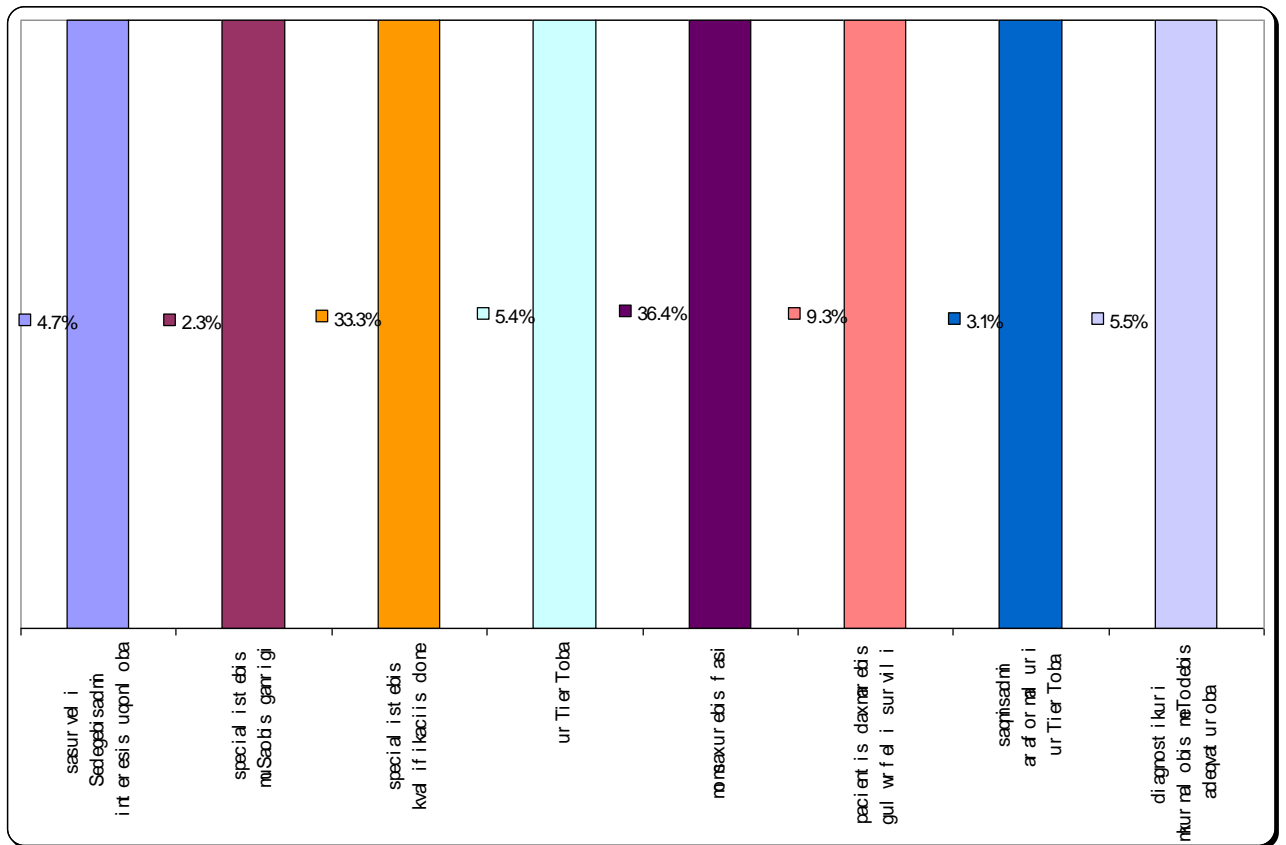
gamoxatavs saswrafo samedicino daxmarebis mimarT. aseve, mniSvnelovani nawili (20,9%) saubrobs samedicino reabilitaciis centrebis momsaxurebiT kmayofilebaze. poliklinikebisa da sacxovrebel binaze eqimis gamoZaxebiT respondentebi ukmayofilebas ar iCenen, Tumca, maT momsaxurebis Sesazleblobis maqsimumze pretenziebi mainc aqvT. respondentebis 25% pozitiurad afasebs poliklinikebs, xolo 55,3% - samkurnalo profilaqtikur dawesebulebebs. gamokiTxulTa 31,2% arakeTilganwyobilia dispanseruli da hospitaluri momsaxurebis mimarT. marTalia, samkurnalo profilaqtikur dawesebulebebis momsaxurebas gamokiTxulTa naxevari misaRebad Tvlis, Tumca, aRsaniSnavia, rom mesamedi nawili kategoriul ukmayofilebas afiqsirebs. respondentTa ukmayofileba bavSvTa saavadmyofoebzec vrceldeba da aseT Sefasebas yoveli mexuTe respondentი იZleva, rac, Cveni azriT, klinikis momsaxurebisTvis sakmaod dabali maCvenebelia (ix.diagrama 3.33).

zemoT dasaxelebul ganwyobebze dayrdnobiT, respondentebს jandacvis sferoSi pirveli rigis gadasaWrel problemebze aqvT mosazrebebi (ix.diagrama 3.34). TiTqmis yoveli mexuTes SexedulebiT, dRes yvelaze aqtualuria samedicino momsaxurebis xarisxe zrunva, rasac garkveulwilad (7,3%-is azriT) profesionalი eqimebis deficitic iwvevs. gamokiTxulTa 6,7% Tvlis, rom samkurnalo dawesebulebebis Tanamedrove mowyobilobebiT aRWurva problemis operatiulad mogvarebis erT-erTi gzaa. Tumca, respondentTa 16,2% xazgasmiT aRniSnavs samedicino momsaxurebis Seusabamod maRali fasebis arsebobas, rac, zogadad, samedicino daxmarebis xelmisawvdomobasTanaa kavSirSi. amasTan, gamokiTxulTa 6,7% Tvlis, rom klinikebis Tanamedrove mowyobilobebiT aRWurva ar unda niSnavdes maRalteqnologiuri momsaxurebis xelmisawvdomobis SezRudvas.

respondentTa didi nawili (24,3%) farmaciis sferoSi arsebul problemebze saubrobs. 15,8%-is azriT, pirvel rigSi mosagvarebel

diagrama 3.32

mizezebi, risTvisac respondentebi
momsaxurebis mimarT ukmayofilebas gamoTqvamen

პრობლემათა შორის მედიკამენტებზე ფასდაკლებები ყველაზე მნიშვნელოვანია, ხოლო დანარჩენი ნაწილი სპეციალური დაწესებულებების ვაშლი უზრუნველყოფა და მცირე ასორტიმენტი სერიოზული პრობლემის წარმოადგენს. რეზონანსითავე მცირე ნაწილი სპეციალისტების მისვლის განრიგის (3,6%), ავადმყოფების პროფილაქტიკა (2,3%) და ჯანსაღი ცხოვრების პროპაგანდა (2,2%). ამასთანავე მცირე ნაწილი მიაჩნია, რომ საკარგეს ვაშლი სისტემაში პირველი რიგის გადასვლის პრობლემის შორის ინფორმაციის უზრუნველყოფა (0,9%), კონფიდენციალურობის დაცვა (0,6%), სპეციალური მსახურების ვიწრო ასორტიმენტი (0,1%) და დაბალი ფასები (0,2%). რასთანავე ის ფაქტი, რომ სპეციალური მსახურების სფეროში მარკეტინგული კვლევების დატარება პირველ რიგში გადასვლის პრობლემის მხოლოდ 1%-ს მიაჩნია, რაც ცხვენს საზოგადოებაში მარკეტინგული აზროვნების დეფიციტსა და მარკეტინგული საკმარისობის აუცილებლობის დამოკიდებულებას მიუთითებს.

დიაგრამა 3.33

სხვადასხვა სახის სპეციალური დაწესებულების მსახურების ხარისხის დონე

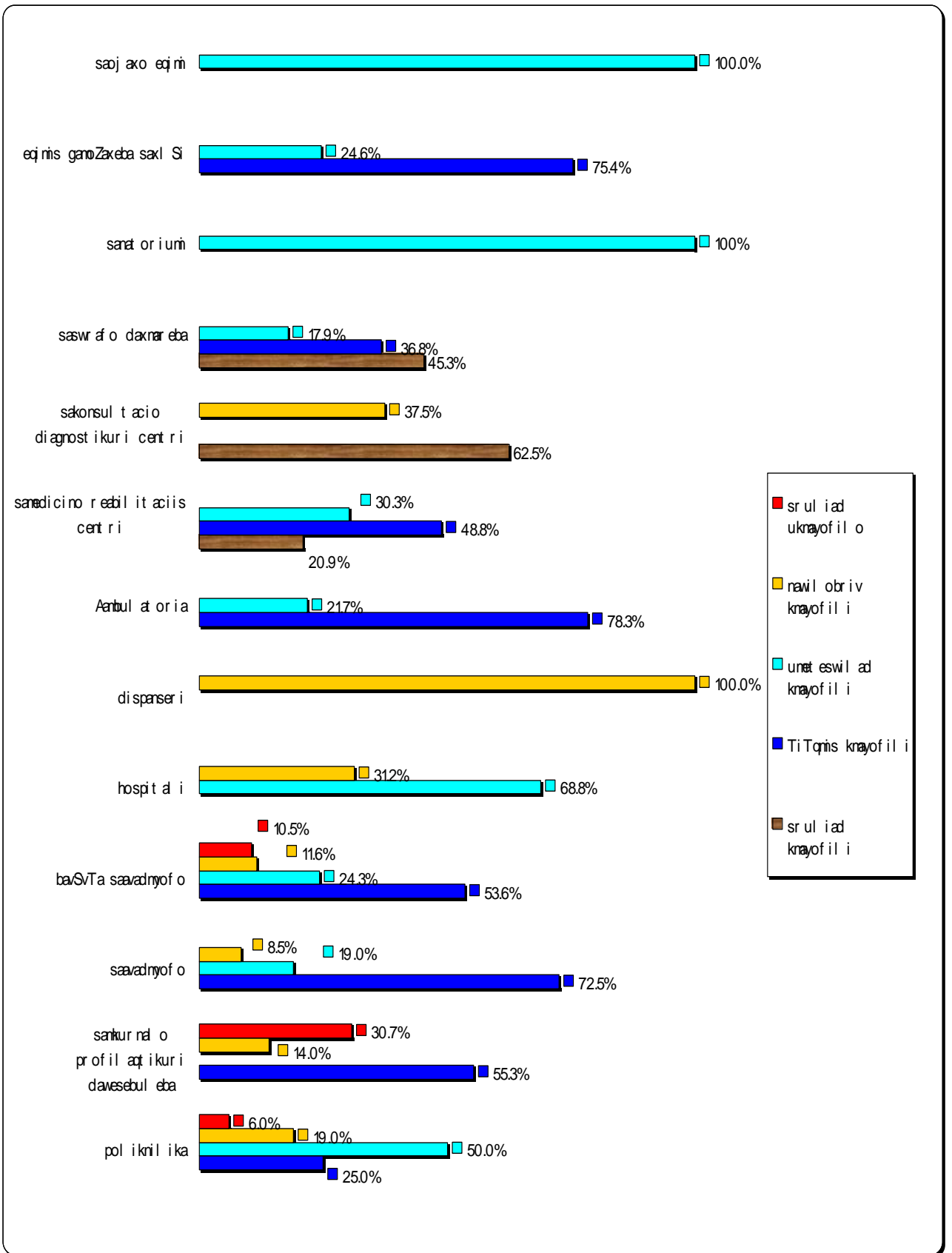
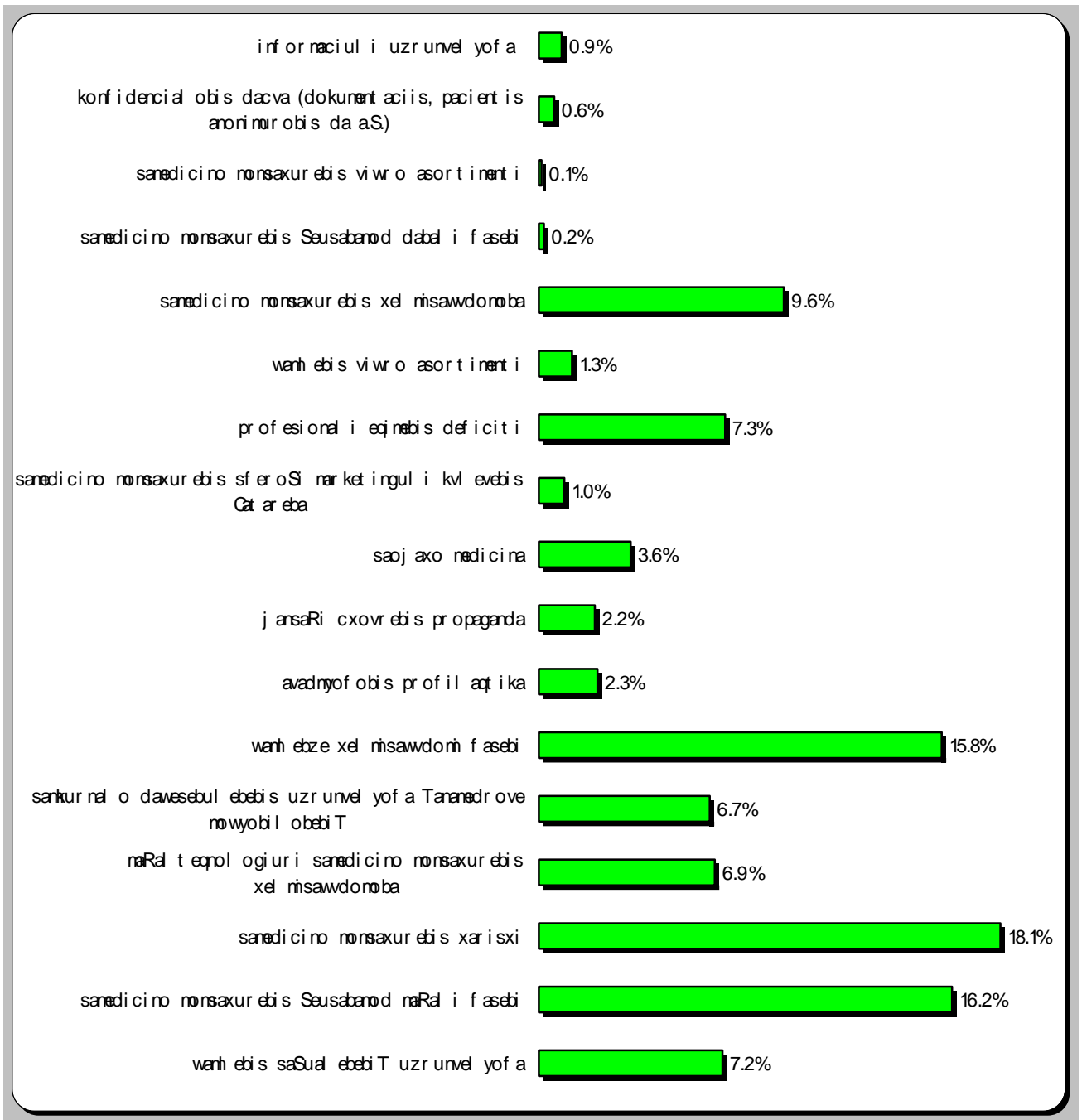

diagrama 3.34

janmrTelobis dacvis sferoSi pirvel rigSi

gadasaWreli problemebi

3.7. samedicino dawesebulebebis cnobadobisa da popularobis reitingi

respondentebma samedicino dawesebulebebis nusxaSi cnobadobis mixedvit gansazRvres TiToeulis adgili, romlebic 5 quliani skaliT Seafases (ix.diagrama 3.35). Tormet SeTavazebul klinikas Soris yvelaze cnobilis gradaciaSi wamyvani adgilebi daikava RuduSauris klinikam (45,5%), respublikurma saavadmyofom (40,3%), #1-ma saavadmyofom (37,7%), bavSvTa respublikurma

saavadmyofom (36,2%), Toduas centrma (31,4%) da me-9 saavadmyofom (23,3%). SedarebiT cnobil samedicino dawesebulebebSi lideroben q.Tbilisis rkingzis saavadmyofo (23,9%), q.Tbilisis mixailovis saavadmyofo (21,9%), bavSvTa respublikuri saavadmyofo (21,7%) da jo-enis samedicino centri (20,7%), dasavleT saqarTvelos (quTaisi) erovnuli samedicino centri (24,6%). Kkvlevis Sedegad, saSualod cnobil samedicino dawesebulebebSi wamyvani poziciebi daikava q.Tbilisis rkingzis saavadmyofom (25,9%), goris hospitalma (23,7%), saCxeris saavadmyofom (22,3%) da mixailovis saavadmyofom (26,4%). marTalia, rom vizualuri TvalsazrisiT cnobadobis skalaze dasaxelebuli klinikebi dawinaurebul poziciebs ikaveben, magram maTi momsaxurebiT kmayofileba

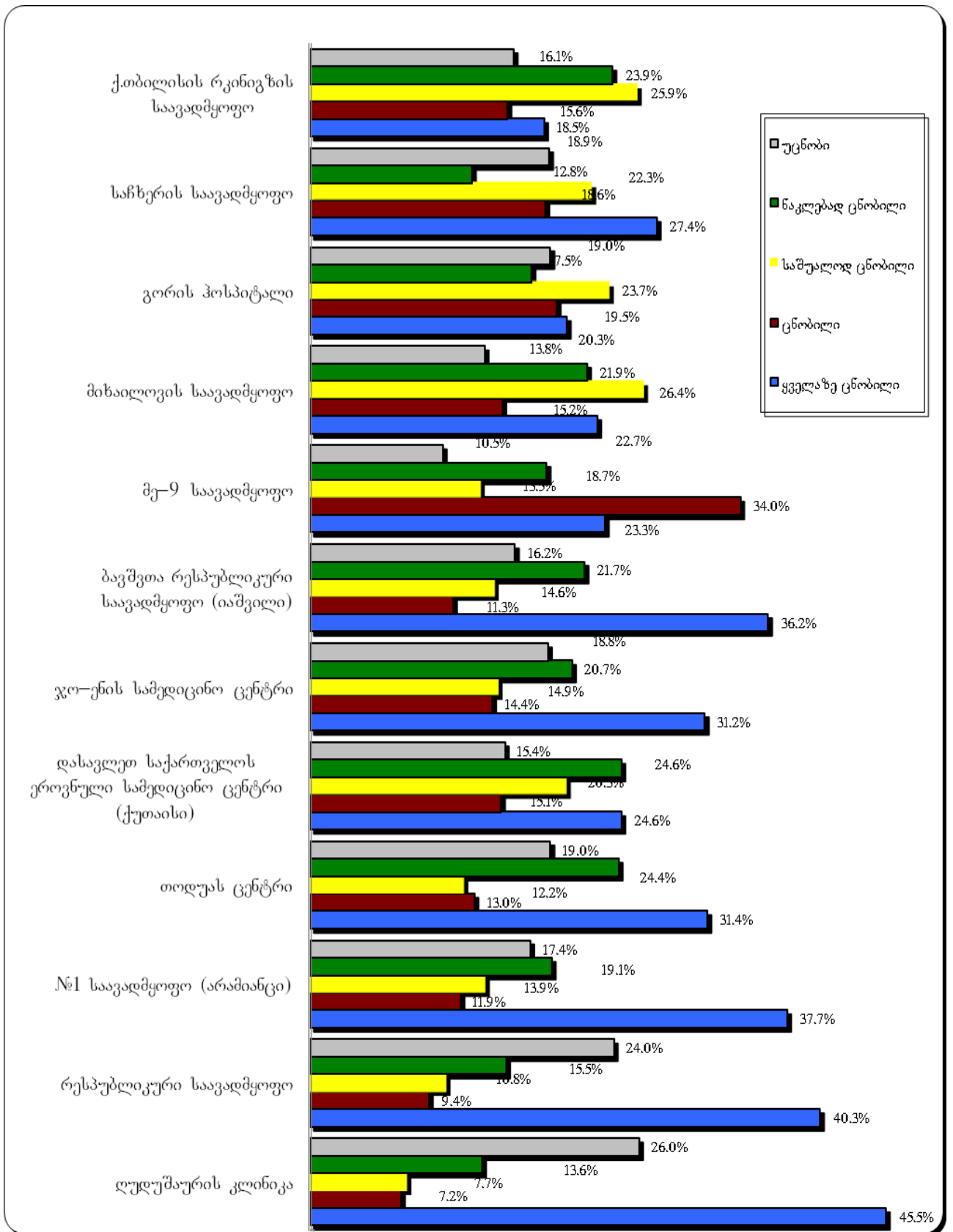
sxva klinikebTan SedarebiT arc Tu ise maRalia. Tumca, unda aRiniSnos is faqti, rom am SemTxvevaSi procentuli upiratesoba kmayofilebis mixedviT adgilebs ar gansazRvavs, radgan respondentebi afasebdnen im klinikebs, romelTa Sesaxeb mcired informacias mainc flobdnen. aqedan gamomdinare, TiToeul klinika, kmayofilebis mixedviT, individualurad ganixileba.

aRsaniSnavia, rom im respondentTa Soris, vinc SeZlo regionebs samedicino dawesebulebebis Sefaseba, mcire raodenobiT, magram mainc arian iseTebic, romlebsac ar gamouyenebiaT aseTi momsaxureba da maTi STabeWdilebebi wamosaxviTia. aRsaniSnavia is faqti, rom regionebsi arsebuli klinikebi dedaqalaqis zogierT cnobil klinikaze kargad Sefasda. respondentTa umravlesobis (51,2%-is) azriT, maT mier SerCeuli samedicino dawesebulebebis poziciebi, pirvel rigSi, ganisazRvrebba eqimebis profesionalizmT. MmomxmarebelTa 20,4%-s miaCnia, rom maTTvis saukeTeso klinika gamoirCeva kargi momsaxurebiT, 19,3% miiCnevs, rom aseTi arCevani fasebzea damokidebuli, 5,9% ki upiratesobas aniWebs dazRvevis pirobebs, xolo 3,2% - adgilmdebareobas (ix.diagrama 3.36).

bolo erTi wlis ganmavlobaSi mimarTvianobis yvelaze maRali maCvenebeli 20,6% RuduSauris klinikas aqvs. reitingi mimarTvianobisa da respondentTa ganwyobis mixedviT identuria da aqac meore adgils

diagrama 3.35

respondentTa azriT, saqarTveloSi yvelaze cnobili samedicino dawesebuleba

respublikuri saavadmyofo (13,2%), xolo Semdgoms #1 saavadmyofo (10,8%) ikavebs (ix. diagrama 3.37).

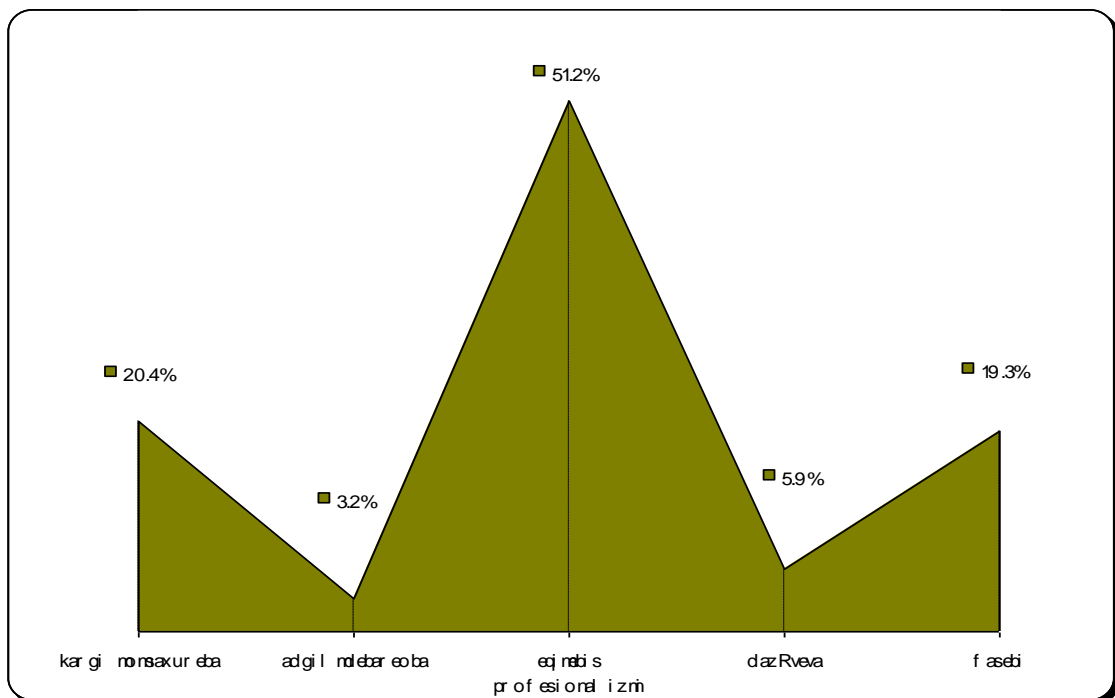
ბოლო ერთი წლის განმავლობაში მმართველობის ყველაზე მაღალი მატარებელი 20,6% რუდსაურის კლინიკის აკვს. რეიტინგი მმართველობისა და რესპონდენტის განწყობის მიხედვით იდენტურია და აკვს მეორე ადგილს რესპუბლიკური საავადმყოფო (13,2%), ხოლო სემდგომს #1 საავადმყოფო (10,8%) იკავებს (იხ. დიაგრამა 3.37).

ეკიმების პროფესიონალიზმის მაღალი მოთხოვნის შესაბამისად, კონკრეტულ კლინიკაში გამოქმულთა მმართველობას, ზირითად, მკურნალი ეკიმი განსაზღვრავს (იხ. დიაგრამა 3.38). კლინიკის არცვის მთავარ მიზეზად მას ასახელებს რესპონდენტი 47%. რესპონდენტი მეხუთეზე მეტი (22,8%) კლინიკის ურთიერთობის მიზეზად პირად გამოცდილებას ასახელებს. კვლევაში მონაწილე რესპონდენტები, რომლებიც სადარვევო პაკეტს ფლობენ (10,8%), კონკრეტული სადარვევო კლინიკის პარტნიორ კლინიკებს აკითხავენ.

გამოქმულთა მცირე ნაწილი სამედიცინო დაწესებულებებს ირცევის ადგილმდებარეობისა და ფასის მიხედვით, კერძოდ, ადგილმდებარეობას უპირატესობას ანიჭებს მომხმარებელთა 6,3%, ხოლო ფასს – 4,9%.

დიაგრამა 3.36

სამედიცინო დაწესებულების სერვისის მიზეზები

დიაგრამა 3.37

ბოლო 1 წლის განმავლობაში რესპონდენტი სამედიცინო დაწესებულების მმართველობის მიმართ

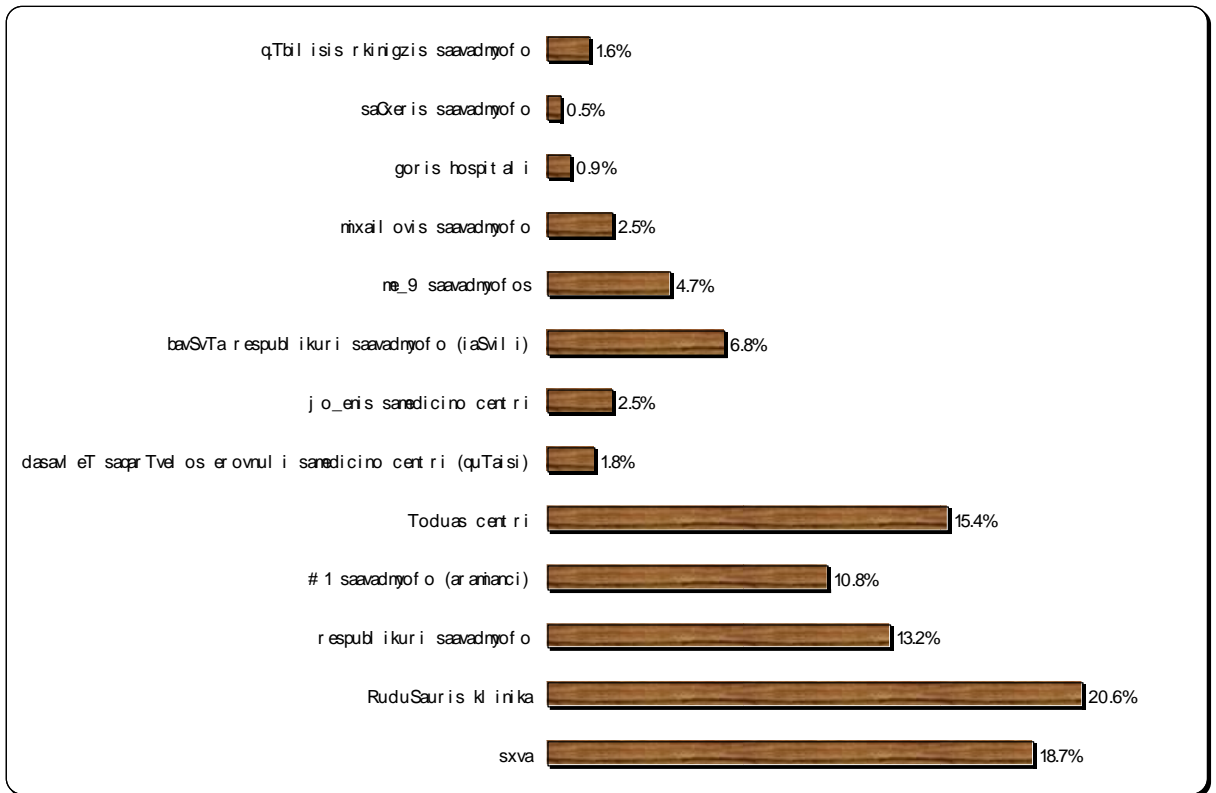
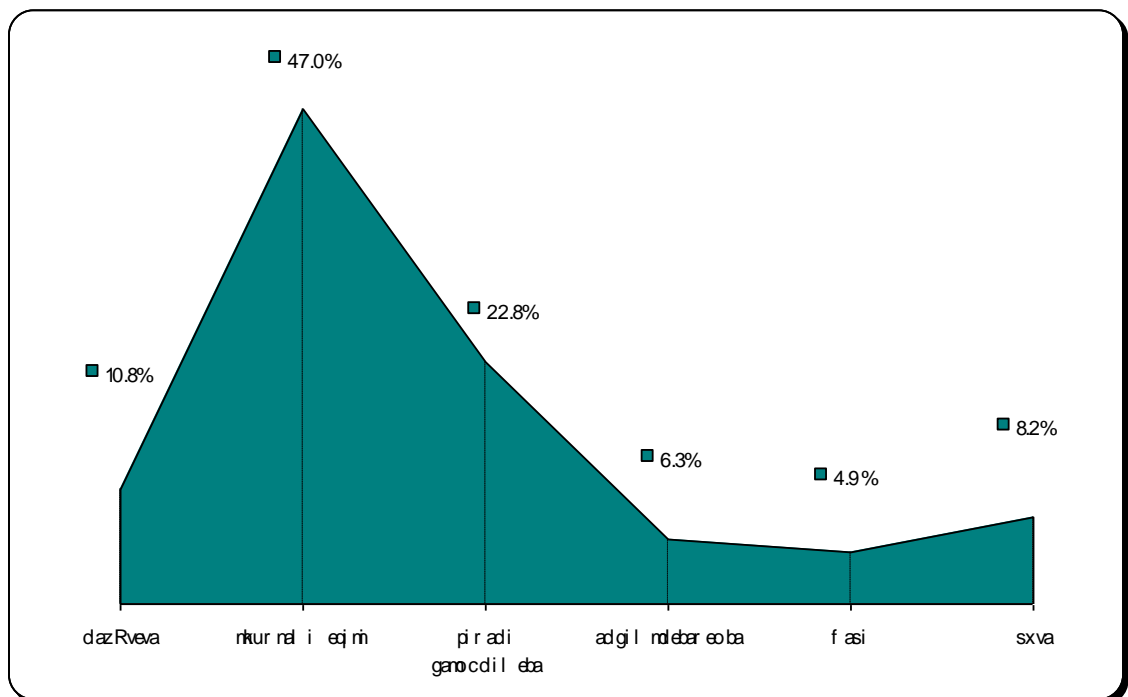

diagrama 3.38

klinikis arCevis mizezebi

kvlevam aCvena, rom gamokiTxulTa 68% SerCeuli klinikis momsaxurebiT kmayofilia. momxmarebelTa mesameds ki miaCnia, rom samedicino dawesebulebebi ver sTavazoben im

momsaxurebas, romlis saWiroebac realurad aqvs patients (ix.diagrama 3.39). amasTan, respondentTa umetesoba (86%), romelic intensiurad sargeblobs sxvadasxva samedicino dawesebulebebis momsaxurebiT, SerCeuli klinikis mimarT mijaWvulobas ar avlens da Tvlis, rom nebismier dros SeuZlia sxva klinikis momsaxurebiT sargebloba, Tu amis saWiroeba warmoiSoba (ix.diagrama 3.40). aRsaniSnavia, rom respondentTa udidesi nawilis (81%--is) azriT, dReisaTvis qarTul samedicino bazarze ar arsebobs iseTi samedicino momsaxureba, romlis gadaxdac maT SuZliaT, magram ver sTavazoben. momxmarebelTa 19%-s hqonia konkretuli samedicino momsaxurebis moTxovna, Tumca, ekonomikuri SesaZleblobis miuxedavad, igi ver dakmayofilebula (ix.diagrama 3.41).

diagrama 3.39

SerCeuli samedicino dawesebulebiT respondentTa kmayofileba

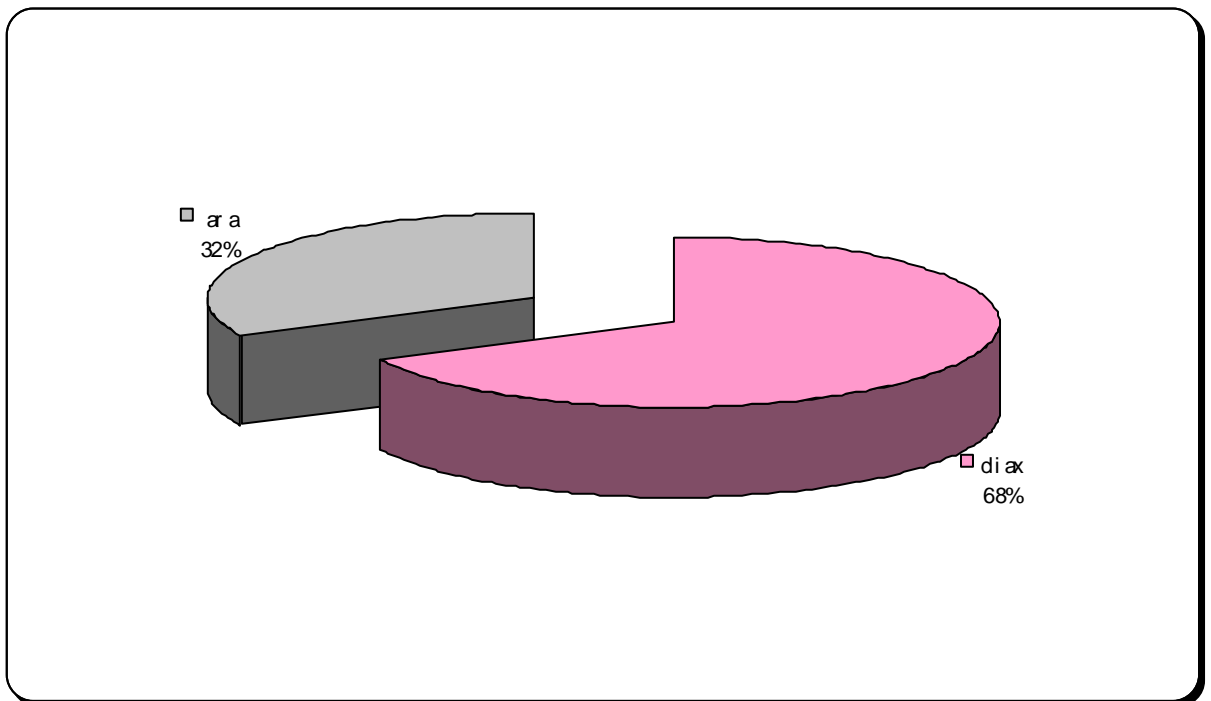
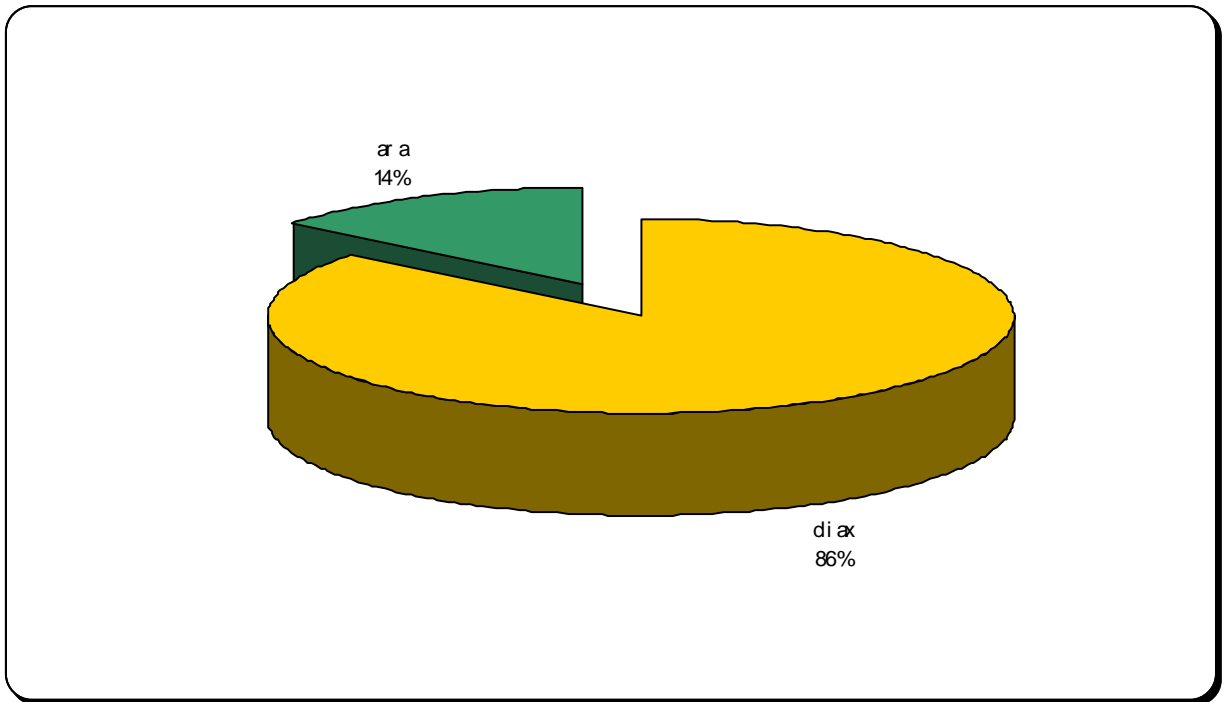

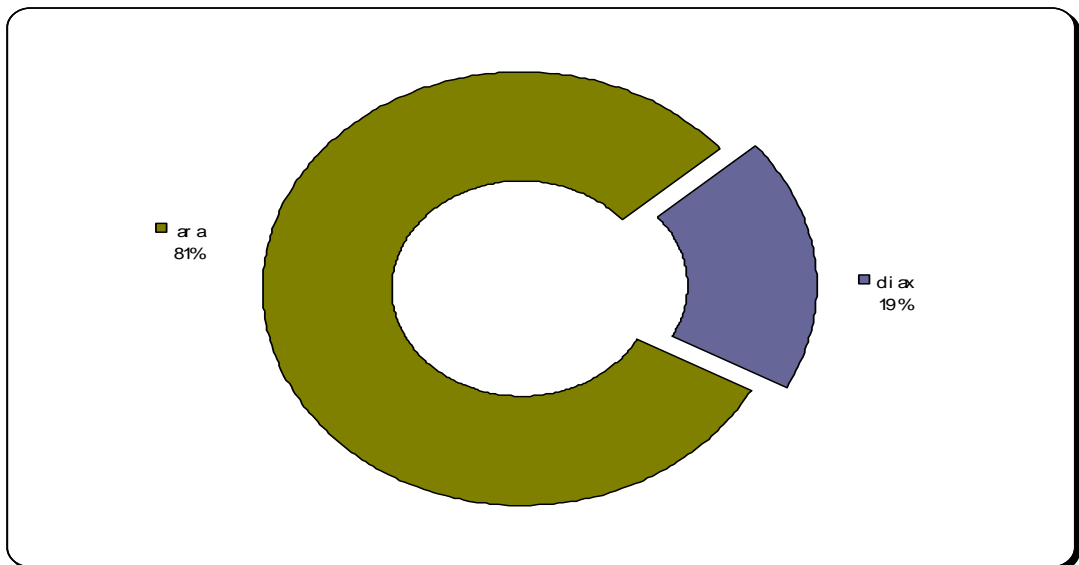
diagrama 3.40

SerCeuli samedicino dawesebulebis Secvlis SesaZlebloba

დიაგრამა 3.41

იმ სამედიცინო მომსახურებების არსებობა, რომელსაც, საფასურის გადახდის მიუხედავად, ვერ სთავაზობენ
respondentებს

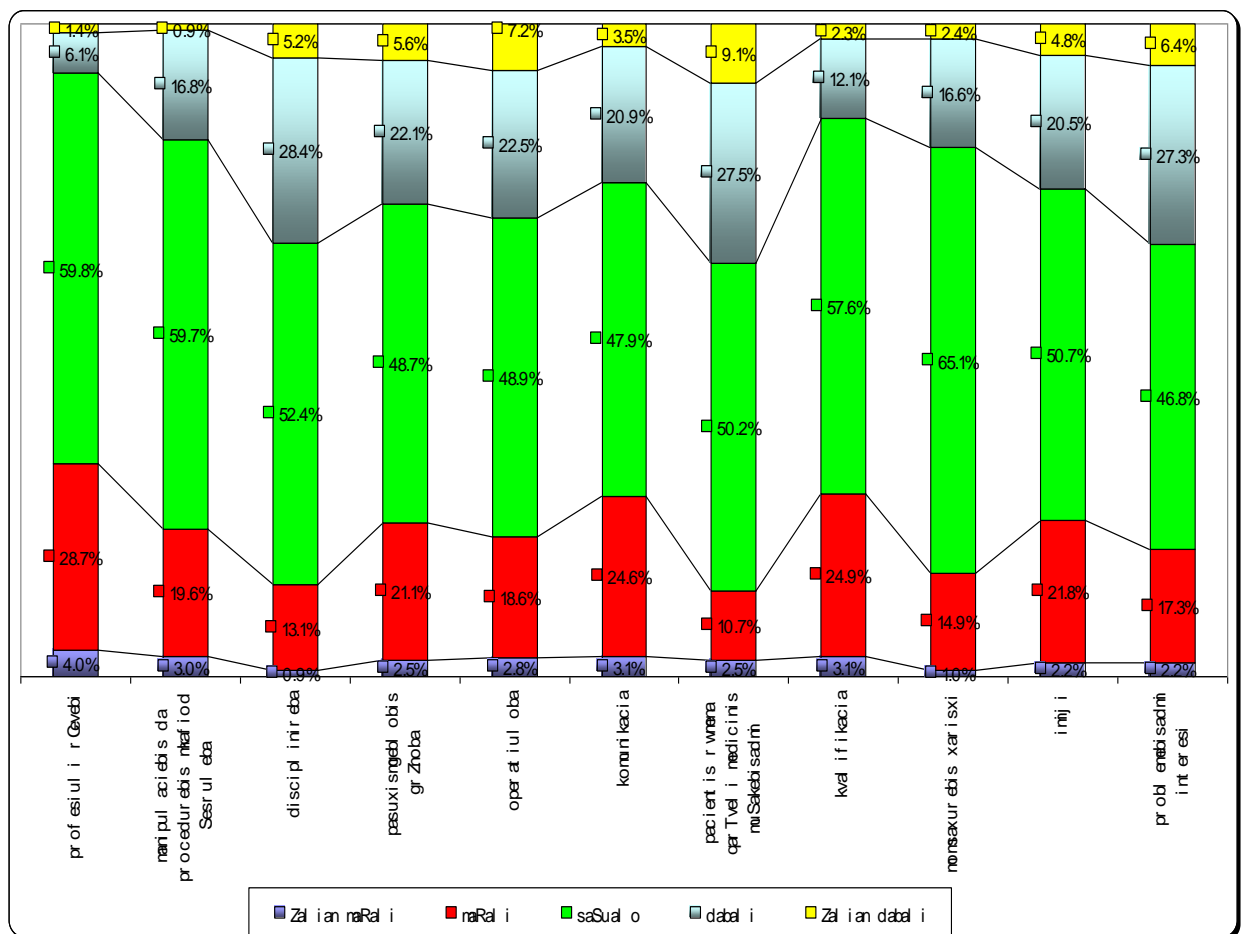
სამედიცინო მომსახურებისადმი კარტველი მომხმარებლის დამოკიდებულება საკარტველოს სამედიცინო დაწესებულებების მომსახურების პერსონალის სეფაზეების აისახა (იხ. დიაგრამა 3.42). კვლევის შედეგად სამედიცინო პერსონალი სეფასდა ხუტბალიანი სკალიტ სხვადსხვა პროფესიული უნარ-სევეების მიხედვით. არმოცნდა, რომ გამოკითხულთა პრეტენზიები, ზირიტადად, პაციენტის პრობლემიტ დაინტერესებასა და ოპერატიულობას ეხება. მტლიანობასი, ყველა მაცვენებლის მიხედვით, რესპოდენტები

saSualod afaseben medicinis muSakebs. amasTan, qarTveli momxmareblebis azriT, eqimebis profesionalizms yvelaze metad warmoaCens maTi profesiuli rCvevebi da pacientisadmi damokidebuleba.

sakmaod sainteresoa imis garkveva, samedicino personalis SefasebaSi qarTveli momxmareblebi Tu ra kriteriumebis aniWeben upiratesobas. Aam kuTxiT mizanSewonilia aRniSnuli kriteriumebis wonadobis koeficientebis dadgena. vinaidan qarTveli momxmareblebis azriT, saqarTvelos samedicino dawesebulebebSi momuSave personalis Sefaseba, ZiriTadad, saSualoa, gaangariSebebi Catarda aRniSnuli maCveneblebis safuZvelze.

diagrama 3.42

saqarTvelos samedicino dawesebulebebSi momuSave personalis Sefaseba

samedicino dawesebulebebSi momuSave personalis SefasebaSi gamoyenebuli kriteriumebis wonadobis koeficientis gansazRvra movaxdineT Semdegi formulis gamoyenebiT [122]:

$$K_i = \frac{2}{n} \times \left(1 - \frac{r_i}{n+1}\right) \quad , \quad 3.2$$

sadac K_i aris i -uri kriteriumis wonadobis koeficienti, n – maCvenebelTa raodenoba, r_i - i -uri kriteriumis rangi.

gaangariSebiT miRebuli Sedegebi mocemulia 3.3 cxriliSi. rogorc analizi gviCvenebs, samedicino dawesebulebebSi momuSave personalis Sefasebisas qarTveli momxmareblebi upiratesobas aniWeben momsaxurebis xarisxs, profesiul rCevebs, kvalifikacias da manipulaciebisa da procedurebis mkafiod Sesrulebas.

cxrili 3.3

samedicino personalis Sefasebis kriteriumebis rangebi da wonadobis koeficientebi

#	kriteriumebi	rangebi	wonadobis koeficientebi
1.	profesiuli rCevebi	2,0	0,152
2.	manipulaciebisa da procedurebis mkafiod Sesruleba	3,5	0,129
3.	disciplinireba	5,0	0,105
4.	pasuxismgeblobis grZnoba	7,0	0,076
5.	operatiuloba	9,5	0,038
6.	komunikacia	11,0	0,015
7.	patientis rwmena qarTveli medicinis muSakebisadmi	6,0	0,091
8.	kvalifikacia	3,5	0,129
9.	momsaxurebis xarisxi	1,0	0,167
10.	imiji	9,5	0,038
11.	problemebisadmi interesi	8,0	0,060

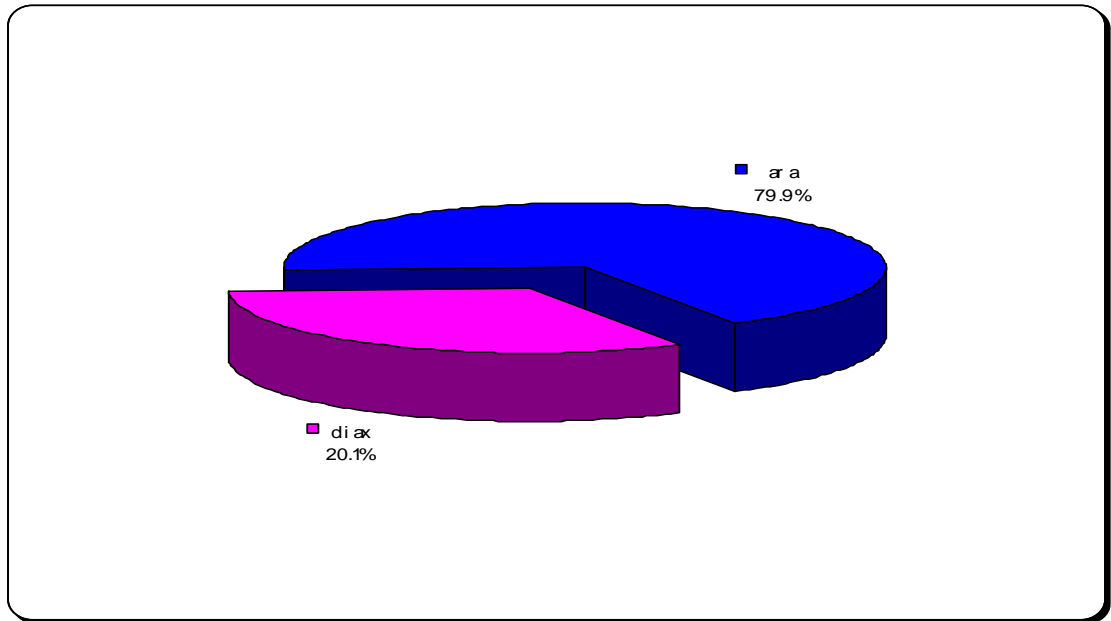
3.8. saojaxo samedicino momsaxurebisadmi momxmarebelTa damokidebuleba

gamokiTxul respondentTa Soris mcire raodenoba, mxolod mexuTedi sargeblobs saojaxo samedicino momsaxurebiT, xolo respondentTa TiTqmis 80%-s am tipis momsaxureba arasodes miuRia (ix.diagrama 3.43), Tumca, aRsaniSnavia is faqti, rom respondentebis damokidebuleba

saojaxo momsaxurebis mimarT sakmaod pozitiuria. Kkvlevam aCvena, rom wlis ganmavlobaSi am tipis momsaxurebisTvis momxmarebelTa umravlesoba (55,5%) 100-200 lars imetebS, daaxloebiT meoTxedi ki 500 laramde Tanxis daxarjvasac varaudobs. respondentTa warmosaxviT, daxarjuli Tanxebi TiTqmis realurad wlis ganmavlobaSi janmrTelobis problemebisTvis

diagrama 3.43

saojaxo samedicino momsaxurebiT sargebloba

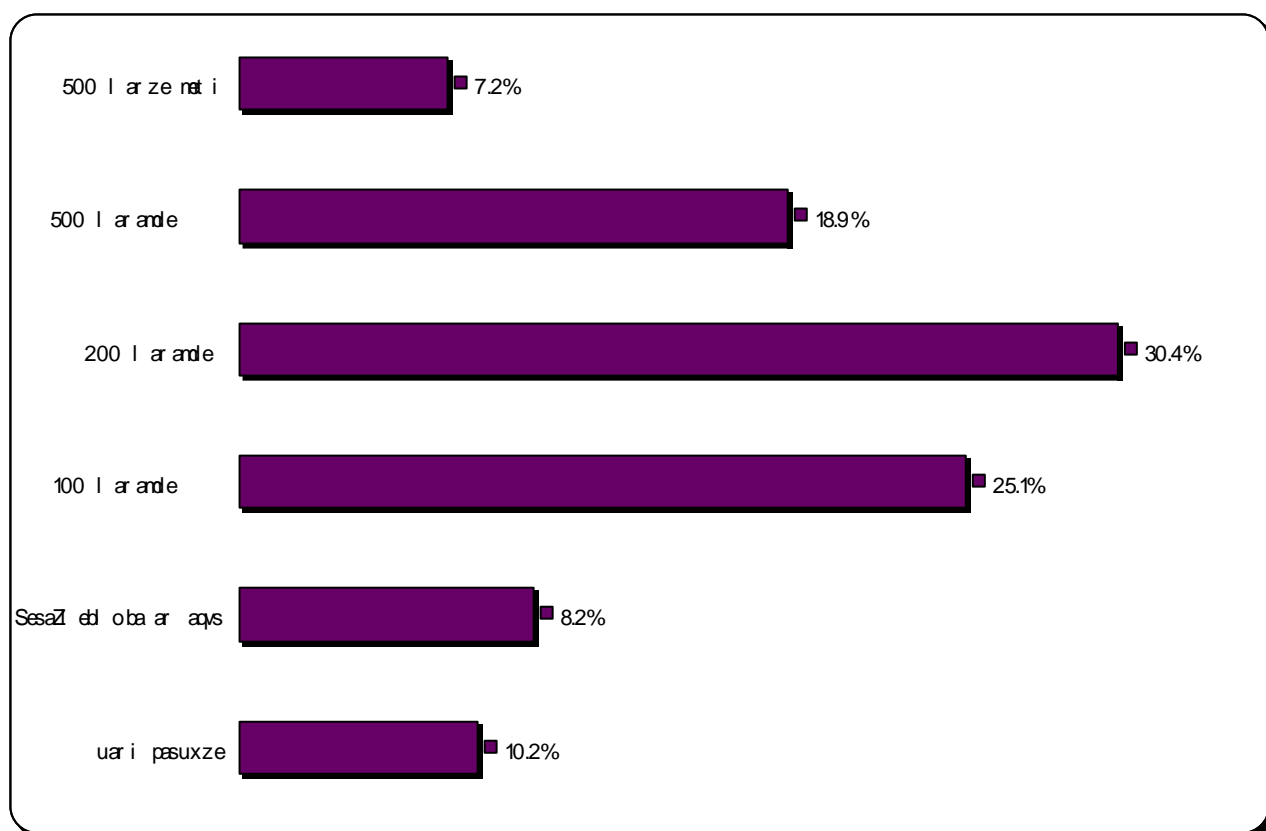

gaRebul TanxebS utoldeba, rac imaze metyvelebs, rom respondentebi misaReb fasebSi nebismieri saxis saojaxo samedicino momsaxurebas Tanxmdebian (ix.diagrama 3.44). SedarebiT maRali maCvenebeli aqvs ubnis poliklinikiT momsaxurebis miRebis SemTxvevebs. aseTi tipis momsaxurebiT sargeblobs gamokiTxulTa 36,1%, xolo 63,9%-s msgavsi momsaxureba ar miuRia (ix.diagrama 3.45).

Kkvlevis Sedegad aRmoCnda, rom ubnis poliklinikis momsaxureba qarTveli momxmareblebisaTvis met-naklebad misaRebia, Tumca isini maCvenebels, umeteswilad, saSualo Sefasebebs aZleven (ix.diagrama 3.46). gamokiTxulTa TiTqmis naxevari (45,3%) ubnis poliklinikis maCvenebelTa Sefasebisas upiratesobas aniWebs samedicino aRWurvilobis xarisxs (33,9%) da saukeTeso samedicino masalebis gamoyenebas (26,6%). respondentTa ukmayofileba, ZiriTadad, eqimebis kvalifikacias exeba, rac mkurnalobis xariszec aisaxeba. kerZod, qarTveli momxmareblebis TiTqmis naxevari (43%) uaryofiT Sefasebas aZlevs ubnis poliklinikebis eqimebis kvalifikacias, xolo 38,9% - mkurnalobis xarisxs. qarTveli momxmareblebi

diagrama 3.44

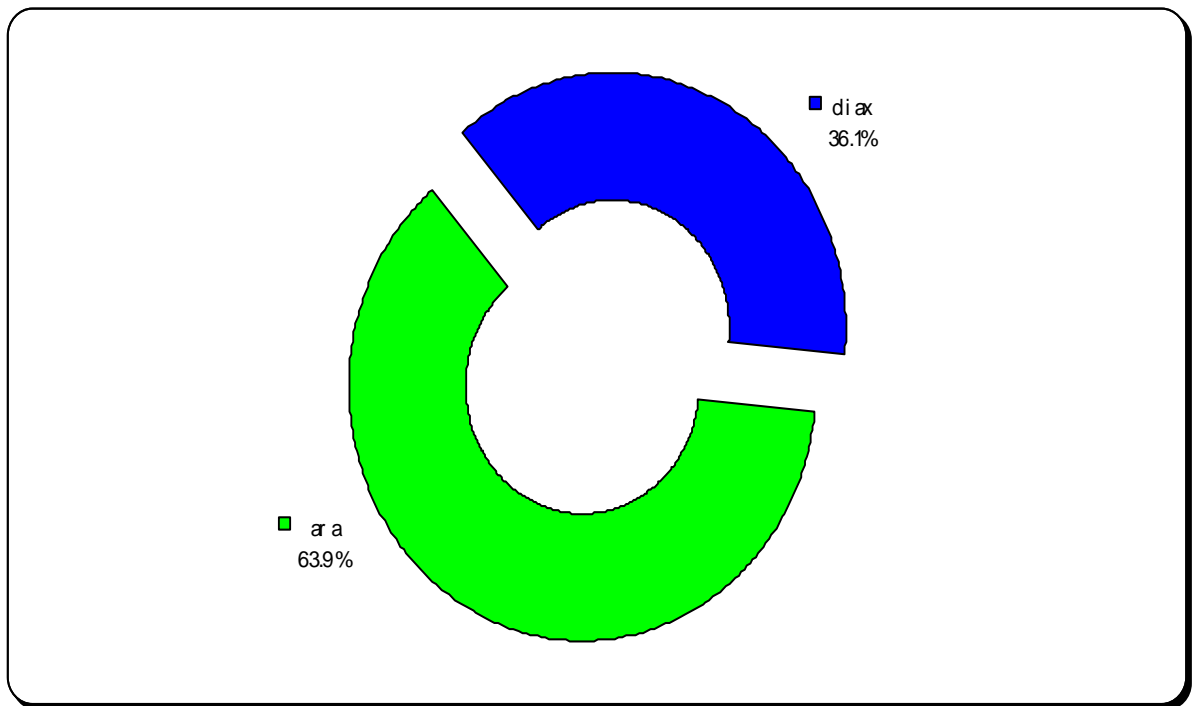
weliwadSi saojaxo samedicino momsaxurebisTvis Tanxis gaRebis SesaZlebloba respondentebSi

aseve dabal Sefasebebs aZleven damxmare personalis saqmianobas, Tumca, kvlevidan gamomdinare, eqimebTan SedarebiT maT nakleb pretenziebs uyeneben. sakmarisia iTqvas, rom aseTi personalis mimarT dadebiTadaa

diagrama 3.45

ubnis poliklinikis momsaxurebiT sargebloba

ganwyobili respondentTa meoTxedi (25,5%). qarTveli momxmareblebi sakmaod momTxovni arian ubnis poliklinikebSi arsebuli sisufTavis mimarT. gamokiTxulTa 71,6% am maCvenebels saSualo da dabal Sefasebebs aZlevs.

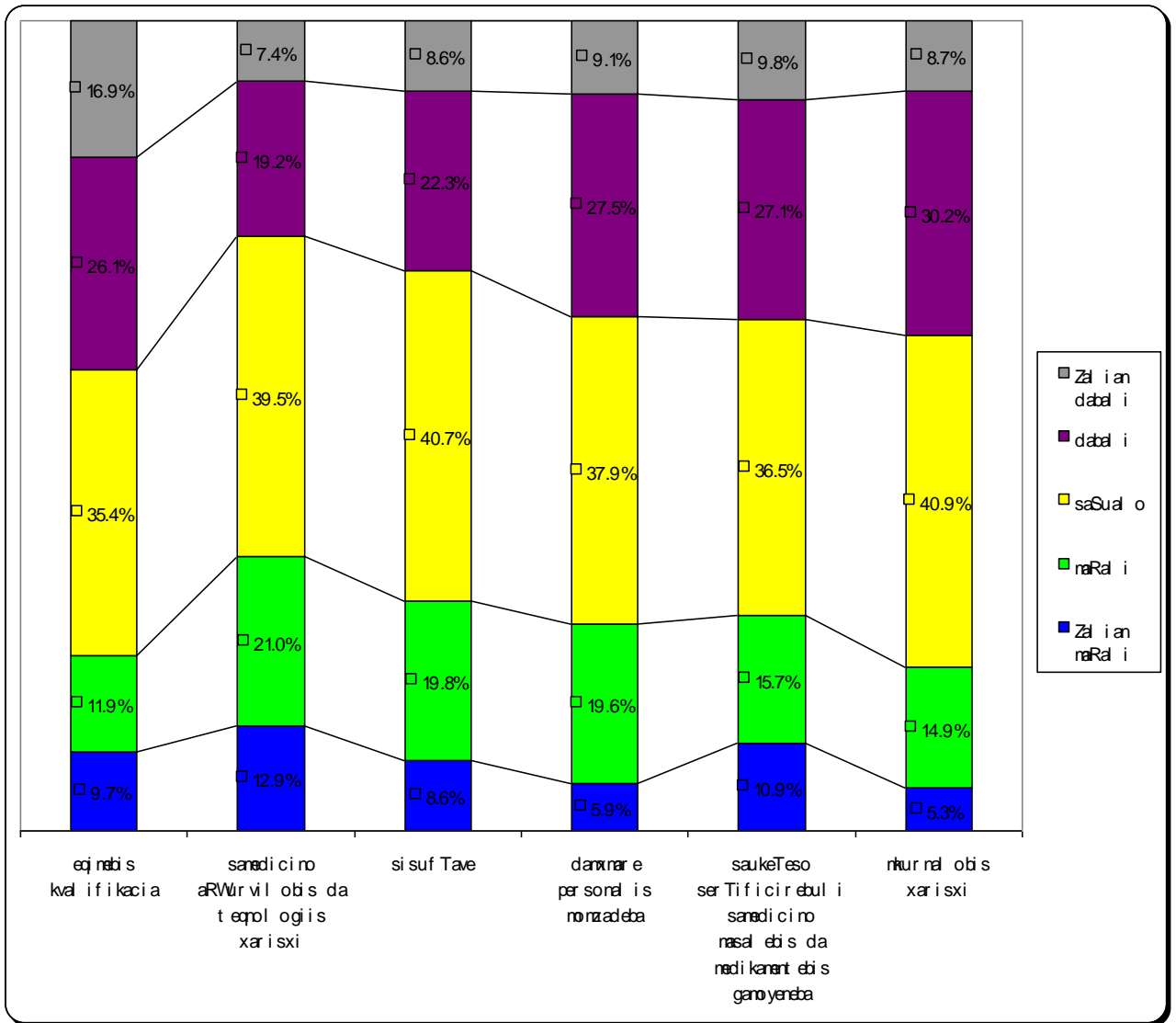
3.9. momxmarebelTa socialur_demografiuli maxasiaTebelis gansazRvra

Mmarketinguli kvlevis farglebSi gamokiTxul respondentTa procentuli raodenoba sqesis mixedviT Semdgenairia: 71% aris qali da 29% mamakaci, romlebic sxvadasxva asakobriv kategorias warmoadgenen (ix.diagrama 3.47).

gamokiTxulTa Soris ZiriTad raodenobas (77,2%-s) umaRlesi ganaTleba aqvs miRebuli. mcire nawili (7,5%) amJamad studentia, 8,7% - saSualo profesiuli saswavleblis kursdamTavrebulia. mxolod 6,6%-s aqvs saSualo ganaTleba (ix.diagrama 3.48).

diagrama 3.46

5 baliani skalis mixedviT ubnis poliklinikis Sefasebis maCveneblebi

socialuri kategoriis mixedviT TiTqmis or mesamedze meti (73%) dasaqmebulia, 7,5% aris studenti, 61% umuSevaria, 6,8% - diasaxlisi, 4,7% - pensioneri, xolo 1,9% uars ambobs socialuri kategoriebisadmi mikutvnebase (ix.diagrama 3.49). aRsanisnavia, rom dasaqmebis mixedviT, respondentTa ZiriTadi nawili (55,1%), saxelmwifo dawesebulebis TanamSromelia, xolo meore adgils (26,6%) kerZo seqtorSi daqiravebuli adamianebis raodenoba ikavebs. SedarebiT mcirea biznesmenebisa (6,1%) da saerTasoris organizaciebSi momuSaveTa (4,3%) raodenoba (ix.diagrama 3.50). respondentTa ojaxis saSualo Tviuri Semosavali ZiriTadad (21,9%) 100-500

diagrama 3.47

respondentTa ganawileba asakis mixedviT

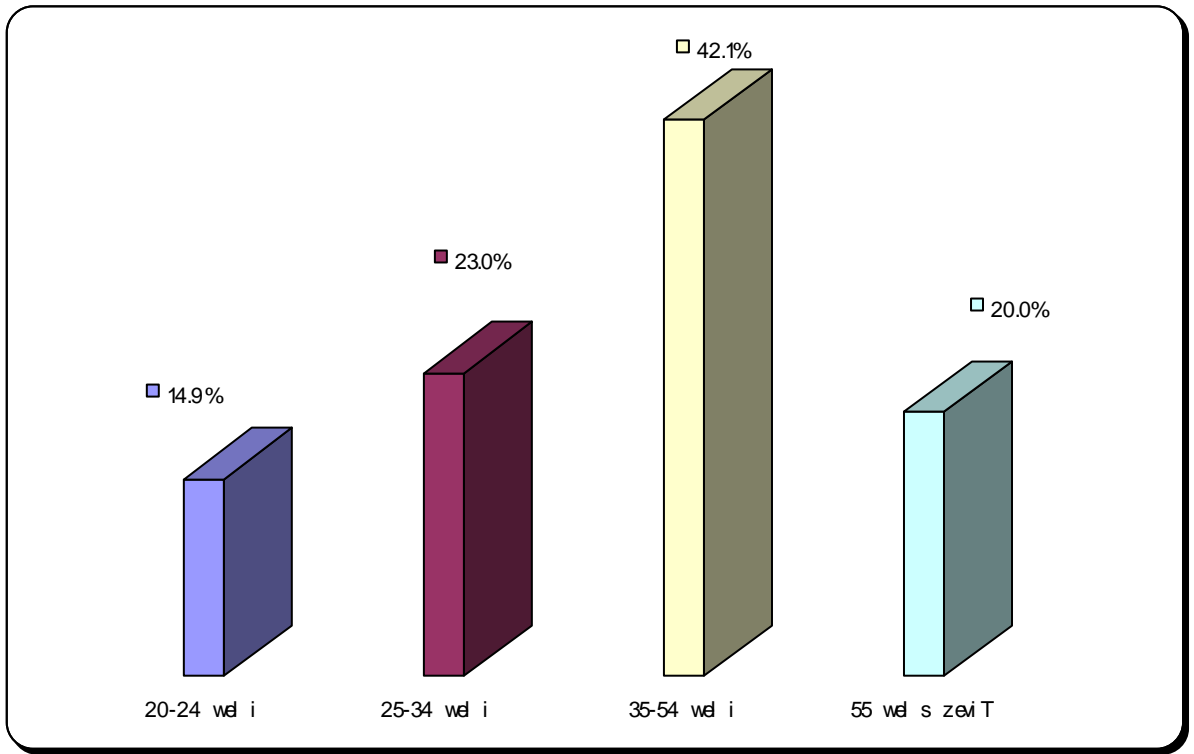

diagrama 3.48

respondentTa ganawileba ganaTlebis mixedviT

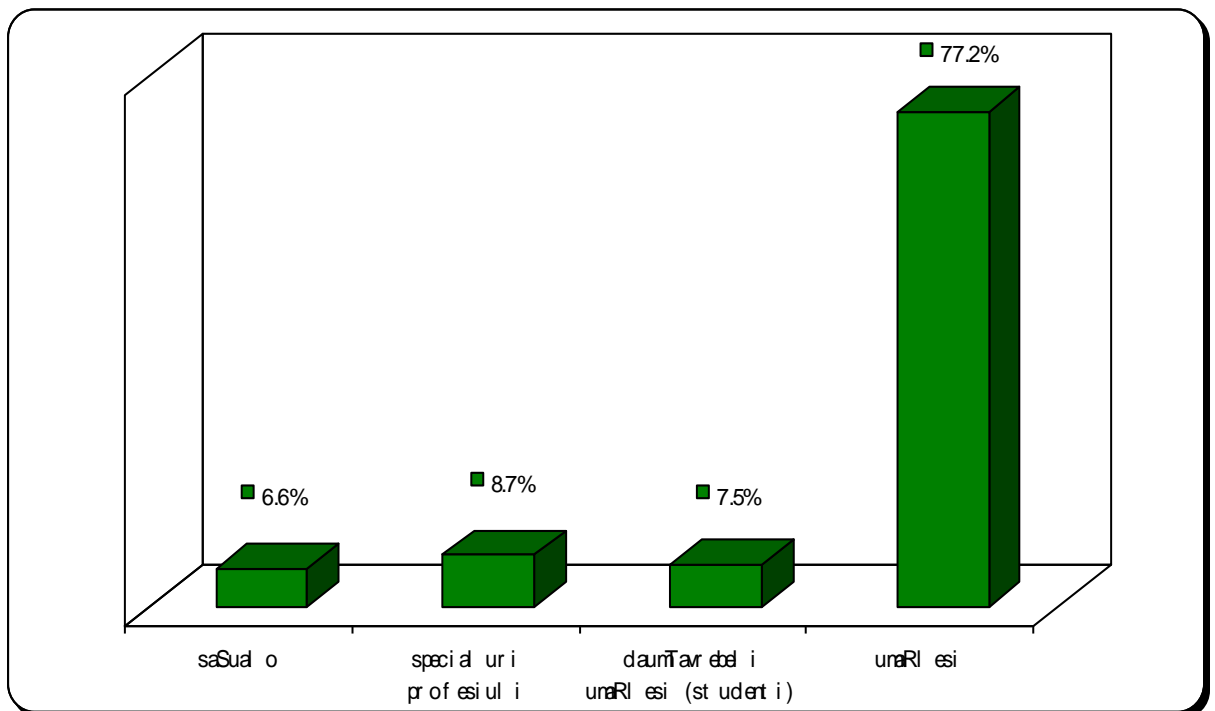

diagrama 3.49

respondentTa ganawileba socialuri kategoriis mixedviT

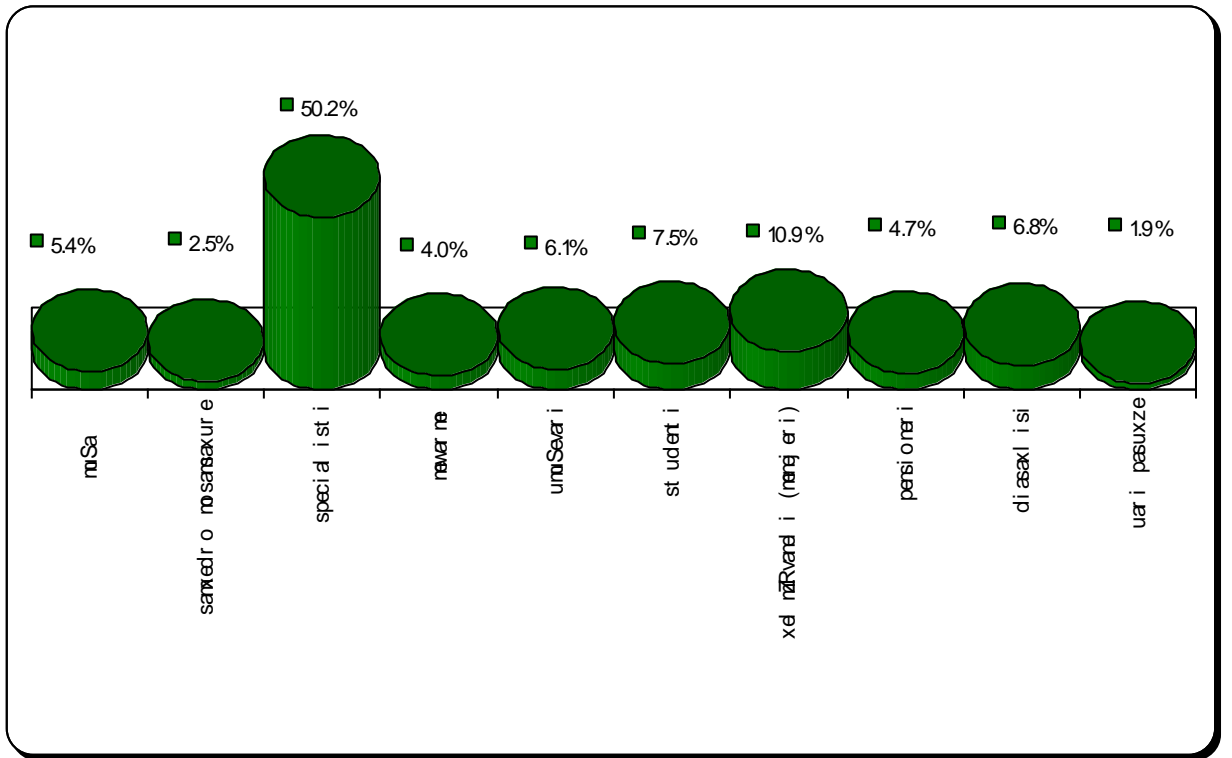

diagrama 3.50

respondentTa ganawileba dasaqmebis mixedvit

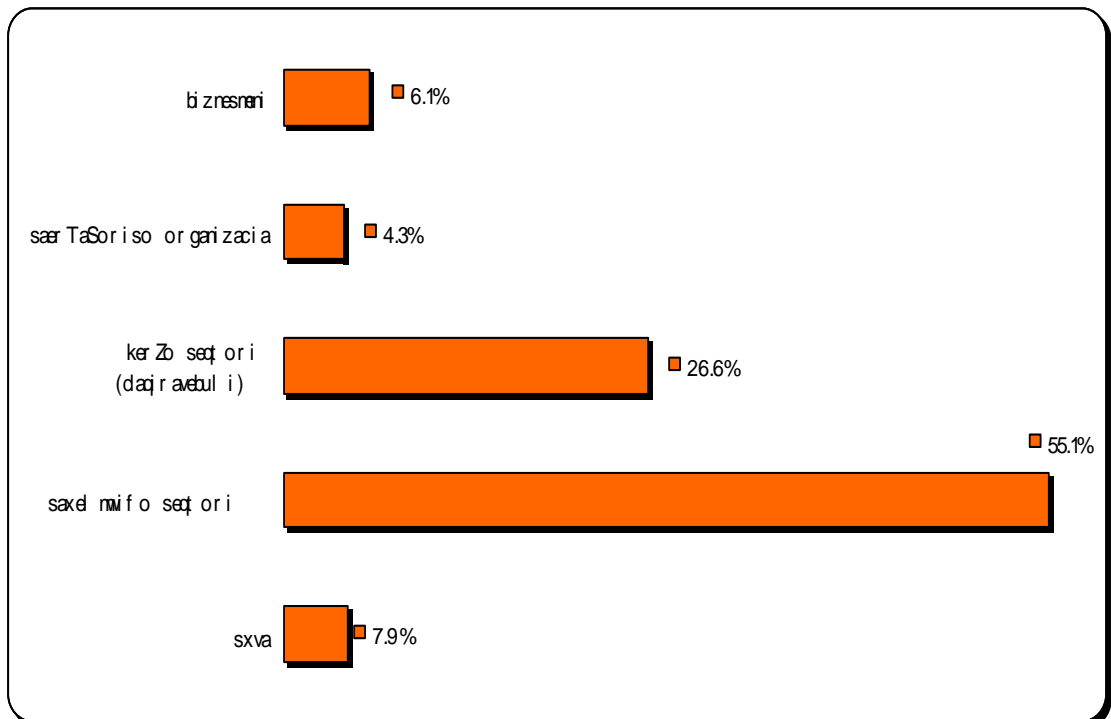
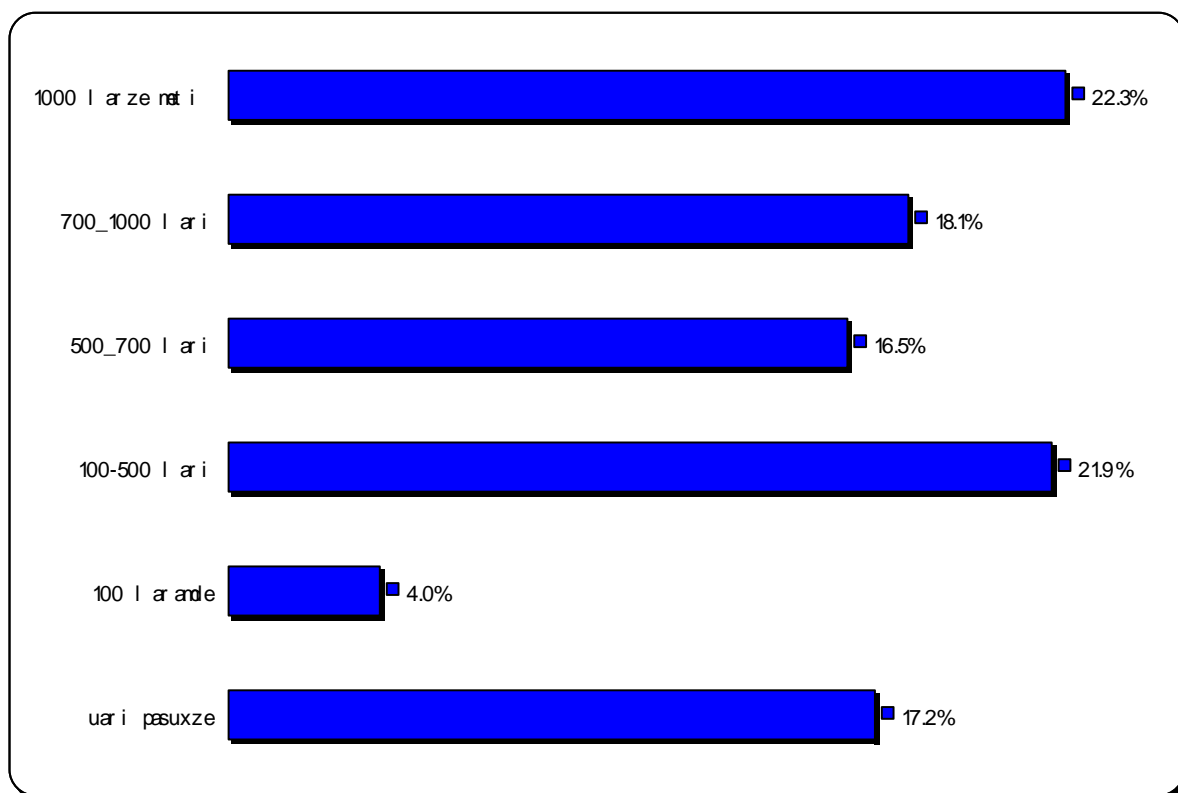

diagrama 3.51

respondentTa ganawileba Semosavlebis mixedviT

laria. respondentTa 22,3% -is ojaxebi maRaSemosavliania, romelTa Semosavali TveSi 1000 lars aRemateba (ix.diagrama 3.51).

Catarebulma kvlevam cxadyo, rom fasiani samedicino momsaxureba saqarTveloSi jer kidev ^axali xilia. misi dadebiTi mxareebis gacnobiereba respondentebis uWirT da, Sesabamisad, arc sasicoxlo saWiroebad Tvlian. respondentebis azriT, fasiani samedicino klinikebis arseboba aucilebelia, Tumca, momsaxurebaze fasebis daweseba maRali da xarisxiani momsaxurebis garantia unda iyos.

aRsanisnavia, rom samedicino dawesebulebebSi qarTveli momxmareblebis mimarTvianobis maCvenebeli maRali araa, rac, iSviaTi gamonaklisis garda, mkurnalobis tradiciuli meTodebisadmi mijaWvulobisa da qveyanaSi arsebuli mWidro socialuri urTierTobebiT SeiZleba aixsnas. aseTi urTierTobebi xSirad ara mxolod mkurnalobis diletantur kurss, aramed klinikis mimarT gaweul rekomendaciasac gulisxmobs.

qarTveli momxmareblebis mier samedicino dawesebulebaSi mimarTvianobis ZiriTad mizezad umeteswilad gadaudebeli saWiroeba saxeldeba. profilaqtikuri gamokvlevisTvis klinikaSi viziti qarTvel pacientebSi kvlav arapopularulad rCeba.

samedicino dawesebulebebSi mimarTvianobis dabali maCvenebeli, cxadia, sxvadasxva mizeziT aris gamowveuli da momsaxurebis fassac gulisxmobs, Tumca, ara gadamwyveti doziT. respondentebi xSirad miuTiTeben samedicino momsaxurebis dabal doneze, eqimebis dabal profesionalizmze da rac yvelaze did yuradRebas iqcevs, ugulisyuro mopyrobaze rogorc fasian, aseve ufaso klinikebsa da poliklinikebSi.

gamokiTxulTa mcire nawili sargeblobs sadazRvevo paketiT, Tumca, moTxovna janmrTelobis dazRvevis mimarT arc Tu ise dabalia. respondentebi, romlebic sadazRvevo paketis mflobelebi arian, maqsimalurad sargebloben samedicino momsaxurebiT. gamokiTxulTa nawilisTvis paketis floba, erTgvari komfortia. sadazRvevo kompaniebisadmi nawilis undoblobas, savaraudod, sadazRvevo SemTxvevisas dazRvevis Tanxis aunazRaureblobis SiSi an ubralod, informaciis deficiiti ganapirobebs.

3.10. samedicino momsaxurebis konkurentunarianobis maCvenebelTa ranJireba

samedicino momsaxurebis bazarze momxmarebelTa moTxovnilebis ukeT dakmayofilebisa da konkurentuli upiratesobis mosapoveblad jandacvis sferoSi momuSave dawesebulebebma unda icodnen, samedicino momsaxurebis Tu romel maCveneblebs aniWeben upiratesobas momxmareblebi da rogoria maTi xvedriTi wili konkurentunarianobis Sefasebis mTlian sistemaSi. cxadia, rom sazogadoebrivi cxovrebis cvlilebebidan gamomdinare, icvleba jandacvis sistemis moqmedebac, rac aucileblad moiTxovs samedicino dawesebulebebis saqmianobas sabazro moTxovnebis gaTvaliswinebiT. samwuxarod, jandacvis sistema saqarTveloSi naklebadaa orientirebuli bazarze mimdinare movlenez. Aamis umTavresi mizezia is, rom ar xdeba bazris sistemuri analizi da momxmarebelTa moTxovnilebis Seswavla. amitom aucilebelia klientTa molodinisa da survilebis gageba marketinguli kvlevebis safuZvelze. aseTi kvlevis Catareba saSualebas mogvcems gamovavlinoT kriteriumebi, romlebsac momxmareblebi samedicino momsaxurebis SeZenisas eyrdnobian.

samedicino momsaxurebis konkurentunarianobis Sefasebisas ori an meti kompaniis Sedareba sakmaod rTulia. iSviaTia SemTxveva, rodesac erTi kompania konkurentunarianobis yvela maCveneblIT sjobia meores. msgavs situaciaSi advilia daskvnis gakeTeba am kompaniebis konkurentunarianobis SedarebisaTvis. realur situaciaSi, umetes SemTxvevaSi, sawinaaRmdego mdgomareobaa. sxvadasxva kompaniis konkurentunarianobis maCveneblebi gansxvavdebian erTmaneTisagan. am dros konkurentunarianobis Sefaseba sakmaod garTulebulia. gamosavali erTia: konkurentunarianobis Sefaseba unda daefuznos calkeuli maCveneblebis wonadobas. aRniSnulidan gamomdinare, konkurentunarianobis Sefasebisas gadamwyveti roli unda mieniWos maCveneblTa wonadobis koeficientis gansazRvras, romelic masobrivi momxmareblis Sexedulebebs unda daeyrdnos. zemoT Tqmulis gaTvaliswinebiT, winamdebare naSromSi, samedicino momsaxurebis konkurentunarianobis maCveneblTa ranJirebisaTvis, gamoyenebulia samomxmareblo bazris marketinguli kvlevis modeli, romelic dafuznebulia prioritetTa ganlagebis meTodis gamoyenebaze, sadac momxmareblTa mosazreba gamoixateba wyvilTa Sedarebis meTodiT [124]. mTeli rigi upiratesobebis gamo, igi SeiZleba warmatebiT gamoviyenoT produqciis (momsaxurebis) konkurentunarianobis maCveneblTa wonadobis koeficientis gansazRvrisaTvis, agreTve produqciis (momsaxurebis) funqcionalur-RirebulebiTi analizis dros [125].

kvlevis Sedegad dadginda, rom samedicino momsaxurebis umniSvnelovanes maCveneblebs miekuTvneba: kompaniis imiji (X_1), momsaxurebis xarisxi (X_2), momsaxure personalis kvalifikacia (bazarze muSaobis gamocdileba) (X_3), momsaxurebis fasi (X_4), SeTavazebuli momsaxurebis mravalferovneba (X_5), kompaniis cnobadoba (X_6), marketingul RonisZiebaTa efeqtianoba (X_7). Sefasebis procesSi aRniSnuli maCveneblebi konkurireben erTmaneTSi. Sefasebis Sedegi momxmarebelma SeiZleba warmoidginos am maCveneblebis wyvilTa Sedarebis sistemis saxiT.

zemoT CamoTvlili maCveneblebi aRvniSneT X_i -iT, sadac $i=1...n$ (n maCveneblTa raodenobaa). Tu X_i –uri maCveneblebi mocemuli niSnis mixedviT aRemateba X_j -ur maCvenebls, maSin vwerT, rom $X_i > X_j$, roca X_i xasiaTdeba naklebi mniSvnelobiT, vwerT $X_i < X_j$, aseve, SesaZlebelia faqtorebs Soris tolmniSvnelovani damokidebuleba, e.i. $X_i = X_j$. SedarebaTa saerTo ricxvi (M) gamoiTvleba formuliT:

$$M = \frac{n \times (n - 1)}{2}, \quad 3.3$$

sadac n _ maCveneblTa raodenobaa;

Cvens SemTxvevaSi $M=21$.

amocanis aseTi formulirebis upiratesoba isaa, rom momxmareblis funqciaSi ar Sedis TiToeuli maCveneblisaTvis garkveuli Sefasebebis miniWeba.

rogorc zemoT aRvniSneT, prioritetTa ganlagebis meTodSi momxmarebelTa azris gamoxatvis saSualebaa wyvil-wyvilobiTi Sedareba, romelic avlens maCveneblTa absolutur upiratesobas. cnobilia, rom SefasebaTa baluri sistema iTxovs logikurobas – tranzitulobas (Tu $a>b$ da $b>c$, maSin $a>c$). wyvilwyvilobiTi Sedareba aseT tranzitulobas ar moiTxovs, rac mis upiratesobaze metyvelebs.

sistemis aratranzituloba, uwinares yovlisa, SeiZleba gamowveuli iyos imiT, rom momxmarebels uWirdebs maCveneblebs Soris gansxvavebis danaxva. vTqvaT, sami maCvenebeli a , b da c umniSvnelod gansxvavdeba erTmaneTisagan mocemuli niSnis mixedviT. Tu momxmarebeli ver ansxvavebs a da b maCveneblebs, igi Tavis azrs gamoxatavs tolobis saxiT $a=b$, Tumca sxvaoba a -sa da c -s Soris, agreTve b -sa da c -s Soris misTvis aSkaraa: $a>c$ da $b<c$, rasac miyavarT sistemis aratranzitulobamde, e.i. $a>c$, $b<c$ da $a=b$.

`saturniro cxriliSi` maCveneblebis adgili ganisazRvrebis im konkurentuli maCveneblebis ZaliT, romelic `daamarcxas` mocemulma maCvenebelma.

samedicino momsaxurebis konkurentunarianobis maCvenebelTa ranjireba tardeba oTx etapad.

I etapi _ konkurentunarianobis maCveneblebis wyvilwyvilobiT Sedareba. am etapze samedicino momsaxurebis konkurentunarianobis maCveneblebze wyvil-wyvilobiTi SedarebisaTvis momxmareblebs (gamoikiTxa 500 momxmarebeli) Sesavsebad SevTavazeT anketa (ix. danarTi 6). momxmarebelTa mier mocemuli upiratesobebi dajamda 3.4 cxrilis Sesabamisad. 3.4 cxrilis pirveli striqonis monacemebi gaiSifreba Semdegnairad:

pirvel wyvilSi (X_1-X_2) kompaniis imiji da momsaxurebis xarisxi - gamokiTxuli 500 momxmareblidan 161 momxmarebelma upiratesoba mianiWa kompaniis imijs, 245 -ma - momsaxurebis xarisxs, xolo 94-ma - dasaxelebuli maCveneblebis gavlena samedicino momsaxurebis procesSi TanabarmniSvnelovnad miiCnia. aqedan gamomdinare, pirvel wyvilSi, umravlesobis azriT, iqneba niSani ` $\sim$ `, e.i. $X_1<X_2$.

3.4 cxrilis monacemebze dayrdnobiT, miviRebT 21 SedarebaTa sistemas:

$$X_1<X_2, X_1<X_3, X_1<X_4, X_1<X_5, X_1>X_6, X_1=X_7;$$

$X_2=X_3, X_2>X_4, X_2=X_5, X_2>X_6, X_2>X_7;$

$X_3>X_4, X_3>X_5, X_3<X_6, X_3=X_7;$

$X_4>X_5, X_4=X_6, X_4>X_7;$

$X_5<X_6, X_5=X_7, X_6=X_7.$

radgan $X_5=X_7, X_5<X_6$ da $X_6=X_7$, sistema aratrancitulia.

cxrili 3.4

momxmarebelTa mier mocemuli upiratesobebis ganlageba

#	wyvilebi	niSani		
		>	<	=
1	X_1-X_2	161	245	94
2	X_1-X_3	97	301	102
3	X_1-X_4	105	267	128
4	X_1-X_5	92	335	73
5	X_1-X_6	279	161	60
6	X_1-X_7	92	75	333
7	X_2-X_3	102	127	271
8	X_2-X_4	321	101	78
9	X_2-X_5	97	124	279
10	X_2-X_6	257	129	114
11	X_2-X_7	401	35	64
12	X_3-X_4	325	59	116
13	X_3-X_5	292	101	107
14	X_3-X_6	57	409	34
15	X_3-X_7	102	101	297
16	X_4-X_5	321	94	85

17	X_4-X_6	91	18	391
18	X_4-X_7	278	102	120
19	X_5-X_6	107	341	52
20	X_5-X_7	78	133	289
21	X_6-X_7	38	105	357

II etapi _ wyvilTa Sedarebebis safuZvelze kvadratuli matricis ageba. am etapze wyvilTa Sedarebebis sistemebis safuZvelze igeba kvadratuli matrica (ix. cxrili 3.5), romlis wevrebia:

$$a_{ij} = \begin{cases} 2, & \text{Tu } x_i \succ x_j \\ 1, & \text{Tu } x_i = x_j \\ 0, & \text{Tu } x_i \prec x_j \end{cases} \quad 3.4$$

cxrili 3.5

wyvilTa Sedarebebis kvadratuli matrica

X_i	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	$P_i(1)$	$P_i(2)$	$P_i^{fard}(2)$
X_1	1	0	0	0	0	2	1	4	23	0,075
X_2	2	1	1	2	1	2	2	11	73	0,239
X_3	2	1	1	2	2	0	1	9	59	0,193
X_4	2	0	0	1	2	1	2	8	43	0,141
X_5	2	1	0	0	1	0	1	5	29	0,095
X_6	0	0	2	1	2	1	1	7	48	0,157
X_7	1	0	1	0	1	1	1	5	30	0,098

III etapi _ maCvnebelTa iterirebuli mniSvnelobebis gansazRvra.

am etapze ganisazRvrebA X_i maCvneblis K rigis iterirebuli Zalis mniSvneloba. pirveli rigis iterirebuli Zala X_i -saTvis aRvniSnot $P_i(1)$ -iT. igi warmoadgens i-uri maCvneblis qulaTa jams, e.i.

$$P_i(1) = \sum_{j=1}^n a_{ij} \quad 3.5$$

meore rigis iterirebuli Zala gamoiTvleba `mowinaaRmdege Zalebis~ gaTvaliswinebiT:

$$P_i(2) = \sum_{j=1}^n a_{ij} P_j(1), \quad 3.6$$

$$P_1(2) = 1 \cdot 4 + 0 \cdot 11 + 0 \cdot 9 + 0 \cdot 8 + 0 \cdot 5 + 2 \cdot 7 + 1 \cdot 5 = 23$$

$$P_2(2) = 2 \cdot 4 + 1 \cdot 11 + 1 \cdot 9 + 2 \cdot 8 + 1 \cdot 5 + 2 \cdot 7 + 2 \cdot 5 = 73 \text{ da a.S.}$$

$P_i(1)$ -sa da $P_i(2)$ mniSvnelobebi mocemulia 3.5 cxriliSi.

i -uri maCveneblis ranJirebisaTvis Semogvaqvs K rigis iterirebuli Zalis fardobiTi sidide $P_i^{\text{fard}}(K)$, romelic gamoiTvleba formuliT:

$$P_i^{\text{fard}}(K) = \frac{P_i(K)}{\sum_{i=1}^n P_i(K)}, \quad 3.7$$

amasTan, daculi unda iyos piroba

$$\sum_{i=1}^n P_i^{\text{fard}}(K) = 1 \quad 3.8$$

$P_i^{\text{fard}}(2)$ -is mniSvnelobebi mocemulia 3. 5 cxriliSi.

amrigad, maCveneblebma prioriteti Semdegi mniSvnelobebi miiRes:

X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7
0,075	0,239	0,193	0,141	0,095	0,157	0,098

vaxdenT mniSvnelobebis ranJirebas:

X_2	X_3	X_4	X_5	X_7	X_5	X_1
0,239	0,193	0,157	0,141	0,098	0,095	0,075

da vadgenT ranJirebuli rigis ganapira wevrebs Soris damokidebulebas:

$$K_p = \frac{X_{i \max}}{X_{i \min}}, \quad 3.9$$

sadac, $X_{i \max}$ _ i-uri maCveneblia kriteriumebis maqsimaluri mniSvnelobiT, $X_{i \min}$ _ i-uri maCveneblia kriteriumis minimaluri mniSvnelobiT.

Cvens SemTxvevaSi:

$$K_p = \frac{0,239}{0,075} = 3,2$$

IV etapi _ konkurentunarianobis saboloo maCveneblebis garkveva.

vinaidan, praqtikuli TvalsazrisiT, ufro misaRebia prioritetTa ganlagebis meTodSi a_{ij} cvalebadi koeficientebis gamoyeneba, IV etapze K_p -s mixedviT izebneba a_{ij} koeficientebi da igeba axali kvadratuli matrica, romlis wevrebia:

$$a_{ij} = \begin{cases} 1 + y, & \text{Tu } x_i \succ x_j \\ 1, & \text{Tu } x_i = x_j \\ 1 - y, & \text{Tu } x_i \prec x_j \end{cases}, \quad 3.10$$

y -is mniSvnelobebis gansazRvrad jer vangariSobT y -is winaswar mniSvnelobas y^n , romelic gamoiTvleba formuliT:

$$y^n = \frac{k_p - 1}{k_p + 1} + \sqrt{\frac{0,05}{n}}, \quad 3.11$$

Cvens SemTxvevaSi: $y^n = \frac{3,2 - 1}{3,2 + 1} + \sqrt{\frac{0,05}{7}} = 0,6$

y^n -is mniSvnelobebis safuZvelze igeba matrica (cxrili 3.6), romlis wevrebia:

$$a_{ij} = \begin{cases} 1 + y^n, & \text{Tu } x_i \succ x_j \\ 1, & \text{Tu } x_i = x_j \\ 1 - y^n, & \text{Tu } x_i \prec x_j \end{cases}, \quad 3.12$$

cxrili 3.6

X_i	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	$P_i(1)$	$P_i(2)$	$P_i^{fard}(2)$
X_1	1	0,4	0,4	0,4	0,4	1,6	1	5,2	34,6	0,105
X_2	1,6	1	1	1,6	1	1,6	1,6	9,4	64,4	0,195
X_3	1,6	1	1	1,6	1,6	0,4	1	8,2	56	0,170
X_4	1,6	0,4	0,4	1	1,6	1	1,6	7,6	48,4	0,147

X_5	1,6	1	0,4	0,4	1	0,4	1	5,8	38,4	0,117
X_6	0,4	0,4	1,6	1	1,6	1	1	7	48,7	0,148
X_7	1	0,4	1	0,4	1	1	1	5,8	38,8	0,118

miRebuli prioritētis safuZvelze vaxdenT mniSvnelobebis ranJirebas da vadgenT ranJirebuli rigis ganapira wevrebis fardobas, e.i. vpoulobT K_{fard} koeficients, romelic gamoiTvleba formuliT:

$$K_{fard} = \frac{X_{i_{max}}}{X_{i_{min}}}, \quad 3.13$$

Cvens SemTxvevaSi

$$K_{fard} = \frac{0,195}{0,105} = 1,8$$

Tu $K_p = K_{fard}$, y^n -is mniSvneloba CaiTvleba y -is mniSvnelobad da wydeba prioriteta ganlagebis amocana, winaaRmdeg SemTxvevaSi y^n -is winaswari mniSvneloba koreqtirdeba α koeficientis saSualebiT:

$$y = y^n \cdot \alpha \quad 3.14$$

$$\text{sadac } \alpha = \frac{K_p}{K_{fard}}$$

ganxilul SemTxvevaSi $\alpha = \frac{3,2}{1,8} = 1,8$, xolo $y = 0,6 \cdot 1,8 = 1,08$.

y -is miRebuli mniSvnelobis safuZvelze igeba matrica (ix. cxrili 3.7) da xdeba prioritetuli mniSvnelobebis saboloo ranJireba, romliTac dgindeba TiToeuli maCveneblis wonadoba mTlian struqturaSi.

cxrili 3.7

prioritetuli mniSvnelobebis saboloo ranJireba

X_i	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	$P_i(1)$	$P_i(2)$	$P_i^{fard}(2)$
X_1	1	-0,08	-0,08	-0,08	-0,08	2,08	1	3,76	20,49	0,068
X_2	2,08	1	1	2,08	1	2,08	2,08	11,32	74,58	0,250
X_3	2,08	1	1	2,08	2,08	-0,08	1	9,16	59,46	0,199
X_4	2,08	-0,08	-0,08	1	2,08	1	2,08	8,08	41,41	0,139

X_5	2,08	1	-0,08	-0,08	1	-0,08	1	4,84	26,88	0,090
X_6	-0,08	-0,08	2,08	1	2,08	1	1	7	47,84	0,160
X_7	1	-0,08	1	-0,08	1	1	1	4,84	28,05	0,094

amrigad, samedicino momsaxurebis bazris marketinguli kvleva saSualebas gvaZlevs davadginot maCvenebelTa ganlageba samedicino dawesebulebebis mxridan mowodebuli momsaxurebis SeZenaze gavlenis mixedvit: 1) momsaxurebis xarisxi – wonadobis koeficienti 0,250; 2) momsaxure personalis kvalifikacia – wonadobis koeficienti 0,199; 3) kompaniis cnobadoba – wonadobis koeficienti 0,160; 4) momsaxurebis fasi – wonadobis koeficienti 0,139; 5) marketingul RonisZiebaTa efeqtianoba – wonadobis koeficienti 0,094; 6) SeTavazebuli momsaxurebis mravalferovneba – wonadobis koeficienti 0,090; 7) kompaniis imiji – wonadobis koeficienti 0,068.

Catarebulma kvlevam cxadyo, rom momxmareblebi upiratesobas aniWeben kompaniis cnobadobas, momsaxurebis xarisxs da momsaxure personalis kvalifikacias, Sedarebit nakleb mniSvnelobas - momsaxurebis fass, SeTavazebuli momsaxurebis mravalferovnebas da kompaniis imijs. aseve gamoikveTa, rom momxmareblebisaTvis arsebit mniSvnelobas ar warmoadgens jandacvis sistemaSi marketingul RonisZiebaTa gatareba. es faqti miuTitebs imaze, rom momxmareblebi saTanadod ar arian informirebuli imis Sesaxeb, Tu raoden didi mniSvneloba aqvs jandacvis saqmeSi momsaxurebis maRali xarisxis misaRebad gamoyenebul marketingul RonisZiebaTa kompleqss.

Cveni azrit, aRniSnuli mdgomareobis gamosasworeblad da Sesabamisad, samedicino momsaxurebis gasaumjobeseblad unda gatardes qmediTi RonisZiebebi, kerZod, momsaxurebis sferoSi momxmareblebi saTanadod unda iyvnen informirebulni.

mimdinare procesebis gaanalizebit SegviZlia davaskvnaT, rom samedicino kompaniebis warmateba da momxmareblebisaTvis momsaxurebis maRali xarisxis uzrunvelyofa warmoudgenelia marketinguli RonisZiebebis gatarebis gareSe, radgan samedicino kompaniebi aRniSnuli RonisZiebebis gatarebis Sedegad moipoveben upiratesobas da samomxmareblo bazarze ikaveben sakuTar adgils.

3.11. samedicino dawesebulebebis Sefasebis maTematikuri modeli

saqarTveloSi arsebuli yvelaze saukeTeso samedicino dawesebulebebis gamovlenis mizniT Catarebuli marketinguli kvleva Sedgeba 5 etapisagan.

I etapze respondentebis SevTavazeT saqarTveloSi arsebul 12 samedicino dawesebulebisaTvis mieniWebinaT reitingi 1-dan 12-mde mniSvnelobebis zrdadobis mixedviT.

II etapze movaxdineT respondentebis mier samedicino dawesebulebebis miniWebuli jamuri reitingebis ($X_1, X_2, \dots, X_{12}$) ranJireba (ix.cxrili 3.8). amasTan, ranJirebis siswore SevamowmeT Semdegi formulis meSveobiT [122]:

$$\sum_{i=1}^n r_i = \frac{n(n+1)}{2}, \quad 3.15$$

sadac n aris ranJirebuli maCveneblebis ricxvi, r_i - i -ur maCvenebleze daniSnuli rangi. Cvens mier Catarebul ranJirebaSi Tormentive SemTxvevisaTvis $\sum r_i = 78$.

III etapze ganvsazRvreT respondentTa azris SeTanxmebulobis done. respondentTa azris SeTanxmeba gamovTvaleT konkordaciis koeficientis (W) meSveobiT. mis gasaangariSeblad Tavdapirvelad ganvsazRvreT sxvaoba (Δ_i) TiToeuli faqtoris rangTan jamsa da rangTa saSualo jams Soris [123]:

$$\Delta_i = \sum_{j=1}^m d_{ij} - \frac{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m d_{ij}}{n}, \quad 3.16$$

sadac d_{ij} - samedicino dawesebulebis yoveli i -uri variantis rangTa j -uri reitingis Sefasebaa, m - reitingis raodenoba, n - Sesadarebeli samedicino dawesebulebis variantebis ricxvi; Δ_i - calkeuli mniSvnelobebis gadaxra saSualodan.

amis Semdgom gamovTvaleT gadaxraTa kvadratebi (Δ_i)², romlebic aucilebelia konkordaciis koeficientis gasaangariSeblad. dakavSirebuli rangebis arsebobisas konkordaciis koeficienti gamoiTvleba Semdegi formuliT [123]:

$$W = \frac{S}{\frac{1}{12}m^2(n^3 - n) - m \sum_{j=1}^m T_j}, \quad 3.17$$

sadac $S = \sum_{i=1}^m (\Delta_i)^2$ – gadaxraTa kvadratebis jamia;

$$T_j = \frac{1}{12} \sum_{j=1}^m (t_j^3 - t_j), \quad 3.18$$

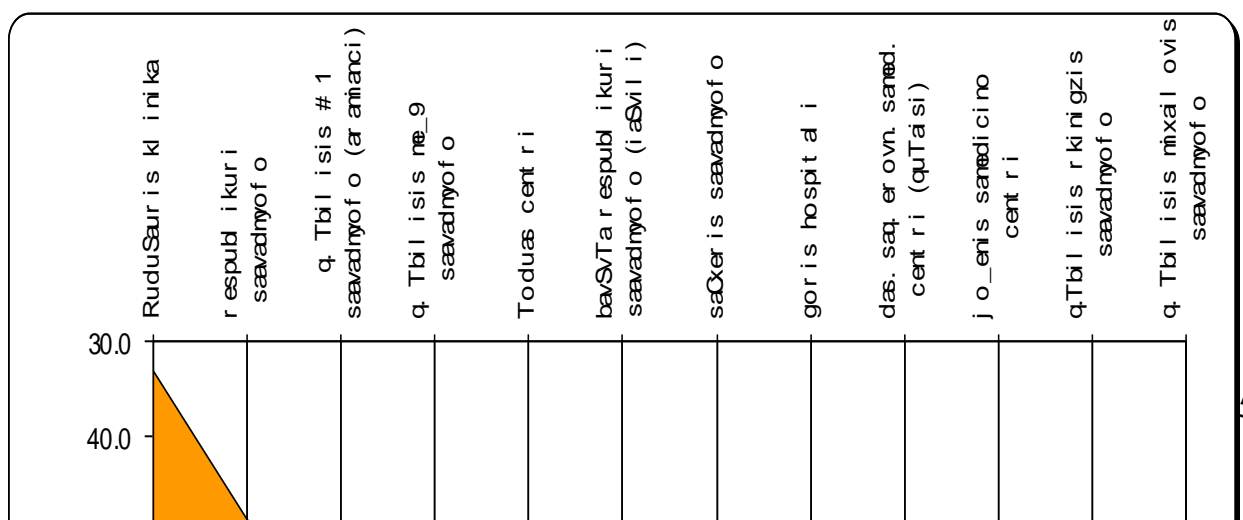
sadac $t_j - j$ – ur ranJirebaSi dakavSirebuli rangebis raodenobaa.

maTematikuri statistikis Tanaxmad, konkordaciis koeficienti icvleba 0-dan 1-mde. Tu igi 1-s udris, maSin adgili aqvs respondentTa srul SeTanxmebas, xolo 0-is SemTxvevaSi aseT SeTanxmebas adgili ara aqvs. Mmarketinguli kvlevis praqtikaSi iTvleba, rom konkordaciis koeficienti unda iyos miaxloebuli 0,5-s mainc. Cvens SemTxvevaSi $W=0,48$, rac SeiZleba CavTvaloT misaRebad.

IV etapi. konkordaciis koeficientis mniSvnelobisa da misi saSualebiT daxasiaTebuli respondentTa mosazrebis SeTanxmebulobis Semowmebisatvis gamoviyeneT χ^2 ganawileba (pirsonis kriteriumi), romelic ganisazRvrebafomulit [123]:

Ddiagrama 3.52

samedicino dawesebulebebis reitingTa rangebis jamebis ganawileba

$$\chi^2 = \frac{S}{\frac{1}{12}mn(n+1) - \frac{1}{n-1} \sum_{j=1}^m T_j}. \quad 3.19$$

gamokiTxuli respondentebis mosazrebaTa SeTanxmebulobis arsebobis Sesaxeb hopoTeza SeiZleba miRebul iqnes, Tu Tavisufal xarixTa gansazRvruli ricxvis SemTxvevaSi mniSvnelobaTa 5%-iani donisaTvis χ^2 ganawilebis cxrilobrivi mniSvneloba naklebia gaangariSebulze, e.i. $\chi_{\text{cxr.}}^2 < \chi_{\text{gaang.}}^2$. Cvens SemTxvevaSi $\chi_{\text{gaang.}}^2 = 62,9$. χ^2 ganawilebis cxrilobrivi mniSvneloba Tavisufal xarixTa ricxvis $f=n-1=11$ SemTxvevaSi $\chi_{\text{cxr.}}^2(0,05) = 19,675$ [10]. e.i. $\chi_{\text{cxr.}}^2 < \chi_{\text{gaang.}}^2$.

V etapi. respondentebis mosazrebebis SeTanxmebulobis Sefasebis Semdeg avageT rangebis aprioruli diagrama (ix.diagrama 3.52). amisaTvis abscisTa RerZze ganvaTavset samedicino dawesebulebebi, xolo ordinatTa RerZze – Sesabamisi rangebis jami klebis mixedviT. diagramidan Cans, rom rangTa jamebis ganawileba araTanabaria da maTi Semcireba aramonotonuria. Apriorul diagramaze ranJirebis Sedegebis ganawileba miuTitebs imaze, rom yvelaze saukeTeso samedicino dawesebulebas, Catarebuli marketinguli kvlevidan gamomdinare, warmoadgens RuduSauris klinika, respublikuri saavadmyofo, q.Tbilisis #1 saavadmyofo, q.Tbilisis me-9 saavadmyofo, Toduas centri da bavSvTa respublikuri saavadmyofo.

3.12. samedicino momsaxurebis moTxovnis prognozireba bazris segmentaciis safuZvelze

saqarTvelos samedicino momsaxurebis bazarze swori marketinguli RonisZiebis gatarebisaTvis aucilebelia potenciuri momxmareblis moTxovnis gansazRvra mosaxleobis tipologiis safuZvelze. moTxovnis prognozirebis Sesaxeb literaturaSi aRwerili meTodebi, ZiriTadad, erT sul mosaxleze Semosavlebis donis gamoyenebas efuZneba [126]. samwuxarod, saqarTvelos oficialur statistikur monacemebSi arsebuli aseTi maCvenebeli ararealuria, vinaidan igi Cveni cxovrebis sinamdviles ver asaxavs. amitom Cven upiratesobas vaniWebT moTxovnis prognozirebis meTodebs, romlebic samomxmareblo bazris marketingul kvleveys daefuZneba. amasTan, cxadia,

Tanamedrove pirobebSi,D grZelvadiani da saSualovadiani prognozebis SemuSevebasTan SedarebiT, upiratesoba moklevadian prognozeps unda mieniWos.

moTxovnis diferenciaciis gaTvaliswinebis gareSe SeuZlebelia bazarze momsaxurebis im saxebis realizacia, romelic myidvelTa garkveuli jgufebis interesebs gamoxatavs. amasTan dakavSirebiT, saWiroa bazris dayofa lokalur elementebad, anu bazris segmentacia. segmentaciis meSveobiT potenciuri momxmareblebis saerTo raodenobidan airCeva gansazRvruli jgufebi, romlebic produqts (momsaxurebas) metnaklebad erTgvarovan moTxovnebs uyeneben. swored am segmentze unda iqnes miwodebuli produqcia (momsaxureba). samomxmareblo bazrisaTvis umetesad gamoiyeneba segmentacia geografiuli, demografiuli, fsiqografiuli da qceviTi principebis safuZvelze [127].

tradiciulad, marketologebi erTgvarovan sabazro segmentebad momxmarebelTa dayofisaTvis ZiriTad bazad geografiul da demografiul maxasiaTeblebs iyeneben. magram, praqtikaSi xSiria SemTxveva, roca aseTi maxasiaTeblebi arasakmarisia miznobrivi jgufebis identifikaciisaTvis. amitom marketingis programebis SemuSavebisaTvis warmoiSoba SedarebiT sruli, momxmarebelTa cxovrebiseuli Taviseburebebis gamomxatveli maxasiaTeblebis gamoyenebis aucilebloba. swored, aseT instruments warmoadgens fsiqografiuli segmentacia, romelic samomxmareblo qcevis ukeT gagebis saSualebas izleva [128]. iseTi maCveneblebi, rogoricaa momxmarebelTa cxovrebis stili an faseulobebi, bevrad ufro zustad gansazRvraven myidvelTa reaqcias ama Tu im produqtze, vidre bazris segmentis raodenobrivi Sefaseba geografiuli an demografiuli niSnis mixedviT. aqedan gamomdinare, samedicino momsaxurebis bazris

samedicino dawesebulebebis reitingebis ranJireba momxmarebelTa gamokiTxvis safuZvelze

rei-tingi	samedicino dawesebuleba												$T_j = \frac{1}{12} \sum (t_j^3 - t_j)$
	RuduSauris klinika	republik. saavadmyofo	q. Tbilisis # 1 saavadmyofo	Toduas centri	saqarTvelos (quTaisis) erovn. samed. jo-enis samedicino centri	bavSVTa respublikuri saavadmyofo	q. Tbilisis Mme-9 saavadmyofo	q. Tbilisis mixailoviis saavadmyofo	Ggoris hospitali	saCxeris saavadmyofo	q. Tbilisis rkingzis saavadmyofo		
X ₁	4,0	8,5	7,0	6,0	11,5	3,0	10,0	5,0	11,5	1,5	1,5	8,5	17,5
X ₂	5,5	7,0	8,0	10,0	4,0	5,5	10,0	2,0	10,0	1,0	3,0	12,0	0,5
X ₃	5,5	5,5	3,0	5,5	9,5	8,0	5,5	11,0	12,0	1,0	2,0	9,5	17,5
X ₄	5,5	5,5	4,0	3,0	8,0	9,5	2,0	1,0	11,0	12,0	7,0	9,5	5,0
X ₅	1,5	3,5	7,5	5,5	3,5	12,0	1,5	11,0	10,0	5,5	9,0	7,5	42,0
X ₆	2,0	1,0	4,0	5,0	9,0	10,0	3,0	8,0	11,0	6,0	7,0	12,0	0,0
X ₇	1,0	3,0	4,0	6,5	5,0	11,0	8,0	2,0	12,0	10,0	6,5	9,0	5,0
X ₈	3,0	4,5	4,5	6,5	1,5	11,5	6,5	1,5	8,0	9,0	10,0	11,5	42,0
X ₉	1,5	1,5	3,5	8,0	5,5	10,0	3,5	5,5	9,0	7,0	11,5	11,5	42,0
X ₁₀	1,0	2,5	4,0	2,5	10,0	12,0	5,0	11,0	7,5	7,5	7,5	7,5	17,5
X ₁₁	1,5	3,5	3,5	5,5	7,0	11,0	8,0	5,5	12,0	10,0	1,5	9,0	17,5

	1,0	2,5	5,5	4,0	8,5	10,0	5,5	2,5	12,0	8,5	11,0	7,0	17,5
$\sum_{j=1}^m d_{ij}$	33,0	48,5	58,5	68,0	83,0	113,5	68,5	66,0	126,0	79,0	77,5	114,5	$\sum T_j = 224,0$
Δ_i	+45,0	_29,5	_19,5	_10,0	+5,0	+35,5	_9,5	_12,0	+48,0	+1,0	_0,5	+36,5	_
$(\Delta_i)^2$	2025,0	870,3	380,3	100,0	25,0	1260,3	90,3	144,0	2304,0	1,0	00,3	1332,3	$\sum(\Delta_i)^2 = 8532,8$

segmentაციისათვის გამოიყენეთ ფსიქოგრაფიული მაქსიატები, რომლებიც ცხოვრების სტილსა და პიროვნების თავისებურების შესწავლას ეფუძნება.

ფსიქოგრაფია უზრუნველყოფს ინდივიდების კლასიფიკაციას მაქსიატების, ფაქტორების, ურთიერთობების ტალღის მიხედვით [129]. მიუხედავად იმისა, რომ ეს არის ახალი პროდუქტი (მომხმარებლის) სირადი განვიწყობის ცხოვრების სტილი, რომელიც განისაზრვება არა-სტატისტიკური პარამეტრებით, არამედ ინდივიდის მენტალიტეტით, ინტერესებით, საზოგადოებრივი მდგომარეობით.

მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში მომხმარებლის ცხოვრების სტილის გამოკვლასთან დაკავშირებულია სპეციალური მეთოდები [130]. მაგალითად, 1981 წელს აშშ-ში შემოსავლის მეთოდი **VALS (Value and lifestyle)** – ფაქტორებისა და ცხოვრების სტილის. ამის შესახებ მეთოდი კატარა აშშ მოსახლეობის კვლევა და გამოიყენებოდა მომხმარებლის ოთხი კლასი [131]:

1. მომხმარებლები, რომლებსაც მართვენ სახარების. ეს ადამიანები განათლების არმყოფი, მოსახლეობის უმცირესი ნაწილია, რომლებიც ფულს არა-საკუთარი მოქონების, არამედ სახარების მიხედვით ხარჯავენ.
2. მომხმარებლები, რომლებსაც მართვენ გარე ფაქტორები. ასეთი ადამიანები პროდუქტის შესახებ ურთიერთობას აკეთებენ სხვების (საზოგადოების) მოსაზრებებს.
3. მომხმარებლები, რომლებსაც მართვენ სიდა ფაქტორები. ასეთი ადამიანებისათვის, უმცირესი ნაწილია, მნიშვნელოვანი საკუთარი მოქონილები და სარგებები.
4. ინტეგრირებული მომხმარებლები. ისინი ყველაზე მცირე ნაწილია კლასი და უზრუნველყოფს ინდივიდებს, რომლებიც ხანა ორი კლასის საუკეთესო ნაწილებს მოიცავენ.

1989 წელს **VALS** მეთოდი სიდა გარკვეული კლასების სამომხმარებლო კლასიფიკაციასთან დაკავშირებით, რის შედეგადაც მიღებული იქნა ახალი მეთოდი **VALS – 2** [132]. ამ მეთოდის შესახებ, ამერიკის მოსახლეობის პრინციპული ორიენტაციის, სტატისტიკისა და მოკმედების მიხედვით დაიყო სამი კლასი:

1. მომხმარებლები, რომლებიც პრინციპული ორიენტაციის, გარკვეული პროდუქტის შესახებ ინტეგრირებულნი არიან და არა-სხვების მოსაზრებებს;
2. მომხმარებლები, რომლებიც სტატისტიკის ორიენტაციის. მაშინვე მნიშვნელოვანი სხვა ადამიანების შესახებ;
3. მომხმარებლები, რომლებიც მოკმედების ორიენტაციის. ისინი ხელმძღვანელობენ სოციალური და ფიზიკური აქტივობის სარგებლობას, მრავალფეროვნებისა და რისკის შესახებ.

საკმაოდ საინტერესოა მომხმარებლის ცხოვრების სტილის განსაზრვების რუსული მეთოდი **R – TGI (Russian Target Group Index)**. იგი ეფუძნება მნიშვნელოვანი კლასების რუსული

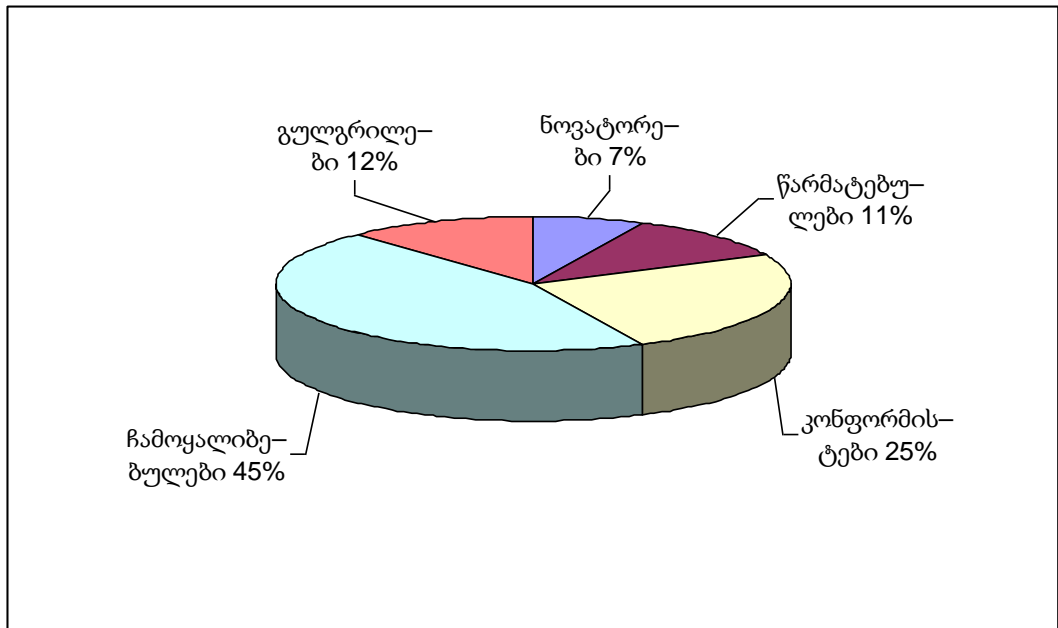
indeqss da ruseTSi gamoiyeneba 1995 wlidan. **R – TGI** britanuli kvlevis **TGI** –is adaptirebul analogia, romelic 25-wlian istorias iTvlis da msflios umsvilesi kompaniebis informaciis erT -erTi ZiriTadi wyaroa [133].

samomxmareblo bazris prognozirebisaTvis SedarebiT misaRebia samomxmareblo qcevebze dakvirvebis meTodi [134]. igi saSualebas izleva erTdroulad daviangariSoT moTxovnis prognozi momsaxurebis saxeebisa da momxmarebelTa tipebis gaTvaliswinebiT. amasTan, am meTodiT gakeTebuli prognozi moklevadiani prognozebis jgufs miekuTvneba da gacilebiT ufro meti efeqtis mocema SeuZlia. misi saSualebiT SesaZlebelia moTxovnis prognozireba momxmarebelTa tipebis mixedviT. saqarTvelos samedicino momsaxurebis bazris prognozirebisaTvis Cven gamoiyeneT aRniSnuli meTodi, romelSic SevitaneT garkveuli modifikacia, bazris specifikurobidan gamomdinare. modeli Sedgeba sami etapisagan da mis mixedviT gamovikvlieT qarTveli momxmareblebis cxovrebis stili, romlis safuZvelzec ganvsazRvreT samedicino momsaxurebis moTxovnis prognozi.

pirvel etapze xdeba samedicino momsaxurebis momxmarebelTa tipebis gamovlena da SedarebiT informaciuli tipwarmomqneli niSnebis formireba. Cvens mier Catarebuli marketinguli kvleviT dadginda, rom momxmarebelTa analogiuri tipebi axdenen msgavsi samomxmareblo qcevis demonstrirebas da samedicino momsaxurebis SeZenis mimarT erTnair moTxovnebs amJRavneben. kvlevis Sedegad gamovlinda samedicino momsaxurebis momxmarebelTa xuTi tipi: novatorebi, warmatebulebi, konformistebi, Camoyalibebulebi da gulgrilebi (ix.diagrama 3.53).

diagrama 3.53

samedicino momsaxurebis momxmarebelTa segmentacia

novatorebi yvelaze axalgazrduli jgufia, romlebsac aqvT SedarebiT maRali Semosavlebi, gaaCniaT progresuli Sexedulebebi, Tanamedrove azrovneba, kargi gemovneba, axasiaTebT maRali myidvelobiTi aqtivoba da, rogorc wesi, samedicino momsaxurebas sxvebze adre iZenen. maTTvis mTavaria sakuTari statusisa da imijis formireba. novatorebs aqvT maRali moTxovnebi momsaxurebis xarisxis mimarT, izidavT originaloba da aBeTi gansakuTrebuloBisTvis ixdian maRaL fass. isini umetesad sargebloben internet-reklamebiT da prestiJuli JurnalebiT. amitom am tipis momxmareblebTan urTierTobisas, reklamisa da piradi kontaqtis dros, xazi unda gaesvas SeTavazebuli momsaxurebis maRaLxarisxianobas.

warmatebulebi novatorebTan daaxloebuli jgufia, magram SedarebiT frTxilad udgebian finansur sakiTxebs. isini kmayofilebi arian TavianTi mdgomareobiT, miRweuli keTildReobiT, mudmivad ainteresebT siaxleebi, swrafad iTviseben axal samedicino momsaxurebas. aseTi momxmareblebi samedicino dawesebulebebs irCeven imijis mixedviT.

Camoyalibebulebi gamokiTxuli momxmareblebis yvelaze mraValricxovani jgufia saSualoze dabali SemosavliT. am jgufis momxmareblebi Camoyalibebulni arian TavianT survilebSi, aqvT sakuTari gemovneba da azrovneba. amitom samedicino momsaxurebas iZenen TavianTi Sexedulebisamebr. maTTvis gadawyvetilebis miRebamde aucilebelia yvelaferSi garkveva da awonva. isini frTxiloben, finansur sakiTxebSi ekonomias ewevian, cdiliben darwmundnen imaSi, rom SeTavazebuli momsaxureba Rirs masze dasaxarj fulad, loialurni arian SerCeuli dawesebulebebisadmi, xolo informacias ZiriTadad axloblebisgan iReben.

konformistebi samedicino momsaxurebas iZenen im SemTxvevaSi, Tu igi sayovelTaod miRebuli gaxdeba. maT ar gaaCniaT Camoyalibebuli Sexedulebebi da faseulobebi. maTTvis didi mniSvneloba aqvs sxvebis azrs da garemo faqtorebs, vidre sakuTar gemovnebas. es jgufi saSualo Semosavlebisaa. isini axali samedicino momsaxurebis Sesaxeb informacias iReben axloblebisა da megobrebisgan.

gamokiTxuli momxmareblebidan yvelaze mdgradi tipia **gulgrilebi**. am jgufs miekuTvnebian adamianebi, romlebic ver pouloben TavianTi adgils Secvlil ekonomikur pirobebSi da ver xedaven sakuTari mdgomareobis gaumjobesebis SesaZleblobebs. maT gaaCniaT cxovrebis dabali done. maTTvis siaxles mniSvneloba ara aqvs, mTavaria miiRon aucilebeli momsaxureba. isini iSviaTad iZenen samedicino momsaxurebas, orientirebulni arian iaffasian momsaxurebaze da yidvis Sesaxeb gadawyveilebas Rebuloben mxolod aucilebeli momsaxurebis SesaZenad.

meore etapze TiTueuli tipisaTvis gaiangariSeba yidvis koeficienti da damatebiTi yidvis albaTobis koeficienti. TiToeuli tipi ganixileba, rogorc momxmarebelTa damoukidebeli mTlianoba, romelic samedicino momsaxurebis SeZenis ganraxvis mixedviT SeiZleba davyoT oTx jgufad:

I jgufi: surda eyida momsaxureba da iyida igi (q_1 aris TiToeul tipSi respondentebis xvedriTi wona),

II jgufi: surda eyida momsaxureba, magram ver SeiZina igi ama Tu im mizeziT (q_2 aris TiToeul tipSi II jgufis respodentebis xvedriTi wona),

III jgufi: ar hqonda ganraxuli momsaxurebis SeZena, magram iyida igi SemTxveviT (q_3 aris aris TiToeul tipSi III jgufis respondentebis xvedriTi wona),

IV jgufi: ar surda eyida momsaxureba da arc SeuZenია igi (q_4 aris aris TiToeul tipSi IV jgufis respondentebis xvedriTi wona).

amasTan, daculi unda iyos Semdegi piroba:

$$\sum_{i=1}^4 q_i = 1, \quad 3.20$$

TiToeul tipSi sxvadasxva jgufis respondentebis xvedriTi wilis daxasiaTeba mocemulia 3.9 cxriliSi.

cxrili 3.9

i -ur tipSi sxvadasxva jgufis respondentTa xvedriTi wili

tipi	q_1	q_2	q_3	q_4
novatorebi	0,86	0,10	0,04	—
warmatebulebi	0,40	0,24	0,36	—
konformistebi	0,28	0,32	0,24	0,16
Camoyalibebulebi	0,32	0,20	0,30	0,18
gulgrilebi	0,39	0,15	0,29	0,17

realizaciis (yidvis) koeficienti (λ_σ) ganisazRvreba I da II jgufis ganzraxvis mixedviT:

$$\lambda_\sigma = \frac{q_1}{q_1 + q_2}, \quad 0 \leq \lambda_\sigma \leq 1, \quad 3.21$$

damatebiTi yidvis albaTobis koeficienti (λ_Δ), romelsac SemdgomSi SeuZlia gavlena moaxdinis moTxovnaze, gamoiTvleba II da III jgufis respondentebis mixedviT.

am dros prognozis gaangariSebisaTvis mxedvelobaSi unda iqnas miRebuli sxvadasxva mizezebi: `gayidvaSi momsaxurebis ararseboba~ (aRvniSnoT igi Δ_1 -iT). aq igulisxmeba, rom fuli am momsaxurebis SesaZenad momxmarebels darCa. Tu es tipi SeinarCunebs yidvis dasaxul gegmas, maSin igi Tavis moTxovnas mTlianad gadaitans momavali wlisaTvis. II jgufis mixedviT SeirCeva respondentebi, romlebsac ar hqondaT dagegmili smomsaxurebis SeZena, magram SeiZines igi gaCenili SesaZleblobebis wyalobiT (aRvniSnoT igi Δ_2 -iT). amrigad, koeficienti λ_{Δ_i} aris damatebiTi yidvis albaTobis koeficienti, romelic gviCvenebs i -uri tipis xvedriT wonas, romelmac miuTiTa Δ_i mizezi. λ_{Δ_i} koeficientis mniSvneloba TiToeuli tipisaTvis mocemulia 3.10 cxriliSi. amasTan, daculi unda iyos Semdegi piroba:

$$\sum_{i=1}^5 \lambda_{\Delta_i} = 1. \quad 3.22$$

realizaciis koeficientisa da damatebiTi yidvis albaTobis koeficientis mniSvnelobebi TiToeuli
tipisaTvis

tipi	<i>i</i> -uri tipis xvedriTi wili	λ_{σ}	λ_{Δ_1}	λ_{Δ_2}
novatorebi	0,07	0,89	0,10	0,03
warmatebulebi	0,11	0,63	0,24	0,29
konformistebi	0,25	0,47	0,32	0,20
Camoyalibebulebi	0,45	0,62	0,20	0,24
gulgrilebi	0,12	0,72	0,14	0,24

mesame etapze vatarebT saprognozo wlisaTvis konkretul momsaxurebaze *i*-uri tipis momxmareblis moTxovnis prognozirebas (S_i) realizaciis da albaTobis koeficientis gaTvaliswinebiT:

$$S_i = P_i [q_i (\lambda_{\sigma} + \lambda_{\Delta_1}) + \lambda_{\Delta_2}] N, \quad 3.23$$

sadac P_i aris *i*-uri tipis xvedriTi wona; q_i – momxmarebelTa xvedriTi wona, romelmac gamoTqva survili, SeiZinos mocemuli momsaxureba; λ_{σ} – yidvis koeficienti; λ_{Δ_1} da λ_{Δ_2} – damatebiTi yidvis albaTobis koeficientebia, romlebic gviCveneben *i*-uri tipis xvedriT wonas, romlebsac Sesabamisad miuTiTes Δ_1 da Δ_2 mizezi; N – saprognozo wels gamoyofil segmentSi mosaxleobis raodenoba.

mosaxleobis ricxovnobis gansazRvrisas unda gaviTvaliswinoT is faqti, rom fasiani samedicino momsaxurebis yvelaze aqtiuri myidveli saqarTveloSi, Catarebuli marketinguli kvlevidan gamomdinare, aris 30-60 wlis asakis adamianebi, romelTa raodenoba, oficialuri statistikuri monacemebiT, aris 1 786 500 kaci [119]. amasTan, rogorc Cvens mier Catarebulma marketingulma kvlevam aCvena, momxmarebelTa 76,9% fasian samedicino momsaxurebas aniWebs

upiratesobas. aRniSnulidan gamomdinare, fasiani samedicino momsaxurebis potenciuri myidvelebis raodenoba iqneba 1373821 adamiani.

2010 wlisTvis samedicino momsaxurebis TiToeul saxeze moTxovnis prognozi momxmarebelTa calkeuli tipebis gaTvaliswinebiT mocemilia 3.11 cxriliSi. rogorc cxriliSi analizi gviCvenebs, mTlianobaSi sxvadasxva saxis samedicino momsaxurebas SeiZens potenciur momxmarebelTa 40,3 %, kerZod, novatorebis 12,9%, warmatebulebis - 49,9%, konformistebis - 45 %, Camoyalibebulebis - 40,4%, gulgrilebis - 36,9%. aRniSnuli monacemebis gaTvaliswineba, vfiqrobT, sasargeblo iqneba rogorc samedicino dawesebulebebisaTvis, romlebmac unda imoqmedon bazarze arsebuli situaciis Sesabamisad, agreTve saxelmwifo organoebisa da organizaciebisaTvis jandacvis programebis SesamuSaveblad.

cxrili 3.11

2010 wlisTvis samedicino momsaxurebis TiToeul saxeze moTxovnis prognozi momxmarebelTa calkeuli tipebis gaTvaliswinebiT (kaci)

samedicino momsaxurebis saxe	novator ebi	warmatebulebi	konformistebi	Camoyalibebulebi	gulgrilebi	sul
stomatologiuri	2730	16584	34214	54948	13384	121860
alergiuli	2110	12815	26438	42460	10342	94165
qirurgiuli	1861	11307	23328	37465	9125	83086
nevropaTo-logiuri	1613	9800	20218	32469	7909	72009
Terapiuli	1613	9800	20218	32469	7909	72009
kardiologiuri	869	5277	10887	17484	4259	38776
ofTalmologiuri	745	4523	9332	14986	3650	33236
urologiuri	497	3016	6221	9991	2434	22159

pediatriuli	249	1508	3111	4996	1217	11081
ginekologiuri	124	754	1556	2498	609	5541
sul	12411	75384	155523	249766	60838	553922

daskvnebi da winadadebebi.

Cvens mier Catarebuli marketinguli kvlevidan gamomdinare, Sesazlebelia gakeTdes Semdegi mniSvnelovani daskvnebi da rekomendaciebi:

1. disertaciaSi Seswavlilia sxvadasxva mecnierTa mosazrebebi momsaxurebis marketingis Sesaxeb, saidanac, Cans, rom dRemde ar arsebobs erTiani Sexeduleba momsaxurebis marketingis Sesaxeb. yuradsaRebia is faqtic, rom am sferom mecnierebis didi daintereseba gamoiwvia da maT aTeulobiT disertacia miuZRVnes. Aanalisis Sedegad irkveva, rom postsabWouri sivrcis mecnierebic sul ufro metad interesdebian momsaxurebis marketingiT. aseTi yuradReba obieqturad ganpirobebulia am qveyanebSi momsaxurebis sferos ganviTarebiT.
2. naSromSi uamravi Teoriebisa da praqtikis gaanalizebis safuZvelze mocemulia samedicino marketingis Tanamedrove ganmartebebi. sadac Cans, rom es ar aris mxolod kargi momsaxurebebis SemuSaveba da momxmareblisaTvis misi gaweva. am amocanebis Sesrulebis garda, samedicino dawesebulebebma aseve mWidro kavSiri unda daamyaron arsebul da momaval klientebTan. samedicino momsaxurebis realizaciis Sesaxeb dauyovnebliv informaciis miRebis mizniT gamoiyeneba arapiradi komunikaciis arxi, kerZod, pirdapiri marketingis instrumentebi.
3. naSromSi arsebuli masalebis mimoxilvisa da Seswavlis Sedegad irkveva, rom marketingis gamoyeneba aqtualuria ara marto jandacvis dawesebulebebisaTvis, aramed jandacvis

marTvis saxelmwifo organoebisaTvis. aq mizans warmoadgens propagandistul-saganmanaTleblo samuSaoebis Catareba rogorc daqiravebul muSakebTan, aseve damqiraveblebTan, vinaidan aucilebelia maTi yuradReba mipyrobili iqnas sakuTari janmrTelobisadmi, aseve unda moxdes mosaxleobisaTvis miznobrivi kompleqsuri programebis daxmarebiT axali samedicino saxeobebis gacnoba. marketingis daxmarebiT SesaZlebelia jandacvis reformebis, maT Soris, finansuri da sainformacio aspektebis xelSewyoba. marketingis gamoyeneba uzrunvelyofs samedicino momsaxurebis moculobisa da struqturis optimizacias rogorc calkeuli individis, ise mTeli sazogadoebis interesebis gaTvaliswinebiT. aseve marketingul principebze dayrdnobiT, SesaZlebelia aigos praqtikuli qmedebebis modeli, romlis meSveobiTac miiRweva samedicino dawesebulebebis marketinguli saqmianobis optimizacia. cxadia, es saqmianoba unda daiwyos strategiis arCeviT, rac SesabamisobaSi mova bazris siRmiseul kompleqsur kvlevasTan.

4. naCvenebia, rom samedicino momsaxurebis sferoSi marketingis prioritetebad bazarze iTvleba momsaxurebaSi arsebuli sul ufro mzardi cvlilebebi, maTi Sinagani sirTule da momsaxurebis marketingis adaptacia momxmarebelTa arastandartul problemaTa gadaWrasTan, aseve momsaxurebis speqtris mravalferovneba (momsaxurebaze samomxmareblo moTxovnis personifikacia). amasTanave izrdeba konkurencia fasiani momsaxurebis sferoSi, rac moiTxovs momsaxurebis gayidvis efeqturi sistemis SemuSavebas (momsaxurebaTa moqnili da specializebuli gayidvebi sxvadasxva sabazro cvlilebebis dros).
5. naCvenebia, rom marketingulma RonisZiebebma unda uzrunvelyos axali samedicino momsaxurebis Seqmna da ukve arsebuli samedicino momsaxurebis ganviTareba da maTi gasaReba. igi gulisxmobs, erTis mxriv, diagnostikuri, samkurnalo, sareabilitacio, profilaqtikuri da saservisio momsaxurebis Seguebas arsebul moTxovnebTan, xolo, meore mxriv, momsaxurebaze moTxovnis aqtiur formirebas, e.i. bazris Seguebas im momsaxurebasTan, romelsac samedicino dawesebulebebi ewevian.
6. mimdinare procesebis gaanalizebiT SegviZlia davaskvnaT, rom samedicino kompaniebis warmateba da momxmareblebisaTvis momsaxurebis maRali xarisxis uzrunvelyofa warmoudgenelia marketinguli RonisZiebebis gatarebis gareSe. aRniSnuli RonisZiebebis Sedegad samedicino kompaniebi moipoveben upiratesobas da samomxmareblo bazarze daikaveben sakuTar adgils.
7. naSromSi Seswavlilia jandacvis msoflio da saqarTvelos bazari. saidanac Cans, rom jandacvis msoflio bazris Sefaseba unda moxdes misi ZiriTadi Semadgenlebis mixedviT, anu saerTo

struqturis, dinamikis, calkeuli seqtorisa da regionis mixedviT. naCvenebia, rom jandacvis msolfio bazari araTanabradaa ganviTarebuli msolfio regione bis mixedviT da damokidebulia mosaxleobis da saxelmwifos Semosavlebze.

8. unda aRiniSnos isic, rom msolfio jandacvis bazris integrirebadi faqtorebi, misi inovaciuri da sasaqonlo segmentebi ganapiroeben, erTi mxriv, samedicino dazRvevis globalizacias da, meores mxriv, jandacvis erovnuli bazre bis viwro specializacias.
9. disertaciaSi naCvenebia, rom swrafad mzardi jandacvis ekonomikis mqone qveyne bSi (Crdilo da samxreT amerikis da evropis regionis) mosalodnelia 2015 wlisaTvis erT sul mosaxleze jandacvis prognozuli xarjebis mesamedze naklebi zrda, xolo im qveyne bSi, sadac jandacvaze gaiweva dabali danaxarjebi, Sesabamisad, jandacvis ekonomika neli tempebiT viTardeba.
10. Catarebuli kvlevis Sedegebidan Cans, rom saqarTveloSi jandacvis momsaxureba yvelasaTvis xelmisawvdomi rom gaxdes, aucilebelia sadazRvevo medicinam moicvas ara marto dasaqmebuli mosaxleoba, aramed mosaxleobis farTo fenebic (umuSevrebi, socialurad daucveli mosaxleoba). Aamis uzrunvelsayofad, qveyanaSi xelisuflebam aucileblad unda moagvaros dasaqmebis problema, rac sadazRvevo medicinis momsaxurebis sazRvrebis gafarToebas gamoiwvevs da xels Seuwyobs qveyne bis mosaxleobis samedicino momsaxurebis gaumjobesebas.
11. disertaciaSi naCvenebia, rom saqarTveloSi jandacvis dafinansebaze kerZo seqtoris wili saxelmwifo seqtoris mier gamoyofil saxsrebze gacilebiT maRalia, rac qveyanaSi arsebuli umuSevrobis maRali donis fonze uaryofiTi tendenciaa. aqedan gamomdinare, sasurvelia qveyne bis naerTi da centraluri biujetidan jandacvis dafinansebaze gamoiyos meti saxsrebi, raTa samedicino momsaxureba yvelasaTvis xelmisawvdomi iyos.
12. jandacvis momsaxurebis sferoSi orientacia unda moxdes iseTi strategiuli RonisZiebe bis SemuSavebaze, rogoric aa: jandacvis momsaxurebis gawevis uzrunvelyofis srulyofa; jandacvis axali momsaxurebis SemoReba, romelic jandacvis Tanamedrove momsaxurebaze sazogadoebis perspeqtul moTxovnebs asaxavs; xarisxobrivi maCveneble bis donis amaRleba, romelTa meSveobiTac xdeba jandacvis momsaxurebis gawevis Sedegebis Sefaseba; jandacvis momsaxurebis gawevis procesSi saxelSekrulebo, sainvesticio da sponsoruli asignebe bis gamoyeneba, kadre bis momzadeba da gadamzadeba; materialuri da saswavlo meToduri uzrunvelyofa. Tumca, aRniSnuli

RonisZiebebis ganxoricieleba aucilebelia, magram ar aris sakmarisi jandacvis sferos efeqtiani marTvisaTvis.

13. marTvis administraciuli da normatiul-samarTlebrivi meTodebi jandacvis sferos ganviTarebaSi unda iTvaliswinebdes moqalaqeTa uflebebis garantiებს saWiro da finansurad uzrunvelyofili samedicino momsaxurebis momxmarebaze; samedicino muSakis uflebebis dacvas da misi pasuxismgeblobis amaRlebas pacientis winaSe; samedicino dawesebulebis profesionaluri statusis dadgenas. jandacvis sferos ganviTarebis marTvis specialuri meTodebis gamoyeneba ekonomikur da samarTlebriv meTodebTan erTad orientirebuli unda iyos samedicino personalis Sromis anazRaurebis gadidebaze da usafrTxoebis pirobebis uzrunvelyofaze, samedicino novaciebis danergvaze, samkurnalo-profilaqtikuri dawesebulebebis saqmianobis ekologizaciaze. jandacvis sferos ganviTarebis marTvis socialuri meTodebi aseve mimarTuli unda iyos eqimTa profesionaluri donis amaRlebaze.
14. mniSvnelovania saxelmwifos rolis zrda samedicino bazris regulirebaSi, raTa xeli Seewyos mimwodebelTa Soris jansaR konkurencias da samedicino momsaxurebis xarixis ganuxrel gaumjobesebas.
15. Cvens mier Catarebuli kvleva warmoadgens saqarTveloSi fasiani samedicino momsaxurebis momxmarebelTa segmentirebuli jgufebis daxasiaTebas maTi qcevis TvalsazrisiT. kvlevaSi mocemulia samedicino momsaxurebis bazarze TiToeuli jgufis momxmarebelTa qcevis daxasiaTeba.naCvenebia, rom gamokiTxvis Sedegad miRebuli informacia atarebda Sualedur xasiaTs, amitom miRebuli monacemebis safuZvelze gamoiyo ZiriTadi jgufebi, romlebic ukanaskneli sami wlis manZilze fasiani samedicino dawesebulebebis potenciuri momxmareblebi arian.
16. sadisertacio naSromSi gansazRvreT samedicino dawesebulebebsi momuSave personalis SefasebaSi gamoyenebuli kriteriumebis wonadobis koeficienti. analizidan Cans, rom samedicino dawesebulebebsi momuSave personalis Sefasebisas qarTveli momxmareblebi upiratesobas aniWeben momsaxurebis xarixs, profesiul rCevebs, kvalifikacias da manipulaciebisa da procedurebis mkafiod Sesrulebas.
17. naSromSi prioritetTa ganlagebis meTodi gamoviyeneT samedicino momsaxurebis konkurentunarianobis maCvenebelTa ranJirebisaTvis. samedicino momsaxurebis konkurentunarianobis maCvenebelTa ranJireba CavatareT oTx etapad, romliTac dadginda maCvenebelTa ganlageba samedicino dawesebulebebis mxridan mowodebuli momsaxurebis SeZenaze gavlenis mixedviT: esenia: 1) momsaxurebis xarixi – wonadobis

koeficienti 0,250; 2) momsaxure personalis kvalifikacia – wonadobis koeficienti 0,199; 3) kompaniis cnobadoba – wonadobis koeficienti 0,160; 4) momsaxurebis fasi – wonadobis koeficienti 0,139; 5) marketingul RonisZiebaTa efeqtianoba – wonadobis koeficienti 0,094; 6) SeTavazebuli momsaxurebis mravalferovneba – wonadobis koeficienti 0,090; 7) kompaniis imiji – wonadobis koeficienti 0,068.

18. Catarebulma kvlevam cxadyo, rom momxmareblebi upiratesobas aniWeben kompaniis cnobadobas, momsaxurebis xarisxs da momsaxure personalis kvalifikacias, SedarebiT nakleb mniSvnelobas - momsaxurebis fass, SeTavazebuli momsaxurebis mravalferovnebas da kompaniis imijs. naTlad gamoikveTa, rom momxmareblebisaTvis arsebiT mniSvnelobas ar warmoadgens jandacvis sistemaSi marketingul RonisZiebaTa gatareba. es faqti miuTitebs imaze, rom momxmareblebi saTanadod ar arian informirebuli imis Sesaxeb, Tu raoden didi mniSvneloba aqvs jandacvis saqmeSi momsaxurebis maRali xarisxis misaRebad gamoyenebul marketingul RonisZiebaTa kompleqss.

19. Cvens mier SemuSavda samedicino dawesebulebebis Sefasebis maTematikuri modeli. aRniSnuli Mmodelis upiratesoba aris is, rom ranJireba ganxorcielda momxmarebelTa marketinguli kvlevis safuZvelze. misi daxmarebiT CavatareT kvleva saqarTveloSi arsebuli yvelaze saukeTeso samedicino dawesebulebebis gamovlenis mizniT. Kkvleva Sedgeboda 5 etapisagan. Catarebuli kvlevis Sedegebidan gamomdinare, yvelaze saukeTeso samedicino dawesebulebas warmoadgens RuduSauris klinika, respublikuri saavadmyofo, q.Tbilisis #1 saavadmyofo, q.Tbilisis me-9 saavadmyofo, Toduas centri da bavSvTa respublikuri saavadmyofo.

20. naSromSi gansazRvrulia potenciuri momxmarebljdis moTxovnis prognozi mosaxleobis tipologiis safuZvelze. upiratesoba mivaniWeT moTxovnis prognozirebis meTodebs, romlebic samomxmareblo bazris marketingul kvlevebs efuZneba. samomxmareblo bazris prognozirebisaTvis gamoviyeneT dakvirvebis meTodi, romelSi SevitaneT garkveuli modifikacia, bazris specifikurobidan gamomdinare. modeli Sedgeboda sami etapisagan da mis mixedviT gamovikvliET qarTveli momxmareblebis cxovrebis stili, romlis safuZvelzec ganvsazRvreT samedicino momsaxurebis moTxovnis prognozi. kvlevam gviCvena, rom mTlianobaSi sxvadasxva saxis samedicino momsaxurebas SeiZens potencieur momxmarebelTa 40,3 %, kerZod, novatorebis 12,9%, warmatebulebis - 49,9%, konformistebis - 45 %, Camoyalibebulebis - 40,4%, gulgrilebis - 36,9%.

21. Catarebulma kvlevam cxadyo, rom fasiani samedicino momsaxureba saqarTveloSi jer kidev^formirebis stadiaSia. misi dadebiTi mxareebis respondentebi bolomde ver acnobiereben. maTi azriT, fasiani samedicino klinikebis arseboba aucilebelia, Tumca, momsaxurebaze fasebis daweseba maRali da xarisxiani momsaxurebis garantia unda iyos.
22. qarTveli momxmareblebi janmrTelobis gaumjobesebas sxvadasxva saSualebebiT cdiloben da mxolod ukidures SemTxvevaSi mimarTaven eqims, rac, iSviaTi gamonaklisis garda, mkurnalobis tradiciuli meTodebisadmi mijaWvulobisa da qveyanaSi arsebuli mWidro socialuri urTierTobebiT SeiZleba aixsnas.
23. fasiani samedicino dawesebulebis arCevisas qarTveli momxmareblebi yvelaze mniSvnelovani informaciis wyarod asaxeleben axlolebsa da ojaxis wevrebs, Tumca, samedicino klinikis SerCevisas medicinis muSakebis mier gaweul rCevebsac sandod miiCneven.
24. qarTveli momxmareblebi samedicino momsaxurebis Sesaxeb informaciis deficits ganicdian. amasTan, respondentebis midgoma sxvadasxva sareklamo saSualebebis mimarT, iseve, rogorc internetiT miRebuli informacia, dabali ndobiT xasiaTdeba. Tumca, gamokiTxulTa umetesobis mier momxmarebelTa informirebulobaSi reklamis sargeblanobisaTvis micemulia maRali Sefaseba. gamokiTxulTa Sefasebebi konkretul sakiTxSi samedicino dawesebulebebis mimarT gamovlenil ndobis xarisxs eyrdnoba da am ukanasknelis Sedegebis pirdapirproporciulia.
25. respondentebi, romlebic momsaxurebis mimarT kmayofilebas gamoxataven, Tvlian, rom umeteswilad, dawesebulebebi pacientebze pasuxismgeblobas iReben da, Sesabamisad, maTSi momsaxurebis xarisxic maRalia. Tumca, isini Tvlian, rom momsaxurebis Rirebuleba konkretul klinikebSi ar aris iafi. aseve mosaxleobis sakmaod didi nawili sasurvel samedicino momsaxurebas ver iZens sxvadasxva mizezis gamo. xSiria SemTxveva, rodesac adamianebi saWiroeben samedicino daxmarebas, magram ver mimarTaven eqims.
26. qarTveli momxmareblebi saqarTvelos sainvesticio sivrceSi yvelaze aramimzidvel sferod jandacvis sferos miiCneven.
27. samedicino dawesebulebis SerCevisas qarTveli momxmareblebisaTvis yvelaze mniSvnelovania momsaxurebis xarisxi, eqimebis profesionalizmi, samedicino dawesebulebis reputacia da popularoba. im SemTxvevaSi, Tu dasaxelebuli faqtorebi misaRebia, gamokiTxulebi momsaxurebis fasebiT an SesaZlebeli fasdaklebebis sistemiT

interesdebian. klinikis adgilmdebareoba, gadaxdis formebi da momsaxurebis Sesaxeb informaciis xelmisawvdomoba, Catarebuli kvlevidan gamomdinare, qarTveli momxmareblebisaTvis naklebad mniSvnelovania.

28. qarTveli momxmareblebi medicinis muSakebs afaseben saSualod. maTi azriT, eqimebis profesionalizms yvelaze metad warmoaCens profesiuli rCevebi da pacientisadmi damokidebuleba.
29. ubnis poliklinikis momsaxureba qarTveli momxmareblebisaTvis met-naklebad misaRebia, Tumca isini maCveneblebs, umeteswilad, saSualo Sefasebebs aZleven. respondentTa ukmayofileba, ZiriTadad, eqimebis kvalifikacias exebs, rac mkurnalobis xariszec aisaxeba.
30. qarTveli momxmareblebi aseve dabal Sefasebebs aZleven damxmare personalis saqmianobas, Tumca, kvlevidan gamomdinare, eqimebTan SedarebiT maT nakleb pretenziebs uyeneben.
31. kvlevam aCvena, rom, qarTveli momxmareblebisaTvis arsebiT mniSvnelobas ar warmoadgens jandacvis sistemaSi marketingul RonisZiebaTa gatareba. es faqti miuTiTebis imaze, rom momxmareblebi saTanadod ar arian informirebuli imis Sesaxeb, Tu raoden didi mniSvneloba aqvs jandacvis saqmeSi momsaxurebis maRali xarisxis misaRebad gamoyenebul marketingul RonisZiebaTa kompleqss.
32. kvlevis Sedegebis analizma erTmniSvnelovnad dagvanaxa samedicino momsaxurebis bazarze momxmarebelTa qcevis, maTi moTxovnilebebis dakmayofilebis ganmsazRvrelis motivebis Seswawlis da gaanalizebis aucilebloba. jandacvis sferos TiToul specialists unda SeeZlos sakuTar momsaxurebaze momxmarebelTa moTxovnis formireba da maTi qcevis savaraudo prognozireba.
33. momxmarebelTa qcevis Seswavla Zalze mniSvnelovania im firmebisaTvis, romlebic Taviant saqmianobas konkurentul garemoSi warmarTaven. momxmareblis kvlevaze dafuZnebuli marketingi daxmareba samedicino momsaxurebis bazarze arsebul firmebs specialuri marketinguli programebis SemuSavebasa da ganxorcielebaSi. Cveni azriT, jandacvis ganviTarebis Semdegi xelSemwyobisaTvis saWiroa Semdegi RonisZiebebis gatareba:
  - marketinguli kvlevis mudmivad Catareba da maT safuZvelze marketinguli programebis SemuSaveba;
  - marketinguli informaciis safuZvelze inovaciuri biznes-proeqtebis SemuSaveba;

- bazris arsebul da potenciur klientebTan mudmivi muSaoba;
- sxvadasxva saxis marketingul partniorebTan muSaoba, romlebic samedicino biznesSi funqcionireben;
- ucxouri qveynebis gamocdilebis praqtikaSi gamoyeneba;
- samedicino dawesebulebebis mier fasebis strategiis formirebaSi inflaciuri faqtorebis zegavlenis gaTvaliswineba;
- jandacvis sferos saxelmwifo dafinansebis variantebis gaZliereba;
- jandacvis dafinansebis meqanizmebSi mecniერიuli siaxleebis Setana;
- axali samedicino momsaxurebis ideebis Zieba;
- samedicino momsaxurebis koncefcii ganviTareba;
- axali momsaxurebis sacdeli SeTavazebebi;
- sabazro niSis perspeqtivebidan gamomdinare personalis SerCeva;
- medicinis muSakTa akreditacia;
- geografiuli disbalansis aRmofxvris mizniT, soflad da daSorebul adgilebSi personalis mozidvis strategiis daxvewa;
- saxelmwifo valdebulebebis da SesaZleblobebis dabalanseba jandacvis sferoSi;
- mkurnalobisa da profilaqtikis Tanafardobis uzrunvelyofa;
- axali samedicino momsaxurebis (diagnostikuri, samkurnalo, sareabilitacio, profilaqtikuri da sxv) Seqmna.

vfiqrobT, disertaciaSi Camoyalibebuli RonisZiebebis praqtikuli realizacia gaaumjobesebs samedicino momsaxurebis bazris funqcionirebas saqarTveloSi da xels Seuwyobs am sferoSi jansaRi konkurenciis arsebobas.

amrigad, Catarebuli kvleva cxadyofs, rom samedicino momsaxurebis bazari saqarTveloSi jer kidev ar aris formirebuli da qarTveli momxmareblebis qcevaჲ ობ bazarze sakmao TaviseburebჲiT xasiaTdeba. Ees tendenciebi samedicino dawesebulebebma aucileblad unda gaiTvaliswinon pacientTa mozidvisa da konkurenciul brZolaSi stabiluri warmatebis misaRwevad.

literatura

1. asaTiani r. momsaxureba da sabazro sistema. disertacia. Tbilisi. 1993 gv.173
2. kobalava m. momsaxurebis bazris warmoSoba da ganviTareba saqarTveloSi. Tbilisi. 1998. - gv.3.
3. gureSiZe T. momsaxurebis sferos makroekonomikuri efeqtianoba (saqarTvelos momsaxurebis sferos magaliTze). disertacia. Tbilisi. 1997. gv.65-68.
4. alania m., urotaZe c. momsaxurebis marketingis specifika da Taviseburebani. samecniero Sromebis krebuli `marketingis aqtualuri sakiTxebi~. gamoSveba VI. Tsu gamomcemloba, Tbilisi. 2005. - gv.121.
5. Новаторов Э. Становление маркетинга услуг как самостоятельной научной дисциплины за рубежом// Маркетинг в России и за рубежом .- 2002.-№4
6. Голубков Э. П. О некоторых понятиях и терминологии маркетинга //Маркетинг в России и за рубежом. -2003.- №5
7. Котлер Ф.Основы маркетинга. – М.: Прогресс,1990
8. Веденеев Д .С Отличительные особенности рынка аудиторских услуг Маркетинг в России и за рубежом. -1999-№1
9. Прищепенко В. В Семантика, дефиниции и соотношение понятий „продукт”, „товар,” „услуга”// Маркетинг В России и за рубежом. -2001 - №2
10. Миронова Н. В. Маркетинг различных типов услуг //Маркетинг в России и за рубежом. – 2003 -№4
11. Маркова В. Д Маркетинг услуг - М.: Финансы и статистика ,1996
12. Маркетинг.: / Учебник А. Н Романов, Ю. Ю Кормогов, С. А Красильников и др.; Под ред. А. Н. Романова.- М .: Банки и биржи ,ЮНИТИ, !995
13. Ворачек Х. О состоянии „теории маркетинга услуг,, // Проблемы теории и практики управления.-2002.-№1
14. Gronroos C. Service Manajement and Marketing-West Sussex, 2000
15. Стандартизация и сертификация в сфере услуг Под ред .А Ракова-М2002
16. Bateson J. Managng services marketing united States of America ,1995
17. Johnson,E. Are goods and Services Differet? An Exercise in marketing Theory: Unpublished Ph.D.dissertation.-Washington University, 1969

18. George,W. Marketing in the Service Industries: Unpublished Ph.D.dissertation.- Georgia university,1972
19. George,W. & Barksdale H. Marketitng Activities in the Service Industries// Journal of Marketing.-1974.-38(October).-Pp.65-70
20. Gummesson,E.The Marketing and Purchasing of Professional Services, Stockholm.- Marketitng Technology Center,1977
21. Donnelly ,J.&W. George (Eds.) Marketing of Services,Proceedings of the AMA Services Marketing Conference.- Chicago, IL: American Marketing Association,1981
22. Кяйнальтенкамп М .Синергетический потенциал исследований в области маркетинга промышленных товаров и услуг// Проблемы теории и практики управления.-2002-№1
23. Bitner M., Zeithaml V.Services Marketing.-Massachusetts,1996 p.p.7
24. Котлер Ф., Боуэн Дж., Мейкенз Дж. Маркетинг. Гостеприимство и туризм: Учебник для вузов/ Пер. с англ. - М.: ЮНИТИ, 1998. - 787 с.
25. Бодрунов Б. И. и др . Маркетинг информационных услуг. - М.: 1994
26. Демченко Е. В. Маркетинг услуг. Учебное пособие. -Мн.: БГЭУ, 2002. -161 с.
27. Лаврок К. Маркетинг услуг, Учебник для вузов/ Пер. с англ.,Изд. дом `Вильямс~, -М.:, 2006.
28. Boulding,W., A.Dunamic Process Model of Service Quality:From Expectations To Behavioral intentions//Journal of Marketing Research.-30(February),1993. – P.p7-27
29. Fisk, R., Brown,S. and Bitner,M., Tracking the Evolutoon of Services Marketing Literature//Journal of Retailing.-69,1,1993.-pp.61-103
30. gerZmava o. sazogadoebrivi janmrTelobis dacva da menejmenti. saxelmZRvanelo studentebisa da eqimebisaTvis. Tbilisi, 1998.- gv.3.
31. Венедиктов Д.Д. Здравоохранение России. Кризис и пути преодоления-М.: Медицина, 1999 с. 10-96
32. Боханов С. Ю Вапнярская О. Н Предпосылки использования маркетинга здравоохранении М. Маркетинг в России и зарубежом, 2002 №2, с 45-51
33. RvedaSvili n. mecnierul-teqnikuri progresis ZiriTadi mimarTulebebi jandacvaSi. samecniero Sromebis krebuli `marketingis aqaturaluri sakiTxebi~, gamoSveba V. Tsu gamomcemloba, Tbilisi. 2003. - gv.
34. IominaZe d., Todua n. marketingis gamoyenebis Taviseburebani sakurorto medicinaSi. Jurnalni `ekonomika~, 2007. #1-2. - gv.125-129.
35. qalTa janmrTeloba saqarTveloSi. Tbilisi, 2006, - gv.4

36. jaSi C. socialuri marketingis Teoriuli da praqtikuli aspeqtebi. gamomcemloba „ universali“, Tbilisi. 2009. - gv.75-77.
37. lominaZe d. saqarTveloSi jandacvis sistemaSi reformebis gatarebis aucilebloba. samecniero Sromebis krebuli `marketingis aqtualuri sakiTxebi~, gamoSvebaVI. Tsu gamomcemloba, Tbilisi, 2005. - gv.195
38. Мартынчик С. А., Худяков М.Б Организация медицинской помощи в сфере платных медицинских услуг М. //МЦФЭР, 1999
39. Lovelock Ch.H.:“Services Marketing“(Englwood Cliffs,NY),1991, pp.48-51
40. Боханов С.Ю Вапнярская О.Н Предпосылки использования маркетинга в здравоохранении. М.: Маркетинг в России и за рубежом, 2002, №2 ,с.45-51
41. Колорный С.В Маймулов В.Г Популяционная диагностика экологически обусловленных болезней и медико-социальной реабилитации населения неблагополучных территорий.// МСЭиР 1998 ,№3 с.14-17
42. Голубков Е. П Проектирование элементов комплекса маркетинга М. // Маркетинг в России за рубежом. 2002, №4 с.110-127
43. Линдербратен А. Л Голоденко В.Н О механизме регулирования рынка санаторно-оздоровительных услуг.// Бюллетень НИИ социальной гигиены , экономики и управления здравоохранения им. Семашко, 2000, с.42-57
44. Попов Е. Актуальные вопросы маркетинга. М.// Маркетинг, 2001,№1 ,с.21-26
45. Долбунов А.А Модель маркетинговой коммуникации М.//, Маркетинг 1999 , №3 , с.23-31
46. Ольше Л.Р Туристический маркетинг.// Академия рынка: маркетинг. М.: Экономика 1993
47. Мысляева И ,Нелюбин В ,Ракитский Б. Санаторно-курортный комплекс России на пути реформирования Вопросы экономики 1995 №9 с34-39
48. Tonks D.:„Market segmentations”,MarketingHandbook (AIdershot:Gower, 1989) pp.573-587.
49. Ламбен Ж.Ж Стратегический маркетинг. Эвропейская перспектива СПб: Наука, 1996 81с.
50. Кордон К., Фоллмн Т., Вандербом М. Пять важных подходов к осуществлению реструктуризации. М.// Маркетинг. 1999. №3 -с. 75-92.
51. Богатииков А.В Козлов А.П Снижение предпринимательских рисков в инновационной деятельностью М.//Маркетинг-1998, №4 с.21-27
52. Малахова М. Г Маркетинг медицинских услуг. Метод. Пособие .М. МЦФЭР, 1998, 147с.
53. Ветитнев А.М Технологии маркетинга и менеджмента в системе управления курортными организациями.// СПб, Изд-во СПб ГУЭФ ,1999, 47 с.

54. Основы управления в индустрии гостеприимства. Под ред. Браймера Р.А пер. Сангл.:М.1995, 136 с.
55. Пивоварова М. Стратегии привлечения клиентов в индустрии гостеприимства. М.// Маркетинг, 2000, №2, с. 63-68
56. Основы медицинскова маркетинга Учеб.Пособие по ред. Кучеренко В.З.М.// МИА им. И.М Сеченова, Фонд ОМС, 1998 ,215 с.
57. Parasumaran A.V.A ZeithamI, L.L.Barry: „A conceptual Model Of service quality and its implications for future research”J.of Marketing,49 (Fall 1985),p p.41-50.
58. Гладких И.В. Старов С.А. Ценовое стимулирование продаж и потребитель М.// Маркетинг и маркетинговые исследования, 1997, №4(10), с. 47-56.
59. Иванов А. Что такое директ-маркетинг? // Рекламный мир, 1997, №10, с.14
60. Словарь экономической терминологии. Сост. Потехин В.И., Кондыбко Е.Ю., Харитонов А.В. // Новгород, 1997, 125 с.
61. Христофорова И.В., Колгушкина А.В., Коровин Е.М. Опыт изучения потребностей населения в бытовых услугах. // Маркетинг, 1998, №4, с. 28-36.
62. Ядов В.А. Социологические исследования: методология, программа, методы // Самара; Изд-во «Самарский университет. 1995,с65.
63. Kotler P., G. Armstrong, J. Saunders, V. Wong: Principles of Marketing, Second European Edition, 1997, pp. 34-36.
64. Крылов И.В. Маркетинг (Социология маркетинговых комуникаций) М.: Центр, 1998, 76 с.
65. Самарина С.М., калугина С.А. Реклама в коммерческой деятельности. М. // Маркетинг, 1999, №4, с. 66-71.
66. Успенский И. Интернет как инструмент маркетинга. Дюссельдорф, Киев, Москва, СПб, БХВ, 1999, 48с
67. Drucker P.F.: “Management: Tasks, Responsibilinies, Practices” NY, 1973, p. 64-65
68. Тоффлер Б.Э., Имберг Дж. Словарь маркетинговых терминов (пер.с 2-го англ. Изд. Пивоваров А.Г. М // ИНФРА-М, 2000, 117 с.
69. Тоффлер Б.Э., Имберг Дж. Словарь маркетинговых терминов (пер.с 2-го англ. Изд. Пивоваров А.Г. М // ИНФРА-М, 2000, 117 с.
70. Wong V., W. Turner, P. Stoneman: “Marketing strategies and market prospects for environmentally-frendly consumer products”, B.J. of management (1996), pp. 263-281.

71. <http://www.who.int>
72. CTC 2002. Health Care Systems_Geo.Doc
73. <http://demoscope.ru/weekly/2007/0273/biblio06.php>
74. <http://pda.mednovosti.ru/corp/2003/10/20/arpm/>
75. <http://www.oecd.org/dataoecd/50/17/5037721.htm>
76. Human Development report 2004: Cultural liberty in today's diverse world. NY, 2004. pp . 28–41.
77. <http://www.strana-oz.ru/?numid=29&article=1235>
78. <http://www.worldbank.org> (13.07.2005); The World Health Report 2005: Make every mother and child count. Geneva, WHO.2005, P. 204–211, P. 192–199.
79. <http://www.labour.org.uk/health/>
80. *Iliffe S.* The national plan for Britain's national health service // International journal of health service. 2002. V. 31. № 1. P. 105–110.
81. *Зяблюк Н. Г.* Политический плюрализм: контуры американской модели // США и Канада: экономика, политика, культура. 1999. № 5. С. 3–18.
82. <http://www.rnc.org/GOPInfo/Platform/2000platform5.htm>
83. <http://www.spd.de/servlet/PB/menu/1010261/index.html>
84. *Шведова Н. А.* Страхование медицина и охрана здоровья матери и ребенка: опыт США // США: экономика, политика, идеология. 1998. № 12. С. 94–108.
85. http://www.liberal.ca/LPC/gpolicy.aspx?type=gp&gp_ID=3
86. <http://www.liberal.org.au/>
87. <http://www.spd.de/servlet/PB/menu/1010261/index.html>
88. *Шведова Н. А.* Страхование медицина и охрана здоровья матери и ребенка: опыт США // США: экономика, политика, идеология. 1998. № 12. С. 94–108.
89. http://www.who.int/whr/2008/whr08_ru.pdf
90. <http://www.civitas.org.uk/pdf/Switzerland/pdf>
91. Uwe E.Reinhardt, "The Swiss Health System: Regulated Competition without Managed Care," Journal of the American Medical Association 292, no. 10 (2004): 1227-31.
92. Cathy Schoen et al., "Toward Higher-Performance Health Systems: Adults' Health Care Experiences in Seven Countries, 2007," Health Affairs, October 31, 2007.
93. Richard Saltman and Josep Figueras, "Analyzing the Evidence on European Health Care Reforms," Health Affairs, March-April 1998.
94. "Cox Report on Financing Sustainable Healthcare in Europe Presented to European Commission Today," Medical News Today, February 13, 2007.

95. Hans Maarse, "The Privatization of Health Care in Europe: An Eight Country Analysis,"
Journal of Health Politics, Policy, and Law 31 (2006): 981-1014.
96. <http://www.un.org/ru/development/surveys/docs/whr2006.pdf>
97. <http://www.moh.gov.ge>
98. janmrTelobis dacva, statistikuri cnobari, saqarTvelo 2008
99. http://hespa.ge/index.php?lang_id=&sec_id=105
100. biuleteni #65 Tebervali 2002 w. saqarTvelos strategiuli kvlevebisa da ganviTarebis centri. gv. 31-33
101. biuleteni #65 2002 Tebervali. saqarTvelos strategiuli kvlevebisa da ganviTarebis centri. gv. 3.
102. janmrTelobis dacvis sistemebi gardamal periodSi. saqarTvelo 2002.
103. http://www.government.gov.ge/index.php?lang_id=geo&sec_id=184&info_id=30677
104. <http://www.demoscope.ru>
105. **statistics.ge**
106. http://www.moh.gov.ge/ge_pdf/mohseneba/NR2005
107. World Development indicators 2005, Washington,DC,World Bank,2005
108. <http://www.who.int/features/qa/42/>
109. <http://www.un.org>
110. <http://www.int>
111. <http://www.gfa.ge> (WHO angariSi)
112. http://www.moh.gov.ge/ge_pdf/mohseneba/2007.pdf
113. msfli banki, msflios ganviTarebis angariSi, 2007.
114. Черчилль Г., Браун Т. Маркетинговые исследования. 5-ое изд. / Пер. с англ. СПб.: Питер, 2007. – с.421.
115. Беляевский И., Кулагина Г., Коротков А. Статистика рынка товаров и услуг. – М.: Финансы и статистика, 1995. –с. 120.
116. Малхотра, Нэреш К. Маркетинговые исследования.. Практическое руководство, 3-е издание.: Пер. с англ. – М.: Издательский дом `Вильямс~, 2003. – с. 449.
117. Голубков Е. П. Маркетинговые исследования: теория, методология и практика. - М.: Издательство `Финпресс~, 1998. - с. 223.
118. Ядов В. Социологическое исследование: методология, программа, методы. - М.: Наука, 1995.- с. 72.

119. www.geostat.ge
120. Беляевский И. К. Маркетинговое исследование: информация, анализ, прогноз: Учеб. пособие. - М.: Финансы и статистика, 2001. -с. 53.
121. n.Todua, d.lominaZe. samedicino momsaxurebis bazris ganviTarebis tendenciebi saqarTveloSi. saerTaSoriso samecniero-praqtikuli konferenciis `ekonomikis aqtualuri problemebi ganviTarebis Tanamedrove etapze~ samecniero Sromebis krebuli. paata guguSvilis ekonomikis institutis gamomcemloba, Tbilisi, 2010, gv. 560-565.
122. n.Todua, g.nadiraSvili. saqonlis eqspertiza saerTaSoriso vaWrobaSi. Tbilisis universitetis gamomcemloba, Tbilisi, 1997. gv.152.
123. Митропольский А.К. Техника статистических вычислений, - М.: Наука, 1971.
124. e.urotaZe, n.Todua. produqciis konkurentunarianobis marketinguli kvlevis srulyofisaTvis. Jurnalni `ekonomika~, 2003, #11, gv. 164-169.
125. Маркетинг: Учебник для вузов. Под ред. Н. Д. Эриашвили.- 2-ое изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. -с.485.
126. Федосеев В.В., Эриашвили Н.Д. Экономико-математические методы и модели в маркетинге: Учеб. пособие для вузов.- 2-е изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. - с. 133-141.
127. Котлер Филип, Армстронг Гари. Основы маркетинга. Профессиональное издание, 12-е изд.: Пер. с англ. - М.: ООО `И. Д. Вильямс~, 2009. - с. 355.
128. Луис Бун, Дэвид Куртц. Современный маркетинг. Учебник для вузов. Пер. с англ. - 11-е изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. - с. 385.
129. Мухина М.К. Изучение стиля жизни потребителей и сегментирование рынка на основе психографических типов. Журнал: „Маркетинг в России и за рубежом~ 2000, №3. с.62.
130. Todua n., axvlediani m. Salis qsovilebis bazris segmentacia. Jurnalni „ekonomika~, 2009, # 10-12, gv. 96-102.
131. Ettension Richard C. Wagner Janet. Evaluation the Effect of Country of origin and. Made in USA, Campaign: A conjoint Approach. In: Journal of Retailing Vol. 64 №1; Spring 1988. pp. 68-72.
132. Minhi Hahn Senoon park, Lakshman Krishnamurthi and Andris A. Zoltners. Analysis of new product diffusion using a four- segment trial – repeat model/Marketing Science. -1994 Vol. 13 №3 pp. 224-247.
133. Russian Targent group index, Russian 1998 (R-ICI-98) pp. 51-57.

134. n.Todia, e.uotaZe. moTxovnis prognozirebis maTematikuri modeli. Jurnal
`ekonomika~, 1996. #1/3. gv. 36-38.

2007 wels mTliani mimdinare danaxarji jandacvaze finansuri wyarosa da finansuri agentis mixedviT

(aTasi lari)*

finansuri agenti	mTliani mimdinare danaxarji jandacvaze	jandacvaze gamoyofili saxelmwifo saxsrebi jami	jandacvaze gamoyofili aerTi biujetis saxsrebi	centralur biujetSi jandacvaze gamoyofili saxsrebi	ucxoeti dan mRebuli dafinansebis wyaroebiT da grantebiT gansaxorcielebeli investiciuri	q. Tbilisi meris mier jandacvaze gamoyofili saxsrebi	ა. ვარის ავტონომიური რესპუბლიკის მერის მიერ jandacvaze	გამოყოფილი სახსრები აფხაზეის ავტონომიური რესპუბლიკის მერის მიერ jandacvaze	გამოყოფილი სახსრები სხვა დანარCენი	ტერიტორიული ერთეულების ბიუჯეტებიდან jandacvaze	გამოყოფილი სახსრები არასაქელმწიფო სახსრები, რომლებიც გამოიყენება jandacvaze	სინამდურეობების მერის მიერ jandacვისთვის	განკუთვნილი სახსრები	სხვა დანარCენი
saxelmwifo seqtori	249179,5	245931,9	245931,9	213953,6	16353,6	7450,9	3892,9	357,1	3923,8	-	-	-	-	3247,6
saxelmwifo daqvemdebarebaSi myofi dawesebulebebi da organizaciebi	102,111,3	99,051,9	99,051,9	67073,6	16353,6	7450,9	3892,9	357,1	3923,8	-	-	-	-	3059,4
saxelmwifo daqvemdebarebaSi myofi dawesebulebebi da organizaciebi centralur doneze	86486,6	83427,2	83427,2	67073,6	16353,6	-	-	-	-	-	-	-	-	3059,4
Sromis, janmrTelobis da socialuri dacvis სამინისტრო	6531,1	6531,1	6531,1	6531,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
sazogadoebrivi jandacვის departamenti	1127,3	1127,3	1127,3	1127,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

l.sayvareliZis sax. daavadebaTa kontrolisa da samedicino statistikis erovnuli centri	5273,0	2674,2	2674,2	2674,2	-	-	-	-	-	-	-	2598,8
saqarTvelos janmrTelobisa da socialuri proeqtebis ganmaxorcielebeli centri	57948,4	57948,4	57948,4	41594,8	16353,6	-	-	-	-	-	-	-
Tavdacvis saministro	5423,6	4963,0	4963,0	4963,0	-	-	-	-	-	-	-	460,6
Sinagan saqmeTa saministro	721,6	721,6	721,6	721,6	-	-	-	-	-	-	-	-
iusticiis saministro	1946,0	1946,0	1946,0	1946,0	-	-	-	-	-	-	-	-
omis veteranTa departamenti	771,8	771,8	771,8	771,8	-	-	-	-	-	-	-	-
samedicino saganmanaTleblo dawesebulebebi	1349,3	1349,3	1349,3	1349,3	-	-	-	-	-	-	-	-
saxelmwifo samedicino instituti	1349,3	1349,3	1349,3	1349,3	-	-	-	-	-	-	-	-
mecnierebis da ganaTlebis saministro	2172,0	2172,0	2172,0	2172,0	-	-	-	-	-	-	-	-
sxva	3222,5	3222,5	3222,5	3222,5	-	-	-	-	-	-	-	-
saxelmwifo daqvemdebarebaSi myofi dawesebulebebi da organizaciebi regionalur doneze	15624,7	15624,7	-	-	-	7450,9	3892,9	357,1	3923,8	-	-	-
q. Tbilisis Sromis, janmrTelobis da socialuri dacvis saqalaqo samsaxuri	7450,9	7450,9	-	-	-	7450,9	-	-	-	-	-	-
aWaris avtonomiuri respublikis jandacvis saministro	3892,9	3892,9	-	-	-	-	3892,9	-	-	-	-	-
afxazeTis avtonomiuri respublikis jandacvis saministro	357,1	357,1	-	-	-	-	-	357,1-	-	-	-	-
jandacvis sxva municipaluri organoebi	3923,8	3923,8	-	-	-	-	-	-	3923,8	-	-	-

socialuri dazRvevis erTiani saxelmwifo fondi/jsps	147068,2	146880,0	146880,0	146880,0	-	-	-	-	-	-	-	188,2
kerZo seqtori	1010243,2	6716,2	6716,2	5525,3	-	-	1190,9	-	-	1003443,6	1003443,6	83,4
sxva kerZo sadazRvevo kompaniebi (arasocialuri dazRvevisaTvis)	27554,8	6716,2	6716,2	5525,3	-	-	1190,9	-	-	20838,6	20838,6	-
Sinameurneobebi, jibidan gadaxdebi	962605,0	-	-	-	-	-	-	-	-	982605,0	982605,0	-
aramomgebiani institutebi, romlebic emsaxurebian Sinameurneobebs	83,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	83,4
sxva danarCeni	127172,1	2833,6	2833,6	-	2532,2	301,4	-	-	-	-	-	124338,5
jami	1386594,7	255481,6	255481,6	219478,9	18885,8	7752,3	5083,8	357,1	3923,8	1003443,6	1003443,6	127669,5

* saqarTvelos jandacvis erovnuli angariSi. 2007 weli

danarTi 2

2008 wels mTliani mimdinare danaxarji jandacvaze finansuri wyarosa da finansuri agentis mixedviT

(aTasi lari)*

finansuri agenti	mTliani mimdianre danaxarji jandacvaze	jandacvaze gamoyofili saxelmwifo saxsrebi jami	jandacvaze gamoyofili naerTi biujetis saxsrebi	centralur biujetSi jandacvaze gamoyofili saxsrebi	jandacvis sektorSi ucxoeTidan mifrebuli dafinansebis wyaroebiT da grantebiT gansaxorcielebeli investiciuri proeqtebi	q. Tbilisis meriis mier jandacvaze gamoyofili saxsrebi	aWaris avtonomiuri respublikis mier jandacvaze gamoyofili saxsrebi	afxazeTis avtonomiuri respublikis mier jandacvaze gamoyofili saxsrebi	sva danarCeni teritoriuli erTeulebis biujetebidan jandacvaze gamoyofili saxsrebi	arasaxelmwifo saxsrebi, romlebic gamoiyeneba jandacvaze	Sinameurneobebis mier jandacvisTvis gankuTvnilil saxsrebi	sva danarCeni
saxelmwifo seqtori	271713,8	267412,2	267412,2	235616,1	17277,1	9122,0	2764,1	345,3	2287,6	-	-	4301,6
saxelmwifo daqvemdebarebaSi myofi dawesebulebebi da organizaciebi	90733,6	86432,0	86432,0	54635,9	17277,1	9122,0	2764,1	345,3	2287,6	-	-	4301,6
saxelmwifo daqvemdebarebaSi myofi dawesebulebebi da organizaciebi centralur doneze	76212,3	71913,0	71913,0	54635,9	17277,1	-	-	-	-	-	-	4299,3
Sromis, janmrTelobis da socialuri dacvis saministro	8665,7	8665,7	8665,7	8665,7	-	-	-	-	-	-	-	-
sazogadoebrivi jandacvis departamenti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
l.sayvareliZis sax. daavadebaTa kontrolisa da samedicino statistikis erovnuli centri	6863,9	4141,7	4141,7	4141,7	-	-	-	-	-	-	-	2722,2
saqarTvelos janmrTelobisa da socialuri proeqtebis ganmaxorcielebeli centri	40925,6	40925,6	40925,6	23648,5	17277,1	-	-	-	-	-	-	-

Tavdacvis saministro	10402,5	10402,5	10402,5	10402,5	-	-	-	-	-	-	-	-
Sinagan saqmeTa saministro	3485,5	2069,6	2069,6	2069,6	-	-	-	-	-	-	-	1415,9
iusticiis saministro	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
omis veteranTa departamenti	1187,1	1187,1	1187,1	1187,1	-	-	-	-	-	-	-	-
samedicino saganmanaTleblo dawesebulebebi	32,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32,8
saxelmwifo samedicino instituti	32,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32,8
mecnierebis da ganaTlebis saministro	1395,9	1395,9	1395,9	1395,9	-	-	-	-	-	-	-	-
sxva	3253,3	3124,9	3124,9	3124,9	-	-	-	-	-	-	-	128,4
saxelmwifo daqvemdeba-rebaSi myofi dawesebu-lebebi da organizaciebi regionalur doneze	14521,3	14519,0	14519,0	-	-	9122	2764,1	345,3	2287,6	-	-	2,3
q. Tbilisis Sromis, janmrTelobis da socialuri dacvis saqalaqo samsaxuri	9122,0	9122,0	9122,0	-	-	9122,0	-	-	-	-	-	-
aWaris avtonomiuri respublikis jandacvis saministro	2766,4	2764,1	2764,1	-	-	-	2764,1	-	-	-	-	2,3-
afxazeTis avtonomiuri respublikis jandacvis saministro	345,3	345,3	345,3	-	-	-	-	345,3	-	-	-	-
jandacvis sxva municipaluri organoebi	2641,6	2287,6	2287,6	-	-	-	-	-	2287,6	-	-	354,,0-
socialuri dazRvevis erTiani saxelmwifo fondi/jsps	180980,2	180980,2	180980,2	180980,2	-	-	-	-	-	-	-	-
kerZo seqtori	1219906,9	74931,7	74931,7	65586,4	-	8102,1	1243,2	-	-	1144405,9	1126386,1	569,3-
sxva kerZo sadazRvevo kompaniebi (arasocialuri dazRvevisaTvis)	99396,0	74931,7	74931,7	65586,4	-	8102,1	1243,2	-	-	24464,3	24464,3	-

Sinameurneobebebi, jibidan gadaxdebi	1101921,8	-	-	-	-	-	-	-	-	1101921,8	1101921, 8	-
aramomgebiani institutebi, romlebic emsaxurebian Sinameurneobebs	569,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	569,3-
kerZo fondebi da korporaciebi	18019,8									18019,8	18019,8	
sxva danarCeni	169081,8	366,4	366,4	-	366,4	-	-	-	-	-	-	168714,6
jami	1660701,7	342710,3	342710,3	301202,5	17643,5	17224,1	4007,3	345,3	2287,6	1144405,9	1126386, 1	173585,5

E *saqarTvelos jandacvis erovnuli angariSi. 2008 weli

2007 wlis mTliani mimdinare danaxarji jandacvaze finansuri agentis da regionis mixedviT (%-uli gadanawileba regionalur WriIsi)

regioni	mTliani mimdinare danaxarji jandacvaze	saxelmwifo seqtori	saxelmwifo daqvemdebarebaSi myofi dawesebulebebi da organizaciebi centralur doneze	saxelmwifo daqvemdebarebaSi myofi dawesebulebebi da organizaciebi regionalur doneze	socialuri dazRvevis erTiani saxelmwifo fondi/jsps	kerZo seqtori	sxva kerZo sadazRvevo kompaniebi (arasocialuri dazRvevisaTvis)	Sinameurmeobebi, jibidan gadaxdebi	sxva danarCeni
afxazeTi	100%	27.7%		6.2%	21.4%				72.3%
aWara	100%	15.7%		4.8%	10.9%	83.5%	1.5%	81.9%	0.9%
Tbilisi	100%	22.9%	4.6%	1.5%	16.8%	63.8%	1.6%	62.2%	13.3%
kaxeTi	100%	6.7%	0.0%	0.5%	6.2%	77.3%	0.1%	77.2%	16.0%
imereTi	100%	8.5%	0.0%	0.4%	8.1%	91.5%	1.5%	90.0%	0.0%
samegrelo-zemosvaneTi	100%	8.2%		0.6%	7.6%	87.4%	0.0%	87.3%	4.5%
Sida-qarTli	100%	9.2%		0.5%	8.7%	90.7%		90.7%	0.1%
qvemo-qarTli	100%	6.5%	0.0%	0.9%	5.6%	93.4%	0.0%	93.4%	0.1%
guria	100%	6.8%	0.0%	0.4%	6.4%	92.9%	0.0%	92.9%	0.3%
samcxე-javaxeTi	100%	12.6%		1.2%	11.4%	87.3%		87.3%	0.1%
mcxeTa-mTianeTi	100%	7.9%		0.7%	7.2%	92.1%	0.0%	92.1%	
raWa-leCxumi	100%	12.2%		1.1%	11.2%	87.8%		87.8%	
ucnobi danaxarjebi	100%	56.0%	55.8%		0.2%	13.3%	13.3%		30.8%
	100%	18.0%	6.2%	1.1%	10.6%	72.9%	2.0%	70.9%	9.2%
jami	1,386,594,738%	249,179,486	86,486,606	15,624,697	147,068,183	1,010,243,163	27,554,792	982,605,015	127,172,089

*saqarTvelos jandacvis erovnulli angariSi. 2007 weli

danarTi 4

2008 wlis mTliani mimdinare danaxarji jandacvaze finansuri agentis da regionis mixedviT (%-uli gadanawileba regionalur WriIsi)

regioni	mTliani mimdinare danaxarji jandacvaze	saxelmwifo seqtori	saxelmwifo daqemdebarebaSi myofi dawesebulebebi da organizaciebi centralur doneze	saxelmwifo daqemdebarebaSi myofi dawesebulebebi da organizaciebi regionalur doneze	socialuri dazRvevis erTiani saxelmwifo fondi/jspS	kerZo seqtori	sxva kerZo sadazRvevo kompaniebi (arasocialuri dazRvevisaTvis)	Sinameurneobebi, jibidan gadaxdebi	sxva danarCeni
afxazeTi	100%	34.3%		9.0%	25.2%	0.6%	0.6%		65.2%
aWara	100%	13.2%		2.2%	11.0%	85.8%	1.5%	84.1%	0.9%
Tbilisi	100%	24.6%	5.8%	1.8%	17.1%	70.2%	5.5%	63.3%	5.2%
kaxeTi	100%	7.9%	0.1%	0.1%	7.7%	91.6%	0.6%	91.0%	0.5%
imereTi	100%	7.9%	0.0%	0.3%	7.5%	92.1%	3.1%	88.2%	0.0%
samegrelo-zemosvaneTi	100%	8.4%	0.0%	0.2%	8.1%	89.2%	1.2%	80.4%	2.4%
Sida-qarTli	100%	13.9%	0.0%	0.0%	13.8%	86.1%	0.2%	85.8%	0.0%
qvemo-qarTli	100%	8.3%	0.0%	0.7%	7.5%	91.4%	0.1%	91.3%	0.3%
guria	100%	7.3%	0.1%	0.6%	6.7%	92.4%	0.3%	92.1%	0.2%
samcxje-javaxeTi	100%	12.4%	0.1%	0.3%	12.1%	87.5%		87.5%	0.1%
mcxeTa-mTianeTi	100%	8.3%	0.0%	0.3%	8.0%	91.7%	0.4%	91.2%	
raWa-leCxumi	100%	12.1%	0.1%	1.2%	10.8%	87.9%	2.5%	85.4%	0.0%
ucnobi danaxarjebi	100%	21.9%	17.9%		3.9%	23.4%	23.4%		54.7%
	100%	16.4%	4.6%	0.9%	10.9%	73.4%	6.0%	66.3%	10.2%
jami	1,386,594,738%	272,067,809%	76,212,344	14,875,299	180,980,166	1,219,906,937	99,396,024	1,101,921,762	169,080,977

*saqarTvelos jandacvis erovnuli angariSi. 2008 weli

ანკეტა #1

პატივცემულო რესპოდენტი!

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მარკეტინგის კათედრა პროფესორ ნუგზარ თოდუას ხელმძღვანელობით დაინტერესებულთა საკარტველთა სამედიცინო მონსაქურების ბაზრის შესავალი. ამ საკმეში დაქმარების მიზნით, გთხოვთ, უპასუხოთ ქვემოთ მოცემულ კითხვებს. ლკითხვარით სეგროვილი ინფორმაცია გამოყენებული იქნება მხოლოდ აკადემიური მიზნებისათვის. თქვენი გულწრფელი პასუხები დაგვეხმარება ამ სფეროში მიმდინარე პროცესების სწორი ანალიზისათვის.

წინასწარ გიქმადლობას დაქმარებისათვის.

I ბლოკი – სამედიცინო მონსაქურებისადმი რესპოდენტის კარტულობა

1. რომელი სამედიცინო მონსაქურებიტ სარგებლობტ?

#	
1	ვსარგებლობ მხოლოდ უფასო სამედიცინო მონსაქურებიტ
2	ფასიანი სამედიცინო მონსაქურებიტ არ ვსარგებლობ, ტუმცა მაქვს ამის შესაძლებლობა
3	ზოგიერთი სამედიცინო პრობლემების ვამჯობინებ მივმართო უფასო სამედიცინო დაუფესებულებებს, ზოგიერთზე კი ფასიანი სამედიცინო დაუფესებულებებს.
4	ფასიანი სამედიცინო მონსაქურებიტ მხოლოდ მაშინ ვსარგებლობ, როცა ანალოგიური უფასო სამედიცინო მონსაქურება არ არის
5	ვსარგებლობ მხოლოდ ფასიანი სამედიცინო მონსაქურებიტ
6	უუარი პასუხზე

2. romel samedicino momsaxurebas endobiT yvelaze metad?

1	ufasos
2	fasians
3	orives
4	arcerTs
5	Aar vici

3. ra mizezi ganapirobebs fasiani samedicino momsaxurebiT sargeblobas?

(SegiZliaT aRniSnoT ramdenime)

1	SedarebiT xarisxiani samedicino daxmareba
2	momsaxurebis maRali done
3	momsaxurebis siswrafe
4	samedicino dawesebulebis xelsayreli mdebareoba
5	samedicino dawesebulebis reputacia
6	samedicino dawesebulebis popularoba
7	Tanamedrove samedicino aparatura
8	saWiro samedicino momsaxurebis ufasod miRebis SeuZlebloba

4. ras niSnavs TqvenTvis momsaxurebis maRali xarisxi?

(SegiZliaT aRniSnoT ramdenime)

1	swraf momsaxurebas
2	yuradRebian urTierTobas
3	damatebiT momsaxurebas
4	Cawerisa da eqimTan urTierTobis SesaZleblobas telefoniT
5	dawesebulebis karg interiers da eqsteriers

II bloki _ samedicino momsaxurebisadmi respondentTa damokidebulebis gamovlena

5. janmrTelobasTan dakavSirebuli problemebis gadasawyvetad ras aniWebT upiratesobas?

1	eqimis konsultacias
2	samedicino literaturis gacnobas
3	sakuTar gamocdilebas
4	axloblebis rCevebs
5	Uuari pasuxze

6. janmrTelobis problemebTan dakavSirebiT, Cveulebriv, vis an ras mimarTavT? (gTxovT, SeavsoT TiToeuli pozicia)

		1	2	3	4
1	ojaxis wevrebs				
2	megobrebs (axloblebs)				
3	TanamSromlebs				
4	eqimebs				
5	moZRvars				
6	saWmels				
7	alkohols				
8	narkotiks				

1-xSirad; 2-drodadro; 3-iSviaTad; 4-arasodes.

7. weliwadSi, daaxloebiT, ramdens xarjavT samedicino momsaxurebaze (medikamentebis garda) ?

1	100 laramde
2	200 laramde
3	500 laramde
4	1000 laramde
5	1000 larze zeviT
6	Uuari pasuxze

8. Tu SemTxveviT ipoviT (an gaCuqeben) 1000 dolars, raSi daxarjavT mas?

1	-mogzaurobaSi
2	jandacvaSi
3	garTobaSi
4	azartul TamaSebSi
5	sacxovrebeli binis remontSi
6	ganaTlebaSi
7	kvebaSi
8	sayidlebze
9	SeinaxavdiT
10	saqmeSi CadebdiT
11.	sxva

9. janmrTelobis dacvis dawesebulebebSi Tqveni urTierTobis mizezia:

1	mkurnaloba
2	gamokvleva
3	gasinjva/daTvaliereba
4	analizebis aReba
5	dispanseruli dakvirveba
6	profilaqtika
7	dokumentebis gaformeba

III bloki _ samedicino momsaxurebis Sesaxeb informaciis wyaroebis gansazRvra

10. rogor SeafasebdiT samedicino momsaxurebis bazarze Tqveni informirebulobis xarisxs ?

1	dabilia
2	saSualoa
3	maRalia
4	uari pasuxze/ver vafaseb

11. romelia Tqveni informaciis wyaro, rodesac irCevT samedicino dawesebulebasa da momsaxurebas ?

(yvelaze mniSvnelovans dauwereT 1, momdevnos 2 da a.S. mniSvnelobiT bolos 6)

		1	2	3	4	5	6
1	ojaxis wevrebi						
2	axloblebi/megobrebi						
3	sakuTari gamocdileba						
4	medicinis muSakebi						
5	reklama						
6	interneti						

12. qvemoT CamoTvili sareklamo saSualebebidan romels mianiWebdiT yvelaze did upiratesobas sadazRvevo kompaniis SerCevisas?

(yvelaze mniSvnelovans dauwereT 1, momdevnos 2 da a.S. mniSvnelobiT bolos 6)

#		1	2	3	4	5	6
1	satelevizio reklamas						
2	beWdur reklamas (gazeTi, Jurnal, broSurebi da a.S)						
3	radio reklamas						
4	gare reklamas						
5	reklamas stendebze, firniSebze						
6	reklamas transportSi						

IV bloki _ garemos gavlena momxmareblebze

13. rogor daaxasiaTebdiT samedicino momsaxurebis garemos saqarTveloSi? (gTxovT, mniSvnelobis zrdadobis mixedviT mianiWoT rangi 1-dan 5-mde)

#	faqtorebi	rangi				
		1	2	3	4	5
1	umetes SemTxvevaSi samedicino dawesebulebebi iReben pasuxismgeblobas TavianT momxmareblebze					
2	dawesebulebebis umetesobas ufro ainteresebs mogeba, vidre momxmarebelTa dakmayofileba					
3	reklama sasargebloa momxmarebelTa informirebulobisaTvis					
4	reklamaSi moyvanili informaciis umetesoba damajerebelia					
5	imis gamo, rom reklamiT SemoTavazebuli momsaxureba da Sesabamisi mesiji xSirad macduria, momxmarebeli ver Rebulobs gonivrul gadawyvetilebebs					
6	sazogadod, samedicino dawesebulebebis mier SemoTavazebuli momsaxurebis xarisxi uaresdeba					
7	sazogadod, ukmayofilo var momsaxurebis xarisxiT					
8	momsaxurebis farTo asortimenti momxmarebels arCevanis saSualebas aZlevs					
9	Tu reklamis raodenoba Semcirdeba, es momxmareblisTvis ukeTesi iqneba					

14. Tqveni azriT, romelia saqarTveloSi investirebisaTvis yvelaze ufro mimzidveli sfero ? (gTxovT, aRniSnoT, arumetes 2 pozicia)

1	produqciis warmoeba
2	turizmi
3	vaWroba
4	mSenebloba
5	jandacva
6	ganaTleba
7	sazkveba

15. saqarTveloSi ramdenad komfortulia samedicino dawesebulebaSi yofnis pirobebi (sanitarul-higienuri pirobebi, kveba, stacionarSi miRebis pirobebi da a.S.)

1	komfortulia
---	-------------

2	saSualoa
3	cudia
4	uari pasuxze/ver vafaseb

16.sargeblobT Tu ara samedicino momsaxurebiT sacxovrebeli mdebareobiT?

1	dix, vsargeblob fasiani samedicino momsaxurebiT
2	diax, vsargeblob ufaso samedicino momsaxurebiT
3	ara ar vsargeblob

V bloki _ fasiani samedicino momsaxurebis SeZenis ZiriTadi tendenciebisa da maxasiaTeblebis gansazRvra

17. ramdenad xSirad mimarTavT fasian samedicino momsaxurebas?

1	aucileblobisTanave
2	xSirad
3	TveSi erTxel
4	kvartalSi erTxel
5	eqvsTveSi erTxel
6	weliwadSi erTxel
7	iSviaTad

18. ufro xSirad romeli saxis fasiani samedicino momsaxurebiT sargeblobT?

1	saxelmwifo samedicino dawesebulebebis fasiani momsaxurebiT
2	komerciuli samedicino dawesebulebebiT
3	kerZo eqimiT
4	Sereuli saxis

19. rogoria fasebis done am dawesebulebebSi?

1	dabali
2	saSualo
3	maRali

20. misaRebia Tu ara es fasebi TqvenTvis?

1	diax
2	ara

21. bolo erTi wlis manZilze yvelaze xSirad romel eqims mimarTeT? (SegiZliaT aRniSnoT ramdenime)

1	alergologs
2	ginekologs
3	ofTalmologs
4	stomatologs
5	Terapevts
6	pediatrs
7	kardiologs
8	nervopaTologs
9	urologs
10	qirurgs

22. romeli samedicino momsaxurebis SeZena surT respodentebis yvelaze metad?

1	alergologis
2	ginekologis
3	ofTalmologis
4	stomatologis
5	Terapevtis
6	pediatris

7	kardiologis
8	nervopaTologis
9	urologis
10	qirurgis

23. rogor ixdiT samedicino momsaxurebis safasurs? (SegiZliaT aRniSnoT ramdenime)

1	salaros meSveobiT
2	uSualod eqimTan
3	unaRdo angariSsworebiT
4	sadazRvevo kompaniebis meSveobiT

24. gaqvT Tu ara samedicino dazRveva?

1	diax
2	ara

25. romel kompaniaSi xarT dazRveuli? (miuTiTeT)

---

26. samedicino dawesebulebis SerCevisas, TqvenTvis ra ufro mniSvnelovania? (yvelaze mniSvnelovans dauwereT 1, momdevnos 2 da a.S. mniSvnelobiT bolos 11)

	faqtori	rangi											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1	SemoTavazebuli momsaxurebis unikaloba												
2	SemoTavazebuli momsaxurebis xarisxi												
3	SemoTavazebuli momsaxurebis mravalferovneba												
4	samedicino dawesebulebis adgilmdebareoba												
5	samedicino dawesebulebis reputacia da popularoba												
6	momsaxurebis fasebi da fasdaklebebi												

7	fuladi gadaxdis formebi												
8	dazRvevis arseboba												
9	eqimebis profesionalizmi												
10	momsaxurebis Sesaxeb informaciis miRebis xelmisawvdomoba												
11	samedicino personalTan urTierTobis komfortuloba												

27. Tqvens ojaxSi vin Rebulobs gadawyvetilebas samedicino momsaxurebis SeZenis Taobaze ?
(SegiZliaT aRniSnoT ramdenime)

1	TviTon (me)
2	meuRle
3	mSoblebi
4	Svilebi
5	TiToeuli maTgani

28. gakmayofilebT Tu ara fasiani samedicino momsaxureba?

1	mTlianad makmayofilebs
2	makmayofilebs
3	saSualod makmayofilebs
4	srulebiT ar makmayofilebs

**29. Tu srulebiT ar gakmayofilebT fasiani samedicino momsaxureba? (gTxovT aRniSnoT, ra ar
gakmayofilebT)**

1	sasurveli Sedegebisadmi interesis uqonloba
2	specialistebis muSaobis ganrigi
3	specialistebis kvalifikaciis done
4	urTierToba
5	momsaxurebis fasi
6	patientis daxmarebis gulwrfeli survili
7	saqmisadmi araformaluri urTierToba

8	diagnostikuri mkurnalobis meTodebis adeqvaturoba
---	--

30. ramdenad gакmayofilebT samedicino dawesebulebebis momsaxurebis xarisxi?
(gTxovT, aRniSnoT X-iT)

	dawesebulebebi	1	2	3	4	5
1	poliknilika					
2	samkurnalo profilaqtikuri dawesebuleba					
3	saavadmyofo					
4	bavSvTa saavadmyofo					
5	hospitali					
6	dispanseri					
7	Aambulatoria					
8	samedicino rehabilitaciis centri					
9	sakonsultacio diagnostikuri centri					
10	saswrafo daxmareba					
11	sanatoriumi					
12	eqimis gamozaxeba saxlSi					
13	saojaxo eqimi					

1- srulad makmayofilebs; 2-makmayofilebs; 3-saSualoa; 4—dabilia;

5-sruliad ar makmayofilebs

31. romeli problemebia pirvel rigSi gadasaWreli jamrTelobis dacvis sferoSi? (gTxovT, aRniSnoT 3 varianti)

1	wamlis saSualebebiT uzrunvelyofa
2	samedicino momsaxurebis xelmisawvdomoba
3	samedicino momsaxurebis xarisxi
4	maRalteqnologiuri samedicino momsaxurebis xelmisawvdomoba
5	samkurnalo dawesebulebebis uzrunvelyofa Tanamedrove mowyobilobebiT
6	wamlebze xelmisawvdomi fasebi
7	avadmyofobis profilaqtika

8	jansaRi cxovrebi propaganda
9	saojaxo medicina
10	samedicino momsaxurebi sferoSi marketinguli kvlevebi Catareba
11	profesionali eqimebi deficiTi
12	wamblebi viwro asortimenti
13	samedicino momsaxurebi Seusabamod maRali fasebi
14	samedicino momsaxurebi Seusabamod dabali fasebi
15	samedicino momsaxurebi viwro asortimenti
16	konfidentalobis dacva (dokumentaciis, pacientis anonimurobis da a.S.)
17	informaciuli uzrunvelyofa

VI bloki _ samedicino dawesebulebebi cnobadobisa da popularobis reitingi

32. Tqveni azriT, saqarTveloSi romeli samedicino dawesebulebaa yvelaze cnobili da romelia maT Soris saukeTeso?

(cnobadoba, SegiZliaT aRniSnoT 1_dan 5_mde, xolo reitings mianiWoT rangi 1_dan 12 _mde mniSvnelobis zrdadobis mixedviT)

	samedicino dawesebuleba	cnobadoba				
		1	2	3	4	5
1	RuduSauris klinika					
2	respublikuri saavadmyofo					
3	#1 saavadmyofo (aramiancis)					
4	Toduas centri					
5	dasavleT saqarTvelos erovnuli samedicino centri (quTaisi)					
6	jo_enis samedicino centri					
7	bavSvTa respublikuri saavadmyofo (iaSvilis)					
8	me_9 saavadmyofo					
9	mixailovis saavadmyofo					
10	goris hospitali					

11	saCxeris saavadmyofo					
12	q.Tbilisis rkinigzis saavadmyofo					

	samedicino dawesebuleba	reitingi											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	RuduSauris klinika												
2	respublikuri saavadmyofo												
3	#1 saavadmyofo (aramiancis)												
4	Toduas centri												
5	dasavleT saqarTvelos erovnuli samedicino centri (quTaisi)												
6	jo_enis samedicino centri												
7	bavSvTa respublikuri saavadmyofo (iaSvilis)												
8	me_9 saavadmyofo												
9	mixailovis saavadmyofo												
10	goris hospitali												
11	saCxeris saavadmyofo												
12	q.Tbilisis rkinigzis saavadmyofo												

33. riTaa Tqvens mier SerCeuli dawesebulebebi saukeTeso? (miuTiTeT erTi yvelaze mniSvnelovani faqtori)

1	kargi momsaxurebis gamo
2	adgilmdebareobis gamo
3	eqimebis profesionalizmis gamo
4	dazRvevis gamo
5	fasebis gamo

34. romel samedicino dawesebulebas mimarTeT bolo 1 wlis ganmavlobaSi?

1	RuduSauris klinikas
2	respublikur saavadmyofos
3	#1 saavadmyofos (aramiancss)
4	Toduas centrs

5	dasavleT saqarTvelos erovnuli samedicino centrs (quTaisi)
6	jo_enis samedicino centrs
7	bavSvTa respublikuri saavadmyofos (iaSvilis)
8	me_9 saavadmyofos
9	mixailovis saavadmyofos
10	goris hospitals
11	saCxeris saavadmyofos
12	q.Tbilisis rkinigzis saavadmyofos
13	sxva

35. ratom airCieT es klinika? (miuTiTeT erTi yvelaze mniSvnelovani faqtori)

1	dazRvevis gamo
2	mkurnali eqimis gamo
3	piradi gamocdilebidan gamomdinare
4	adgilmdebareobis gamo
5	fasis gamo
6	sxva

36. SegiZliaT SecvaloT samedicino dawesebuleba, romelsac yovelTvis mimarTavdiT?

1	diax
2	ara

37. kmayofili xarT Tu ara im samedicino dawesebulebiT, sadac dadixarT?

1	diax
2	ara

38. arsebobs Tu ara iseTi samedicino momsaxureba, romlis gadaxdac SegiZliaT, magram ver gTavazoben?

1	diax
2	ara

39. როგორ შეაფასებთ საერთო დამკვეთის მომსახურებას? (გთხოვთ, აწინასწარი X-ით)

	კრიტერიუმები	1	2	3	4	5
1	პროფესიული რეზიუმეები					
2	მანიპულაციების და პროცედურების მკაფიოდ შესრულება					
3	დისციპლინირება					
4	პასუხისმგებლობის გრძობა					
5	ოპერატიულობა					
6	კომუნიკაცია					
7	პაციენტის რეზიუმეების წარმართვის დამკვეთისთვის					
8	კვალიფიკაცია					
9	მომსახურების ხარისხი					
10	იმიჯი					
11	პრობლემებისადმი ინტერესი					

1- ძალიან მარტალი; 2- მარტალი; 3-საშუალოა; 4-დაბალია; 5-ძალიან დაბალია

VII ბლოკი _ საოჯახო დამკვეთის მომსახურებისადმი მომხმარებელთა დამკვიდრება

40. სარგებლობა თუ არა საოჯახო დამკვეთის მომსახურებით?

1	დიახ
2	არა

41. რამდენი გადამხდელი ჰყავთ თქვენს საოჯახო დამკვეთის მომსახურებაში?

1	100 ლამდე
2	200 ლამდე

3	500 laramde
4	500 larze metis
5	SesaZlebloba ar maqvs
6	Uuari pasuxze

42. sargeblobT Tu ara Tqveni ubnis poliklinikis momsaxurebiT?

1	diax
2	ara

43. 5 baliani skalis mixedviT rogor SeafasebdiT Tqveni ubnis poliklinikis Semdeg maCveneblebs? (gTxovT, mniSvnelobis zrdadobis mixedviT mianiWoT rangi 1-dan 5-mde)

	maCveneblebi	rangi				
		1	2	3	4	5
1	eqimebis kvalifikacia					
2	samedicino aRWurvilobis da teqnologiis xarisxi					
3	sisufTave					
4	damxmare personalis momzadeba					
5	saukeTeso serTificirebuli samedicino masalebis da medikamentebis gamoyeneba					
6	mkurnalobis xarisxi					

VIII bloki _ momxmarebelTa socialur _ demografiuli maxasiaTeblebi

44. sqesi

1	mdedrobiTi
2	mamrobiTi

45. asaki

1	20-24
2	25-34
3	35-54
4	55-ze zeviT

46. ganaTleba

1	saSualo
2	specialuri profesiuli
3	daumTavrebeli umaRlesi (studenti)
4	umaRlesi

47. sad muSaobT?

1	saxelmwifo seqtorSi
2	kerZo seqtorSi daqiravebuli
3	saerTaSoriso organizaciaSi
4	maqvs sakuTari biznesi
5	sxva

48. romel socialur kategorias miekuTvnebiT?

1	muSa
2	samxedro mosamsaxure
3	specialisti
4	mewarme
5	umuSevari
6	studenti
7	xelmZRvaneli (menejeri)
8	pensioneri
9	diasaxlisi

10	Uuari pasuxze
----	---------------

49. Tqveni ojaxis saSualo Tviuri Semosavali

1	100 laramde
2	100-500 lari
3	500_700 lari
4	700_1000 lari
5	1000_ze meti lari
6	uars ambobs pasuxis gacemaze

respondentis saxeli, gvani _____

tel. nomeri _____

gmadlobT TanamSromlobisaTvis.

danarTi 6

a n k e t a #2

pativcemulo momxmarebelo!

ivane javaxiSvilis saxelobis Tbilis saxelmwifo universitetis marketingis kaTedra profesor nugzar Toduas xelmZRvanelobiT dainteresebulia saqarTveloSi samedicino momsaxurebis ganviTarebis sakiTxebis SeswavliT. Aam saqmeSi wvlilis Setanis mizniT, gTxovT dagvexmaroT da yuradRebiT SeavsoT anketaSi mocemuli kiTxvebi.

winaswar gixdiT madlobas.

samedicino momsaxurebis SeZenisas romels aniWebT upiratesobas?

/დასვით ნიშანი „>“, „=“ ან „<“ ნიშანი /

1. კომპანიის იმიჯი მომსახურების ხარისხი
2. კომპანიის იმიჯი მომსახურების პერსონალის კვალიფიკაცია (ბაზარზე მოსაზრების გამოცდობა)
3. კომპანიის იმიჯი მომსახურების ფაზა
4. კომპანიის იმიჯი სეტავაზებული მომსახურების მრავალფეროვნება
5. კომპანიის იმიჯი კომპანიის ცნობადობა
6. კომპანიის იმიჯი მარკეტინგული რონისზიებატა ეფექტურობა
7. მომსახურების ხარისხი მომსახურების პერსონალის კვალიფიკაცია
8. მომსახურების ხარისხი მომსახურების ფაზა
9. მომსახურების ხარისხი სეტავაზებული მომსახურების მრავალფეროვნება
10. მომსახურების ხარისხი კომპანიის ცნობადობა
11. მომსახურების ხარისხი მარკეტინგული რონისზიებატა ეფექტურობა
12. მომსახურების პერსონალის კვალიფიკაცია მომსახურების ფაზა
13. მომსახურების პერსონალის კვალიფიკაცია სეტავაზებული მომსახურების მრავალფეროვნება
14. მომსახურების პერსონალის კვალიფიკაცია კომპანიის ცნობადობა
15. მომსახურების პერსონალის კვალიფიკაცია მარკეტინგული რონისზიებატა ეფექტურობა
16. მომსახურების ფაზა სეტავაზებული მომსახურების მრავალფეროვნება
17. მომსახურების ფაზა კომპანიის ცნობადობა
18. მომსახურების ფაზა მარკეტინგული რონისზიებატა ეფექტურობა
19. სეტავაზებული მომსახურების მრავალფეროვნება კომპანიის ცნობადობა
20. სეტავაზებული მომსახურების მრავალფეროვნება მარკეტინგული რონისზიებატა ეფექტურობა
21. კომპანიის ცნობადობა მარკეტინგული რონისზიებატა ეფექტურობა

respondentis   სახელი, გვარი _____

tel. nomeri   _____

gmadlobT TanamSromlobisaTvis.